

המנוחה

עדיקים במיתתן קרובים חיים

תמוז

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה וכו"ה אבן יומם ולילה (ירמיהו ח)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

א תמוז תקפ"ג

רבי קלונימוס קלמן ב"ר אהרן בעל מאור ושמש אב"ד קראקא

רבינו הרה"ק רבי קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין בעל מאור ושמש מקראקא-ניישטאט ז"ע הראשון למפיצי החסידות בקראקא, נולד בשנת תקל"א לאביו רבי אהרן הלוי עפשטיין ז"ע מגזע הגה"ק בעל החינוך ז"ע והגה"ק רבינו זרחיה ב"ר יצחק הלוי הרז"ה מגדולי חכמי פראבינס לוויל בעל המאור השגות על הר"ף ז"ע

גדולה אשר ילאה כל פה לספר, ותענוג שמחה הלזו אין לשערה ואין לפורטה. (אלף כחב)

נסתלק א' תמוז ב' לראש חודש בשנת תקפ"ג בן 72 שנהומנתו כבוד בבית החיים החדש בקראקא

הניח אחריו שני בנים לדיקים גדולים הרה"ק ר' אהרון ממלא מקמו הנקרא דער הויכער ר' ארון מקראקא ז"ע והרה"ק ר' יוסף ברוך הנקרא דער גוטער יוד פון ניישטאט ז"ע. אביהם ברכם, כי בכל עת שימשמשו בכיסם ימלאו מעוה, אבל הם לא ראו להשתמש בברכה זו, מלבד פעם אחת או שתיים השתמשו בזה לאורך הכרח גדול.

ונשאר אחריו ספרו הקדוש מאור ושמש שהתקבל מאד בכל תפוצות בני ישראל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה המקובל הגדול מופת הדור איש אלקים בזה"ק חו"פ המפורסם, היה אדם הגדול בענינים, שאלפים הלכו לאורו ובעל עבודה תמה ונקיה, כעבודת רבותיו הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך ז"ע והרה"ק ר' יעקב יצחק הרוויץ בעל החוזה מלוצ'ין ז"ע,

וכל כך היה דבוק ברבו מובהק הרה"ק הנועם אלימלך ז"ע שפעם אחת כשביקר איו רבו ז"ע שכב בפיסות ידים ורגלים על קברו כשעה חלא, ומרוב דביקות כמעט ילא נפשו קם, ואם לא שהיה מחזיקים אותו בידו חסידיו שהיה עמו, אמר הוא בעצמו שהי הולך עם רבו ז"ע לגן עדן.

בהיות רבינו ילד קטן, כיתת רגליו לחפש לו רבי לשורש נשמתו, ובתוך דרכיו הגיע אל הרה"ק ר' משולם זשא מהנפאלי ז"ע צעת אשר עמד בתפלה מעוטף בטליתו, רבינו רץ תיכף מתחת טליתו של הר"ר זשא, וראה בוכה וסופד שיחו לפני ה' עד שדם שותת ויורד מעיניו, הרבי ר' זשא הרגיש בקדושת נשמתו של רבינו החוסה בכל כנפי טליתו, והאיל עליו אז אור גדול, וכאשר גמר תפלתו אמר לו: האלתי עליך עתה חלק הנפש וחלק הרוח" מכאן תלך אל אחי הרבי רבי אלימלך מליזענסק והוא יאיל עליך חלק הנשמה, והלך רבינו ר' אלימלך וזכה עוד לשמשו, ותוך כדי שימוש זכה לראות אלו דברים נפלאים, מה שלא ראה קום תלמיד בלעדיו,

וסיפר רבינו שפעם אחת באישון לילה, כאשר נכנס לחדר רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע להגיש לו כוס מיי לשחות, ראה איש זקן בעל הדעת פנים יושב סמוך לרבו, ונבהל מאוד מפניו המאירים, ומרוב פחד שב לאחוריו ונשפך הטיי. למחרת בבוקר אמר לו רבו: ווי שמעט זיד א קינד לו קוקן דעם טאטן אין פנים, הלך הזקן הזה היה אברהם אבינו ע"ה שצא לבקרני, ולמה נבהלת בראותך אותו.

הרה"ק החוזה מלוצ'ין ז"ע אמר על רבינו: כי הוא אחד מהשקשה תלמידים אשר יש לו שאינם שוכחים מפחד ה' אף מינוט אחת.

רבינו התלבה כאש בקדושת השבת, והיה כאש להבה בדביקות ובתלהבות נוראה בקדושה ובעברה, מימיו לא אכל דגים בימות החול רק הוקצה המאכל הזה לכבוד יומא דפגרא שהיה ניכר ונבל משאר הימים, ואמר כי מעולם לא אירע לו שלא ימלאו לו דגים על יום השבת..

וסיפר שרבינו היה חבר נאמן, ונתנו זה לזה תקיעת כף, שמי שמהם שימות תחילה יבוא אחר כן ויגיד לחבירו הנשאר פה את הנראה והנשמע בעולם האמת. והנה נפטרו החבר, וזמן רב עבר עד שנתגלה אליו בחולם, ואמר: שקשה מאוד להפריד מעולם האמת כעלם השמים לטוהר ולבוא לעולם המוגשם הזה. וכאשר שאלו רבינו: האיך הענין שמה? הגיד לו ככה: שצב ליל שני דפסח, הקב"ה מקבץ לכל צפמליא של מעלה, ואומר להם: לכו ראו בני ישראל באיזה יתרון הכשר ואש להבה מקיימים הסדר בלילה הלזו אשר לא איתו, ורק אשר רבנו הוסיפו ונעשה אחר כך שמחה בשמים ממעל, שמחה

מתורתו של רבינו

שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן (פרשת תזריע יג, ב). אם מרגיש אדם בעצמי פתאום, בלא הכנה תחילה ובלא עמל ופעולה, 'שאת' כאילו יש בו איזו התנשאות והתרוממות, או ספחת התחברות ודביקות, או בהרת התבהרות הדעת להשגות עילאיות. אבל כל זה אינו נובע מפנימיות נפשו ומנכבי נשמתו אלא והיה בעור בשרו, שהשראה אינה עמוקה, אלא היא מן העור ולחוץ בלבד, אז ידע כי 'לנגע צרעת', שעדיין לא מיהר עצמו כדבעי, עוד לא נוקה מן החטא ועדיין נפשו טעונה תיקון, מה יעשה? הובא אל אהרן הכהן ילך אל הצדיק שילמדוהו ארחות חיים ויורוהו דרכי תשובה, איך להגיע אל השלימות האמתית.

כשהאדם מקדש את עצמו, כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, נהולך בקדושה תמיד אזי שורה על פניו שמות הקדושים, וזהו צלם אלקים יתברך שמו ממש, דהיינו שמוותיו ית"ש, ובודאי גם עתה בדור הזה ראיתי כמה זכו הראות, שאמרו שראו על איזה אדם שם הויה-ה על פניו כראוי. (מאור ושמש)

רבי אברהם ב"ר מרדכי זי"ע בעל מגן אברהם המגיד מטריסק

רבינו הרה"ק המגיד רבי אברהם טווערסקי בעל מגן אברהם מטריסק זי"ע נולד בעיר וואהלין בשנת תקס"ו לאביו הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע בן הרה"ק ר' צבי זי"ע בן הרה"ק ר' נחום גאון זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' דוד לייקס זי"ע

שהוא זוכר את כל הדרוש מלה במלה על אף שהיה חינוך כששמע אותו.

אביו הגדול חיבבו מאד והיה לוקח עמו למסעותיו. מגיל צעיר מאד היה רבנו עד ראייה לעבודת הקדש של אביו בחיקוון נשמות.

בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת מרת ריקל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב אריה לייב שפירא מקאוולא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין זי"ע שהיה דור שני להגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע ודור שביעי מהגה"ק רבינו יהושע העשיל מקראקא בעל חוכמת התורה זי"ע

היה מגיד צעיר טריסק ששם למד ולימד יותר מחמישים שנה ומיביר ספר הקדוש מגן אברהם על התורה והפטורות ע"ד הקבלה. היה כשמש במאיר ששמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, ולדיקי דורו כבדוהו מאוד מאוד מחמת גודל עבודתו, ורבים הלכו לאורו ומהם הרה"ק ר' אברהם שלמה הלוי עפשטיין מאורזוב ואפטא בעל שארית ברכה זי"ע

פעם אחת שמע אחד צבני רבינו איך שיואל מחדרו של אביו רבינו קול צבי, והכיר שלא היה קול צביו, ולמחרתו שאל אותו פשר דבר, השיבו רבינו צביו: צבליה הזה היה יום זכרונה של זוגותו, ובדקו אחרי מעשיה לראות אם היא ראויה לעליה יתירה, ומלאו עליה פנס כל שהוא, שאחר הלקחת נרות של שבת קודש, יאלה לחזק מלוצפת בלעפיה משוכלת צבנינים טובים (הנקרא שטערן טיכל) והשמש היה עוד בראשי הריים, ונלנץ צבניני בהמה הקאורה לעגלת משא וגרמה על ידי זה מלאכת מחמר בשבת, ונפסק עליה לזכור לה חצי שעה גיהנם, וזה קול הבכי והמיריות שנשמעה. (יפה שיחתו)

רבינו צביו פעם לבניו ללמוד מסכת סוכה לפני חג הסוכות, וכאשר סיימו את המסכת, התלוצכו לפניו ואמרו לו כי סיימו את המסכת, ושאל לו רבינו: כמה סוכות בכל מסכת סוכה נחשבות כשרות וכמה פסולות. ולא ידעו הצנינים התשובה, אמר להם רבינו: אלו ומנו בכל מסכת סוכה, ותמלאו ס"ו סוכות כשרות וכ"ה סוכות פסולות, כמנין סוכה. (אמר משה)

נכתב לגנזי מרומים ב' תמוז בשנת תרמ"ט ומנחתו כבוד צעיר טריסק.

נשאר אחריו צביו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' מנחם נחום מטריסק זי"ע הרה"ק ר' מרדכי מלובלין זי"ע הרה"ק ר' יעקב אריה לייב זי"ע שמיאל מקומו צטריסק, וחתנו הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות אב"ד מאלצוב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש קדוש וגורא והכס הרזים, ואלפים ורבות באו ללמוד ממנו חכמה ותורה ויראת שמים, בכל ימות השבוע כמעט לא אכל מאומה ואפילו בשבת קודש אכל ממנו מעט מזעיר, וכגון מן הדגים לא אכל אלא את העין בלבד וחו לא.

וכיפר פעם אחת שבת בללו הרה"ק ר' ארון מקראקא הנקרא דער הויכער ר' ארון זי"ע וכאשר הבחין בסדר אכילתו הביע את תמיהתו בפניו, מדוע ממעט הוא כל כך באכילתו? השיב לו רבינו: שהוא אנוס בדבר, כי אי אפשר לו לקחת מאכל לתוך פיו. שאל אותו למה? השיב: מפני שאי אפשר לו ליתן לעפעפיו תנומה ולישון, לכך גם לאכול אינו יכול. שאלו שוב, ולמה אינו יכול לישון? אמר לו רבינו אספר לכם גופא לעובדא היכי הוה:

אביו הקדוש היתה דרכו בקודש לנסוע מעיר לעיר ובכל דרכיו עסק בחיקוני נשמות ובענינים נסתרים וגבוהים, ופירנס את ה"ץ לדיקים נסתרים בדורו. פעם בנסעו בדרכו, אירף את בניו עמו בנסיעותיו, ונסע חתנו מכפר עד שעמנו ליד קרעטשמע אחת, נכנסו כולנו לפנים, והיה שם חדר גדול אשר שם מתאספים כל הבאים לשבת, ביקש אביו הק' שיפרכו פרגוד בתוך החדר הגדול, להפסיק צינו לבין שאר הבאים, ולהעמיד שם כסא ושלחן שיוכל לעסוק בעבודתו באין מפריע, וכן עשו.

לא עבר זמן קצר ועמדה עגלה אחת ליד הקרעטשמע שבה ישב איש זקן וחולה מלא פנעים ומכאובים, ושאל את המגיד מטשערנאביל נמלא כאן? אביו יאל לנגדו ושמו מאד לקראתו, וישבו יחדיו לפנים מן הוליון והתעששו זמן רב. כאשר הזקן עמד ללכת משם, קרא אביו לכל בניו ואמר לנו: בני היקרים הנכם רואים כי יהודי הזקן חלש וחולה מאוד, אנא תסייעו לו ללכת עד העגלה שלו ותושיבוהו על העגלה. כאשר התחלנו להוליכו נפחד לבנו מאוד מקול גניחותיו הנוראות אשר גנח מרוב יסוריו. ובדרכו החולה התעלף כמה פעמים ובכל נשימה ונשימה היה נראה כי עוד מעט תאל נשמתו ממנו, עד שבדבר נסים עלתה בידיו להוליכו עד העגלה ולהשיבו עליה.

חזרנו לפנים אל אביו הק' ואמרנו לו כי פחד גדול נפלה עלינו, בראותנו יסורים כנוראים של הזקן. אמר לנו אביו: הידעתם מי הוא הזקן הזה? זהו משיח דקינו אשר נאמר עליו (ישעיהו י"ג ה') והוא מְהַלֵּל מְפָשְׁעֵנו מְקַדֵּחַ מְעֻנֵינוּ, ועד שלא תגיע עת הגאולה הוא סובל בכל גנע יסורים נוראים מפני עוונות בני ישראל מפני צער השכינה הקדושה.

וכיים רבינו את דבריו אל הרבי ר' ארון זי"ע ואמר: מני אותו יום שראיתי לערו הנורא של משיח דקינו, אי אפשר לי עוד לישון, ומתוך שאי אפשר לי לישון אינן בכחי גם לאכול, ואין כוונתי לסגף עצמי ח"ו, אלא שאני אנוס בדבר.

כבר משחר נעוריו נכרו צביו גינוני קדושה וטהרה. בהיותו כבן שנתיים וחצי נסע עם אביו ומשפחתו לחתונה בליאזני והבעל התניא דרש לרוב עמוק בחסידות ושנים רבות אחר כן היה אומר רבינו

מתורבתו של רבינו וסוכה תהי' לצל וגו' פי' לחסות מז"ם וממט"ר שלא יגרעו ולא יוסיפו על רמ"ח מצות ולא יהי' ז"ם שהוא רמ"ז ולא מט"ר שהוא רמ"ט. (מגן אברהם)

כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר (מסכת שבת נ"ב) היינו שיכול למשך עצמו להקב"ע, על ידי שירה וזמרה, ומזין עליון וטובלין במקומו, ר"ל מי שמזיע בשיר היו כטבל במקומו (ספרן של צדיקים)

פעם אחת בסוכות כאשר הלך רבינו אל הסוכה נשאר עומד על מפתן הסוכה ולא נכנס, ותמחו עליו החסידים שלוחו, ופתח פיו ואמר עתה עלה במחשבתו הן בימים נוראים העל"ל אמרתי האדם משול כחרס הנשבר, אם כן איך הותר לבנוס האל על פי דין אסור להכניס כלי חרס אל הסוכה? אך הרי אז"ל: שכלי חרס אין להם תקנה אלא בשבירה, ושבירתן זה תקנתן, לכן נשבר לבנינו לפני הקל איום ונורא ולב נשבר ונדכה אלקים לא תבוה, (תהלים ע"א ט"ו) ואח"כ נכנס לסוכה. (אמרי צדיקים)

רבינו במאר הטעם שאנו אומרים למנצח לבני קרח מזמור (תהלים מ"ט) לפני תקיעת שופר בראש השנה: שכשאנו עומדים בעת התעוררות התשובה קודם התקיעות, לא יהא אחד מבני ישראל שיתייאש

ח"ו מתשובה, אלא יזכור את בני קרח שכבר נבלעו באדמה וברגע האחרון הרהרו בתשובה, ומקום נבצר להם בגיהנום (מסכת סנהדרין ק"י) ומהם ילמד כל איש ישראל, שאף אם הוא כבר בתוך האדמה עדיין בידו לשוב אל קונו ולהתרצות לפניו. (באר הפרשה)

אמר חז"ל: "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים (מסכת שבת ק"ח ע"ב). מה זאת מספר שתי שבתות, ומה רמז נמצא על זה? יש לומר כי ידוע שיש ארבע עתים לעשות תשובה (א) בכל יום לעת ערב יעשה חשבון מה שעשה כל היום ויעשה תשובה. (ב) בערב שבת יעשה חשבון מה שעשה כל השבוע, ויעשה תשובה. (ג) ערב ראש חודש יעשה חשבון מה שעשה כל החודש ויעשה תשובה. (ד) ערב יום כיפור יעשה חשבון מה שעשה כל השנה, והנה יום כיפור נקרא שבת שבתון (ויקרא כ"ג) נמצא הפירוש הוא כך: שבאם שיעשו ישראל תשובה בכל יום ויום ולא יתנינו עד ערב יום הכיפורים, כי תיבת שמרו מלשון שמר את הדבר (בראשית ל"ז א) מלשון ימתן אז בוודאי היה בגוואל צדק ב"ב אמן. (בית אברהם)

משמיה דרבינו מובא טעם על המנהג שנהגו בשתיית יין שרף ליתן כף זה לזה, על פי הידוע שהעיקר בוא למול את ערלת הלב, ועל ידי זה יבוא לקיים כל המצוות, ועל כן נותנים כף זה לזה לברך את עצמו שיהיה נמול ערלת הלב, כי תיבת כ"ג גימטריה מאה, אם כן שתי פעמים כ"ג עולה

מאתיים, וקיימא לן (ערלה א' י') שערלה בטילה במאתיים. (ילקוט מגן אברהם)

שנה אחת טרם שניגש רבינו להדליק הנרות, פנה אל אחד החסידים ושאל אותו: מי שאשתו נמוכת קומה, האם בשעה שירצה לדבר עמה תעלה האשה על כסא כדי שיהיו שווי בגובה, או שהוא יתכופף אליה? ותיכף ניגש להדליק נרות חנוכה, והסביר הרה"ק ר' מרדכי דוב טערווסקי ראש שושלת הורנסטייפל בעל חיבור לטהרה זי"ע (שהיה בן אחותו) שרבינו, רצה לפרש בזה את כל מהותם של נרות חנוכה, שכביכול הקב"ה מתכופף אל כלל ישראל ונכנס למחיצת למטה מעשרה, והיינו דאמרי אינשי איתת גוצא חזין ולחיש לה' (מסכת באב מציעא ב"ט) שדרך העולם שהבעל מתכופף אליה, ובהנהגה זו נהג עמנו הקב"ה בימי חנוכה.

כמה סגולת לכל טוב

סגולה זהו אגודה, הוא כעין סגול היינו התקשרות לכל ישראל.

כתב רבינו בהקדמתו לספרו: שבכח ברכת אברהם אבינו, הנני מברך את כל אשר יקח את הספר הזה כי יתמשכו עליו חסידים רבים, למלאות כל משאלותכם בנים ובני בנים.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ב תמוז תקכ"ה

רבי נחמן ב"ר יצחק הרה"ק מהורדנקה

הבינו הרה"ק רבי נחמן מהורדנקה זי"ע נולד בערך בשנת ה'ת"ם בעיר שבגליציה לאביו הרה"ק ר' יצחק מזולקאווא זי"ע שהיה ממשפחה המיוחסת כשישה דורות להגה"ק רבינו יהודה ליואה ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע שיחוסו מגיע עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה

בעש"ט הרה"ק ר' מנחם מנדל מפרימשלאן זי"ע הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקה זי"ע ועוד שלש מאות משפחות, התיישב בצפת, ואחר כן בעיר טבריא.

רבינו נודע כאיש קדוש וטהור בעל מידות, הי' כמלאך ה' כז-אות בעל רוח הקדוש אמיתי, סבל יסורים רבים אך היה רגיל לומר ג"ס זו לטובה ועסק בתורה בהתמדה רבה.

וגם עסק עם רבו הבעש"ט בכל ימיו במלות פדיון שבויים, וקבץ מעות תמיד בעבור מצוה זו.

ובשנת תקי"ט הי' הוכוח הגדול עפ"י ציווי הממשלה עם הכת הפורקנים ימ"ש ונבחרו לוויכוח הגה"ק ר' חיים כהן ראפאפארט אב"ד לבוב זי"ע והגה"ק ר' דוב בער אב"ד זילאוויץ זי"ע ורבינו הבעש"ט זי"ע, וטרם הוויכוח המתיק הבעש"ט סוד עם שתי מתלמידיו ה"ה רבינו זי"ע והגה"ק ר' מאיר מרגליות אב"ד אוסטרע בעל מאיר נתיבים זי"ע, והלחיחו ונלחו את כת האפקורסים.

ב' תמוז בליל שבת קודש בשנת ה'תקכ"ה בעת שהיה רבינו עסק בספר הזוהר, השיב את נשמתו ליוצרה ומנוחתו כבוד בבית העלמין העתיק בטבריה בחלקות תלמידי הבעש"ט זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שמשון חיים זי"ע, ובנו הרה"ק ר' שמחה זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מבני היכלא קדישא וממקורביו הראשונים של מרן רבינו הרה"ק הבעש"ט זי"ע לפני התגלותו, ולימים גם מחותנו, כי בנו הרה"ק ר' שמחה מהורדנקה זי"ע היה חתנה של הרבנית ה' מרת אלד ע"ה בת הבעש"ט זי"ע.

מרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע במכתבו אליו קוראו רבינו בשם נאמן ביתי קדוש וטהור.

הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ זי"ע אמר: כל המספר בשבחן של לדיקים, כאלו עוסק במעשה מרכבה, מכוון על רבינו.

ופעם אחת דיבר הבעל שם טוב בשבחו ברבים, ורבי נחמן הרכין את אזניו לשמוע, מקורבו. התלמידים התפלאו על כך, והבעל שם טוב הסביר כי הוא ביקש משמים שלא ישמע דברים שאינם נכונים לשמוע, וכן אינו שומע כאשר מדברים בשבחו, אך כאשר אני מדבר בדברי תורה הוא שומע אפילו מרחוק.

אחרי נישואיו התקרב למרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע בהשפעת גיסו הרה"ק ר' חיים מהורדנקה זי"ע. ופעם אמר רבינו: כשנעשיתי חסיד גדול הלכתי בכל יום למקוה קרה, שבדור זה לא יוכל שום אדם לסבול מקוה קרה זו. ובימיאחו מהמקוה ובאתי לביתי והיה חם מאוד עד שכמעט בערו הכתלים, ואני לא הרגשתי החמימות ערך שעה, ובכל זאת לא יכולתי לפטור ממשבצות זרות, עד שהוכרחתי ללמוד כונותיו של רבי ומורי הבעש"ט.

פ"א כשהבעש"ט הק' נטל ידיו לסעודה, אמר לו רבינו, שע"פ כוונת האריז"ל יש לכון בנטילת ידים כוונה זו וזו, ולא כמו שכיוון הבעש"ט הק' באותה נטילה, והבעש"ט הק' לבש ופשט אורה, והתלמידים הכירו שעולה נשמתו למעלה, וכך יש הבעש"ט זמן מה, ורבינו נרדם, כשהקיץ רבינו, שאל אותו הבעש"ט הק' "מה אתה אומר כעת!" וסיפר רבינו שראה בחלומו והנה הוא במתיבתא דרקייע, ושמע שמכריזין שהבעש"ט הק' ידרוש היום, והתאספו הרבה נשמות וגם האריז"ל הק' בחוסם, ובתוך דרשתו התפלפל הבעש"ט הק' עם האריז"ל בכוונת נטילת ידים, והאריז"ל הק' הודה להבעש"ט הק' שכעת יש לכון כמו שהוא כיון.

רבינו עסק כל ימיו במלות פדיון שבויים והרבה לקבץ כספים, למטרה זו הגיע לארץ ישראל בשנת ת"ק יחד עם בנו הרה"ק ר' שמשון חיים זי"ע וילא פעמים לחוץ לארץ.

חסידים מספרים שרבינו ובנו בזמן שהגיע לארץ ישראל עלה הגה"ק ר' אלעזר רוקח מאמסטרדם זי"ע, והר"ר אלעזר מחכה לעלות לארץ ישראל בחשבו שגם הבעש"ט הגיע ביחד עם רבינו כדי שיתפללו ביחד על יד הכותל המערבי על ביאת המשיח, וכאשר הגיע לארץ ישראל ולא מצא את הבעש"ט הנטער הר"ר אלעזר מאור.

בעת פטירת מרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע שהה רבינו במזיבו, ומסופר כי רבינו הלך על קברו של הבעש"ט וכשחזר מבית העלמין שמח שמחה גדולה ואמר שהבעש"ט ציווה לו לסעוד לארץ הקודש, חזר רבינו בצלול תקכ"ד יחד עם הקבוצה הראשונה של תלמידי

ג תמוז תשנ"ד [א]

רבי מנחם מענדל ב"ר לוי יצחק שניאורסאהן זי"ע מליובאוויטש

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל שניאורסאהן אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, נולד ביום ו' ערב שבת קודש י"א ניסן שנת תרט"ב, בעיר ניקולייב באוקראינה, לאביו הרה"ק רבי לוי יצחק אב"ד דנייפרופטרובסק (יקטרינוסלב) בעל תורת לוי יצחק זי"ע בן הרה"ח ר' ברוך שניאור זלמן זי"ע בן הרה"ח ר' ברוך שלום זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש בעל צמח צדק זי"ע (בן בתו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי בעל התניא והשר"ע זי"ע, וחתן בנו הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע) בן הרה"ק רבי שלום שכנא אלטשולר זי"ע בן הרה"ק רבי נח זי"ע יש הטוענים שהיה צאצא של הרה"ק רבי יחיאל הלל אלטשולער מק"ק יאברוב בעל החיבור הידוע על התנ"ך מצודת דוד - מצודת ציון זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בתו של הרה"ח ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי אב"ד ניקולייב זי"ע בן הרה"ח ר' ישראל ליב ראש ישיבה רומנובקה וראש כולל חב"ד זי"ע. (חתן הרה"ח ר' אברהם דוד לאוואוט אב"ד ניקולייב ומח"ס שער הכולל) בח"י ניסן, התקיימה הברית מילה בבית סבו הגאון החסיד הרב מאיר שלמה ינובסקי רבה של העיר, ונקרא שמו בישראל "מנחם מענדל" על שם סב-סבו בעל ה'צמח צדק', האדמו"ר השלישי בשושלת אדמו"רי חב"ד-ליובאוויטש

(ואנעווע), שהבריה מעבר לגבול, על מנת לקיים את מצות נטילת לולב באתרו כזה שכפי המקובל מהרב בעל התניא היא זה האתרוג דוקא שעליו לרכיב לנרד, וכל זה אחרי שרצו פסק לו שעל הידור מצוה כזה אין טורח במסירות נפש.

בימי חורפו שקד על לימודיו וקנה ידיעותיו בכל התורה כולה. חלק מחידושי תורתו שרשם אז לעצמו בקלור, נמצאו לאחר הסתלקותו ביכול קודש, ונדפסו בספרי ה'דרימות'. אך ביחד עם זה, הי' נחבא אל הכלים. כפי שסיפר הר"ר דוד שמעון רייכמן ז"ל: תקופה מסוימת מסר רבינו למתפללי בית הכנסת שיעור בגמרא, מסכת שבת. כנראה, רבינו קרא את לשון הגמרא ולאחר מכן את דברי רש"י וה'תוספות', והסבירם בטוב טעם,

לפעמים עם תוספת דברי פלפול. פעם אחת הבחין, כי רבנו קורא את לשון רש"י בשינוי מסוים מלשון בגמרא שהייתה פתוחה לפניו. בגמר השיעור, החליט לבדוק אם מדובר בשינוי גרסאות. הוא נטל לידיו את הגמרא שבה החזיק רבינו בצעת שיעור, ומה רבתה השתוממותו כאשר גילה כי מדובר בכלל במסכת... חולין! התברר כי מחמת המחסור בספרים, מסר רבנו את השיעור על פה, וכדי שלא יבחינו בדקויות המופלגת - פתח גמרא אחרת! אבל כבר אז, אלו שבלו בנגע איתו ראו שמדובר באיש שמשכמו ומעלה. כפי שמשפירם הלמדני ישיבת 'תומכי תמימים ליובאוויטש' באטוואלקה, אודות הפעמים הבולדים שבהם - בזיווי חותנו - נאות לשבת ולתוועד עם התלמידים ולגלות טפה מילדותיו בתורה - נגלה, חסידות וקבלה. ובמשך עשר השנים שהי' גר ליד חותנו, נהגו רבים להתייעץ

איתו, ולבקש ממנו לפתור להם את שאלתם בתורה ובעבודה, עד שאפילו חותנו נהג לשלוח אנשים אליו.

אחרי הסתלקות חותנו ביו"ד שנת ה'תש"י, סירב בחוקק לשבת בכס הנשיאות, עד שקעבור שנה, אחרי הפצרות רבות חוזרות ונשנות, ביום ההילולא הראשונה של חותנו, הסכים למלא את מקומו והפך לאדמו"ר ומנהיג לחסידי ליובאוויטש. ומני אז נפץ שמעו גם בחוגים אחרים, וגדולי תורה וידיאה, בעלי מוסר וחסידות, פוסקי הדור וראשי הישיבות, החלו לפקוד מעונו או לנהל עמו חיולפי מכתבים. רבים מהם נדפסו בסדרת הספרים 'אגרות קודש' בהם ניכר שזכה הדור שלאחר השואה האיומה ל"ע לרועה נאמן" איש אשר רוח בו" שניחן ביכולת "להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד". רבינו הקפיד לפתוח בעצמו מכתבי הפונים אליו, ולהשיב בכל סוגיות התורה או בקשות הכרעה לישועה, בקצרה ובחתימת ידו. עד לשנת ה'תשמ"א, היה מקבל בחדרו הק' אנשים

עוד מינקותו נודע בשקידתו העצומה, וכלל אצלו קנה בקיאות וחריופת בכל חלקי התורה, נגלה ונסתר. בשנת ה'תרפ"ט נשא את הרבנית הצדקנית מרת ח'י מושקא, בת כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסאהן זי"ע, האדמו"ר השישי בשושלת אדמו"רי חב"ד-ליובאוויטש, ומני אז הוכנס לעבודת הכלל לטובת חיזוק התורה והפלתה.

לאחר פטירת חותנו עלה על כס האדמו"רות כנשיא השביעי בחסידות, אותה הנהיג ביד רמה יותר מארבעים שנה. ידועה הייתה לאגותו של רבינו לכל יהודי באשר הוא, בגשמיות וברוחניות, ורבים השיב מעונו. במוצ"ק אור לג' תמוז ה'תשנ"ד נסתלק לגנוי מרומים, ולמחרת התקיימה הלוויה המונית שיאלה מבית מדרשו 770 בקראון הייטס, בה השתתפו גדולי התורה והחסידות והמוני בית ישראל, ונטמן באוהל חותנו כ"ק אדמו"ר מוהריי"ז זי"ע בבית החיים בקווינס, ניו יורק.

זיונו הק' הפך להיות אבן שואבת לכל עמך בית ישראל, מגדולם ועד קטנם, כשם שחיינו נהרו אליו מכל הארצות ומכל החוגים, ליטול ענה ולקבל ברכה, ולראות ישועות ונפלאות בחיי הפרט והכלל.

רבינו היה איש אלוקים, קדוש וטהור מבטן ומלידה, שכל חייו היו קודש לעבודת השם בכל גופו ומאודו, ולא פנה לחיי שעה. רוב ימיו ולילותיו הגה בתורה ביחידות, ובזמן הנוהר הרביץ תורה וחסידות בפני אלפים ורבות, באוזניהם השמיע חידושי תורתו ב'התוועדות' הידועות שקיים מידי שבת ומועד. בסך הכל כ-11,000 שעות!

רבינו נהג בפרישות יתירה, עסק בתעניתים וסיגופים (כפי שגם מודפס מכתבים מאצו הרה"ק אל רבינו, שבהם הוא מפליר בו להפסיק בתעניתים), עד שהגרי"ו הוטנר העיד שאיבד את שינוי מרוב תעניתים. כמו"כ סיפר הרה"ח הרב מלעדזש ז"ל: פעם נסע ברכבת, וראה אצדק עומד בפרוזדור שדין הקרונות, מישבו סיפר לו שזה חתנו של האדמו"ר מליובאוויטש. לקח לי זמן לתפוס - סיפר הרב מלעדזש - שצקרונות עמדו נשים רבות, ולכן העידף רבינו לעמוד בין הקרונות. קדושה וטהרה זו, הרגישה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זוקללה"ה, כאשר הרה"ק מבעלזא ביקר בצרלין בשנת תר"ץ לצרכי רפואה, ניגש רבינו לתת לו שלום, והרה"ק מבעלזא הסיר את המגבת שעטף את ידיו - שכידוע נהג לתת שלום לאנשים בחליאת מגבת - ואחז בידי רבינו למשך זמן, והפטייר "א ווארימע האנט", וזאת מבלי שאף אחד ידע מיהו.

חומרות והידורי מצוה רבים נהג רבינו. כהוא עובדא, שצאחד מהימים הסמוכים לחודש תשרי, באמצע מלחמת עולם השני', נעלם פתאום לכמה ימים, וחזר כשבידו אחרון מקלאצריא

איתא בסדר עולם שמחלקת קורח ועדתו היה לאחרי מעשה המרגלים. ולכאורה צריך להבין, למה לא חלק קורח על משה מיד כאשר מינה את אהרן לכהונה גדולה ואליצפן בן עוזיאל לנשיא לבני קהת, אלא המתין עד לאחרי מעשה המרגלים? אך הענין, פנימיות טענת המרגלים להישאר במדבר, היה כי הם פחדו שהעולם החומרי יפריע לדבקותם בהקב"ה על ידי לימוד התורה; ועל כך השיב להם משה שהמעשה הוא העיקר - תכלית העילוי היא דוקא על ידי קיום המצוות בגשמיות. בעקבות זאת, דוקא, באה טענתו של קורח - אילו היה העיקר לימוד התורה, ניתן היה להבין את מעלתם של משה ואהרן על שאר בני ישראל, שהרי לימוד התורה שלהם הוא בדרגה גלילית יותר; אבל מאחר שהעיקר הוא קיום המצוות המעשיות, שבהן כל ישראל שווים - מדוע תתנשו על

מתורתו של רבינו

לכאורה יש להקשות דבכל מקום הימין חשובה היא, אם כן מדוע ברא הקב"ה לבו של אדם (שהוא עיקר חיותו) בצד שמאל (של הגוף) אלא על כרחו, שלבו של אדם לא נברא עבור עצמו, אלא עבור חברו, שירגיש את רעהו ואת מחסוריו, ומכיוון שהעומד זה לנגד זה שמאלו של זה כנגד ימינו של זה על כן ברא את הלב בשמאלו כדי שימצא לו לימין חברו... כי זה תכלית ביאתו לעולם.

*

ג תמוז תשנ"ד [ב]

רבי מנחם מענדל ב"ר לוי יצחק שניאורסאהן זי"ע מליובאוויטש

ורבו, שהדבר הראשון המוטל על איש יהודי הוא ללמוד שיהיה עוד יהודי. היינו ללאו דלואו שעוד יהודי יהיה קשור באורייתא וקוב"ה. והאסיף וביאר על כך רבינו: "אינו מספיק שרוב בני ישראל ילמדו תורה ויקיימו מצוותיה, אלא מההכרח הוא שכל ישראל ממש ילמדו תורה ויקיימו מצוותיה, ואי אפשר בשום אופן לוותר גם לא על יהודי אחד, לכן אין לנו להסתפק ולהקטמם בתוך ד' אמות של יהודים שומרי תורה, אלא חובה קדושה עלינו ללכת גם ל'חוץ' ולעשות גם כל מה שציוולתנו, ולקרסם בדרכי נועם ובדרכי שלום, להחזירם לדרך התורה".

ליחידות' (קוויטלעך), ג' פעמים בשבוע, שבהם ישב לילות שלימים, לא פס שניה לעפעפוע, ובמשך הלילה נפגשו עמו כל סוגי היהודים לכלל ישראל, וגדולי ישראל מכל החוגים. משנת ה'תשמ"ו ואילך קיים מעמדי 'חלוקת הדולרים ללדקה' בהם חלפו בזריזות אל מול פניו רבבות יהודים מכל העדות והחוגים, שבאו להתבדר מפי קודש.

בשנות מלחמת העולם הראשונה, עמד לימין אביו בהנהגת הקהילה ובארגון סיוע לפליטי המלחמה, כך גם בשנות מלחמת העולם השנייה סייע בחירוף נפש לפליטים תוך כדי מנוסתו מהרוסיה ימ"ש. אהבת ישראל הבלתי גבולית שלו שבה לידי ביטוי בד' אמותיו, התעממה עשרת מונים כאשר בארצות יאלו חסידיו ושלוחיו להקים מרכזי תורה ויהדות, בני חינוך לבנים ולבנות, מוסדות לרקה וחסד, בכל פינה אפשרית בעולם, הידועים בתור מרכזי ובתי חב"ד. רבינו עורר בהתלהבות גדולה את כל בני ישראל החרדים לדבר ה' שייאלו לקרב בני ישראל, אלו שלע"ע אינם שומרי תורה ומצוה, ללביהם שבשמים לתורו ולמחויבותו, ואף קבע את "עשרת המצוות", שבכוחם וסגולתם לעורר לב ישראל ומצוה גוררת מצוה.

ציוראים ברכ"י ובכרמב"ס

רבינו סלל דרך מיוחדת ומקורית ללבר פירש"י עה"ת, מפעל תורני שהחל לע"נ אמו הצדקנית הרבנית חנה ע"ה, לאחר פטירתה ב"ק"ו ו' תשרי ה'תשכ"ה. במשך השנים ביאר למעלה משמונה מאות קטעי רש"י, תוך דיוק נפלא בכל אות והיבד, והנחת יסוד מחודשת שהיתה מיישבת שורה ארוכה של קושיות, בהם שנסאלו ללא מענה אלל גדולי מפרשי רש"י לאורך הדורות.

אהבת התורה שלו לא ידעה שובע. חידושי תורתו העלומים שנאמרו על ידו, נרשמו בידי החוחרים' שהקיפו להעד זכרות קדש, והולכים ונדפסים בספרי 'תורת מנחם - התוועודיות' על סדר השנים, חלק מחידושי עה"ת ש"ס ורמב"ם הוגהו על ידיו בעיון גדול, עליהם רשם מראי מקומות הערות וציטוטים מפליאוס בחריפות, ונדפסו בימי חייו בספרי 'לקוטי סיחות' על סדר פראיות התורה. כמו כן מאמרי החסידות שהגהו על ידו, נדפסו על סדר חדשי השנה (ד' כרכים - זאת בנוסף לעשרות כרכי 'ספר המאמרים' שנדפסו כ'הנחה בלתי מוגה' על סדר השנים - 1,564 מאמרים).

אחת מהחידושים הנפלאים של רבינו ה' "הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים", שאותו ערך רבינו בשנת תש"ו. ככל שמעמיקים בה מתגלה לפנינו ילירותיות בכל תחום אפשרי: לכל לראש בניסוח תמלתי מדויק של השתלשלות מצנה ההגדה, דרך בחירת פירושים בסיסיים ויסודיים המיישבים להפליא כל פיסקה או מילה עמומה וקשה, וכלה בסיכום מושלם של כל דיני הסדר בטעמייה ובמיוחד שילובם של מנהגי חב"ד, להם נלוות הערות למדניות מעמיקות. הגאון הרב שלמה יוסף זווין (בספרו, 'ספרים וסופרים') כתב עליו "הגדה נפלאה שמעטים דוגמתה, ומתאימה לכל אדם מישאל, כחסידי כאשר אינו חסיד..."

כך גם לאחר שתיקן לימוד יומי ב"ד החזקה לכרמב"ס, ומילי שנה בשנה מסיימים את הלכות התורה כולה, החל ללבר הלכות שביעור היומי, בעומק נפלא ובדרך הבלולה מפרד"ס התורה (נדפסו ב"ציון מלכות" ג"כ). הן בלימוד הרש"י והן בלימוד הרמב"ם, קבע וגדר רבינו כללי לימוד, וכללים חדשים בהגנת פירושו ופסיקתו (שנדפסו א"ח בספרי 'כללי רש"י' ו'כללי רמב"ם').

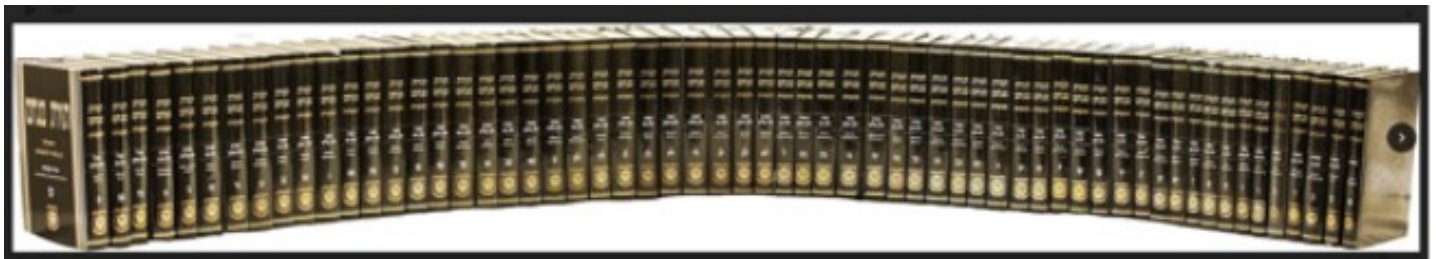
חיזק את האמונה הפשוטה בביאת המשיח, ועורר בלהט גדול ללא הרף לפעול בכל דרך להחיש ימות המשיח, יעדו בביאת העולם, ועבודת בני ישראל בכל הדורות. וכך פירש מאמר חז"ל: "כל ימי חייד להביא לימות המשיח" - כל מה שיהודי עושה בחייו, כריד להיות חודו במטרה להביא לימות המשיח, זאת ע"י התחזקות בלימוד התורה בעיון וציגועה, הספה בהידור מצוה, הפלת התורה ומעיינות החסידות. כרגש גדול זעק מקירות ליבו הטבור בכמה הזמנויות על כך שעדיין, לאחר כל הרדיפות האיומות נמלאים בגלות, גלותא דשכינתא וגלותא דישאל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

דער רבי פלעגט טייטשען: זכותו - לאס וואס דער לדיק האט אויסגעלייטערט (מלשון זיכוד) זיך און די וועלט ארום אים, יגן עלינו - זאל אונז באשילען און אונז געבן כוחות אויף אונזער עבודה ה'.

הפלת המעיינות חו"ה

האלדמו"ר מהר"י"ל מליובאוויטש ביאר במשמעות רוחנית המצוה הראשונה בתורתנו הק' "פרו

ומאירים. וזו היתה תשובתו של משה לקורח ועדתו, אמת שבמצוות מעשיות כולן שווים, מכל מקום במידת האור - ישנם חילוקי דרגות בין בני-ישראל; ובכדי שהמצוות יהיו בבחינת "בוקר", מצוות מאירות - יש צורך בהשפעתו של משה בנו. ההוראה בעבודת השם שאנו למדים משתי פרשיות אלו: ישנם הטוענים שהעיקר הוא הלב היהודי "רחמנא לבא בעי", ואילו קיום המצוות אינו חשוב כל כך (בדומה לשיטת המרגלים); ולאידך - ישנם הטוענים שהעיקר הוא מעשה המצוות, ואין חשיבות ללימוד החסידות ולעבודה שבלב (בדומה לשיטת קורח). על כך מלמדת אותנו התורה ששתי השיטות הן מוטעות, אלא יש צורך בשני הדברים - הן במעשה בפועל והן בעבודה שבלב.

קהל ה" ? ומסיבה זו, חלקו קורח ועדתו רק על התנשאותם של משה ואהרן, אף על פי שגם הם עצמם נהגו בהתנשאות ("נשיאי עדה"), כי קורח ועדתו הכירו בכך שישנם חילוקי דרגות בין בני-ישראל; אולם הם טענו שחילוקי דרגות אלו הם טפלים בלבד (שהרי בנושא העיקרי - קיום המצוות המעשיות - כל בני-ישראל שווים), ולכן אין מקום להתנשאות של מלך - שמשמעותה היא שהמלך נעלה לאין ערוך על העם, ועצם קיומו של העם נתון לשליטתו של המלך. לפי האמור בתבאר תשובתו של משה על טענת קורח - "בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו": רבנו הזקן, בעל התניא נ"ע, מבאר את הביטוי "תשובה ומעשים טובים" - שכשעשיית המצוות היא שלא לשמה, אין בכוחן למלא את תפקידן להוסיף אור בעולם (בדומה לאבן טובה הטמונה בבוב, שאינה מסוגלת להאיר); ואילו על ידי התשובה, המצוות נעשות "מעשים טובים"

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

ג תמוז תרנ"ד

רבי ברוך יהודה ב"ר יואל מדערעטשקע

רבינו הגה"ק רבי ברוך יהודה שניצלער מדערעטשקע ז"ע הנקרא ר' ברוך דערעטשקער נולד בערך תקפ"ט לאביו הגה"ק ר' יואל שניצלער אב"ד קויטה ז"ע חד מבני עליה קדישא מהרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין מזידיטשוב בעל עטרת צבי ז"ע ונמנה בין שבעים החסידים המובהקים לובשי בגדי לבן בהיכלו בן הגה"ק ר' ברוך אב"ד קאלוב ז"ע הבו של ההה"ק ר' יצחק אייזיק טויב אב"ד קאלוב ז"ע חתן הרה"ק רבי שמואל שמעלקא הלוי הורוויץ אב"ד ניקלשבורג ז"ע בן הגה"ק אברהם מבראדי ז"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו זרחיה ב"ר יצחק הלוי בעל המאור ר"ה ז"ע מגדולי חכמי פראבינס לוניל, תלמיד של רבינו משה הדרשן ז"ע ולמעלה בקודש עד שמואל הנביא ע"ה ומדוד המלך ח' וקיים ע"ה ולאמו מרת ליבא גיטל ע"ה בן הרה"ק ר' אברהם אהרן ווייס מסאספאלווא ז"ע

שלא היתה להם ברירה אחרת, אבל אחר כך הפטיר הדברי חיים ז"ע ואמר: נו! אם כבר הצטמתה שיתקיים, ותהי' גם אתה רבי! ואז נתן לו שלום בפנים מסבירות וקרבו מאלד.

בדרכם חזרה סרו לאותו כפר וגודע להם שאכן הצרכה נתקיימה ובתו של אותו יהודי שבה לאיתנה, מני אז ראו אלל רבינו כמה וכמה עניינים נפלאים.

רבינו היה תלמיד מהגה"ק ר' שמואל שמעלקא קליין אב"ד סעליץ בעל כרור החיים ז"ע והסתופף בלל הרה"ק בעל דברי חיים מאלנז ז"ע ששהה הרבה פעמים בשנה אצלו בלאנז, ובעיקר מתחילת ימים הגוראים עד אחרי שבת בראשית ועשרות פעמים בחג השבועות. והיה חבר נאמן לרה"ק ר' יהוסף ראטענבערג מקאסאן בעל בני שלשים ז"ע

פעם אחת הגיע רבינו ללאנז סמוך לחנוכה ולא היה דרכו לבא אז שם, הואיל ונסע לביתו רק כמה שבועות לפני כן, ולאחר שהיווה שם במשך כל חודש תשרי. לשאלת הרה"ק מאלנז ז"ע על פשר בואו? השיב: כי יש לו לשאול דבר מהרבי, והשאלה: מה עושה סוחר אשר נגמר ללאי הסחורה שצנחנותו? השיבו הרה"ק מאלנז: הואך לקנות עוד הפעם סחורה ואוגר לעצמו! ענה רבינו ואמר: זוהי הסיבה שנגללה הגעתי שוב לרבינו.

נחלק לגנוי מרומים באמצע שנתו ביום ג' תמוז בשנת תרמ"ד ומנוחתו כבוד צבית החיים בעיר דערעטשקע. דברי תורתו נדפסו בספר זכרות שמואל.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' יואל ז"ע הרה"ק ר' חיים צבי מטאטפאלו הי"ד ז"ע הרה"ק ר' אליהו נתן ז"ע הרה"ק ר' שרגא שמואל אב"ד צעקעש טשאבא בעל זכרות שמואל ז"ע המכונה פיישל שמעלקע פייש על שם הרה"ק ר' משולם פייש ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש ז"ע (כידעו נמנה מלקרוא ואת שמו הק' וכוונה שמו בשם שרגא פייבוש וכו') והסם שמואל שמעלקא על שם הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ע

וסיפר הרה"ק ר' שלום שניצלער אב"ד טשאבא בלאנלונג ז"ע בשם אביו הרה"ק ר' שרגא שמואל אב"ד צעקעש טשאבא בעל זכרות שמואל ז"ע, כי צעת בחירותו כשלמד בישיבת קאלוב אלל הרה"ק ר' מנחם בראדי בעל באר מנחם ז"ע הגיע פעם לשם הרה"ק ר' יהוסף מקאסאן ז"ע ונכנס לבית המדרש, וכשראה את הבחור שרגא שמואל הראה אליו בידו ואמר לו: הגך צנו שר' ברוך מדערעטשקע? אמר לו ר' שרגא שמואל: כן, אבל מהיכן יודע זאת הרבי? השיב לו הרה"ק מקאסאן: הלא אביך ר' ברוך היה חברי הנאמן, וקלסתר פנים שלך והקומה שלך היא בדיוק כמו שרגא שמואל ז"ל, ואתה שמך שרגא פייש שמעלקא, ובסם הקדוש זהו שרגא משולם שמואל, הבחור השיב לרה"ק מקאסאן: לי אין ידוע זאת, רק מה שאמרה לי אמי ששמי שרגא שמואלוני היה ילד בן ד' שנים כאשר נסתלק עליו אביו. והרה"ק מקאסאן צעת הספידו על אביו אחז את הילד על זרועו, והר"ר שרגא שמואל עוד זכר זאת אמר לו הרה"ק מקאסאן: יודע אני שאביך קרא את שמך אחר חותני הרה"ק ר' משולם פייש מטאהש ז"ע ואחרי הגה"ק ר' שמואל שמעלקע מסעליץ ז"ע בנוסף על השם שרגא. (עבודת הלוים בשם כ"ח אדמו"ר מניקלשבורג שליט"א)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אש קודש המפורסם בחסידותו ובעבודת קדשו, חס וישר יושב אהלים עסק בצורה ועבודה בהתמדה כל היום מעטוף בטלית ותפילין, ומאכלו הדל הביאה זוגותו לשם, ורק אחר תפילת ערבית סר לביתו להתעניין על שלום הילדים ובני ביתו ומיד חזר ללימודו לבית המדרש, ולא לן בביתו רק בליל שבת קודש בלבד, והיה פועל יצועות ובעל מופת גדול, שרבים באים אליו שם בבקשות שיתפלל עבור יצועות.

כשהגיעו לפרקו נשא להרבות האדקות מרת ח' ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב דוב הלוי מאנן מישוב באלנז ז"ע ואחר חתונתו התיישב בק"ק דערעטשקע, ואחר הסתלקותו של האב"ד דשם הרה"ק ר' אליהו אי"ש ז"ע בשנת תרל"ז שימש רבינו שם כרבנות. ואולם עזב משכרו הטוב כי התמסר טולו לעבודת הבורא, ובשנת תרל"ט נתמנה לרב במקומו הרה"ק ר' שלמה סופר ז"ע בן הרה"ק ר' אברהם שמואל בנימין אב"ד פרעשבורג בעל כתב סופר ז"ע בן הרה"ק רבי משה סופר בעל חסם סופר ז"ע. אך אחר כמה שנים עזב הר"ר שלמה ז"ע דערעטשקע ונתמנה לאב"ד בערגאסאן ונסתלק לגנוי מרומים ב"ח אדר ה'תרכ"ז, זכותו יגן עלינו אמן

פ"א בהגיע יום ה' ובימי זוגותו האדקות ע"ה חין כל להכין להשבת קודש, וצאה במרידות נפש אל בעלה לבית המדרש ודמעתה על לחיה, באמרה: כל השבוע הגני מוכנה לרעוב אבל איך נקבל השבת קודש כאשר צבית חין מאומה? איה עליה רבינו: לילך לשוק והשי"ת זימין לרכיה. היא לא שאלה מאומה ויאלה לשוק בלי כל פרוטה בידה, בהגיעה שם צעקה אחריה אשה נכריה באמרה: איכן את והלא אני מחכה עליך כבר זמן רב? הגה לך מוכן אווז גדול קחי איתו ועל התנולותה כי אין בידה אפילו פרוטה אחת, השיב לה הנכריה: אין טרד, תשלמי לי ביום הראשון, ואולם צבואה ביום בראשון לא מלאה אותה, וכן כמה ימים לאחר מכן חיפשה אחריה לשוא, וע"כ שאלה פי בעלה מה לעשות? השיב הלה רבינו: לחנם תחפשי אחריה כי לא זה עליה אונשי כלל.

רבינו הוסמך על פי מעשה על ידי הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלנז ז"ע לפעול יצועות, פעם נסע רבינו עם עמיתיו האדוקים המפורסמים הרה"ק ר' שמואל פרענקעל מקאמאלד בעל אמרי שפר ז"ע והרה"ק ר' נתחלי הערלאך זלבערמאן מראצפערט ז"ע והרה"ק ר' אהרן ישעיה פיש מהאדם ז"ע והרה"ק ר' אפרים ממוזשאן ז"ע ללאנז בעגלתו של הר"ר הערלאך על פי מעשה גבאי של קופת רבי מאיר בעל הגם ובחור גבאי עמדה לרשותו עגלה עם סוס כדי לאסוף המעות ללדקה, ותוך כדי הנסיעה נשבר גגלל אחד של העגלה ולא היה באפשרותם להמשיך, וגם כסף לא היה בידם לתקנו, נמלכו בלעתם והחליטו לסור לכפר סמוך, אבל היות ולא ראו לבהק כסף, על כן גמרו בלעתם שאחד מהם יתקל על ענמו שאם יבא יהודי שיהיה זקוק ליצועה, יבטיח לאותו יהודי, בתנאי שיכסה ההוצאות של תיקון העגלה. הגרול נפל על רבינו, והר"ר אפרים הסכים לשמש כגבאי, ואכן כאשר הגיעו לכפר מיד שמח לקראתם אחד מאנשי המקום בראותו כי אנשי זורה המה, ובפיו בקשה כי בתו חלחה ל"ע והרופים אמרו נושא לחיי רח"ל, על כן מבקש שיתפלל הרבי על רפואת בתו. רבינו הבטיחו בתנאי שיסלק ההוצאה לתיקון העגלה, הלה סילק מיד סך ההוצאה ועוד הוסיף להם פיוון גדול, והם המשיכו בדרכם.

צבואם ללאנז יבא הדברי חיים ז"ע לקראתו ושאלם האם הביאו לו כסף כי הוא נכרך עתה מאוד, מיד מסרו לידו הכסף שבידם, ואולם הדברי חיים ז"ע נזף ברבינו בספר פנים חמורות בהטיחו בפניו: וכי כך יאות לעשות, להבטיח זכרות ליהודי, לקחת קויתלעך ופדיונות ולכהוג בצלמויות? כמוכן שרבינו התגלל כמה וכמה פעמים כי עשה זאת בגלל

כמותו. וזהי שאמר משה רבינו כאן וַיִּדְבֶּר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל עֲדַתוֹ לֵאמֹר, בְּקֶרֶךְ, עַל פִּי הַנּוֹדֵעַ דִּמְיוֹן הַגְּלוּת מִכִּינֵה לֵילָה, וְהַגְּאוּלָּה קְרוּיָה בּוֹקֶר, כְּלוֹמֵר לַעֲתִיד לְבֹא שִׁיחַ בּוֹקֶר, אִז יִהְיֶה הַהֲלָכָה כְּקֶרֶךְ, אֲבֵל עֵתָה כְּלוֹמֵר בִּזְמַן הַזֶּה עַת שְׂכָרוֹת הוּא, פִּירוּשׁ כַּעַת כּוֹלֵם בְּבַחֲבִית שִׁכְרוֹת וְלֹא מִיּוֹן, וְעִידִין לֹא הִגִּיעַ שְׁתֵּהי' הַהֲלָכָה כְּקֶרֶךְ.

סגולה גדולה לישועה
אמר רבינו ז"ע: שמי שילמד משניות לעילו נשמתו ביום פטירתו, ויכתוב בקשתו על פתקא ויאמרנו בפה מלא, ששתדל לפעול לו טובה וישועה

מתורתו של רבינו

וַיִּדְבֶּר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל עֲדַתוֹ לֵאמֹר בְּקֶרֶךְ וַיִּדְעוּ יְהוָה אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחָר בוֹ יִקְרִיב אֵלָיו. (פרשת קרח ט"ז ה') פירש"י ז"ל: עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפנינו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם. (במדבר רבה) יש לפרש על פי אדיתא בגמרא (עירובין ס"ה) אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב ביהמ"ק ועד עכשיו, שנאמר (ישעי' נא, כא) "לכן שמעי נא זאת ענינה ושכרת ולא מיין. ופירש"י ז"ל: יכולני לפטור - לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדינא לגיל' לומר שהן שיכורים ואין נתפשיין על עונם: עכ"ל וידוע מה דמבואר בספרים הקדושים (הובא בליקוט ראובני בשם כנפי יונה ס' צ"ד) צִדִּיק כְּמֶתֶר יִפְרָח (תהלים צ"ב י"ג) סופי תיבות קר"ח לומר בסוף הימים יעלה. וכן איתא בשם האריז"ל שלעתידי לבא יהי קורח משמש בכהונה, ויהי גם הלכה

רבי יהושע העשיל ב"ר ברוך זי"ע אב"ד קאמארנא רודיק

רבינו הרה"ק רבי יהושע העשיל תאומים פרענקל אב"ד קאמארנא ורודיק זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' ברוך אב"ד לייפניק בעל ברוך טעם זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע יחזקאל הנקרא ר' פייבל תאומים אב"ד אוסטראווצא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אוסטראווצא ור"ם פוזנא זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קרעשוב זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע פייבל אב"ד פרעמיסלא בעל פנים מסבירות זי"ע בן הגה"ק רב יונה אב"ד הוראדנא בעל קיקון דיונה זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מפראג זי"ע בן הגה"ק אהרן משה תאומים זי"ע מזע רש"י הק' זי"ע. ואמו בת הפרנס הגה"ק ר' יהודה מווישניצא זי"ע. וקבלה ביד נכדי הגה"ק בעל ברוך טעם זי"ע שהוא היה שבעה פעמים נכד מהגה"ק בעל מגלה עמוקות זי"ע

הדין ולא יזיט מה ששאל אותו. אולם רבינו מחמת שכוונתו היה שהרב יעיין בהתוספות קודם שיגמור הדין כדי שיאל הדין תורה לאמיתו, הפליט בו בפיוסם ובהפטרות שימחול לעיין חיבה בהתוספות. עשה הרב ראונו והזיט בחוספות וכאשר ראה סברת התוספות נחצהל מאלו, כי ראה שזיה נסתר סברת הדין השני, לכן השיב לרבינו שיאמר לו מחר הפירוש, כי כעת אי אפשר לעיין היטב. ונתרצה רבינו בזה כי כבר נגמר כוונתו, והלך לביתו. למחר צוואו להתפלל מנחה כדרכו, שאל את המשמש של הבית דין: מי זכה אתמול בדין תורה? והשיב המשמש ראונו זכה בדין. שמה רבינו מאד שזכה להיות הגורם שיאל הדק בדין על ידי שהראה להרב את דברי התוס' וכנ"ל. כאשר בא רבינו אחר כן לרבו החוזה זי"ע אמר לו החוזה: וועסט שוין האבין געניג גיגאנגען אום רב, דארפסט שוין נישט מעהר גיין! אז ביקש רבינו מרבו החוזה לגלות לו כוונתו הק' ? והשיב לו כי הדין תורה הזה היה כבר ל"ט פעמים בגלגול בזה העולם ותמיד היה הפסק שלל על פי דין תורה, ולא היה יכול להיות תיקון לחייב, עד שבה החייב בעלמנו לבקש ממני שיעזור לו שיהיה לו תיקון לנפשו, כי ירא כי גם בפעם הזאת לא יהיה הפסק בלדק, לכן שלח את רבינו לבית הרב למען יאל הפסק דין לאמתו ויהיה גאולה לנפש החייב. (נפלאות הרבי)

גיסו של רבינו היה הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מצאנז בעל דברי חיים זי"ע והשידוך היתה על ידי רבינו. והמעשה היתה שרבינו פעם נסע דרך טרניגראד ופגש שם צעילוי מטריגראד ה"ה הדברי חיים זי"ע שהיה אז עלם צעיר, כלי מחזיק ברכה בתורה ויחאה גאונות וקדושה, מיהר רבינו וכתב לרבינו שיכניס ברכה זו לתוך ביתו, וכן היה הברוך טעם זי"ע מיהר לעשות כדבריו. כשנודע בישיבתו של אביו שרבים הברוך טעם אירס את בתו עם בחור שלל ראהו מימיו בשעה שזישיבה מצויים עליויים ופקדנים, סערו הרחות. התלמידים שלחו שני מרגלים לטרניגראד לעמוד על טיבו של החתן. הם שבו כעבור יומיים וספרו פלאות על גאונותו וחריפותו אבל סיפרו הוא אולם ברגלו וכל פסיעה עולה לו בסיורים. עתה סערו הרחות שבעתים. כולם הרב יקה לבתו המושלמת חתן בעל מוסר האם הכלה יודעת ע"כ? ורבי יהושע העשיל, מדוע לא סיפר על מומו של החתן? הברוך טעם קרא לבנו רבינו להוכיחו על מעשהו, ענה רבינו: שזידעו כי אם ירמוז על המום יימנעו מלהסכים לשידוך, הסתיר הדבר משום שמעלותיו של החתן מאפילות על פרט זה! פנה הברוך טעם זי"ע שאלה אל הגה"ק ר' מרדכי בנעט מניקלשבורג זי"ע, עד מהרה הגיעה התשובה: שאם הקב"ה שלח חיים עם ברכה – רמוז לשם החתן והכלה – אין להרהר אחריו.

נסחלק לגנזי מדומים יום ד' תמוז בשנת תר"ג בערך.

נשאר אחריו בניו הק' גדולי תורה הגה"ק ר' יעקב אב"ד גארייאב לעשאנוב זי"ע הגה"ק ר' יחזקאל שרגא אב"ד קלאסני בעל דברי יחזקאל זי"ע הגה"ק ר' דוב בעריש אב"ד לעשאנוב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר לדיק מפורסם עשיר גדול ונכבד היה תורה וגדולה במקום אחד, ואף שהיה אב"ד בקאמארנא ורודיק מכל מקום לא שימש בכתר הרבנות ולא קבל שום פרס, רק מפני שלל ראה שאלכו יפסוק שלשלת הרבנים, שהוא היה הדור הכ"ה שהיה אבותיו הק' דור אחר דור רבנים אב"ד, קיבל תואר אב"ד אבל לא נהנה מרבנות כלום, כי היה עניו גדול קדוש עליון וזכה מכל נימי כבוד.

רבינו נסע פעם אחת להסתופף בלל הרה"ק ר' יעקב יחזקאל הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע ונהפך שם לחסיד, ואז ישב אביו עליו שבעה והתאבל עליו. והנה לפני שנסע רבינו חזרה הביתה קראו החוזה זי"ע ואמר לו: להכין עצמנו בסוגיא מסויימת. וכמוכן שקיים פקודת רבו. ונסע הביתה. אביו הברוך טעם זי"ע בסוף ימיו כה עניו מראות והיה אומר השיעורים בעל פה, ובהגיע רבינו הביתה הראה אז אביו הק' השיעור לתלמידיו, ודרכו בקודש של אביו היה כשהיה נשאל מאחד מתלמידיו קושיא חזקה היה מנגד בלכצעו במלמו רגע קט ונתן מפיו מין קול קצר ועונה, וכשהקושיא היה קושיא חמורה מאוד היה עושה כן פעמיים, וכן ככל שהקושיא היה חזקה ביותר עשה כן ג' פעמים. וכשרבינו נכנס ראה שאותה הסוגיא שהכין לעצמו ע"פ פקודת רבו הק', זו הסוגיא שאביו הק' עוסק בה עכשיו. ושאל שגוש קושיית שבעלשחם עשה אביו ג"פ את הסדר הג"ל. וכשגמר אביו הק' את השיעור שאל למשמשו: מי הוא זה התלמיד החריף שהתפלפל עמי? ענה המשמש: שזה בנו רבי העשיל. שמה הברוך טעם מאוד ואמר: נוה, רואה אני שהוא עוד יודע ללמוד ולא הלך לאצור. והרה"ק השפע חיים מצאנז זי"ע אמר בשינוי קל: שאחר שנתודע הברוך טעם שזה בנו קראו אליו ונשקו על מצחו ואמר לו: אילמלא ידעתי שכל החסידים לומדים כמותך כי אז הייתי מסכים כבר לדרסם. (דברי ברוך. ועיין בשיחתו של עבדי אבות בשינוי קל)

וכיפר הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע. פעם אחת אמר החוזה זי"ע לרבינו: מדוע אינו הולך לפעמים להרב דמתא? ושיהיה אז הגה"ק ר' עזריאל הורוויץ אב"ד לובלין הנקרא דער אייזינער קאפ זי"ע, כיודע שהיה מתנגד לדרך החסידותו הדבר היה לפלא צעיני רבינו, עם כל זה פקודת רבו שמר והלך בכל יום להתפלל שם תפילת מנחה. הרב קירב את רבינו מאוד אף שהיה חסיד, מפני שהוא בן הגה"ק מלייפניק, וגם שהוא בעלמנו תלמיד חכם, וכן היה נמשך כמה ימים.

פעם אחד היה אחר התפילה איזהו דין תורה, ורבינו היה שומע מרחוק את הטענות, וכאשר הלכו צעלי הדינים לחוץ, והרב עם הבית דין התחילו לעיין בדין, היה דין אחד מזכה את ראונו ודין השני מזכה את שמעון. ורבינו שמע היטב הויכוח של הדיינים, והיה רואה שהדין המזכה לראונו הוא האדוק וסברתו נאמנה, אולם נחצהל מאוד כאשר ראה שהרב בעלמנו האיזינער קאפ נוטה להכריע כעת הדין השני המזכה את שמעון. והיגר מאוד לרבינו שיאל הפסק ח"ו שלל בלדק, ולא היה יודע לשית עלות בנפשו, עד שעלה ברעיונו שיש חוספות מפורש שהוא להיפך דעת הדין השני, ולקח גמרא והלך אל הרב, ואמר לו שמבקש ממנו שיאמר לו הפסק בהתוספות, והרב דחה אותו שאין לו פנאי כעת כיון שעוסק בגמר דין תורה, לכן ימתין עד שיפסוק

רבינו נפד פעם מרבו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע טרם נסיעתו לביתו במוצ"ש נשא, הורה לו רבו שיסע לביתו בשבת פרשת פנחס, התפלא רבינו: הרי הוא נוסע כבר עכשיו לביתו ומדוע הורה לו בנוגע לשבת פנחס, אך כמוכן שלא אמר מאומה. בדרכו לביתו עבר דרך פשיסחא והחליט להכנס ולראות את אפס קצות דרכיו של הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע. הנהגתו בקודש נשאה חן בעיני רבינו והחליט להשאר לשבת ונתעבב שם עוד ירח, אולם פקודת רבו שמרה רוחו וביים א' פרשת פנחס בא להפד מהיהודי הק' לקראת נסיעתו לביתו לשבת פנחס, כציווי החוזה. אמר לו היהודי הק': מה

לך נוסע? הלא אם תישאר כאן לשבת אוכל להראות לך את שבעת הרועים. אולם רבינו התעקש לנסוע לביתו ואמר להיהודי הק': הרבי הורה לי להיות בביתי בשבת פנחס ואין לי ברירה אלא לנסוע, וכן הוי שנסע לביתו. (החכמה מא"ן)

ד תמוז ד' תתקל"א

רבינו יעקב ב"ר מאיר רבינו ת"ם מבעלי התוס'

הגה"ק רבינו יעקב תם מגדולי בעלי תוס' זי"ע נקרא 'תם' ע"ש הפסוק "ויעקב איש תם יושב אהלים" נולד בשנת ד'אלפים תת"ס לאביו רבינו מאיר מרומבורג זי"ע שהי' חתן רבינו רש"י הק' זי"ע

רבינו היה הצעיר שבאחים ארזי ואדירי התורה ה"ה רבינו שמואל הרשב"ם זי"ע ורבינו יצחק הריב"ם זי"ע

בנערותו למד אצל אביו, ותלמודו של אחיו הגדול הרשב"ם זי"ע, ואח"כ אצל רבינו יוסף טוב עלם השני זי"ע ונעשה ענה בחורה וחכמה בכל המקצועות.

בתחילה נהג ישיבה גדולה ברומבורג מקום לידתו, ואח"כ בטריוש מקום מושב זקנו רבינו רש"י הק' זי"ע,

היה אביר הרועים ועיניו כי חכמי הדור אליו, והראב"ע זי"ע קרואהו מלאך האלקים, ואמר עליו שאין כמוהו מעמיק בהלכה ומפולפל לאמתה של תורה, ואף שמעולם לא קיבל על עצמו משרת הרבנות כי עסק בעניני מסחר כמ"ס הוא עצמו בספר הישר סי' תקל"ח מלאכת אחרים עליו, ועבודת המלך, מכל מקום נהרו אליו מכל העולם לשאל פיו כמו באורים ותומים,

וכ' הריב"ץ זי"ע סי' שצ"ד שמאחר חתימת התלמוד לא היה כמוהו בפלפול והלכה וכל חכמי ישראל הנמלאים בימיו(של הריב"ץ) כולם כקילפת השום וכגרגיר שומאום נגד אחד מתלמדיו הקטנים של ר"ת.

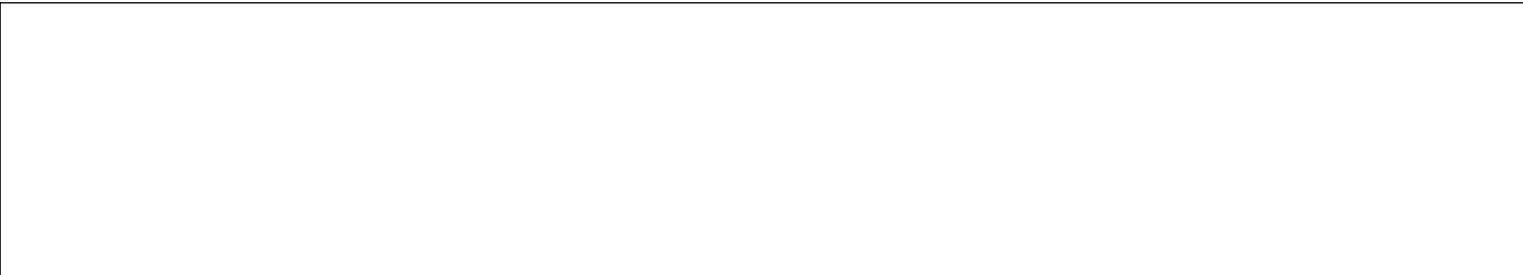
רבינו הי' גם כן עשיר גדול ומכובד מאד בחצר המלך, והיה אצלו תורה וגדולה במקום אחד, כנגיד הי' לעמו, ועשה תקנות גדולות שקבלו כל ישראל,

וחיבר ס' הישר בשנת ד"א תתק"ט שבו מטריח להעמיר כל הגרסאות הישנות, וקרא תגר על המגיהים שאינם יורדים לעומק הדבר,

כשהיה רבינו בן מ"א שנה בשנת תתנ"ו היה נסיעת מסע הלל פעם שנית, והשחיתו והרגו באכזריות גדול אלפי ישראל ר"ל, וזיוס ז' סיון ב' דיוס טוב שבועות בלו נוסעי הלל לעיר רומבורג ושללו כל הוננו, והכוהו באכזריות, וקרעו ר"ל ספר תורה לפניו לקרעים, והשליכו אותו ע"פ חוצות, ועל ידי נס גדול ניאלו רבינו על ידי שר אחד ממות, וי"ג שנה אח"כ נתישב בטריוש, ומשם לחס מלחמתה של תורה, היה חסיד וקדוש, והחזיק בכל עוז בזמנהגו ישראל ודורש טוב לעמו בכל הענינים, אך אם דימה בנפשו שנעשה פרץ בדת ישראל הי' מקנא קנאה ה' כפחם וכאליהו, ולא נשא פני איש,

כתב בסדה"ד באותו שנה שמת בו רבינו שמו הגוררים עלילת דם ר"ל על היהודים שיצבו קרוב לעירו, וזיוס כ' סיון נשרפו ר"ל נ"ז נפשות על מדורות העקידה הי"ד ורבינו גזר על אותו יום שיהי' אום ואבל ליהודי כרפת וענגללנא, באומר גדול היום אום ההוא מאום השביעי אום גדלי כי יום כיפורים הוא, וקימו את דבריו וקבעוהו לאום לדורות וכ"ב שבועות אחר מעשה נורא הנ"ל, שכל כך מצער עצמו שביום ד' תמוז ויאסף אל עמיו בשנת תתקל"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ה תמוז תש"א

רבי עזריאל מאיר ב"ר אברהם זי"ע בעל תקנת רבים מלובלין

הבינו הרה"ק רבי אלטר עזריאל מאיר איגר מלובלין בעל תקנת רבים נולד ביום ש"ק כ"ה שבט תרל"ג לאביו הרה"ק ר' אברהם בעל שבט מיהודה זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה ליב איגר מלובלין הנקרא ר' לייבלע איגר מלובלין זי"ע בן הגה"ק רבי עקיבא איגר אב"ד פוזנא זי"ע

אשר קשורים היו אליו בלב ונפש. והיה כל מבקשי ה' ונסע אליו שמה, בשנת תרכ"ז קבע שנית את מקום מושבו בחצר אבותיו הק' בלובלין עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. זה שוב ניטלטל חוץ יסורים מרים וגורלים. עד כי ביום ה' תמוז תש"א השיב את נשמתו הטובה לגזי מרומים, צעת שאתו בורשא. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו גודל ונתחנך בחצר הקודש של זקנו הק' על ידי מלמדים ומחנכים גדולי תורה ויראה, אשר הקנו לו מלא חפניים תורה ויראת שמים תחת עינים הפקוחה של זקנו והאב הגדולים אשר לא חסכו כל מאמץ להנחילו קנייני תורה ויראה, ואכן, במידותיו האכילות ובשקידתו כי רבה, נודע שמו כבר בטל ילדותו כנעט מפואר המלכלב וגדל לתפארת בית אבותיו.

כשהגיע לפרקו נשא לבת הנגיד החסיד רבי חיים רוקח זצ"ל, מאצאלי הגה"ק ר' אלעזר רוקח מאמסטורט זי"ע אחר נישואיו, סמוך היה על שולחו חותנו. בחלוף שנים ספורות קבע את מקום דירתו בלובלין. שם, בזיו של אביו הק' אשר האליל עליו מאור תורתו והנהגותיו בקודש המשך לשקוד בזיון מפריע על התורה והעבודה, תוך שהוא מתרועע עם גדולי בני החברה שבחצר הקודש, עד כי הוכר לחד מצני העליה המיוחדים.

אביו הק' אשר ראהו כי טוב, מינהו להעלות עליו חרט את דרכי תורתו אשר נושא היה במקלות עם בשלחנותיו הטורים, ממנו נדפסו כרצות הימים הספרים 'שבט מיהודה'.

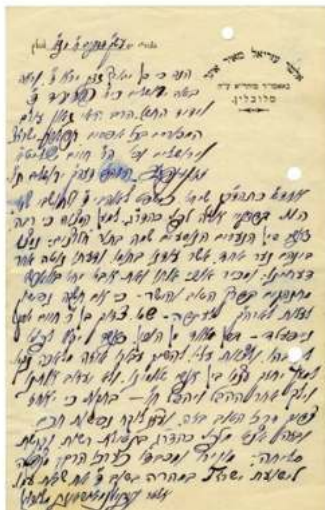
בסרבו ליהנות בצוותא ימים מכתרה של תורה, שלח ידו במסחר הבזל, וה' הלכות חילו, עד כי הפך חיש מהר לחמד משועי ארץ אף כי לא היה מקדיש לעסקיו יותר משעה קלה בכל יום, כשעיקר זמנו מוקדש לתורה ועבודתה ה'. בצוותא עתים נתפרסם כבעל לב רחב אשר הוזיל מכספו למעשי דקה וחסד לאין שיעור, תוך שהוא מקבל כל אחד בסבר פנים יפות, מאיר לנכרכים פנים שזקוקות, ועומד לימינם בכל מחסורם.

עם הסתלקות אביו הק' לחיי עולמים, ביום כ"ב טבת תרע"ז, נותרה עדת לובלין לאלף ללא רועה, בניו הק' בצענות רוחם סירבו ליטול עליהם את הנהגת העדה, אך חזקו עליהם עמיתיהם החסידים, ובעוד אשר אחיו הגדול רבי שלמה זי"ע אשר לא התגורר בלובלין באותה עת הונח לו מעט מלחץ העם, הרי שרבי עזריאל מאיר מתגורר היה כל העת במחיצת אביו הק' ואנשי העדה ראו בו כל השנים כיד ימין אביו הק', לא הרפו ממנו עד כי נאלץ להעתר לתחינתם וליטול על עצמו ההנהגה בצוותא חדא עם אחיו הק'.

בנהגתו בקודש המשך את דרכי אבותיו הק' ללא זיו, יסודות האמת והענוה היו נר לרגלו ומעולם סלד מגינוני הכבוד, מהנהירה ההמונית לבית מדרשו, ומרהיבה סביבותיו צעת האפעותיו המרובות במקלות עם, הוא מזירו מעדיף היה ליכב על התורה והעבודה בשלום, להרביץ תורה ויראה במבקשי דבר ה', - אך דווקא בנהגתו זו היא אשר משכה אליו את הערלת ההמונים, אשר ראו בו את דמות המנהיג אשר לאורו ילכו, זאת ללד היותו מפורסם כאיש אדיר ידיו רב לו במלחמתה של תורה. בלית ברירה קיבל על עצמו רבינו את תורה משא העם, ליצו הרחום לא יטול היה לעמוד מנגד, והוא נרתם בכל מאוודו להרים את קרן ישראל, להיות גודר גדר ועומד בפרץ ולשאת בעוה את הנהגת הרבים.

לא ארכו ימי הנהגת עדת הקודש בלובלין. כשאר בעטיה של מלחמת העולם אשר פרכה באותה עת נאלץ לעקור מקום מושבו ולהטלטל ממקום למקום עד כי קבע לו למושב את העיר פילוב. שם קומם מחדש את חלרו אשר הפכה לאבן שאכת לבני עירו, מאכן השפיע שפע אורה ותורה על סביבותיו. כאשר חסידים ואנשי מעשה מסתופפים בזיו ושותים כלמא את דבריו הק'. שנים אחדות יבש שם על מי מנוחה עד אשר תכפו עליו יסורים אשר הביאוהו לעקור מושבתו משם על פי דרישת הרופאים לעיר המרפא אוטובוק. גם שם דבקו בו אוהביו, עדת חסידיו ודורשי פניו

מכתב מרבינו זי"ע

מתורתו של רבינו

נעילת דלת ושלל יוכשלו ברבית ח"ו, תיקנו לדורות לעשות הלוואותיהם על צד היתר עסקא כמבואר בדברי רבותינו ז"ל, על זה בא האזהרה ואת מצותיו שמור, לעשות כמצות חכמים ותיקונים, כי זה כל האדם. יש גם כן לרמז על מצוה רבה הזו הנוהגת בעתים הללו בכל אדם מישראל, וכמו שדרשו חז"ל על ובכל מאדך בכל ממונך (מסכת ברכות פרק ט' משנה ה') היינו לאהוב את ה' בכל לבבו ונפשו, גם בנוגע בכל מאד (מאד אותיות אדם) כ"י ז"ה כ"ל האדם מספר ממו"נו לקיים בהם מצות ה' יתברך ובוזה יכבד את המקום ברוך הוא, כמש"כ: כבד את ה' מהונך ויקיים דרש חז"ל עה"פ סוף דבר הכל נשמע. כל מי שיש יראת שמים דבריו נשמעים ככל משאלות לבו לטובה ברו"ג אמן. (תקנת רבים)

סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם (קהלת י"ב) כמפורש בתוה"ק על מצות איסור רבית: אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלקיך וחי אחיך עמך (פרשת בהר כ"ה ל"ו) וכפירש"י שם לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש הימנו ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטילים אצלו הוצרך לומר ויראת מאלקיך וכו'. וכן המשנה (בבא מציעא פרק ה' משנה י"א) מסיימת ומשום לפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלקיך אני ה', היינו לומר דגם על הלוח והסירסור נאמר ויראת. וזה שהזהיר שלמה המלך ע"ה על זה את האלקים ירא. ומי יתן והיה לבב כל ישראל תמיד זה להם לקיים מצות התורה אם כסף תלוח כמשמעה ורמיזתה, הלוות בלא רבית, א"ם כסף תלוח"ה עם התיבות מספר "בלא ר"בית. ובוזה היה מקיים מצות ויראת. (כסף תלוח"ה מספר ירא שמים) אבל ראו חז"ל שפלות הדורות ומצוקות העתים וחשו על

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ה תמוז תקע"ה

רבי יוסף קוטענפאלן ב"ר מאיר זי"ע

רבינו הגה"ק רבי יוסף קוטענפאלן בעל בתי נפש אב"ד שטאמפפען זי"ע נולד בעיר העלישוי לאביו מוה"ר מאיר ז"ל שהי' סוחר בעיר קוטענפאלן מקום אחד במדינת באהמען, ועל שם מקום אביו נקרא רבינו בשם קוטענפאלן

רבינו הי' גאון ולדיק ודרשן מפוראך ומילא נפש שומעיו ביראה ואמונה, ורבים השיב מעון בדרכותיו בנעימים

ונלפס ממנו ספר בתי נפש דרשות מתוקים כדבש שעל עיניו הנפש הוטבעו, דרשות נחמדות לכל השנה.

בתחילה הי' אב"ד גאון במדינת מאהרען ובשנת תקנ"ה אב"ד אונגריש בראד ובשנת תקנ"ח אב"ד עיר חדש ואח"כ בהאליטש ואח"כ בעיר שטאמפפען.

זכה לבנים גדולים הגה"ק ר' שמואל זי"ע חתן הגה"ק ר' קאפל חריף בעל יעב"ץ על חולין זי"ע והגה"ק ר' וואלף זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים ה' תמוז בשנת תקע"ה.

רבינו מפרש בספרו בדרך הלכה ג"פ משכנותיך לג' מיני בהולך לבית המדרש המשובח הבא לבהמ"ד מיד, והשני המאחרים לבוא ומתפללים בעזרה, והג' ההולכים למנין, על הא' אמר שלח אורח ואמתך כאור בוקר ישכים לבהמ"ד, והשני נכספה וגם כלתה לחצרות וכו', והג' מה טובו אהליך וכו' משכנותיך, כי המנין הוא אהל לצרכי העה"ז ומשכן לתפלה, והוא ברכת בלעם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כתב רבינו בספרו: על פסוק (תהלים מ"ה) הנה מה טוב, ומה נעים שבת אחים גם יחד, משל ב' אחים עני ועשיר נתפסו, ואמם בקשה בשביל שניהם ברצוי כסף של העשיר, כן ישראל כשהם באחדות תשובה ותמורת הצדיק מועילה לכולם, וזו שבת לשון תשובה, כשמן הטוב היורד על הראש וממנו עלהזקן כן הצדיקים מורידים שפע על העבריינים אם עושים תשובה.

תמורתו של רבינו זי"ע

במסורה ג"פ ובקשתם, ובקשתם משם את ה' וכו', ובקשתם אותו ומצאתם וכו', ובקשתם גם כהונה. הענין בירמיה כתיב וקראתם אותו והלכתם והתפללתם אלי ושמעתי אליכם ובקשתם אותו ומצאתם כי תדרשנו בכל לבבכם, ונמצאת לכם נאם ה' ושבת את שבותכם, והכפל מורה על כוונת התפלה, ע"פ המשנה ר"ש ואמר הוי זהיר בק"ש ותפלה וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים שנאמר כי א-ל חנון ורחום וכו', ונחם על הרעה, ואל תהי רשע בפ"ע, והענין עפ"ש במ"ש, כי עיני ק"ש ותפלה כמ"ש המשורר כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ושפתי רננות יהלל פי כי כמו במזון הגופני המאכלים הטובים משביעים הגויה, כן התפלה הנכונה מזון הנפשי, ואמר כמו חלב ודשן של המזבח ה' מביא שפע לעולם, כן התפלה תמורתו, ושפתי רננות יהלל פי, אצלי אין העיקר האמירה כ"א הכוונה.

ו תמוז תש"א

רבי אהרן ב"ר נתן הי"ד זי"ע בעל אבני חפץ הי"ד מרחשון שנת תר"ם לאביו הגה"ק ר' נתן אב"ד

רבינו הגה"ק ר' אהרן לעווין אב"ד ריישא בעל אבני חפץ הי"ד זי"ע נולד בפשישל שבבליציה הי"ד מרחשון שנת תר"ם לאביו הגה"ק ר' נתן אב"ד הראהאטיין ריישא זי"ע מגזע הגה"ק ר' דוד יהודה אב"ד ראדחוב בעל יד יהודה זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל מגיד משרים ודומ"ץ דק"ק ברעסלויא זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הדסא ע"ה בתו היחידה של הגה"ק ר' יצחק יהודא שמעלקא'ס ראב"ד לבוב בעל בית יצחק ב"ר חיים שמואל זי"ע. גזעו של הגה"ק ר' יצחק שמעלקא'ס היה מתייחס מצד אביו להגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור אב"ד זאלקאווע זי"ע א בעל תבואות שור, בכור שור, ושמהלמה חדשה, בן הגה"ק רבי אפרים זלמן מגיד בלבוב זי"ע א בן הגה"ק ר' אברהם מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ הנקרא ר' הירש עלזאסער מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה אפרים זלמן שור זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע נכד פרשן המקרא רבינו יוסף ב"ר יצחק בכור שור מאורליינוש מבעלי התוס' זי"ע ובקבלה שהיו משבט יוסף הצדיק ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ולכן נקרא משפחתם שור על שם הפסוק: בכור שורו הדר לו הנאמר ביוסף הצדיק ע"ה. וכמו כן מתייחס מצד אביו להגה"ק ר' אליעזר רוקח מאמסטורדס בעל מעשה רוקח זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד עלקיש זי"ע שהיה גין ונכד של הגה"ק רבינו יעקב מרגליות מנירנבערג בעל סדר גיטין זי"ע, וכמו כן מתייחס מצד אביו לרבינו הגה"ק מרן רבי דוד הלוי זי"ע א בעל הטורי זהב בן הקצין הגה"ק רבי שמואל הלוי זי"ע. ומצד אמו ע"ה להגה"ק רבי מאיר בעל שו"ת מהר"ם לובלין זי"ע בן הגה"ק ר' גדלי' מלובלין זי"ע בן הגאון המקובל ר' אשר לעמל בעל עמק הברכה אב"ד קראקא זי"ע, כמו כן מתייחס מצד אמו להגה"ק ר' מאיר קצנלנבוגן הנקרא מהר"ם מפדואה זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק זי"ע, כמו כן מתייחס מצד אמו להגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי הנקרא החכם צבי זי"ע בן הגה"ק יעקב בן בנימין ז"ק זי"ע

מלואו לו עד 25 שנה יעמוד בראש הקהלה המונה עשרת אלפים איש, גם בסמבור התגורר האדוק המפורסם הרה"ק רבי אורי הכהן יאלעס מסמבור זי"ע שהיו לו אלפי חסידים, ולאש בית דין גם היה הגה"ק ר' יצחק טריויא הנקרא ר' איטשה זי"ע שהיה גדול בתורה ואיש זקן, ורבים תמאו: איך יוכל רב לעיר לחיות בשלום עם אריות כאלה? אך לא יאלו ימים מועטים ונתפרסם צמדיה שהרב החכם בסמבור תפס עמדה חזקה מאוד, בגאונותו כבש מיד את הלומדים, צמידותיו התקרב ללבו של הרה"ק ר' אורי זי"ע ובעסקנותו נתחבב על המון העם.

ונכון לזינו מה שדרש רבינו בשבת פרשת חקת כשנבחר לאב"ד 7 גם בסמבור: הדרשה נבנתה על מאמר המדרש: שלשה דברים עתיד אליהו להעמיד לכן לישראל צלגנת המון וכלוחית שמן המשחה, וכלוחית המים, ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדו ופרחיו, שנאמר (פרשת קרח י"ז כ"ה) ויאמר ה' אל משה הקב את משה אהרן לפני העדות למשקמת לאות ללכני מרי. (מדרש תנחומא בשלח כ"א) בארבעה דברים אלו, אמר: מתבלטים ארבעת ענפי פעולתו של הרב, צלגנת המון: זוהי עסקנותו ועבודתו לטובת העניים שהוא מביא להם את המון. כלוחית שמן המשחה היא סמל פעולתו בשדה החינוך, כמורה העם המשוח בשמן התורה. ושמן תורק שמן. א"ר יודן, שמן תורק שמן, שמן מתגדל על כל מי שהוא עוסק בשמנה של תורה, הדא הוא דתמיב (ישעיה ט"ו) וחובל עול מפני שמן - חובל עולו של סנהריב מפני חזקיהו וסיעתו שהיו עוסקין בשמנה של תורה. הבאור הוא, כי בעלמא דרך העול לחובל את משמן הבשר, אבל בדברי תורה יחובל העול מפני שמנו של תורה וכדמפרש, וכמ"ש בצבות כל המקבל עליו עול תורה מעבדין מעליו עול דרך ארץ, והיינו שעול תורה מתגבר על עול ד"א ומעבדין, והוי הפי' שמן תורק שמן כמו למען שמן. מדרש שיר השירים (לוחית המים היא סימן למעשי הרב המטהר את עת עדתו במי חטאת ומורה הדרך הישרה. מקלו של אהרן, זה סמל של השחוס שכל רב לריד לשאוף לו כבסים נאמן למעמדו בקהילה.

ביום ו' תמוז שנת תש"א נהרג על קידוש השם מתוך עינויים נוראים וילאה נשמתו הטרהה מתוך קריאת שמע ישראל.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עלי עד יסקף ה' ויראה צלמת עמו ויגאלנו ברחמינו שנית לעיני כל חי בזיאת גואל צדק ב"א

נשאר אחריו בניו הגה"ק ר' יצחק זי"ע הגה"ק ר' שמואל דוד והגה"ק ר' מרדכי.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון בתורה ובחכמה, מזהים בצקיאותו ובחריפותו. פה מפיק מרגליות, ומנהיג העם במלח מובן המלה, עסקו נמרץ לכל דבר שבקדושה, לוחם נגד המחשקים בדורו.

בראשונה למד רבינו אצל אביו, ואחר כן השקיע זמנו בעל בית יצחק זי"ע בכל כחותיו לחנוכו, כבר בילדתו הבהיל את כל רואיו, ונפלאות סופרו עליו והיה נקרא העילוי הצעיר, כשנכנס לגיל בר מואה התאספה כל קהלת פשימשל בבית הכנסת הגדול ועל הבימה עלה רבינו, והאומעים הוקסמו כולם מתוכן הדקשה ואופן ההרלחה. צעתון קול מחזיקי הדת שהופיע בלבוב נמלאה תהבה חתומה על ידי מנחם מענדל כ"ץ והיא נותנת מושג על הרושם שעשתה דרשאו של הרב מואה: בשבוע העבר ביום ו' ערב שבת קודש לסדר למען אשר יזיה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו לך ה' נכנס לבר מואה הבחור היקר והנחמד החריץ והשנון כמר אהרן לעווין נכד אלמור"ר מואה"ר יצחק שמעלקא'ס שליט"א וממחרת ביום השבת דרש בבית הכנסת הגדולה לעירונו דרוש נחמד בפלפל וסדרא, ונפתחו בכור מללו, גם בדברי אגדה, אחוים ומשלובים בחריפות, והבית הכנסת היה מלא מפה אל פה מנכבדי עירונו, אשר נקבצו ובלאו לשמוע הדרשה של נכד נחמד הזיה, ודבריו הוטבו להם מאוד, והמה ראו כן תמרו על המראה הנעים, כי עלם צעיר לימים לא יבהל לשאת מדברותיו בתוך קהל רב, ואחריו כלה אמרותיו הנעימים, ברכוהו כל הנאספים, בצרכה הנודעת ממקור הלב, כי יישר כחו וחילו לאוריתא, ועדי עד בתורת אלקים פיו יביע, ושיא חכמתו לעב יגיע. ע"כ

אחר בר מואה שלו נעשה הוא לכן ביתו של זקינו ועזר לו בהנהגת רבנותו, ולא היה דבר קשה או קל שהגה"ק ר' יצחק שמלקא'ס לא היה מתייבש בו עם רבינו נכדו, ונתפרסם על ידי זה שמו הטוב בגליציה ושמעו הלך למרחוק. וכחו כנואם גדל ודרשאותו זכו מהר לשם, פעם אחת בהיותו בן תשע עשרה שנה דרש בחג הפסח בבית הכנסת קובע עתים לתורה, לפני המון רב בהלכה ובאגדה, והאספים כל כך את שומעיו עד שדרשו ממנו להדפיס את הגאון, כדי שיהגו גם אחרים מדרשה מזוהירה זו, וכה נדפס בספר דבר צעתו.

ופעם אחת כשנאם יחד עם זקנו לפני קהל רב, שאל זקנו את הר"ר שלמה בוצר בעל המדרשים ופרנס הרהלה הלבובית: מה דעתו על נאום נדלי: הלה ענה: אני אשיב בדברי הכתוב: הָקָה שְׂאֵל פְּאֵלְפִי וְקוֹד פְּדָבְדָּפִי. (שמואל א' י"ח ז') אהרן רבי יצחק שמלקא'ס ואמר לו: תנוח לדעת שהנחת את דעתו ושמר את הדבר וספרו הרבה פעמים, כי עליית הכובע של נכדו בנו היקר לו מפנינו שיימחה אותו יותר מכל מה שנאם בעולמו.

כשהגיע לפרקו בשנת תרס"ב התחתן אל הרבנית הצדיקת מרת לאבה הי"ד ע"ה בתו של הגביר הר"ר אליהו צבי פריעדמאן מעיר ווילנעטקה ע"ה ולחנותו נתן לו זקנו הגה"ק ר' יצחק שמלקא'ס כתב היתר הוראה. וכמו כן היה לו כתב היתר הוראה מהגה"ק ר' חיים יעקב הורביץ אב"ד קראקא זי"ע והגה"ק ר' בנימין אריה הכהן ווייס אב"ד טשענאוויץ, בוקובינה בעל אבן יקרה זי"ע בן הגה"ק ר' חיים צבי אב"ד יאנוב זי"ע.

בשנת תרס"ד נבחר לרב ואב"ד צעיר הגדולה סמבור ובשבת פרשת חקת י"ב תמוז נשא את דרשאו הראשונה. בצחירת רבינו לסמבור הדהימה את גליציה, לא היה עד אז מקרה כזה, שאיש שלא

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

ו תמוז תרמ"ב

רבי דוד צבי ב"ר יחזקאל זי"ע בעל חמדת דוד

רבינו הרה"ק רבי דוד צבי טויב מניישטאט עיר חדש בעל חמדת דוד זי"ע נולד לאביו הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר בעל מחמד מזהב זי"ע א בן הרה"ק רבי צבי הירש טויב מפלונסק זי"ע א, שהי' מפורסם לצדיק נסתר, בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע ולאמו בתו של הגה"ק ר' משה מדוואהרט זי"ע

לכאכניא שלו. אז אמר החידושי הרי"ם להיושבים אלנו: ראו! אפילו אם היה איש שבאמת לא ידע כל מאומה בלשון היה שפל בעלמנו כזה וידע כ"כ שאין בידו מאומה יכול להיות מנהיג. אבל היכאים ושלמים נדבקו בו אך כי לא ראה להנהיג עמנו ברבנות, רק לאחר פטירת רבו הרה"ק מקאק זי"ע כ"כ שבט בשנת תרי"ט החל להתנהג בצלמורת.

היה אהוב וחביב אלל כל גדולי ולידי דורו והרבה פעמים נסע לעיר טשעכאנאווי להרה"ק ר' אברהם לאנדל בעל זכותא לאברהם, לזאת לאברהם זי"ע, והרה"ק טשעכאנאווי זי"ע אהב את רבינו מאוד, וכמו כן הרה"ק ר' יעקב אריה גוטמן מראדזמין זי"ע היה אוהבו אין לשער.

וסיפר הרה"ק ר' משה דוד הכהן אדמו"ר מקאלשין זי"ע שהוא היה עם רבינו פ"ח בקאלק, ושמע איך שרבינו שאל הרה"ק מקאלק: מה יעשה קמנה אנשים באים אלנו ומזכירים עלמם לפנינו ורוצים שיבטיח להם בניס או פרנסה וכדומה ואינו יודע בזיחה כח יבטיח להם? והשיב לו הרה"ק מקאלק בזה"ל: משה רבינו ע"ה היה עניו מאוד מכל האדם, האיך אמר האזינו

בית המדרש בעיר ניישטאט

השמים ואלדברה, שגזר על השמים שיאזינו? אך האמת שכל מה שאדם שפל ועניו יותר יוכל לגזור על השמים ולבא השמים שליחיו לדבריו. ואחר כך אמר לו רבינו: שרואים שישב בשולחן למעלה מהמכובדים וקשה לו זאת, והשיב לו הרה"ק מקאלק: מי יאמר שדומה לאיבו שיושבים למעלה, תדמה בנפשך שאתה יושבים למטה מכל? ואח"כ שאל אותו הרה"ק מקאלק מרבינו: אם לומד קבלה? והשיב לו: שלומד נתיבות עולם ממנה"ל מפראג זי"ע ואז אמר לו הנתיבות עולם כולו קבלה, ויכיר עמו כמו אב עם בנו.

ענותותו של רבינו היה אין לשער, וסיפר הרה"ק ר' בנימין דוב הכהן טויב ז"ל שפעם אחת באו לרבינו עתה אנשים מכובדים מעיר סראק להקביל פני רבינו בראונס לקבלו לרב בעירם והגיעו לפניו כבוד רבנות, ואז ברוב ענותותו השיב להם רבינו: לא אוכל ליקח על עצמו תואר רב אם איני בקי בהוראה, מעולם למדתי גמרא פ"ת ואת"ח אשר כריך לכל איש ישראל דיני התפילה וברכות ושבט וכ"ו, אבל יוד"ל לא למדתי כ"כ כי לא עלה על דעתי להיות רב, ואז השיבו לו: שאין לנו רואים שרבינו יפסוק לנו שאלות ודיני תורה הלל על זה נקח מו"צ להורות, רק כ"ק יהיה רב בעניני העיר, אז השיב להם רבינו: לא אצין מה שאתם אומרים, שזה שיהיה בקי בהוראה לא יהיה נקרא רב, ואנכי שאני בקי בהוראה אהיה קרוח בשם רב לשקר, לא הייתי מעולם שקר, וגם כעת לא אקבל זה, אז שאתם אומרים שיהיה מו"צ זה יוכל להקרא בשם רב ולא אנכי. ודחה בירו בקדושה את הכבוד רבנות.

נסחלק לגני מרומים ו' תמוז בשנת תרמ"ב
בנו יחידו הרה"ק ר' משה יוסף מיזלונג זי"ע נפטר בחייו.

רבינו היה לדיק הדור, חסיד וקדוש מפורסם שפירש עצמו מכל תעניגי עולם הזה, אלפים הלכו לאורו, ותמיד היה דבוק באלקיו, לא שח שיחת חולין. פז נתן בכל כוחו אף שלא היה עשיר עם כל זה נתן בלעגא להדורקים, דלתי ביתו הקדוש היה פתוחים לכל איש, ומדות טוב לבו היה אין לשער. ובזה הסוכות נתן האחרון שלו שהיה יקר מאוד לכל בני עירו לבדך עליו, רק העמיד אחד מאנ"ש לשמור לכל יקלחו. וסיפר שפעם אחת קלקל אחד האחרון ועם כל זה אף שהוכרת להביא לו אחרון אחר מכל מקום לא חזר מזה ונתן אחר זה גם כן לבדך לכל מי שהיה דורש ממנו.

היה מתמיד גדול בלימוד התורה ככה גדול, ואמר כ"פ כי כעת עיקר החסידות הוא הגיעה בתורה ולהכניס כל חושיו ואיבריו בתורה ועל ידי זה יתקדש כל גופו ואבריו בקדושת התורה והיא תורוה הדך אשר ילך בא אורח לך ומישרים.

וסיפר שפעם אחת נתאכסן אלל רבינו הגה"ק ר' ישראל יהושע טרונק אב"ד קוטנא בעל ישועות ישראל על חו"מ זי"ע בן הגה"ק ר' דוד זי"ע ושמע את לימודו בכה ויגיעה, ושח הגאון הג"ל את לימודו מאוד בפרט בדבר לימוד המשניות עם פירוש התיו"ט ז"ל, ואמר: שאין יודע אם יש אחר עוד שלומד משניות עם התיו"ט כמו רבינו. (הקדמה חמדת דוד)

כאשר נסתלק אביו ועלה למרומים ביום י"ז שבט תרט"ז סידר רבינו להנהיג את עדת אביו זי"ע, אף כי הפלירו בו רבים וגדולים, לא ראה לישוב על כסא אביו. ונסע אז לקאלק להסתופף בלל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע ולא התנהג ברבנות כלל ועכ"ז גדולי החסידים לא הרפו אותו והיה דבוקים בו, ומהם הרה"ק ר' ישראל מאיר הכהן אב"ד בווארשא בזילנע זי"ע ובנו הרה"ק ר' משה דוד הכהן אב"ד קאלשין זי"ע והרה"ק ר' נבי מייזלין זי"ע והרה"ק ר' חיים מנווירואהר זי"ע והרה"ק ר' נתן אב"ד פראשין זי"ע, ואולם בעת שהיה רבינו בקאלק קירב אותו הרה"ק מקאלק מאוד, והרה"ק ר' יחזקאל אלטר בעל חידושי הרי"ם זי"ע אמר עליו: כי רבינו היה אלל הרה"ק מקאלק חביב כמו בן לאביו.

וסיפר פ"ח בא רבינו מעיר חדש אל החידושי הרי"ם זי"ע וביקש ממנו שיעשה לו טובה אלל רבו בקאלק, איך שאמר לו כמ"פ שיהא מנהיג ישראל אך היא יודע בעצמו שאין לו כמה להנהיג ישראל ועם כן ביקש ממנו שיאמר להרה"ק מקאלק האמת שאין לו כמה להנהיג ישראל וממנו, והשיב לו החידושי הרי"ם: שזה לא יוכל לעשות, שכיון שהוא אומר שראוי לזה איך יאמר הוא להיפוך. אבל רבינו הפליר מאוד שירחם עליו שילך להרה"ק מקאלק ולבקש ממנו שירפה ממנו ולא יגזור עליו שיהא מנהיג ישראל. וכשראה החידושי הרי"ם גודל לערו מזה, והיה אוהבו מאוד הלך לקודש פנימה של הרה"ק מקאלק, ורבינו המתין סם באכסניא עד שיבוא וישמע תשובתו, ואחר זמן בא החידושי הרי"ם בחזרה ואמר: כי לא פעל מאומה, כי הרה"ק מקאלק באתהשקריק שיהיה מנהיג ישראל, ואז נתן רבינו קולו בזכיו, האיך יתכן כזאת אשר אין בו כח לזה, יקבל על עצמו להיות מנהיג עד כי כמעט כל אשר היה סם בזכו עמו. ואחר זה הלך רבינו

<p>מותרות של רבינו</p> <p>אמר הרה"ק ר' יצחק זאב ב"ר ברוך ז"ל [יהיה לזכר נשמתו שלא הניח אחריו זש"ק ל"ע] ששמע מפה קדשו של רבינו עה"פ: וידי, אקרו בני ישראל; ובני ישראל, יצאים גיד נמה (פרשת בשלח י"ד ח) והקשה דאין הרביה פרעה בעיו נפשו לרדוף אחרי בני ישראל בעת שראה אותם יוצאים היד רמה, ואחר כל האותות והמופתים שעשה ה' בתוך מצרים? ותידי: דפרעה חשב בנפשו: כיון שבני ישראל יוצאים ביד רמה דהיינו בהתנשאות ובגיאיות, אם כן בטח כבר אין ה' אתם כי גבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל (תהלים ק"א ה) ולכן אמר הגיע העת לרדוף אחריהם, והוא לא ידע שאין זאת גיאיות רק גדלות בעבודת הבורא ית"ש (הקדמה חמדת דוד)</p> <p>ונתן אהרן על שני השערים גורלות גורל אהרן לה' וגורל אהרן לצאול (פרשת אחרי ט"ז ח) הענין הוא דהנה מצות עשה היא לעשות רצון הבורא ברוך ה', והוא בחינת גורל אחד לה'. ומצות לא תעשה היא להיפוך, להשליך תאוות עולם הזה ולברשם, שלא לעבור על רצונו יתברך שמו. שרצונו יתברך הוא שישאל יהיה קדושים אליו, ממלכת כהנים וגוי קדוש. בבחינת גורל אחד לעזאזל לשלח אותו המדברה, לאהיה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים, שנשבר לגמרי. ושמעתי בשם היהודי הקדוש זי"ע שפעם אחת נתן לאחד ממקורביו פרי שהיה מתולעת, והיה קשה בעיני התלמיד היא, הלא היהודי הק' יש לו רוח הקודש וגם רוצה להנאות לו בזה שיאכל מסעודתו, ומדוע נתן לו פרי מתולעת? והרגיש היהודי הק' בזה ואמר לו: תדי, כי כמו שנברא הפרי הכשרה כדי לאכול אותו בקדושה, כן נברא הפרי המתולעת שלא אוכל ולגדור עצמו ולא יאכל אותו, ובזה נעשה רצון הבורא יתברך שמו. (חמדת דוד)</p>	<p>סגולה לתשובה</p> <p>ויברך אלקים את יום השביעי ויְקַדְּשׁוּ אֹתוֹ כִּי בּו שַׁבַּת מִכָּל מַלְאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת: (בראשית ב' ג) הנה כל שבת ושבת יש בו התחדשות שבו יכולין להעשות כבירה חדשה, והיינו שלא להסתכל על מה שעבר רק מכאן והלאה חושבנו. כי מה שהאדם מסתכל על מה שעבר הוא מעשה יצר שמדחה אותו מעבודתו ית"ש, באומרו הלא אתה מלולכל כל כך בעון, ואיך אתה יכול לקרב אל המלך ובאמת היא שפלות של שקר. [כי על ידי תשובה יוכל לתקן הכל מהיום והלאה] וזה פירוש של ובימים השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן חלילי, כמו שהיום קבלת התורה, וזה צריך להיות בכל תשובה שלא להסתכל על מה שעבר רק לעשות עבודתו ית"ש מהיום, וזה אומרים אין ועתה אל תשובה, והיינו שהתשובה היא לתקן "מעתי" ולא ממה שעבר. (חמדת דוד)</p> <p>סגולה לישועת ה'</p> <p>ויאמרו האנשים ההמה אליו אנהנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקרב את קרבן יהוה במעדו בתוך בני ישראל. (פרשת בהעלותך ז') וסיפר הרה"ק ר' שמואל יעקב קאפיל הכהן קלינסבערג אב"ד קאלושין זי"ע שפעם אחת בפסח שני עשה רבינו סיום מסכתא ושמעתי מפיו קדשו שאמר: הנה האנשים שהיה טמאים שאלו: אנהנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקרב את קרבן ה' במועדו, ואינו מובן, הלא בעצמם אמרו שהיה טמאים ובעבור זה הם גרועים ומה זה שאלו למה נגרע הלא בעצמם אמרו התירוץ? אך זהו לימוד לדורות שהגם שידע אינש בנפשו שנפשו לא מטוהרה מכל מקום יבקש רחמים לפני השי"ת שירחם עליו, ואז אף שנראה לו שח"ו אין לו תיקון, מכל מקום ירחם' עליו לחתור לו חתירה להוציאו מרשת, וזאת התחילו אז הם, הגם שידעו שהם טמאים מכל מקום בקשו רחמים ושאלו למה נגרע מלהקרב קרבן בתוך בני ישראל? והשי"ת נדרש להם ופעלו שנעשה בעבורם פסח שני ויעשו פסח כמו שאר בני אדם, ולכן נפתח אז שער חדש שנוכל להוושע במה שאין שכל האדם משתן רק על פי השי"ת בעצמו ונעשה כן לדורות "שביים זה" יוכל האדם להיות נושע אף שנראה לו שהוא רחוק, מכל מקום מאיר לו השי"ת באור חדש להיות נושע בה' תשועת עולמים. (הקדמה חמדת דוד)</p>
--	---

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ז תמוז תקפ"ח

רבי ברוך ב"ר יהושע יחזקאל פייבל זי"ע תאומים/פרענקל בעל ברוך טעם מלייפניק

רבינו הגה"ק רבי ברוך תאומים/פרענקל בעל ברוך טעם מלייפניק זי"ע נולד באסטראווצע בשנת תק"כ לאביו הגה"ק ר' יהושע יחזקאל פייבל הנקרא ר' פייוול תאומים אב"ד אוסטראווצא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אוסטראווצא ור"ם פוזנא זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קרעשוב זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע פייבל אב"ד פרעמיסלא בעל פנים מסבירות זי"ע בן הגה"ק רק יונה אב"ד הוראדנא בעל קיקון דיונה זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מפראג זי"ע בן הגה"ק אהרן משה תאומים זי"ע מגזע רש"י הק' זי"ע

אחריהם כאחד האדם, ואז נוכחו לדעת איך שברוח קדשו של רבינו הילכס שרצה להתנכל אליהם.

סיפר הדברי חיים זי"ע שפעם אחת בא איש אחד לחותנו רבינו והתאונן לפניו שרביך התחזקות בענין תחיית המתים שנפטר לו ל"ע אחד מקרוביו ואינו יכול לחזק עצמו, ולקחו רבינו לבית התבשיל והיה עם עוף מונח במלחו, ואמר רבינו להעוף שיעמוד, ותיכף עמד על רגליו והתחיל לרוץ בבית. ועוד אמר בשם חותנו רבינו שבמה שנתנין מעות קדימה להדפיס ספר מקיימין מלות "ועתה כתבו לכם וגו'" כי הפוסקים כתבו שבה"ז גם בתורה שבע"פ מלואו ז.

ומרגל צפי רבינו: שצבצב כל ישראל הוא בחינת מלך, ובזמן שיסן אינו מלך! ולכן נהג למעט צנינה לשמור על קדושת המלכות שניתנה בצבת קודש.

לעת זקנתו חלה במחלת עינים וכבר בשנת תקע"ז כתב (בתשובתו בעט"ח חו"מ סי' י"ד) להגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע: גם הלך ידוע חולי בצלב עינים, ע"כ אפסיק באמצע הענין, ועוד חזון למועד אם יושעני ה' להשיב לאיתני. אמנם עזרו ה' והוטב לו כמו שאנו רואים ממכתבו משנתת ק"פ לתלמידו הגה"ק ר' פנחס ליב ראב"ד באוה"י יאן זי"ע הנכתב בכת"י ברור ומסודר. אולם בסוף ימיו תקפה עליו מחלתו ווכהו עיניו מראות ר"ל, ומסופר כי אמר אז: שחז"ל אמרו (שבת פ"ג) אין התורה מתקיימת אלא במי שממיה עצמו עליה, ושמה הוא כי לפחות קיים מהקל כי סומא חשוב כמה (נדרים ס"ד) ומכון שחולשת העינים בא לו מחמת שהגה"כ הרבה בתורה ושם לילות כימים, ולכן נכון לבו בטוח כי בניו ובני בניו יהיו תלמידי חכמים. והתורה התקיים בזרעו.

ופ"א כי עכ"פ עיניו מתו על דברי תורה, כי לא חסתי עלי כל ימי, וחתנו הדברי חיים זי"ע אמר כי כשנעשה רבינו סגי נהור שמה ואמר כי לתורה אין כריך עוד לעיני, ולעוה"ז מוטב שלא לראותה. הסיבה לזה סיפר נכדו הרה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע: כי בילדתו של רבינו כאשר שם לילות כימים בדיהמ"ד, והשמש חס על בריאותו, ולא רצה לתת לו נרות רק עד שעה עשר, ולקט לעצמו קסמים להדליקם כדי לאור לו, ועשן האש הזיק לעיניו ולא הביט ע"ז כלום, ומזה נחלשו עיניו הק'. והגר"י מאלטשטאט זי"ע סיפר: שרבינו אמר פעם שהאדם רריך לתת כל כח האיברים בתורה, ושהוא מסר לזה את עינו שכלה כל כח ראייתו בהם, והוסיף על זה: שזהו כוונת המשנה(אבות ה' כ"ה) וסיד ובלה בה, שיבלה איבריו בתורה.

נסתלק לגני מרומים ז' תמוז תקפ"ח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו ה' גאון הגאונים, ולדיק קדוש עליון, הוא ה' דור כ"ד רב ואב"ד מאבותיו דור אחר דור, ה' חריף עלום מאד ועמקן גדול, מתמיד נפלא, בתחילה אב"ד ווישניאל ואח"כ בלייפניק,

חיבר הרבה ספרים ומהם ספר ברוך טעם/ ברוך שאמר /מרגניתא דר"ב/ שו"ת עטרת חכמים / וע"ה / חידושים והגהות על הש"ס וד' חלקי שו"ע ורמב"ם וכמעט על כל ספרי ראשונים וגם על הרבה מספרי גדולי אחרונים,

הוא ה' מופת הדור והדרו, וזכה רבינו לכן גדול הדור הגה"ק יהושע העשל תאומים אב"ד קאמארנא זי"ע ולחתן קדוש ישראל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנז זי"ע.

הרה"ק הדברי חיים זי"ע אמר על רבינו שהיה א קלאהרער בעל רוח הקודש,

פ"א כשנפרד הרה"ק הדברי חיים מלאנז זי"ע מחותנו רבינו כדי לנסוע הביתה, אמר לו רבינו שבנסועו לא יעלה אף אחד על העגלה והזהירו מאוד

על זה, והנה בדרך ראו איש עם קביים שהיה נראה כחולה מאוד, וביקש שיעלוהו, והדברי חיים זי"ע מרוב רחמיו אמר לבעל העגלה שיעלור, אך אשתו הרבנית של הדברי חיים זי"ע כעקה הרי אבא הזהירנו על זה, ולעקה לבעל הגלה שימשיך לנסוע מהר בכל האפשר, ואכן בהתחילם לנסוע ראו איך שהאיש משליך את הקביים ורץ

ספרי רבינו

ח תמוז תרנ"ט

רבי אליהו ב"ר סלימאן זי"ע בעל שיח יצחק ראב"ד חברון

רבינו הרה"ק רבי אליהו סלימאן מני מגדולי רבני איראק וראב"ד חברון בעל שיח יצחק זי"ע אחי הגה"ק ר' יחזקאל מני זי"ע והגה"ק ר' מאיר זי"ע נולד תמוז תקע"ח בבגדד איראק לאביו הגה"ק ר' סלימאן זי"ע בן הגה"ק ר' יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי זי"ע בן הרה"ק ר' סלימאן זי"ע משפחת מני היתה מהמשפחות המיוחסות ביותר בבבל. לפי המסורת שבידי בני המשפחה, היו מתייחסים לבית המלך דוד ע"ה, וזה רמז בראשייתיות השם מני: מן נ'צר י'שי. או: מ'זרע ני'ן י'הודה

ואחר כן ציווה לבני ביתו את אשר יעשו לאחר קבורתו. מאותו יום ואילך התבודד בישיבה והתעמק בלימוד.

בסוף חודש סיון בעודו שוכב על ערש דוויו קרא אליו את בנו בכורו ואמר לו: נולדת בתמוז וכריתי לי קבר בתמוז. ונסתלק לבגדי ממומים ביום חמישי בחד' תמוז תרנ"ט ומנוחתו כבוד צדיק החיים העתיק ראשית חכמה בחברון.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' אברהם ברוך בעל ברוך אברהם זי"ע

זכרו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש יחיד בדורו ארי במסתרים סיני ועוקר הרים, היה מסתגף רבות בצומות מרובים וקשים ובשינה על אבן כסיון על צערו על גלות השכינה.

התמדתו בחורה היה פלאי פלאים. הוא היה אומר: "כל מלותיה של התורה אינן שוות לדבר אחד מהתורה". לכן היה לימוד התורה צענית ארוכה נפש רוחה, וכדבר של כל אדם יזכה לו. ומדי יצב ללמוד, עד תום הקביעות, אהב תמיד לבלתי בטל התלמוד תורה. וכאשר בואו אליו לפעמים גדולי העדה לטכס עצה, או לדרוש קשות לעשות דבר, והוא לומד בחורה, או אז ענק מנהמת לבו ואמר: התורה היא נשמת עם ישראל, וגדולה תורה שנתנת חיים לעושיה אמרו רז"ל, ועתה האם לא רב לכם כי הנני מפנה רוב עשותי לעסקי צבור, כי גם צעתי למודי אדרש לבטל תורה. וישתמט מהם עד תום הקביעות, ואז נשא ונתן עמהם.

היה מחד מתלמידי המובהקים של הרה"ק ר' אברהם יוסף סומך הנקרא הרב עבדאללה סומך בעל זבחי דקד זי"ע, לימים אף נישא לאחותו של רבו סומך בזיווג שני להרבנית האדיקת מרת סמרה ע"ה. בזווג ראשון נשא להרבנית האדיקת מרת שרה ע"ה

כבר בטל שנותיו עסוק בחכמת הנסתר, בשנת תרט"ז החליט לעלות ולהתחבר לישיבת המקובלים בית אל בירושלים, אולם קהילתו התנגדה. ללדו עמד חברו החדש מספסל הלמודים, הרה"ק ר' חכם יוסף חיים בעל בן איש חי מבגדאד זי"ע. אשר הסביר לקהילה כי על רבינו לעלות לארץ ישראל אם חפץ להתקדם בלימוד חכמת הנסתר. לאחר עלייתו, נהג רבי יוסף חיים להתכתב עם רבינו על מנהגי ארץ ישראל ומקובלי בית אל בעיר הקודש

לאחר מסע דרך דמשק הגיע רבינו לירושלים. כשראה את העיר בשמחה קרע עליה את בגדו. עד מהרה התקבל בקרב מקובלי ישיבת בית אל ולמד אצל הרה"ק מאבולעפיה זי"ע

אפס כי אור עיה"ק ירושלים תו"ב, לא התאים אל מזגו, ומזג אנשי ביתו. והיה רוב ימי שבתו זה מוטל על ערש דויו. עד אשר חזקה עליו מלות הרופאים לעזוב את העיר ולנסוע חכרונה. מקום שמה יוטב מצב בריאותו. ובשנת תרי"ח הופיע בשערי חברון תו"ב. ובה אהב למושב לו שארית ימי חלדו. קורות ימיו, והשקלת הארוכה אשר אחת אל אחת את מעשה עבודתו ומפעליו הטהורים מן היום והלילה, היא אמנם שלשלת ישוב עיה"ק חברון תו"ב, קורות חכמתה ומוסרה, קורות ימי תור הזהב לאנשיה לענייה ליתומיה ואלמנותיה יחד. בעיר חברון, מלא כר נהבז ללחום מלחמת הקודש, להקריב את כוחותיו על מזבח אהבתה, ויקדיש לאנשיה, לקדמם בחורה ומוסר ברוח וגשם. את מיטב הגיונותיו ורעיונותיו הטהורים אשר הרה והגה לבו לב נלהב להטיב מצב אחיו. ובמרחביה זה מלא מקום להתמכר רובו וכולו במעשה ועבודה זאת עבודה שמים, כמו לא נולד אלא להחיות תלומדים עם חברון, כי לאיש נלהב כמוהו נדרש לו מקום כזה אשר בו יוכל לזרוע דמעה ולקצור ברנה. ומקום זה במצבו הישן, אשר חסרונות רבים נגששו בו בתמונה בולטת מאלה, היה חובע צפה מלא איש כרבינו לעדור במלחמת יה, לישר הדוריה, ולתקן כל מעוות בה. שמה מלא לו חבר דבק מלאה, את הרה"ק ר' משה פיריה זי"ע אשר שימש הרבה שנים בכתר הרבנות. בשנת תרכ"ד נתמנה לראב"ד חברון למילא מקומו של הרה"ק ר' משה פיריה זי"ע.

ביום הכפורים שנת תרנ"ט, אחרי אלתו מצית התפלה, קראני כמנהגו הטהור, ויברכנו ויאמר: "חזכו אחם לשנים רבות, לכתיה וחתימה טובה. ואנכי מסופקני מאד אם ארצה עוד הפעם לבדך אתכם בצרכה חמה זאת, ביום קדוש זה. ומי יודע אם עוד אלוה אתכם ימים רבים בעמק הבכא זה. אכן בני וחיי רוחי, ביום זה לפני חלקיו קדוש אתפלל עליכם, כי תמיד התענגו על רוב שלום להחיות חיי נהם, ותהיה יראתו תמיד על פניכם לשמור את התורה הקדושה, את מרגלית זאת אשר רק לה נולדתם". אך אנחנו כי חרדנו מאד לדבריו ביום קדוש כזה, והיינו כמשוגעים ממשמע אזנינו, קראנו ונאמר: "אל נא אבינו תעצב רוחך ורוחנו ביום טהור זה. קוה אל ה' כי הוא יחליף לך כה, ועוד תראינה עיניך בצנין בית הבחירה, בגאל ה' את עמך את ישראל". ויאמר: לו יהי כדברכם.

ספר שאלות ותשובות תנא רבי אליהו

אשר השיב לשאליו ולהבת ולמעשה ומש ותן באמונה עם חכמי רבני דורו בעניני ארבעת חלקי השלחן ערוך רבינו הגאון הגדול המפורסם בכל קני ארץ סופלא שכמטורדין מהידו קדישא שאר דורו ודורו סגוריהו אליהו סלימאן מני זלחיה מנחיל רבני בגדאד ואח"כ רבה של עתיק חברון ת"ו

יזא לאור פנס ראשונה מתוך חבדידו הק' בהספת חוקים עתויה והשלמות ע"י סוכן לרחאת ספרים וכתבי"ד "ארבת"שילום" בעתיק ירושלים חובב"א

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

ח תמוז תרע"ז

רבי מרדכי ב"ר אברהם זי"ע מקאזמיר

רבינו הרה"ק רבי מרדכי טווערסקי בעל מאמר מרדכי הנקרא ר' מאטעלע מקאזמיר זי"ע נולד בשנת ת"ר לאביו הרה"ק ר' אברהם המגיד מטוריסק בעל מגן אברהם זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנאבל בעל מאור עינים זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקות מרת ריקל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב אריה שפירא מקובלא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע

אשר יגיע ירוצו לקראתו ויחדרו מפניו, ואף אם יהיה ביעג, ירוצו לקראתו עצי היער. ואכן במשך כל שנותיו התקבל בכל מקום בחדרת קודש.

דרכו של רבינו זי"ע הי' לעשות רשומה והתחייבויות על סכומי כסף מכל אלו שבאו אליו בבקשת יצועה ורחמים, ואכל המשמש בקודש היתה רשימה מדויקת מכל אלו שהתחייבו, וכל זמן שלא פרעו את חובותיהם לא הניחם להכנס עוד לקודש פנימה עד שפרעו חובו.

פ"א הגיע לשם אחד מאנ"ש שביקש להכנס אל רבינו, אך המשב"ק מנ עו מכך בגין חובותיו הקודמים, החל החסיד לבכות ולתחנון על נפשו שיתן לו הפעם רשות להכנס, מקול בכיותיו ותחנוניו נעשה רעש גדול, פתח רבינו את לכתות חדרו לבכר סיבת הרעש, בשמעו סיפור הדברים אמר להחסיד שיכנס לחדרו, אחר שילא החסיד מן הבית פנה רבינו להחסידים שהיו ואמר להם: מה חושב הוא חסיד זה האם לכספו אני זקוק אלא איזה התקשרות יש לי אתו בתורה ותפלה שלו. (גלות מרדכי)

תחילת הגהאתו היתה בעיר וולאדאווקעא, אבל מחמת גזירה הוכרח לעזוב את ארץ רוסיה וברח לגליציע והתיישב בעיר נאראל למשך זמן. וא"כ יצא ז' שנים בעיר דאמבראווע, ואחר השתדלות רבה ביטלו את הגזירה וחזר אז לפולין לשמחת אלפי החסידים שחפצו להיות במחילתו. מחחילה יצא אז בעיר פאקשיווילא ואח"כ קבע את מגוריו בקאזמיר שעל שמה נקרא "הרבי מקאזמיר".

בשנת תרס"ה עבר לעיר לובלין, ובתחילת מלחמת העולם א' התגורר משך זמן בעיר חמלניק ואח"כ בעיר חלם, ובשנת תרע"ז קבע את מגוריו בעיר קעליץ עד להסתלקותו ביום ח' תמוז שנת תרע"ז ביום חמישי טבל במקוה, ובשובו לביתו ביקש להביא לפניו דובננים (קירשין) באומרו: שעדיין לא בירך ברכת שהחיינו, כשהובאו הפירות לפניו בירך שהחיינו וטעם מהם, ואחר כן יצא על כסאו אחוז שרעפים כעבור דקות ספורות נאנה, והשיב נשמתו הטהרה לצורו ומנ"כ שם בעיר קעליץ.

רבינו לא נשאר אחרי זש"ק ר"ל. וסיפר שבזו ה' וחתנו הק' אמרו לרבינו שיכולים לפעול עבורו זש"ק אבל בתנאי שיסכים לישון על מטה למשך שלש שעות, והשיב שאין באפשרותו לשלם מיהר כ"כ כבד.

לאחר פטירתו נבנה על קברו אוהל, ואלפים נהרו שם להתפלל ולהושע בכל משאלות לבם.

בזוואתו שהשאיר אחריו גילה דעתו שרצון קדשו שיבואו תמיד על קברו ללמוד משניות ולומר תהלים ולהדליק נרות של שמן.

רבינו הי' דליק מפורסם ובעל מופת גדול וגורא, חו"פ אספקלרי' המאירי, ונדע באמירת תורתיו דרעיונותיו הגשגים ועל פי נוטריקון וגימטריאות.

וסיפר: פעם בעיו"כ בבוקר שנהגים לחלק מיני מתיקות הנקרא "לקח" אמר לרמז כי: לקח נוטריקון "לעג קלם חרפה, בסימן החרפה: תשימו חרפה לשכינינו לעג וקלם לסביבותינו. והמילוי של האותיות מתיבת "לקח" בגימטריה תק"ם, שהוא נוטריקון "משה קיבל תורה, ירמז לנו שכל החרפה והלעג והקלם שיש לנו משכנינו ומסביבותינו הוא הכל ע"י שאנו בני אברהם יצחק ויעקב. קבלנו את תורתנו הקד', ומשמרים את המצוות, וע"י זה הם מחרפים ומבזים אותנו ומלעיגים עלינו. בכל זאת ישראל מחזיקים בתורתנו הקד' ועיניהם תלויות ומזפים ומיחלים לתשועת ה', שירחם עלינו ושיאהא תיבת "לקח" בציורף כזה "ל-לק-לקח" שהוא בגימטריה כמנין רחמים. וגם "לקח" במילוי יו"ד בגימטריה כמנין "מלך דובר שלום" ככתיב "אשמעה מה ידבר הא-ל כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו. וכן יעזר הש"ת שיתן לנו רחמים גמורים וירחמינו וידבר שלום אל עמו ואל חסידיו וזכה לגמר חתימה טובה בתוך כל ישראל אמן.(מאמר מרדכי)

רבינו הנהג כל ימיו בקדושה גדולה ובפרישות עצומה, ודורו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע התבטע עליו שגודל מדריגתו בעיני קדושה היה חידוש אף בימי תנאים ואמוראים.

סגף עצמו עד למאוד וכל ימיו לא ישן על מיטה רק היה מתגמנס בעמידה אצל הקיר, והי' בעל תפלה נאה בבכיות נוראות.

פ"א היה אפיפה של דליקי פולין, והיה איזה דין ודברים בין הדליקים מה לעשות בענין מסוים וכשאמר רבינו את ח"ד, נענה הרה"ק מאוסטרובע זי"ע ואמר שצריכים לעשות כמו שאמר הרבי מקאזמיר כי הוא "פועל ישועות", ואז ענה הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור בעל אמרי אמת זי"ע שגם הוא שמע מאביו הרה"ק ר' יהודא לייב בעל שפת אמת מגור זי"ע שהרבי מקאזמיר הוא "פועל ישועות", ואכן הסכימו כל הדליקים לדברי רבינו.

איתא בספר מאמר מרדכי מאת בן אחות רבינו הרה"ק ר' ניסן לייב מקיעליץ זי"ע ז"ל והנה לצייר ולספר כאן מתוקף פרשת גדולת וקדושת דודי ז"ל, התקריר הירעה מהכיל, וכבר נודע בשער בית רבים שהיה קדוש וגורא הפלא ופלא בכל תהלוכותיו בקודש, והרבה רבבות מישראל השכימו לפתחו מכל המפלגות וחדרו לקראתו ורבים השיב מעון, ודבריו היה כאשר ישאל איש בדבר אלקים, ומופתיו ונפלאותיו אשר עשה אין לשער ולספר, וכמה מעשים נוראים ונפלאים הראה כמו בימי הבעש"ט הק' זי"ע.

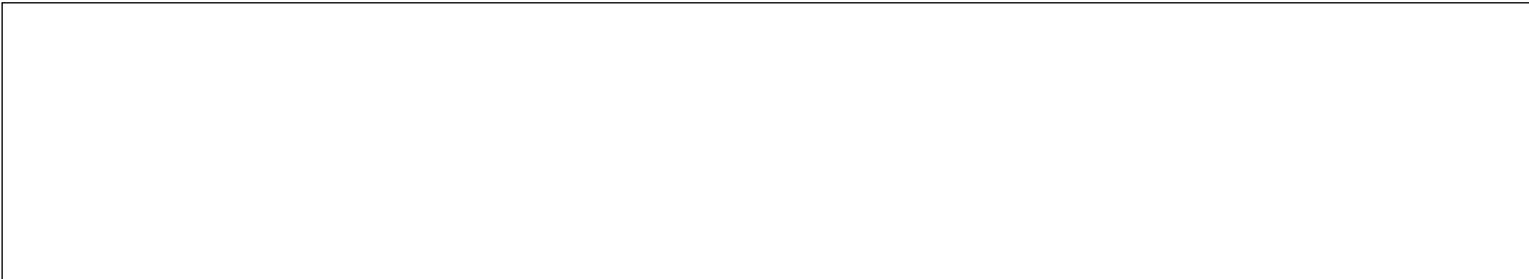
כשהגיעו לפרקו נשא הרבנית האדוקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' אשר השני מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן פערללאווי בעל בית אהרן האדמו"ר הזקן מקארלין זי"ע בן הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין סטאלין זי"ע.

אחר נישואיו התגורר אצל חו"י בקארלין, שחיבבו מאוד והפליג מאוד בגולת קדושתו, לימים חזר לגור בכל אביו בטוריסק, בשנת תרמ"ה ילא עליו גזירה ממשלת רוסיה הרשעה, עד כי היה צריך לעזוב את בית אביו. בעת פרידתו מאביו בכה מאוד, ואמר לו אביו שאין לו ללאוג כי בכל מקום

קברו של רבינו זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ט תמוז תרע"ו

רבי יחיאל העשיל ב"ר משולם זוסיא זי"ע מקרילאוויץ

רבינו הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקרילאוויץ פודוליה זי"ע נולד בעיר זינקוב בשנת תר"ג לאביו הרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע

רבינו היה חתנו של הרה"ק ר' יהושע'לע רוקח מבעלזא זי"ע בן הרה"ק ר' שלום בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע בזו"ר, ובזו"ש היה חתנו של הרה"ק ר' יעקב כ"י מפאריסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק הודק' מפשיסחא זי"ע.

רבינו היה מפורסם לכל לקדוש וטהור ולבעל מופת, הי' לו בן יחיד וקשה בנות, בנו הרה"ק ר' משולם זוסיא זי"ע נפטר בחיי אביו חתן הרה"ק ר' אליהו מזדיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזדיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש מזדיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארכנא זי"ע, חתנו הרה"ק ר' משה טווערסקי זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מראכמיסטריווקא זי"ע בן הרה"ק ר' יוחנן מראכמיסטריווקא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' נחום בעל מאור עינים ראש שושלת טשערנובל זי"ע, חתנו הרה"ק ר' כ"י אריה ממאקאריב ברדיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה מרדכי ממאקאריב זי"ע נפטר בשנת תרל"ה, חתנו הרה"ק ר' יצחק יסע'לע מטשחוב זי"ע בן הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת לאנז זי"ע, חתנו הרה"ק ר' מנשה מדובענא זי"ע, חתנו הרה"ק ר' אשר יסע'י אייכנשטיין מפראכניק בן הרה"ק ר' דוב בעריש מדולינא זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים ט' תמוז שנת תרע"ו בעת שזיקר את חסידיו בעיר קישינב וס' מנוחתו כבוד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

השער והבית החיים בעיר קישינב ממונ"כ של רבינו זי"ע

י תמוז תש"ד

רבי אליעזר ישראל מרדכי אפרים פישל ב"ר אברהם יעקב הי"ד זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אליעזר ישראל מרדכי אפרים פישל סופר אב"ד אישא בעל זכרון סופרים הנקרא ר' פישל סופר הי"ד זי"ע נולד בשנת תרס"ג לאביו הגה"ק ר' אברהם יעקב הי"ד זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים פישל אב"ד שארוואר בעל זכרון אפרים זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר זוסמאן סופר אב"ד פאקש בעל עט סופר זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים שכונה רבי אפרים פישל סופר זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זוסמאן מפרעשבורג זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פראדל ע"ה הי"ד

ארץ אל יכסה דמס ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יקייף ה' ויחאה צרעת עמו ויגאלנו ברחמי שנית לעיני כל חי צביאת גואל לזק צב"א

נשאר אחרי חידושי תורה בכתב ידו בדרך נפלא לפליטה אחר השואה. וסיפר שרבינו הגיד לבתו הצדיקת מרת טוביאל לפני הפרידו מצני ביתו: הרי את ילדה לעיניה אולי תזכי לשוב מעמק הבכא, תעדי שהצדיקת את חידושי התורה שלי על העליה. וכן היה שאחרי השואה מלאה שם.

מתורתו של רבינו בדרך רחוק

תנא היכא קאי דקתני מאימתי? תנא אקרא קאי (מסכת ברכות ב' א) תורתנו הקדושה מסיימת וכלל הדין ההפוך וכלל הפועל הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל. (פרשת וזאת הזכרה ל"ד י"ג) צאות למ"ד, ומשניות תורה שבעל פה המפרשת תורה שכתב מתחלת להלאה צאות מ'. ושמעתי על דרך אחרת שזה שאמר בגמרא תנא היכא קאי דקתני מאימתי? ותייז: תנא אקרא קאי. והיינו אחר אחר למ"ד הוא מ'.

אמר לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה ניהלי וקא סברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא אהדרוה ניהלי ודוקא לרובא מדרבנן אבל איניש דלעמלא לא. (מסכת בבא מציעא י"ט א) ויש לומר על דרך הלצה: דהוה גם כן מדברי רבה בר בר חנה, שאמר שלא ידע אם משום סימנים או משום טביעות עין החזירו לו, כי ידוע דרך לרובא מדרבנן נותנין טביעות עין, והוא אינו יודע בעצמו אם ראוי הוא שיחזיקו אותו לתלמיד חכם להחזיר לו טביעות עין. (זכרון סופרים)

אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המצול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומאנשי בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. (מסכת בבא מציעא מ"ח א) אמרתי קצת על דרך הלצה: לאלה המדבר הוא מוכרב מארבעה יסודות הגוף, אך מים רוח עפר כידוע. ואם פוגם בדיבורו הרי הוא משחית ד' יסודות שנוצר ממנו, תחת שהיה לו לתקנם, ולכן מי שאינו עומד בדיבורו הרי עונשו מידה כנגד מידה באש רוח מים עפר, והנה באנשי דור המצול מלינו עונש גדול, והיני משיקתם את ה' אלקינו. (פרשת נח ו' י"ג) כדפי'רש"י: דבר אחר, את הארץ: עם הארץ שאף ג' טפחים של עומק המחרישה נמוחו ונטשטשו, הרי כנגד יסוד עפר, ואנשי דור הפלגה שהיה חטאם לעשות מגדל באויר לשלוט ברוח, נענשו מידה כנגד מידה שלא הבינו מה שמדברים, שהכל היבוער הוא אלא מפיו הוא הרוח כידוע. ואנשי סדום ועמורה נענשו באש וגפרית, ומאנשי בים הוא יסוד המים. ואמר מי שפרע ארבעה אלו כנגד ד' יסודות האלו, הוא יפרע בני שאינו עומד בדיבורו. (זכרון סופרים)

רבינו היה גאון מפורסם חריף ונקי נפלא, איש לדיק תמים, נודע לתהלה בקרב יראי ה' תלמידי חכמים יבז בשיבה, והאיר בתורתו לתלמידים הגונים.

עוד בימי בחורו התנוסס בין החכמים, ובדרך לימודו הישר, מתון מתון, ובהתמדתו הנפלאה קנה שם טוב בשערי בית המדרש המצויינים, ובזוקר ימי עלומו כבד כבוד חידושו בגליון והעלה פנינים.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת לירל ע"ה הי"ד בת הנגיד ובעל לדיקה וחסד מפורסם הר"ר משה לייכטער ז"ל מק"ק זענטע.

תיקף אחר חתונתו יד חמוי מנכסיו, וככל רבינו מחסור עניות ודחוקות גדול, וזוגתו קבלה את הכל בזהבה והסתפקה במעוט, כדי שיוכל רבינו ללמוד באין מפריע, כמו שרבינו מזכיר אותה לטובה בלאוהא וכותב שיכבדו אותה מאוד, מפני שעל ידה היה יוכל לשבת ולעסוק בתורה, ואילו היה הוא לא היה יכול להגיע למה שהגיע.

ונכון לזיינו מה שאמר רבינו פעם אחת ביום חסיפת חברה קדישא בעיר זענטע בדרך אחרת: והקעף לך את ה' ילכו זה ואת המעשה אשר יעשו. (פרשת יתרו י"ח כ') דתני רב יוסף: והודעת להם זה בית חיייה את הדבר זה גמילות חסדים, אשר ילכו זה ביקור חולים, זה זו קבורה, ואת המעשה זה הדין אשר יעשו זו לפני משורת הדין. (מסכת בבא מציעא ל' א) על דרך אחרת רמזתי במה שאיתחיש האלנה פה ק"ק זענטע יע"א שרואים לקנות בית החיים לכל חי, ולרכיז לזה ממון רב, וכיוס היה חסיפה להחיות חברה קדישא דפק"ק עם תקנות חדשות, ולכו לרחות על חייה זמן מלסייע לקופת החברה לרכיז חולים וכהאי גונא כנהוג מאז, באמרם שרכיזי המעות לרכיזי קניית בית החיים לעת עתה, והנה על דרך רמז: והודעת להם זה בית חיייה, כי הוא תלוי בדעת גדול שלא לקבור רשע אלא לדיק חס ושלוס, ועם הארץ אכל חזק וכהאי גונא זהירות הרבה, ובכל זאת תחילה ילכו זה ביקור חולים, ואחר כך בא קבורה, שרכיזי ללאו מתחילה בעד החיים בעולם הזה שלא יקופחו על ידי זה. וכך היה שצטלו אחר כן תקנה זו. (זכרון סופרים)

היה אב"ד דקהלה קדושה מיישא, לבני קהלתו נטפו משפתותיו מור תוכחה מוסר, דברי חן ורחמיה, וגדולה היתה השפעתו על יראי ה' לקולו מקייבים לא כדעש רק בקול דממה דקה עיניו סגורות ופניו בוערת באש יראת והשתה ה', כה דיבר להסקות הצמאים לדבר חלקיו יתברך שמו, ודבריו היה להם כטל ורכיבים.

נעקש"ף ועלה נשמתו הטובה לגיזי מרומים ביום י' תמוז שנת תש"ד

חזונו נעקש"ף היום ז' תמוז תש"ד

שהיה אוכל חולין בטהרה, אמנם שרה אמנו באותו יום פירסה נדה, כפירש"י שחזר להיות לה אורח כנשים, והוה ודאי טמאה, ושפיר שדא נתן להם לחם, ואתי שפיר.

סגולה

אין מוכרים תלית מצוייצת לעובד כוכבים שמה יתלוה עם ישראל בדרך ויהרגו אפילו למשכן ולהפקיד תלית מצוייצת לעובד כוכבים אסור אלא אם כן הוא לפי שעה דליכא למיחש להא. (שולחן ערוך אורח חיים סימן כ') יתלוה- ובגמרא איתא עוד טעם משום זונה. ופירש רש"י, שיתננה לזונה מגזל, תם מגילוי עריות, תם משפיות דמים. והוא פלא, מאי בעי הכא לגבי ציצית לומר שהם תמימים משלשה עבירות הללו? אלא על כרחי הכי קאמר, שיעשו להם ציצית על כפי בגדיהם ולא על בגדי עובד כוכבים. וקשה, למה באמת? לזה אמר: "לדורתם", לדור תם מגזל וגילוי עריות ושפיות דמים; אבל העובד כוכבים חשוין עליהם, ואיכא למיחש שמה יתלוה עמו בדרך ויהרגו או יגזול ממנו, או משום זונה: (מגן אברהם סק"ג) אפשר לרמז תם משפיות דמים, כי כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים. (מסכת בבא מציעא נ"ט א) וסתם מלבין פני חברו בא על ידי מריבה וכעס, ואיתא בספרים הקדושים: סגולה לכעס שיחזיק בכנף בגדו, והכוונה על ידי שיזכיר מצות ציצית זכור מצות ה', וימנע מכעס שכל מיני גיהנם שולטין בו. וזה שאמר תם משפיות דמים, על ידי שיעשו ציצית על כפי בגדיהם, יזכו לסגולה מכעס ולא יבא להלבין פני חברו ברבים ויהיה תם משפיות דמים. (זכרון סופרים)

מתורתו של רבינו בשם אביו בדרך צחות

ויקח חמאה וחלב וכן הקר אשר עשה ויתן לפניו והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו. (פרשת וירא י"ח ח') ואיתא בגמרא: ויקח חמאה וחלב וכן הבקר ואילו לחם לא אייתי לקמייהו אמר אפרים מקשה תלמידו של רבי מאיר שממיה דרבי מאיר אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה ושרה אמנו אותו היום פירסה נדה. (מסכת בבא מציעא פ"א א') אמרתי על דרך צחות: טעמא שנקט אפרים מקשה בשם רבי מאיר, דלאורה קשה לרבי מאיר דחייש למיעוט האיך נתן להם לאכול בשר דילמא המקום נקב קשחית (מסכת חולין י"א ב') אמנם יש לומר כקושיה הוסף דעת, דהיה יוכל לבדוק, וברובא דאיתא קמן כולי עלמא מודו, והדרא קושיה הגמרא דילמא במקום נקב קשחית, אמנם יש לומר דהמלב"ם מפרש: אשא עשה, שברא בן הבקר על ידי ספר יצירה [ויש לחז"ל שכן הבקר רץ מלפני אברהם ואברהם ברא אחר ע"י ספר יצירה, שע"א "וימהר לעשות את" שיעשה אותו על ידי ספר יצירה. וראה שרצו לתרץ בזה איך האכלו להמלאכים בב"ח, ואמרו שהיה בשר שנברא ע"י ספר יצירה שאין לו דין בשר, ור"ש "שלקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה", ר"ל יען שעשאו ע"י ספר יצירה היו יכולים לאכול עם חלב. (מלב"ם)] וזה לא צריך שחיתה, כמו בבן פקועה (מסכת חולין ע"ד א') ושפיר נתן להם בשר. אמנם כן לפי זה יקשה לן להיפוך, דתנינן: תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו רבי מאיר מטהר ותכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח והוינן בה מאי טעמיה דרבי מאיר, קסבר רוב תינוקות מטמאין ומיעוט אין מטמאין ועיסה בחזקת טהרה עומדת (מסכת קידושין פ' א') וסומך מיעוט דאינן מטמאין לחזקת טהרה דיעיה. ואם כן הגם שאברהם אבינו ע"ה אוכל חולין בטהרה היה, למה לא נתן להם לחם, דאדרבא כאן היה בהיפוך דמשום סמוך מיעוטא לחזקה אין חשש, אך זה תינה היכא דהוה ספיקא, אמנם כאן פירסה נדה בודאי ושפיר עביד שלא נתן להם, ועל כן נקט משום רבי מאיר, דבשחיתה לא אמר מטעם סמוך מיעוטא לחזקה, אמנם בעיסה הוה להיפך דמטעם סמוך מיעוטא לחזקה היה יכול ליתן הגם

לע"נ ריזל בת משה אהרן ז"ל

י תמוז תרפ"ז

רבי שלמה אריה לייב ב"ר זאב וואלף מטיטשין

רבינו הרה"ק רבי שלמה אריה לייב ווינשלבויים מטיטשין בעל הכנת לב לתפלה ז"ע נולד ביום ד' ראש חודש מרחשון בשנת תר"ט לאביו הרה"ק ר' זאב וואלף מרישא ז"ע גבאי של קופת רבי מאיר בעל הנס, שהיה בן אחיו מהרה"ק ר' שלמה יהודה לייב מלענטשנע ז"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת מירל ע"ה

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' חיים אורי גליקליך דומ"ץ ריישא ז"ע נבן הרה"ק ר' יוזפא מנאנאש ז"ע, ואמר כשהוא רואה את רבו בחלום לילה מוחזק להתבשר באותו יום בשורה טובה.

שימש כמעט כל דיקוי דוכו ובפרט את הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש ששלת לאנז ז"ע

היה אב"ד בעיר טיטשין ואמר שלכך קבע דירתו סם: מפני ששמה דר ומנוחתו כבוד של הגה"ק ר' יעקב ב"ר ברוך אב"ד ור"ם טיטשין בעל ברכת יעקב ז"ע וסם מנוחתו כבוד של האביו ואמו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך ז"ע והיה אומר שהרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע היה דר סם איזה זמן, והבית שרבינו דר בו היה אומר שמקובל בידו שסם התפלל הרבי ר' אלימלך ז"ע

כשתי שנים לפני פטירתו חלה את רגלו במכה אנושה ומסוכנה אשר פקודת הרופים הייתה חזקה לנוח על משכבו ותהיה רגלו חבושה בתחבושת, ובגיע זמן הפלה בערה כמו אש בקרבו וכארי התגבר וקם ממטתו והתפלל בתלהבות נוראה עד שכל עצמותיו תאמרנה ופק ורקע ברגליו כאלו לא חלה ולא הרגיש סם מחלה.

בערב שבת קודש פרשת בלק בשנת תרפ"ז חלה ונפל למשכבו ומירוק גופו מאיכלה ושהיה משום סמי רפואה זלזת יין קירוש והבדלה, וביום א' פרשת פנחס יו"ד תמוז התפלל בטלית ותפילין ותפלתו הייתה צעמיה על רגליו במסירת נפש ממש, והסתלק לגנוי מרומים בלתי צלוחו היום ומנוחתו כבוד סם בעיר טיטשין.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם ז"ע וחתנו הרה"ק ר' אברהם זאב מאנד מטיטשין ז"ע שהבוא לבית הדפוס ספרו רבינו ספר הכנת לב לתפלה

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בליל הוואך נאכט היה אביו אחוז בשערפיו ומסתפק לאיזה סם יקרא לילד עד שגרם בשניה, וזאב אלו בחלום הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנע ז"ע ואיורו שיקרא את בנו על סמו הגדול, ואכן נקרא רבינו על סמו בישראל שלמה אריה לייב. (מקור הברכה)

רבינו היה איש דיקי תמים קדוש וטהור גדול בתורה בנגלה ובנסתר סם לילות כימים ולמודו היה צענות לרופות ודווקא צעמיה. ואמר בשם הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין ז"ע: שמי שאינו לומד ששה שעות בלירוף גמרא ופירוש תוספות אי אפשר לטעום טעם יראות פעמים. (בברכת שלמה)

היה אהוב ישראל אמתי, ולרות ישראל שיבדו את לבבו ודכאו את ריחו, וכשסיפר לו איזה איש לרחו היה מרגיש כמחט בצבר החי, וכמה פעמים בשמעו הסיפור הרע, היה צועק אוי ווי כאלו נדקר במדקרות חרב והיה רגיל ללעוץ תמיד בתפלתו בני ישראל אני כפרתי ובכל עת ובכל זמן ולפעמים כן גם ליחיד ששפך שיחו ושברון לבו והפציר בו להתפלל בעדו ולהושיעו בתפלתו אע"פ: אין כוחי חלה צפה להתפלל בעדך ואני כפרתי או כפרת בך וכו'.

עבדתו היה נפלאה במסירת נפש ממש, והניע לכת לא אכל לא שבע ולא יאן ולא פנה על כל מחמדי סגולה לא בחר בבית לא בזהו ולא בנחלה, קיים בנפשו הטהורה מאמר: כך היא דרכה של תורה, לא נענה מעולם הזה אפילו באצבע קטנה, קדוש ה' מכבוד העבודה זו תפלה, וכמה פעמים בהתפללו לפני העמוד שפך שיחו לפני ה' בלשון אשכנז המדובר בניו בזה"ל: רבש"ע אני יכול לראות עוד בצערן של ישראל, ולמד זכות על ישראל באופנים שונים ואמר: רבש"ע אם מתפללים תשעה ישראל ויחסר אחד להשלים מנין עשרה לא יוכלו כל העכו"ם שבעולם יחד להשלים המנין ואם וזאב ישראל מאן דהו משלים המנין לומר כל דבר שבקדושה א"כ נראה מזה רוממות מעלת ישראל והיבטו לפניך רבש"ע ונאה לך להושיעם, ואם פיסחו לי עונש גיהנום עבור שיחותי? הלא אמר רבינו הרה"ק מלאנו ז"ע: פארברענט זאל מען ווערען אין גיהנום פאר גאט'ס וועגען.

ספרי רבינו

היה רגיל לומר בשם רבינו הבעש"ט הק' ז"ע: ששמע פעם אחת מוכיח שהוכיח לרבים והזכיר עוונם, והקפיד עליו רבינו הבעש"ט ויאמר לו: וכי ידעת כמה חשוב ומקובל בשמים הקדושה שאומרים היושבי קרנות בשוק בעיר לבוב, כשמגיע זמן תפלת מנחה, ואינם פנויים לילך לבית הכנסת ומתפללים בשוק ואומרים קדושה בשוק לפני בית הכנסת.

כידעו היה רבינו נזהר מאוד שלא לדבר לשון הרע על אדם מישראל ופעם אחת עמד איש אחד לפניו ושפך לפניו שברון לבו ובחור אחד השיחים נזק מפיו איזה אבק לשה"ר על חכם אחד, ונבהל רבינו משמוע ואמר לו: דברת לשון

הרע וקלקלת שלא תפעול עתה יאענה. (בברכת שלמה)

פעם אחת שלאחר הסתלקות של הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנו ז"ע אשר בו התאחדו כל השלשה דברים שהעולם עמוד, תורה ועבודה וגמילות חסדים, חלקו בניו ותלמידיו הקדושים ביניהם שלל מדותיו של רבם, מהם אחוז בתורה ומהם בגמילות חסדים ורמז רבינו על עצמו שהוא אחז בעבדה זו תפלה, וכמעט כל באו לעולם הזה רק לתכלית זו לתקן עולם.

אלפי ישראל הלכו לאורו, ופעם אמר ששנאו מאד ענין הרבנות ליטול פתקאות ופדיוני כסף, אך ירא אנכי לדחות רבים מבני ישראל שבאים עלי במר נפשם אולי יושעו בתפלתו.

בית החיים טיטשין

הבית החיים בעיר טיטשין מקום קברתו של רבינו ז"ע

ומונ"ח האביו ואמו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע

פעם אמר רבינו בדרך הלצה בשם צדיק אחד שאמר שמקצת אנשים אוהבים את גופם גם לאחר מיתה שנוסעים לארץ ישראל כדי שיעמדו בתחית המתים.

ופעם אמר אודות ספר שער רוח"ק לרבינו חיים וויטאל ז"ע, ואמר שלא עסק הרבה בספר זה שלא עלה על דעתו לעשות מעשים לזכות על ידיהם לרוח הקודש כי האדם אסור לו להיות לו שום רצון רק לעשות רצון השי"ת.

פעם אחת אמר בדרך מליצה: שאיש אחד שלא ידע בלשון הקודש אמר בתהלים ס"ח מלְכֵי צְבָאוֹת (יְדִדִין? יְדִדִין) יוֹדִין יוֹדִין כְּלוֹמַר שֶׁהַיְהוּדִים הֵמָּה כְּמֵלָכֵי צְבָאוֹת.

יא תמוז תש"ג

רבי שלמה חיים ב"ר יעקב הי"ד זי"ע בעל מקדש שלמה מבלחוב

רבינו הרה"ק רבי שלמה חיים פערלאו בעל מקדש שלמה מבלחוב הי"ד זי"ע נולד בנובומינסק בשנת תר"מ לאביו הרה"ק רבי יעקב מנובומינסק בעל שופרא דיעקב זי"ע בן הרה"ק ר' שמעון שפירא אב"ד זאוויוחואסט הנקרא רבי שמעון הצדיק זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מאוסטילא זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת נעשכ"ז בעל רשפי אש זי"ע הנקרא דער אלטער רבי פון נעשכ"ז, בן הרה"ק רבי דוב בער מטולטשין סופר וועד אהבע ארצות זי"ע מצאצאי הגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע ומהגה"ק רבי ישעיה מקראקא זי"ע ומהגה"ק השר רבי דון יצחק אברבנאל ממגורשי ספרד זי"ע בן השר הגה"ק רבי יהודה זי"ע ולמעלה בקודש מגדולי חכמי ישראל נצר למשפחת מלכות בית דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חוה חיה פערל ע"ה בת הרה"ק ר' אריה יהודה לייבוש ליבערזאהן מפראסקורוב זי"ע נכד הרה"ק רבי אליעזר ליבר אשכנזי המגיד הקדוש מבראדיטשוב זי"ע תלמיד ממון רבינו הבעש"ט זי"ע בן הגה"ק הגביר ר' אברהם אשכנזי מבוסטריך זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע בן הרה"ק רבי שמואל זי"ע בן הגה"ק המקובל הגדול ואיש אלקים רבי שמשון מאוסטרפאלי זי"ע בן הגה"ק פסח מקאריץ זי"ע, שהיה חתן הגה"ק ר' שמשון מקרעמניץ זי"ע אחיו של הגה"ק רבינו יהודה ליוואה בעל מהר"ל מפראג זי"ע. ונכון לציין ששם משפחתו היה שפירא, אך אביו אימץ לעצמו השם פערלאו, מפני שהיותו עוד ילד קטן נתייתם מאביו שנפטר בדמי ימיו, ונתגדל על ברכי זקינו אבי אמו הרה"ק ר' שלמה חיים פערלאו מקוידנוב זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מלעכאוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי יפה ראש שושלת לעכאוויטש בעל אור ישירים זי"ע בן הרה"ק ר' נח יפה מליטא פרנס בעיר נעשוויז זי"ע

וְחֶטְאוֹתֵיכֶם הִסְתִּירוּ פְּנֵים מִקֶּדֶשׁ. (ישעיהו נ"ט ב') אכן על ידי מה שאדם מתפלל מקירות לבו כבוונה שלימה לה' על ידי זה הוא זוכהאשר הקול התפלה היוצאת מקירות לבו קורע כל המסכים המזדילים. וזה פירוש הכתוב: קול נתנו שחקים, היינו אש ישראל נותנים קולם לשמים בתפילה, המה גורמים, אף חלליך, היינו המחילות המסכים המזדילים שנתהו על ידי פגמי בני אדם, יתהלכו. (מקדש שלמה)

כשהגיע לפרקו נשא בת דודו אחי רבינו הרה"ק ר' יהושע העשל פאלווא זי"ע שהיה אב"ד ודמו"ר בזולחוב.

עם יציאת הגזת קודש פרחת כי תשא כ"ד אדר א' שנת תרס"ב נסתלק רבינו. ואחרי הסתלקות של חמיו נתמנה רבינו על מקומו בזולחוב ונתפרסם בין כל האדוקים שהשיבוהו מאל.

עלה על המוקד על קידוש ה' ביום י"א תמוז תש"ג, ובמסירות נפש קברו באמירת קדיש בקבר מיוחד ליד קבר האחים הי"ד.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה זכרת עמו ויגאלנו ברחמי שנית לעיני כל חי בזיאת גואל דקד ב"א

נשאר אחרינו בנו הרה"ק ר' יעקב יהושע העשל זי"ע, וחותנו הרה"ק ר' אלימלך שפירא הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' הלונמוס קלמיש מפיאסלנא בעל חובות התלמידים הי"ד זי"ע, וחתנו הרה"ק ר' דוד משה שפירא מגווארזין סדיגורא ניו יארק זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מרדכי זי"ע

סיפר שמידו שנה בשנה היה אביו הרה"ק ר' יעקב נוסע ממקום מושבו לפולין, כדי להשתטח על קבר אביו בזאוויוחואסט, והיה עובר דרך הילוכו נעשכ"ז, לכיר את פני דודו הרה"ק ר' יצחק מנעשכ"ז זי"ע בן הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת נעשכ"ז בעל רשפי אש זי"ע, פעם אחת כשהזכיר עלמו לפניו, שכבר עזבו כמה שנים אחר נישואיו ועדיין לא זכה לבן זכר, רק בת אחת, ענה לו דודו: לָךְ לָךְ מְאֻלָּף, שם אי אחת זוכה לבנים. לך לפולין ותזכה לבנים. ברם מניעות רבות היו בעוכריו לשנות את מקומו תיקף, ורק בשנת תל"ג התיישב בעיירה נאווא הסמוכה לזארא, ושם זכה שגולדו לו שלשה חרזים, הבכור הרה"ק ר' אלטור ישראל שמעון מנאוואמינסק בעל תפארת איז זי"ע הרה"ק ר' יהודה אריה מנאוואמינסק וויליאמסבורג בעל לב אריה זי"ע, ובנו השלישי רבינו זי"ע

כשהגיע רבינו לזכרון אברהם רבינו קרא שמו בישראל על שם זקינו הרה"ק ר' שלמה חיים פערלאו זי"ע מקוידנוב זי"ע רבינו היה מפורסם כגדול בתורה גאון עולם בתורה ועבודה. וכבר מלעירותו נודע כעליו גדול והתכתב עם גדולי ישראל שהיאריוו בתוארים מופלגים, בגיל ט"ז חיבר ספר תוספות חיים על מסכתות קטנות וקיבל עליו הסכמות מכמה גדולי ישראל, אך אביו לא הסכים שידפיס את הספר ונשאר בכתובים, וקיבל סמיכה להוראה מגדולי הדור ברוסיה וגאליציה. עבודת התפלה שלו הייתה בנוסח קארלין סטאלין וקוידנוב, ונתפרסם מאד בעשיית הגדרה והחסד, בשולחנות שערך בשבתות וימים טובים השמיע מאמרים ארוכים בתורה וחסידות, וגם ניהל ישיבה של קרוב לששים בחורים שלמדו בעיון.

ונכון לציין שרבינו מביא בספרו הרבה אמרות יקרות מאביו בעניני תפלה, ובמקום אחד מביא הוא מה שפירש אביו על הפסוק: קול נְתַנו שְׁחֻקִים אִף תִּלְקָךְ יִתְהַלֵּךְ. (תהלים ע"ז י"ח) דהנה בלש ח"ו האדם פוגם במעשיו על ידי זה נהווו מסכים המזדילים בינו לבין אביו שהשמים, כמו שנאמר: פִּי אִם עֲוֹנוֹתֶיךָ הִיוּ מִזְדָּלִים בְּיָנֶכָם לְבִין אֱלֹהִים

הדפים, סדר תפלות לכל השנה. הכולל הרבה דברים ובתוכם נוסח הוידי שנהג זקנו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע לומר לפני תפלת כל נדרי, גם הוליא לאור תהלים עם פירוש מקדש שלמה. הכולל זיארורי הפסוקים על דעת האריז"ל ותלמידיו הבעש"ט זי"ע להקשר עם התורה שכתבו, ועוד חלקים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מיתורו של רבינו וְיִקְנְאוּ לְמִשְׁה בְּמִחְנֶה לְאֶהָרֵן קְדוֹשׁ ה'. (תהלים ק"ו ט"ז) כי היה קנאת איש מרעהו למה יהיה משה מלך על ישראל כמו ויהי ביישורן מלך, ולמה יהיה אהרן קדוש ה' לבדו שאמר: פי כל העדה פלם קדשים וכתובים ה' (פרשת קרח ט"ז ב') וזה רמז: ויקנאו למשה במחנה, בעבור המחנה שכולם יקיפו אותו כמלך, לאהרן קנאו למה הוא לבדו יהיה קדוש לה'. (שערי חיים)

מיתורו של רבינו בדרך צחות

פי אין מלה בלשוני הן ה' ידעת כלה. (תהלים קל"ט ד') יבואר על דרך אמרינו בפסוק: הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו. לא רגל על לשנו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרבו. (תהלים ט"ו ג' - ד') רצה לומר באמת שהיה מדבר דברי אמת התורה והתפילה היה גם בלבבו ובין מפי ולשונו שוין לא רגל על לשונו כאותם שמהגים ומצפצפים ולבם בל עמם רק בהרגל הפה לדבר ומדבר מעצמו. בדרך הלצה, וכמו שאמר בדרך הלצה: כי כל פה לך יודה, שהפה מעצמו הוא מודה גם אם לב האדם חושב מחשבות זרות, אמנם לא כן עם האיש הצדיק שאין דיבורו מחמת הרגל רק בלב ולב ידבר, וזה בלבבו לא מצד רגל התפלה על לשונו כי הקב"ה בוחן לבות ויראה ללבב, וזה אמר: כי אין מלה, שאין דיבורי במלת התפלה, בלשוני, מסיבת לשונו כאחד שרגל על לשוני ומעצמו ידבר, אין הדבר כן כי, הן ה' ידעת כלה, המחשבה שבלב. (אמרות טהורות)

יא תמוז תקצ"א [א]

רבי צבי הירש ב"ר יצחק אייזיק זי"ע בעל עטרת צבי מזידיטשוב

רבינו המקובל נורא הרה"ק רבי צבי הירש אייכנשטיין בעל עטרת צבי שר בית הזוהר מזידיטשוב זי"ע נולד בעיר סאמבור בשנת תקכ"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולאמו הרבנית הצ' הינדא ע"ה

נהרו לרבינו אלפי ישראל מכל תפוצות ישראל והי' גאון מובהק ועלום בנגלות התורה וגמר בכל שנה ז' פעמים כל ש"ס דהיינו ז' דפים ז' פעמים בכל יום ויום וד' חלקי שו"ע, ובנסתר היה לו עשר ידות, ובכל לילה נהג לשבר הקרח שעל המים ועמד במים הקרים ועסק בתהלים וזוהר הק', וכתב בספרו הק' סור מרע ועשה טוב כי לטובל במים קרים הוא תיקון גדול לנפש, כי מ"ם קרי"ם עולה כמספר מ"ת, רומז כי על ידי טבילה במים קרים מתכפרים העוונות כמו על ידי מיתה.

חיבר ספרים רבים יקרים ונכבדים, עטרת צבי—על הזוהר/פרי קודש הילוזים/בית אלקים/סור מרע ועשה טוב, הקדמה לספר עץ החיים מהרה"ק חיים וויטאל זי"ע /בית ישראל/צבי ללדיק, ושמעו הולך מסוף העולם עד סופו, והוא הי' כאלה המיוחד בדורו,

והרבה לדיקים אשר הם עלמם היו אדמורי"ם ורביים מפורסמים הסתופפו אלכו, וביניהם הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנו זי"ע והיה קוראו "דער רבי" או דער רבי רבי הירש, כי קיבלו לרבו מובהק בשנת תקפ"ז אחרי פטירת רבו הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, והרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע, הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע, הרה"ק המקובל ר' מרדכי לעטנר בעל מאמר מרדכי מדראהביטש זי"ע, הרה"ק ר' דוד זלטיס מצאלחוב זי"ע, ובראשם אחיו הק' הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע הרה"ק יסכר בעריש מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' סענדל'ל מקאמארנא בעל זכרון דברים זי"ע הרה"ק ר' ליפא מסאמבור זי"ע.

תבנית ונוסח מצבתו של רבינו זי"ע

רבינו היה מקובל אלפי תלמיד מובהק על ידי השפעת אחיו הגדול הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע מהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע.

וסיפר, שבשנה האחרונה לימי חייו של רבו הרה"ק מלובלין בחודש מרחשון, כשכבר היה חולה ולא יכול להלך בעצמו, הוליכו רבינו בידו מן בית המדרש לחדרו במולאי שבת קודש אחר הבדלה, היה אז זמן קידוש לבנה, אבל השמים היו מכוסים בעבים ויחד גשם שוטף ולא נראתה הלבנה, אמר החוזה זי"ע: עתה מהראוי היה שיתן לנו ר' הירשלי לבנה יפה לקדשה! כשמע זאת רבינו החזיר אותו מיד אל הבית המדרש והעמידו אלל החלון הראשון שצא לידו ואמר לרבו: הרי לכם לבנה טובה לקדשה! וכרגע נראה הלבנה מבין העבים, והחוזה מלובלין קדש אותה אלל החלון, (והפלא שבדבר היה לא רק בזה שיארה הלבנה מבין העבים תוך כדי דבורו, כי אם במה שנראתה הלבנה דרך החלון ההוא, שלא היה מכוון כלל כנגד הלבנה לפי מצבה בעת ההיא) אחר קידוש לבנה אמר הרבי מלובלין לחסידיו: אתם בודאי חושבים שהפך ר' הירשלי את כתלי בית המדרש והעמיד את החלון נגד הלבנה? לא כן! הוא הפך את מערכת השמים והעמיד את הלבנה נגד החלון, כדי שלא להטריח אותנו בחולשת כחנו להעמיד אותנו אלל חלון רחוק.(עסקר קדושות – מערכת צ' אות ל"ב)

כמו כן נסע ללדיקי דורו וביניהם הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבזו זי"ע, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מלזיענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע, הרה"ק ר' משה לייב ערבליך מסאסוב זי"ע, הרה"ק ר' וועלוועלע מזבאריז זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע.

פעם אחת התחבא רבינו בערב שבת קודש בחדרו של הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבזו זי"ע, כדי לשמוע כיצד אומר שיר השירים, שכידוע אמרה בתלבוזת אש קודש, וכמעט שפרחה נשמתו מרבינו מגודל הדבקות שהרגיש עם, ואחר שהרגיש עם אור גדול כזה, חשב להתדבק אליו בכל נימי נפשו כתלמיד בפני רבו, ושאל על זה את פי רבו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע והשיב לו רבו הק': כי אם יעשה כן, יאבד מתחלה כל המדרגות שקיבל ממנו, ומי יודע אם יוכל להשיג הדרך הנעלה והגבוהה של הר"ר ברוכ'ל זי"ע, לכן נמנע ולא קיבלו כרבו, אלא נסע אליו מפעם לפעם ליהנות מאורו הבהיר.

משאל להרה"ק ר' אברהם חיים מזלאטשוב בעל אורח לחיים זי"ע למה נוהג ליתן סגולות לבאים להיושע אצלו, והשיב לו דהרי תפילה עושה מחצה, לכן נותן סגולה עבור החצי השני, אמר לו הרה"ק מזידיטשוב, אנו מתפללים יותר מהמתבקש עד שאנו נענים על הכל ואין אנו צריכים לסגולות, וזהו "והמלאכה" הרומז לתפילה כאמרם ז"ל "עבודה שבלב זו תפילה" "היתה דים" פעלה את פעולתה משום שהתפללו "והותר" יותר מהמתבקש. (דברי ישראל)

סגולה לשכחה

סגולה נפלאה מנוסה ובודק לשכחה: שיראה מכל מה שלומד שיכניס בו איזה מדה טובה ממה שלמד יעשה ויראה שיכניס בקרבו כמים וכשמן בעצמותיו, ואז יעשה חלק מחלקו חייו ולא תשכח ממנו. (בית ישראל)

תורתו של רבינו

מסכת אבות פרק ה' משנה ו': פי הארץ ופי הבאר ופי האתון. שלשתן מסודרים בג' סדרי תורה כסדר. פי הארץ בפרשת קרח, פי הבאר בחקת, פי האתון בבלק. ושמעתי מכבוד מחוני הקדוש מהרצ"ה וצוק'ל: שמה שיש בקבלת הקדמונים, להעביר מחשבות זרות מן התפילה, לומר ג' פעמים פי פי פי, הוא על ג' פיות כ"ל. ואינו יודע כעת הטעם, אבל ציינתי למזכרת. (דברים נחמדים)

פעם אמר רבינו לאחד מאוהביו: הגד נא לי הידעת מה ישיחו ביניהם השלג המונח פה על הגג עם השמש הזורחת נגדו? אמור לך: השלג אומר להחמה אם תעירו ותעוררו חמימן כאש קודח לא אמש מחמתך עד שיהיה רצון הבורא שאמש. (ספרא רבה דישראל)

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (פרשת ויקהל ל"ו ז') כתב הרה"ק ר' ישראל טובי ראש שושלת מאדזשיץ בעל דברי ישראל זי"ע בשם רבינו הרה"ק מוהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע

יא תמוז תקצ"א [ב]

רבי צבי הירש ב"ר יצחק אייזיק זי"ע בעל עטרת צבי מזידיטשוב

רבינו המקובל נורא הרה"ק רבי צבי הירש אייכנשטיין בעל עטרת צבי שר בית הזוהר מזידיטשוב זי"ע נולד בעיר סאמבור בשנת תקכ"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולאמו הרבנית הצ' הינדא ע"ה

הרה"ק מרופשיץ זי"ע שאלו נסע אח"כ מחדר הכרת טובה לביהו, ונעשה שמה סעודה הודאה לרומו מחליו.

כמה שבועות לפני הסתלקותו, נפטרה זוגתו הרבנית האדוקה מרת רחל פערל ע"ה בשנת תקצ"א בכ"ג סיון, והרבנית התגלתה לרבינו מעולם העליון, אמר לה רבינו כי עוד מעט יעלה גם הוא למעלה, ואחר זמן קצר נסתלק רבינו לגנוי מרומים ביום י"א תמוז בשנת תקצ"א.

יום לפני הסתלקותו קרא אליו את חתנו הרה"ק ר' יהודה צבי מרזלזל זי"ע ושאלו: הרשאי אדם לייחס לעצמו איזה מעלה טובה למען ילמדו ממנו? וחתנו השיב לו שהדבר מותר, אמר לו רבינו: כל ימי חפשי ולא מלאחי בי שום מעלה, מלבד זו שהשאתי ארבעים יתומות עניות, כל פעם שערבתי חתונה לאחד מאלהי חפשי גם בן זוג יתומה ונתתי לה נדוניה ומזונות על שולחני. (שלשלת הקודש)

מרגל לא בפומיה דהרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע לומר בשם דיקים "כי מי שאי אפשר לו להיות ביום ל"ג בעומר במירון, יסע לזידיטשוב להשתטח על ארון הקדש של עטרת צבי ביום י"א תמוז, וירגיש שם טעם מעין מה שמרגישים בל"ג בעומר במירון.

הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע מלא לכך רמז ג'לו ליה' אפי' (תהלים ל"ד) ג'לו ליה' ר"ת ל"ג (בעומר) אפי' ר"ת י"א תמוז, והוסיף כי הנמלא בחוץ לארץ שאינו יכול להיות בל"ג בעומר במירון, יהיה על כל פנים היום בזידיטשוב וירגיש טעם מעין זה (דברי תורה ח' כ"א)

הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע אמר: שהכריזו בשמים, שביום י"א תמוז לא ירדו גשמים בזידיטשוב, כדי שיוכלו העולים אל קברו של רבינו להשתטח עליו באין מפריע, והכרזה זו מאוממת בכל שנה ושנה בזידיטשוב עצמה, וברוב השנים גם בכל הסביבה. רבינו פעל אלל הקב"ה שביומא דהיולא שלו תשאר נשמתו בעולם עוד יום (י"ב תמוז) למען יוכלו אחינו בני ישראל להושע על ידו. (ילקוט עטרת צבי קנ"ד)

רבינו לא השאיר אחריו בן כי אם בנות וחתניו רבנו, כי בנו יחידו מת בחייו. רבינו כתב במכתב אל תלמידו הרה"ק ר' שלמה מדולינא זי"ע אודות בנו, ואמר ע"ע: כשיבוא לעלמא דאחי וישאל אותי ר"ש בן יוחאי על מה שלא הניחו בן ליורש, ישיב לו כן, בגלגול ראשון היה לי בן ובגלגול זה יש לי הרבה בנים. (דהיינו תלמידים – כי כל המלמד את בן חברו כאילו ילדו – סנהדרין י"ט)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה רגיל לעורר בכל שנה את תלמידיו ולהזכיר את הכתוב מכבר בספרי הקדמונים, לתמוז נטריקון זמני ת'צובה מ'ממששין ו'צאין, ובכל פעם נתעוררו השומעים בהתעוררות רבה, ואף שדבר זה מובא כבר בקדמונים, אעפ"כ כשרבינו אמר דיבורים אלו המשיך התעוררות גדול בלב השומעים. (עבודת עבודה פ' בהעלותך).

פעם אחת היה רבינו בעיר קאליש שבה כהן ברבנות הגה"ק ר' יעקב לורברבוים מליסא בעל נתיבות המשפט זי"ע קודם שהלך לליסא, ואחרי כן כשחזר לשם לעת זקנתו. מפני כבוד התורה הלך רבינו אליו ביום השבת לברכו בשלום, ואמר לפניו דברי תורה בפולפול הלכה, אמר לו הגה"ק מליסא דבר תורה גם הוא, אבל לא בפולפול הלכה כי אם בדברי קבלה, החליפו שני גדולי תורה אלה את שיטותיהם זה עם זה. רבינו המקובל, נעשה לפי שעה למפולפל, והגה"ק מליסא המפולפל נעשה לבעל קבלה באותה שעה. אמר לו רבינו אז בדרך אמות (פרק ח' משנה ז') המשנה לעדות: שאין אליהו בא לא לטמא ולא לטהר לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם, כי הלומדים נוהגים לאמור: שאין כחם של החסידים ורבותיהם רק בנסתרות ולא בנגלות התורה, והחסידים עונים לעומתם: שהלומדים ידם רב להם רק בגפ"ת ולא בחכמת הקבלה, עכשיו יכול אליהו הנביא ז"ל לבוא לעשות שלום בעולם ולהוכיח: שהלומדים גדולים גם בסתרי תורה, ראיה לדבר הגאון מליסא! והחסידים יש להם יד ג"כ בגפ"ת, סימן לדבר הרב מזידיטשוב.

פעם אחת אמר הגה"ק ר' יעקב משולם ארענטשין אב"ד לבוב בעל ישועות יעקב זי"ע לרבינו: רבי מזידיטשוב! הבה אגיד לך דברי תורה על פי חסידות. שנפל במחשבותי היום בשעת התפלה: בפסוקי ויברך דוד שם נאמר: אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם וכ"ו ואתה מחיה את כולם וצבא השנים לך

משתחיים, שאין כל קיסור לסוף המאמר: וצבא השמים לך משתחיים, למה שלפניו: ואתה מיחה את כולם? ומה קילום יש בזה לרבון העולמים, שצבא השמים משתחיים לך? אבל הבונה היא: שהש"י מחיה את כולם, ומה וצמה היא חיותם? וצבא התשובה בשבח שאחר זה: וצבא השמים לך משתחיים, זה עצמו היא החיות שלהם, שהם זוכים להשתחוות לפניך, וצבא רכה הגאון לעשות נחת רוח לרבינו להראות לו שיש גם לו הרהורי תורה של חסידות.. אמר לו רבינו כיון שכן ימשיך נא הרב מלבד את פירוש הלאה על הפסוק שלאחריו, אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת בצבאם, והמשיך רבינו בעצמו לפרש ואמר: אתה הוא ה' האלקים, כביכול מהו החיות שלך? (כשחז"ל: תנו עוז לאלקים, ישראל נותנים כח בפמליא של מעלה) אשר בחרת בצבאם! ע"י שבחרת בצבאם, שפרסם אלקותו י"ת בעולם, ע"י זה: אתה הוא ה' האלקים! ונהנה הגאון מן השלמה זו של רבינו לדברי תורה שלו וצבאו פניו ה', ויאלה מבין שניהם תורה שלמה של חסידות דרך שיחה בעלמא..

נעשר שנים קודם לפטירתו של רבינו, חלה רבינו במחלה קשה מאוד, שכמעט כבר אמרו נושא לחייו, כשנתרפא רבינו וחזר לחיים. אמר: שמכל האדוקים שהתפללו לחייו, נכנסו ביחוד בעובדי הקורה שבצילו האדוקים הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפסא, הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ בעל זרע קדש מרופשיץ והרה"ק ר' משה טייטלבוים מאוהעל בעל ישמח משה, ובין השלשה האלה הגדיש ביחוד את

יב תמוז תרפ"ח

רבי מנחם מענדל ב"ר יעקב זי"ע אב"ד סיקסא

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל שיק אב"ד סיקסא זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב אב"ד נאדאדוואר בעל ישרש יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' חוד אב"ד טאקאי בעל אמרי דוד זי"ע (חתן הרה"ק ר' אשר אנשל יונגרייז בעל מנוחת אשר מטשענגער זי"ע) בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע בן הגה"ק ר' דוד זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק מברעזניץ זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך הינך אב"ד שאלקוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע מגזע ר' מנחם שיק ראש ומנהיג פראג זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פערל חיי ע"ה

שם שיק הוא נקבלה ביד המשפחה שיק שקבלו מהוריהם כאשר יאלה החוק בפקודת המלך שגם כל אחד מבני ישראל צריך להיות לו שם משפחה בלשון לע"ז חשך הראשון ממשפחותיהם על דברי הקדמונים שאמרו שאסור לשנות שמו לשם לע"ז כי שמא הוא שם ע"ז לכן בחר בשם "שיק" שהוא ראשי תבות מן שם ישראל קדש לומר בזה שהעיקר הוא שם העברי שהוא קדש.

רבינו היה גאון המאור הגדול ולדיק מפורסם ובעל מדות טובות ונשגבות, ודרכו מפורש, ומרביץ תורה.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת טוביבא ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל אזכ סג"ל יונגרייז אב"ד בליאס זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אנשיל מטשענגער בעל מנוחת אשר זי"ע

בשנת תרנ"ח נתקבל לבד ודומ"ץ חכמת הש"ס בגראסווארדיין, והיה שם ז' שנים, ואחר כן בשנת תרס"ד נתקבל לאב"ד היכרלוויף שיהיה שם ו' שנים, וג' שנים אחר כן כבר היה אב"ד בעיר סיקסא שכ"א שנים הרביץ שם תורה בדברים.

רבינו הוליד לאור ספרו אביו ספר ישרש יעקב, ביחד עם אחיו הגה"ק ר' מאיר שיק אב"ד אנאד זי"ע

ונכון לזמנו מה שרבינו הביא מאביו בדרך נחות בספרו ישרש יעקב: וְיָקָם אֶתְּכֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעַם הָאָרֶץ לְבָנֵי חַת. (ופרשת חיי שרה כ"ג ז') ויש להמליץ בדרך נחות כי פטופטי לאוריתא טבין, כי עם הארץ מלאכה להם תקנה דהיינו, שיחזיקו או יכבדו את התורה הקדושה זה נקרא מחזיק וע"ז חיים היא למחזיקים בלא, אמנם מי שלא שת לבו לכל זה ונקל בעיניו כבוד התורה ולומדיה אז הוא בכלל עם הארץ אשר אמר עליו רבי עקיבא כשהייתי ע"ה וכ"ו והוא אבן נגף לכל דבר שבקדושה, ולא די שאינו מחזיק כי אם מזיק לתלמידי חכמים ולכל דבר שבקדושה, מימיני אלו הראשונים הם המחזיקים, ואלו האחרונים הם המחזיקים. וזה שאמר הכתב: ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת, כלומר אלו העמי הארץ היה מקרב שהם מבני חת שאות ח' בתוכם שהם המחזיקים ומכבדים תורה הקדושה ולומדיה אשר יעשה האדם והי בהם.

וְיִקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגְדָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. הַקְּבָלוּ וְשִׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל בְּיָמֵיכֶם. (ופרשת ויהי מ"ט א'-ב') בדרך נחות: הכל ראוי לאגדה וזה יקר בעיני העולם כי זה מבינים, ולרוב לעשות ראויים גם בזה פן על ידי זה יש לפעול אלכלם איזה דבר טוב. וזה הכוונה: צעת שתאספו, אז ואגידה לכם: אומר לכם דברי אגדה המושכים לבו של אדם, את אשר יקרא אתכם: מה שהוא יקר אלכלכם, וזה יהיה: באחרית הימים כנ"ל. כי אז הקבלו ושמעו בני יעקב: אשר הם במדינה קטנה, אמנם אני מבטיחכם כי על ידי זה: ישמעו אל ישראל אביכם: תזכו למדריגות ישראל. (ישרש יעקב)

נסתלק לבניו מרומים י"ב תמוז בשנת תרפ"ח ומנוחתו כבוד צבית החיים סיקסא.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' אשר אנשיל דומ"ץ סיקסא הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' דוד אב"ד נעמטשאלאך הי"ד זי"ע הרה"ק ר' מאריס חיים מעיר פאפא הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' משה אב"ד אוהל אסתר בודאפעסט הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' רפאל אברהם שיק הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' יקותיאל מרדכי אב"ד מיסקאלץ זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ס פ ר

י"שרש יעקב

הנקרא גם בשם

מרגניתא טבא

אמרים נעימים, מדבש מתוקים. כשמתחילתא ואגרתא אחודים, על פרשיות התורה מסודרים ומרוב סגנונות השם-בלולים. שיחך הדודים, ובאות אגודים. ברוכים ונחמדים. משרד עמקים, ונגהים כבורקים. כראוי מצוקים, מאים הגדול בענקים, הרב הגאון העצום הצדיק האמתי בויצק חו"פ שדשלת הוחסין המפורסים כקישת מיה יעקב שיק זצ"ל שהי אבריק נאדאדוואר תע"א. בן הגאון האדיר בעדמ"ח ספר אמרי דוד ופאר דוד וחתן הגאון הקדוש בעל מנוחת אשר ביה.

דוונא לבית דרפוס ע"י בני המחבר.

בודאפעסט, תרפ"ח.

דרפוס דאחים משולם זלמן ומנחם דבון קאטצבורג

לע"נ ר' יחזקאל ב"ר משה אהרן נ"י

יב תמוז ה' ק"ח

רבינו יעקב בן רבינו אשר זי"ע בעל הטורים

רבינו הגה"ק רבינו יעקב בעל הטורים מגדולי חכמי התורה מספרד בתקופת הראשונים זי"ע נולד בגרמינא אשכנז בגליל הרינוס בערך בשנת ה'א ל' לבן שלישי לרבינו אשר בעל הרא"ש ב"ר יחיאל זי"ע, ולאמו הצדקות מרת יוטא ע"ה בת רבינו שלמה יודלין מקולניא בעל בית אמיד זי"ע

לצניעותו למד רבנו תורה מפי אביו הרא"ש זי"ע ומפי אחיו הבכור רבי יחיאל זי"ע.

רבינו בעל הטור היה חסיד גדול, ושונא מתנות ולא רצה להנות לא מקופת הקהל ולא מיחידים, כשהיה רבינו בן כ"ג שנים ברח אביו הק' רבינו הרא"ש זי"ע עם ז' מבניו בשנת ה'א נ"ג מאשכנז לספרד לטוליטולה, אולם רבינו נשאר באשכנז, והיה עני ומתפרנס עלמו בצעה, וז"ל (פוס"ע או"ח ה' שבת) הרבה פעמים נשאתי ונתתי בדבר לפני אאז"ל שיש לי מעט משלי ואינו מספיק לי ונדיך אני לאחרים אם אני בכלל עשה שבתך חול ואל תלמדך לבכיות, ולא רצה להשיב לי דבר ברור.

ובשנת ה"א ע"ז בערך מונו על ידי אביו הרא"ש זי"ע רבנו ואחיו רבי יהודה זי"ע לבגאי האדקה של קהילת טוליטולה,

בשנת ה"א ק' חיבר ספרו הגדול הטורים ואח"כ חיבר קיצר פסקי הרא"ש, וגם עשה פרפראות על התורה ספר בעל הטורים ברמזים וגימטריאות, ומה שיש בידו כתב בעל שה"ג זי"ע שהוא חלק קטן מחיבורו הגדול הנ"ל, כי בשלימות חיבור הנ"ל כג' מאות גליונות גדולות, שחזן הגמטריאות וטעמי המסורות מפרש הדק היטב כל פסוק ופסוק בכל התורה כולה,

וזכה רבינו הטור שחיבורו יסוד לשו"ע שכל ישראל פסקו על פיו, וגדולי ישראל עשו חיבורים על חיבורו, כמו רבינו ר' יוסף קארו הבית יוסף זי"ע והגה"ק ר' יעקב ב"ר שלמה אבן המהרי"ן בן חביב בעל עיני יעקב זי"ע הגה"ק ר' משה אלשקר בעל מהר"ם אלשקר זי"ע והגה"ק ר' יואל סירקיש בעל הב"ח זי"ע והגה"ק ר' יהושע כ"ץ בעל דרישה ופרישה זי"ע.

הרה"ק ר' לבי הירש מזידיטשוב בעל עטרת לבי זי"ע אמר: שכל הספרים עד רבינו יעקב בעל הטורים והוא בכלל, דבריהם כרוח הקודש. (ליקוטי תורה)

רבנו השתוקק כל ימיו לעלות לארץ ישראל, את השתוקקותו הרבה אפשר לראות בספרו "הלכות ארץ ישראל". סוף ימיו נסע מאשכנז לארץ ישראל אבל כאשר הגיע לעיר כיאום נפל למשכב ונסתלק ועלה לשמים שם בשנת ה"א ק"ח ב"ז תמוז זי"ע.

ומתוך נוסח מכתבו של רבינו: איש תם וישר אהלים, רב פעלים לדיק מושל ביראת חלקים, אמרתו תול מפי ספרים אשר חבר בשפה ברורה, כל ימיו היו מכאובים, וסבל יסורין בחיבה, ונפטר בזהבה רבה.

נשאר אחריו בנו רבינו ר' שלמה זי"ע שנספד בדמי ימיו בזמן המגפה השחורה, חותנו הגה"ק ר' יהודה זי"ע שהיה גם כן אחיו של רבינו זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקום מנוחתו

בפרשת פנחס: כל עולות הכתובים במועדות כולם חסרים חוץ מעולת עצרת שהוא מלא, רמז שבששה בטיין נתנה בו תורה ע"כ.

בפרשת מטות: אלף למטה וגו', והנשיאום לא שלח עמהם כדי שלא יתייבש שבט שמעון שנהרג נשיא משבטו ע"כ

ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש לה' אלקיך פאשר דבר. (פרשת כי תבא ל"ו ט"ט) היינו דאמרין עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שאותה עטרה שמעטרים להקב"ה בתפלתם מחזירה להם, אבל מי ששח שיחת חולין בבית הכנסת מקיפים לו כל גופו בקוצים וכי

מתורתו של רבינו

פרשת יתרו: והייתם לי סגלה מפל העמים כי לי כל הארץ. (י"ט ה') ואתם תהיו לי ממלכת להנים וגוי קדוש. (י"ט ו') בהטור א"ח הל' שבת ס' רצ"ו: ר' צדוק אומר מי שאינו מבדיל על היין במ"ש או שאינו שומע מאחרים שמבדילין אינו רואה סימן ברכה לעולם, אבל המבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילין, הקב"ה קוראו קדוש, ועושהו סגולה, שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים, ואומר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואומר ואבדיל אתכם מן העמים.

וישא משלו ויאמר מן ארם יבחי בלק בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. (פרשת בלק כ"ג ז') כלומר איך אנו באים עליהם מארם לקללם הא מראם יצא אביהם אברהם טעון בברכות שנאמר: ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך. (פרשת לך לך א' ב') וכן יעקב הלך לארם טעון כל אותה הברכות שנאמר: ונהנה אנכי עמך ושמתך בכל אשר תלך והשבתך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (פרשת ויצא כ"ח ט"ו) ועוד שאלולי הם לא היינו בעולם שאנו מארם, וכשנעקד יצחק נפקדה מלכה מנחור, ואתה גם כן כפוי טובה שאילולא אברהם לא באת לעולם, שבזכותו ניצל לוט מסדום ואני גם כן כפוי טובה שאילולא לא היה בא יעקב ללבן לא היה לו בנין ואנו באים מארם לקללם ע"כ.

יג תמוז תרפ"ה

רבי יואל ב"ר שמעון חיים הלוי זי"ע אב"ד אוהעל

רבינו הגה"ק רבי יואל סג"ל פעללנער אב"ד אוהעל זי"ע נולד בצעהלים בשנת תרכ"ב ט"ו שבט עוד כבהיה אביו דיין שם, לבנו יחידו לאביו הגה"ק ר' שמעון חיים אב"ד בעלעד זי"ע בן הגה"ק ר' יואל דומ"ץ במאטערסדארף זי"ע

איסור גמור, שנית חכמים אסרו ללבוש בגדים חדשים, אני מחיר לכל הנשים הכולכות בצגדים קארים לעול ולתחת שיקנו בדגים חדשים ארוכים וללבוש, כי מוטב לעבור וללבוש בגדים חדשים בטי' ימים שבין ראש חודש לתשעה באב, מלעבור על איסור לאוריינתא לילך בצגדים קארים מכל זדו, שלישיית חכמים אסרו להסתפר שערי הראש, אני מחיר לכל הנשים הכולכות בגילויי שער ראשם להסתפר ולהתנהגות כדת משה וישראל ודרשה זו עשה רושם גדול. (מליצי אש)

רבינו היה בידידות רב עם הרה"ק ר' ישע'לע מקערעסטור זי"ע, ומפעם לפעם השכים רבינו לפתחו לדרוש בשלמו ולקאלו בעלמו. והפליח גדול הכמות, באמרו עליו: רבי ישע'לע איז דער וועלט'ס חכם.

וסיפר: פלח אחת נפלאה העיר אוהעל, שביום תשעה באב נעלו כמה יהודים פשוטים את נעליהם הרגילות, כיון שעבדו אלל נכרים, והוכרחו לעבור לבית ברירה גם בתשעה באב, על כן חשבו, שאם בשעת מלאכתם לבית המלכה של ארזותיהם הנכרים מותר להם ללבוש מנעלים רגילים, לזאת כבר באו במנעליהם לבית המלכה באשמורת הבוקר לפתח שחירת ואמיתת קיטת, ומש פנו והלכו חוקף אחרי התפילה למקומות עבודתם, בשנה הראשונה שבה רבינו שם, חששו ראשי הקהילה, שכאשר יראה רבם החדש מנהג ברות של יהודים אלו יתריע על הדבר ויזוף בהם בפומבי, על כן כדי למונע סכסוכים נכנסו אליו ראשי הקהילה באחד מימי בני המאריס והודיעו לו מראש, כי אל תפלא בראותו בתשעה באב שמקאת מחוסי העיר באים עם מנעלים לבית הכנסת, שמחמת בורותם הרגלו לעשות כן זה שנים רבות, על כן לא יתרגז עליהם. כשמוע רבינו דברי ראש הקהילה שאל בתמייה רבה: הנשמע כזאת בישראל להיכנס ביום שריפת בית אלקינו לבית הכנסת, כאשר נעליהם ברגליהם? ויענו לו ראשי הקהילה: כן, מה נעשה, בדבר זה הם פרואים כבר מקדמת דלא, ויחנן כי זהו בגדר מה שאמר חז"ל: כיון שעבר אדם בעבירה וסנה בה, נעשית לו כחיתר (ומסכת קידושין מ') וידע נא מעלת כבוד כי אף הרבנים הגאונים ידעו שישבו כאן מלפנים על כס הרבנות, לא יכלו לתקן דבר זה, ובדואי לא יעלה בידי הרב לתקן הפלח, על כן מוטב שאנשים אלו יהיו שוגגים (ומסכת ביצה ל'). אך רבינו השיה להם בקולר אמריס: בשום אופן לא תמשיך ליבש על כס הרבנות בקהילה כזו, שמקאת מחבביה עובדים בפרהסיא ובשאל נפש על דין מפורש בשולחן ערוך! כאשר שמעו ראשי הקהילה תשובתו החריפה, לא ענו לו כלום, חלל יאל מביחיו. מעת ההיא לא מלא רבינו מנוח, ולא ידע לבית עצה בשנפשו, אך ללא ממבוכה קשה זו. עברו ימים אחדים ונודמן רבינו שנקרא ליבש כסאות למשפט לדון דין תורה בעיר קערעסטור, דלכרו השכים לפתח של ר' ישע'לע, ובתוך הדברים השיח לר' ישע'לע מוקת לבבו, שאינו יודע איך ללא ממבוכה קשה זו? ויען לו ר' ישע'לע בקולר אמריס: יש לדבר אדות זה עם ראבינער רהטו! תשבתו היתה לפליאה בעיני רבינו, שהרי ראבינער רהטו כיהן כרבה של הקהילה השטאטוטסקווא, ובמה יעורר? דלכרו של ר' ישע'לע סגר עינו ונראה כנדרס, ואחרי נעשים אחדים כאשר פתח עינו, שאלו רבינו: רבי מאי הוה עליה? ויען לו שנית: ידבר נא בענין זה עם ראבינער רהטו, ומיכ"ל יליחי בדברו תשבתו היתה מוזיה מאוד בעיני רבינו, והרהר בינו לבין עצמו: אמנם רבי ישע'לע חכם מחוכם הוא, אך הפעם החטיא את המטרה, ועליו אינה נכונה, ברם כאשר הגיע לביתו החליט לשמוע בכל זאת בעצמו, שהרי אין לו מה להספיד. ביקש רבינו מאחד מאנשי ביתו, לילך השליחתו אל ראבינער רהטו, לבהקו בשמו לסור לביתו. ראבינער רהטו השתאה מאוד: לשם מה נקרא אל הרב הארטאלאקס? אך הוא בא מייד לבית רבינו הרב דמתא אוהעל. וביקש רבינו את הראבינער רהטו, אולי ויחיל נא לבוא לעזרתו ולדרוש בשבת קודש לבני קהילתו, קהלת השטאטוטסקווא, לעוררם לבל ינעלו מנעלים רגילים בתשעה באב, הראבינער הבטיח למלא את בקשתו בחפץ לב. בשבת דרש ראבינער באזני בני קהילתו על דבר האסון האורא אשר אירע לעם ישראל ביום תשעה באב, שבית המקדש נשרף בו פעמיים, ובני ישראל הוגלו מארץ אבותם, וחכמינו חיקנו וחיבו להתאבל מאוד על זה, ואחד ממנהגי האבילות הוא, שבאותו יום לא נעליים מנעלים בכלל ימות השנה. כאשר שמע רבינו כי הראבינער עמד בדברו ומילא את בקשתו, קם והוכיח את בני מעלתו ואמר להם: איזה פנים יהא לכם, כאשר חבתי קהילת השטאטוטסקווא לא ינעלו רגליהם במנעליהם ביום תשעה באב, ואחם חבתי הקהילה הארטאלאקסית תהלכו עם מנעליכם בפרהסיא? הלא בושא תכסה פניכם, שביהדותם תהיו פחותים מאנשי קהילת השטאטוטסקווא! ואכן כן היה, שבני הקהילה שמעו בקולו וקיבלו על עצמם, לא לנעול מנעליהם בתשעה באב. (מופת הדור)

רבינו היה חריף ופנון ובעל מוח עצום, עליו מפורסם ודקיק תמים, מתמיד עצום באופן מצהיל ובלתי נתפס, בקי בכל חדרי תורה, ושקוע בעמקה של תורה, ובכח עיונו היה רגיל תמיד לכיון לדבריהם של גדולי מפרשי הש"ס, המהרש"א, והמהר"ם ס"ק. והיה אם אירע פעם שלא נחזיון מעלמו לדבריהם, היה מיצר ודואג, שמה לימוד התורה שלו אינו בציחית תורה לשמה.

רבינו לחם במלחמתו של תורה ובמסירת נפש הלך נגד המתפרלים.

רבינו נתגדל על דרכי זקנו אבי אמו הגה"ק ר' מנחם כ"ץ פרוטויז אב"ד רהעלים זי"ע, ומשם עלה לישיבת הגאונים הגה"ק ר' שמואל ערענפעלר אב"ד מטערסדארף בעל חתן סופר זי"ע והגה"ק ר' שמהה בונס סופר מפרעשבורג בעל שבת סופר זי"ע

העיד רבינו על רבו בעל חתן סופר כשהציע את חידושו לפני תלמידיו כמעט רגע נשתנו פניו ונפל עליו פחד ומורא עלה על ראשו מחשש שנהג מדברי תורה שחידש. (שם משאמול)

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של רבינו הגה"ק ר' עקיבא סופר מק"ק פאפא זי"ע בעל לוף דב"ש (ר"ת דברי בן שמעון) בן הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד קראקא בעל מכתב סופר זי"ע בן מרן רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל סופר סתם זי"ע שהיה ממשפחת הגה"ק בעל ילקוט שמעוני זי"ע שהיה מזרע רבינו רש"י הקדוש זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה.

אחר חתנתו יבש רבינו אלל חתנו על התורה ועבודה שנים אחדים, ואחר כן היה רב בבית המדרש הגביר ר' גרשון שטאלער בטשיינמאננער ע"ה ט"ו שנים, ובשנת תרס"ב כנסתלק אביו בכ"ז אייר נתקבל למלאות מקומו בבעלעד, ששם למד יחד עם תלמידו הגה"ק ר' אברהם אבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע שאחר נישואיו התגורר בעיר בעלעד.

וכמו כן החזיק רבינו שם ישיבה גדולה ובה תלמידים שנבחרו בקפידה, בעלי מוחות חריפים במיוחד בלבד. ולמאות נתקבצו אליו תלמידים לשמוע תורה מפיו וגם פנו אליו השאלות מכל המקומות.

בין תלמידו היה הגה"ק ר' יעקב סניידערס אב"ד באזעל זי"ע, הגה"ק ר' יצחק זאב וואלף מאיר בעל מהרש"א הארוך זי"ע, וכשנקרא להתייגם בלכא ההונגריא ברח מדעברעצין לישיבתו של רבינו הגה"ק ר' ישראל טויסיג ממאטערסדארף זי"ע, הרה"ח ר' אברהם דלסקאל מטשענגנער ז"ל עם אחיו הרה"ח ר' יצחק דוב ז"ל, הרה"ח ר' לייבוש שווארץ ז"ל

וסיפר שפעם אחת בעת פגישתם, רבינו עם הגה"ק בעל מחנה אברהם הנ"ל, כשהיו עוסקים בתורה ומלפנים בה הלכתם בדבר, מתוך ריתחא לאורייתא שהיתה ביניהם, תפס רבינו את המחנה חיים בצגדו ונענע אותו בכח גדול, הגיע הדבר לידי כך, שהעובדים ושיבים שלא ידעו את פשר הדבר, חששו שמה אירע דבר שאינו כשורה, והזעיקו את המשטרה, שהיתה ממוקמת מול אותו המקום, לבדוק את מרות התגרה והקטטה שנתהווה ביניהם.

דרכו של רבינו היתה להלך בליבות בחזות העיירה, ומרוב עמוקותו ודיקויותו בתורה היה מנותק לחלוטין מכל הנשעה סביבתו, ולא חש כלל בהגיעו עד קיר בית החיים אשר בפאתי העיירה, ורגליו היו מוליכות אותו הלאה והלאה, והוא לא הרגיש ולא ידע איה מקומו, והיכן הוא נמצא, וכל זאת מחמת שהיה שקוע בכל לבו ומוחו בתורה הקדושה משוש חייו.

ישנו מעשה נוסף המעיד על דיקויותו המופלאה בתורה הקדושה בכל עשותותיו: פעם אחת נכנס למקוה האהרה כשמקטרתו תקועה לו בין שפתיו, הוא פשט הגדיו ואף יד לטבול, ורק בהיותו כבר בתוך המים הרגיש במקטרת שפיו. (ראומים בשמד)

ובשנת תרפ"ב נבחר לאב"ד אוהעל. וסיפר הגה"ק ר' משה כ"ץ אב"ד נייטרא זי"ע שבשנת תרפ"ב בדרשה הראשונה הנקרא אייטונג דרשה לאוהעל שהיה בחודש תמוז, פתח רבינו פיו בהתלהבות אש קדוש ואמר: אחי אל תאמינו שאלו רק מחמיר גדול בכל העניני הדת ודין תורה הקדושה, אני גם כן מן המקילין פעמים, כגון בשנה זו אני מחיר שלשה דברים שאסרו חכמינו ז"ל, מראש חודש מנחם אב עד תשעה באב, הם אסרו לאכול בשר, ולאחות בני אדם שאינם יכולים להשיג חלב וחמאה כשרב אני מחיר לאכול בשר, כי זה אינו חמור כל כך מלאכול חמאה וחלב של גוים שהוא

רבינו לא ארכו לו הימים באוהעל, ורק כג' שנים פעל הרבה בקהלה זו ונח נפשי לגיזי מרומים י"ג תמוז בשנת תרפ"ה

על פי אחד מתלמידיו סיפר שהרבה חיבורים נשארו מרבינו בכתב ידו ועדיין לא זכינו לאורם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"ז רחל בת משה אהרן נ"י

יג תמוז תק"ף

רבי מרדכי ב"ר יחיאל מיכל זי"ע מקרעמניץ

רבינו הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת קרעמניץ זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע הרה"ק ר' יוסף מאפואלא זי"ע הרה"ק ר' בנימין זאב מזבראזש זי"ע. נולד בשנת ה"א תק"ו לאביו הרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל ראש שושלת זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק מדראהאביטש זי"ע. אביו הק' נהגו לומר שנטע נטיעות טובות והאירו בכל העולם שעליהם נאמר כי הם נגד חמשה חומשי תורה, וקרא רבינו בשם משנה למלך כי הוא נגד ספר דברים משנה תורה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בת הגה"ק ר' מאיר פופריש זי"ע

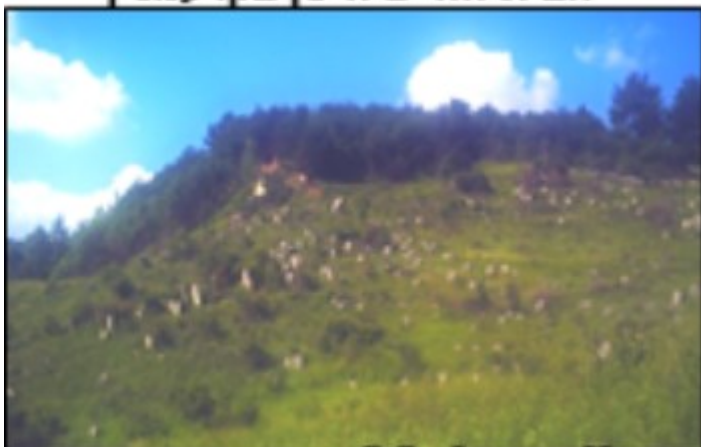
ונסח מחוקן על פי האר"ם, וזוהו הרה"ק האוהב ישראל זי"ע לרבינו להגיה את כל הסידור ויאכ לאור בראדוויל בשנת תק"פ, ובשנה זו נסחלק רבינו לגנזי מרומים י"ג תמוז בשנת ה"א תק"פ. לאחר פטירת רבינו נסע תלמידו הגה"ק ר' ישעיהו שור מיאס זי"ע לכמה נדקים אחרים לחפץ לו רבי, והיה ג"כ אצל הרה"ק האוהב ישראל מאפסא זי"ע לימים הנוראים, הרה"ק מאפסא נהג בו כבוד רב והקפידו אצלו בשעת עריכת השלחן, אחרי ראש השנה שאלו הרה"ק מאפסא זי"ע: ווי אזוי איז אייך געפעלען די סדר התפילה לז' החזיר לו ה"ר יעקב: כאשר נזכה במהרה בימינו לשמורת תפילת הכהן הגדול צדיק המקדש אזי אורכ להבחין, אולם זאת יכול אני להגיד לכבודו: איך האב נישט געשפירט ביים לאוועגען וואס איך האב געשפירט ביי מיין רבי ר' מרדכי זי"ע: וזו נהגה מאד הרה"ק מאפסא מן התשובה ושיבה בפניו בנו ואמר: אשרי פה קדוש הדובר אמת. כי לא לפניו חף יבוא (איוב י"ג), ואף אינו מתבייש לומר את האמת, והדיון עמו" כי ר' מרדכי זכר לדיק לברכה היה מהיכל הגיוון.

סיפר הרה"ק ר' אליעזר זוסיא פורטוגל מסקולען בעל נועם חליעזר זי"ע שמעתי מפי רבי הגה"ח ר' ישראל אברהם זי"ע ששמע מפי רבו הרה"ק ר' ישעיהו שור אב"ד יאס זי"ע שהיה תלמידו של הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע ועכ"ל, וסיפר: שבימי רבו מקרעמניץ זי"ע אירע פעם שהמלכות גורה לגרש את כל היהודים הדריים בהכפרים, ונתהווה רעש גדול בין דיירי הכפרים, אשר מקור פרנסתם ומחייתם היה בדיחתם בהכפרים בהחזיקם בתי מרחו ואכסניות להעובדים והשבים, וגירוסם מהכפר היתה משמעות חמורה לגבם שיתגלו מפרכותיהם, ויעטרו לכבוד חרפת רעב הם וקניהם ובניהם. ונתאספו כולם ונסעו על ש"ק לקרעמניץ אל רבינו, כדי שיוכלו לשפוך שיחם לפניו, ולבקש להתחן לה' ולגזור אומר שיתבטל הגזירה מעליהם. ובגיל ש"ק כאשר התחיל רבינו לומר כל מקדש שביעי, וסיים את החזון הראשון, פתח ואמר: לכאורה רואים כאן כפל לשון במלות שונות, כל מקדש שביעי וכ"ו כל שומר שבת וכו', ועוד קשה מאי דקאמר שכרו הרבה מאוד ומסיים על פי פסלו, ולכאורה אם שכרו הוא רק על פי פסלו, הרי שכרו נגב, ומה שיד לומר ע"ז הרבה מאוד, שמשמעו ששכרו בלתי מוגבל? אך הענין בזה יבן ע"פ מה שכבר האריה"ק: שאיש לדיק וחסיד לריד לבחור לו יום א' בשבוע מלבד השבת, וזוים הזה יתבדל עם קונו, ולא יתעסק בשום ענינים גשמיים. וזה הנקרא מקדש שביעי, היינו שכל שבו הוא מקדש יום אחד להשי"ת, מלבד יום השבת קודש שקדושתה קביעא וקיימא. ואיש כזה שכרו הרבה מאוד, ומה הוא השכר על פי פסלו, שכל פעולות העולם נעשים על פיו, כי יקויים בו הפסוק (איוב כ"ב) ותגזור אומר ויקס לך, וכל מה שגזור ואומר בפיו, כן עושה הקב"ה. וסיים רבינו: ועל כן אני מרדכי אומר: איש על מחנהו ואיש על דגלו, שכל אחד יאשר לגור על מקומו, ואכן כך היה, ואחרי השבת הגיעה ידיעה מעיר המלוכה שהגזירה נבטלה. (קונטרס השבת נועם הגשמות)

נשאר אחריו בניו הקדושים, הרה"ק ר' יצחק מגרנוב זי"ע הרה"ק ר' מיכל מווישנבויץ זי"ע הרה"ק ר' יוסף יוסקה מוואלטינסק זי"ע הרה"ק ר' ישראל זי"ע הרה"ק ר' בנימין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הבית החיים הישן בקרעמניץ

רבינו היה איש חלקים מופת הדור לדיק וישר אוהב שלום ודף שלום ובעל רוח הקדש. ומדינת מדרשו יאלו גדולי עולם ובתוכם הרה"ק ר' חיים מטשענערהאווין בעל באר מים חיים זי"ע תלמידו מובהק הרה"ק ר' מאיר'ל מפרימישלאן זי"ע, והגה"ק ר' ישעיהו שור אב"ד זכרתי חוטיין יאס זי"ע ונתחתו עמנו עם הרה"ק ר' מנחם נחום המגיד מטשענערו זי"ע.

וסיפר הרה"ק מפרימישלאן זי"ע סיפר מרבינו רבו: כי אצל אביו הרה"ק מזועשזב זי"ע היה איש אחד שהתפלל בתנועות משונות והתרעם עליו רבינו על זה באמרו לו: דע לפני מי אתה עומד שלמד אתה להתפלל בדרך ארץ! ובשמעו אביו את דברו אמר לרבינו: לא כן בני יקירי איש שאין לו זכות אבות יסמייע אורו בעבודתו לריד לעשות כל מיני התפללות לקשר א"ע לרבינו שבשמים, ואך מי שיש לו זכות אבות אני נכרך לעמל ויגיעה לקשר מחשבתו בהשי"ת, ועפ"ז בילך הרה"ק מפרימישלאן זי"ע בילך הגמ' (ומכסת העניית כ') מעשה ברבי אלעזר ב"ר שמעון שבה ממגדל עדור ומזמנו לו אדם שהיה מכווער ביותר וג"ו הביאר שר"ח פגע באדם אחד שהראה תנועות משונות בללותא קמי קוב"ה ואמר כמה מכווער אדם זה כי אינו יודע לפני מי הוא עומד א"ל האיש לך לאומן שעשנו כי היה בן אדם פשוט ע"כ היה לריד לעמל ויגיעה רבה לעבודתו ע"כ. (דברי מאיר)

פ"ח בפרשת בלק היה אצל הרה"ק מפרימישלאן זי"ע רב אחד ירא שמים ועלה הרב לתורה במקום כהן, וקודם שהתחיל בצרכת התורה שאל לו הרה"ק מפרימישלאן זי"ע מה היה בלק יהודי או גוי? ענה הרב מסתמא דבר ידוע הוא כי ה' גוי מעם מואב. שוב שאל אותו אם כן, אמר לי

הטעם מדוע נקראה סדרה אחת שבתורה הק' ע"ש גוי זה פרכת בלק? ולא ידע הרב מה לענות. אמר הרה"ק מפרימישלאן זי"ע אנכי אומר תיכוד על זה, ואמר: פעם אחד הלכנו אני וחברי יחד אל רבינו מקרעמניץ זי"ל ופתאום נתך עלינו מטר נורא בהיותנו על הדרך ובכל רגע נתחזק הגשם עד כמעט שפרכה נשמתינו מגורל הקור והפסנו איזה בית ליכנס בו עד כי חרי רוב הליכה מלאנו בית אחד וכנסנו בתוכו ומלאנו בו גוי אחד שדר באתו בית והתחלנו לחזור לאחרינו, יאח אלנו הגוי וביקש מאתנו: אל נח תעברו מעלי בלי לינה, ונתן לנו לינה טובה מאד, ובבוקר השכמנו לדרךנו, ובשעת הליכה נפלה מחלוקת ביני ובין חברי, כי חברי אמר בלשון זה: דאם איז איין ערליכער גוי! ואנכי אמרתי כי אינו נוכל לומר כן רק איין אומערליכער גוי! ונשאר בדינו כי נשאל את פי רבינו מקרעמניץ זי"ע ועם

מי שסיכים כן יקום. וכאשר באנו לרבינו זי"ל אמר אלי: אמור מאיר אתה מנח לך מדברי התורה"ק שהוא איין אומערליכער גוי? ומיד אמרתי ע"פ מאמר רשב"י בד"ר פ' וישלח פל"ג שאמר הלכה היא בידעו שעשו שונא ליעקב אלא וכ"ו א"כ לפ"ז אם ההלכה היא שעשו שונא ליעקב, ובכן אם היה הגוי ההוא מרחק מאתנו היה עושה כהלכה ואזי ראו היה לומר עליו איין ערליכער גוי, אבל הגוי הזה קרוב מאתנו בכל מיני התקרבות ועשה שלא כהלכה א"כ הוא איין אומערליכער גוי, כי עשה שלא כהלכתו. ואז אמר רבינו זי"ל כי הצדק אחי... והנה גם כאן תמיה גדולה על בלק שצטח ידע מאזורה שנהרגו על תלך את מואב א"כ על מה ולמה שר את בלעם לקבל אותו הלך לא היה לו מה לירא מפנינו אלא הוא היה מוכרח לעשות כהלכתו ג"ל הלכה שעשו שונא ליעקב וא"כ היה בלק איין ערליכער גוי על כן התחלה הסדרה בשם בלק כי היה איין ערליכער גוי און מיט איין ערליכער גוי מעג מען אנהייבן די סדרה. (מרנגיטא ד' מאיר)

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפסא בעל אוהב ישראל זי"ע השתדל מאוד להדפיס את הסידור 'תפלה ושרה' וזוהו להגיד הר"ר כזי זאב ראבינשטיין ממאהלוב זי"ל להעלותו על מכבש הדפוס, ושליח עושה שליחתו והדפיסו בשנת תקע"ט עם הסכמת הגלבהת מהרה"ק האוהב ישראל זי"ע, ושוב נדפס במהדורות רבות, וגם עם הסכמת הרה"ק מזינקוב זי"ע, אבל לא נהה לדעתו של הרה"ק האוהב ישראל זי"ע עד שראה לזה שילא ג"כ הסידור מזוקק ומנוקב במהדורה מדוייקת

יד תמוז תקכ"ט [א]

רבי אברהם אביש ב"ר צבי הירש זי"ע בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין

רבינו הגה"ק רבי אברהם אביש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא רבי אביש'ל פראנקפורטער נולד בערך בשנת ת"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד אלטשטאט מעזריטש דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריזל ע"ה בת מרדכי גינצבורג אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין וואלף גינצבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד פריעדלאנד זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר לייזר זי"ע בן הקצין המפורסם הר"ר שמעון גינצבורג מפוזנן זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מק"ק פפערשי זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מפורטי זי"ע

ושאל מי היו הגדולים שהיו והתפללו באתרא דקין? וימנו את כל הגדולים מדורי דורות ולא נתקרה דעתו עד שהגידו לו כי הר"ר אביש'ל מפראנקפורט דמיין היה כמה שנים רב בעירם. (תפארת אברהם)

למד תורה מרבו המובהק הגה"ק ר' שמואל בן ר' אורי שרגא פייבוש אב"ד פיורדא בעל בית שמואל על ש"ע ואבן העזר זי"ע, ואחר כן בשיבת הגה"ק ר' לבי הירש האלצערשטאט בעל עטרת לבי זי"ע ובפראנקפורט אלל הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ בעל סמיכת חכמים זי"ע.

וכשהגיע לפנקו נשא להרבנית הצדיקה בת הקצין הגה"ק ר' אליהו הכהן ממעזריטש זי"ע חתן רבו בעל בית שמואל זי"ע. אחר חתונתו התבודד עלמנו בכפר שלא ישב עם יהודי זולתו, ופירנס עלמנו ואשתו בדוחק מחנות קטן, והוא למד כל היום וכל הלילה בנגלה ובנסתר. פעם אחת בעת שהתפלל שמונה עשרה בדיהמ"ד פתאום התפרץ בו אש, והגג אשר היה מנסרים התחיל כבר ליפול פרקים פרקים עד נפל כולו ומפני דביקותו לא זע ולא נתר ממקומו והולכיכוהו במלכו הראשון לחוץ ורק אחר כן התעורר מדביקותו וידע את אשר נעשה. (אהל אברהם)

רבינו היה גאון הקדוש מאור הגולה המפורסם בקלוי ארץ, רוח המקום ורוח הכריות נוחה הימנו האזי עניו והאזי חסיד ואיש אמת.

וסיפר שהיה אומר: אלמלא היה אדם יודע כמה גדול הוא כחה של האמת לא היה משקר לעולם. הרה"ק ר' לייב'עלע אייגר בעל אמרי אמת זי"ע אמר עליו: שהוא בערך האר"י הק' בחכמת האמת. והרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הקדוש מפסיסחא

זי"ע אמר: שלא היה בעולם עוד תם וישר כמוהו. (רמתים אופים)

חיבר ספרים יקרים הלא הם: ברכת אברהם, מחזה אברהם, עמק המלך, קנה אברהם,

כמו כן חיבר ספר גדול על הזוה"ק אלל נ א ד מ מ נ ו , והיה לרבינו זכר מדבר זה עד יום מותו. והמגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע אמר שכל החידושים המפורזים וסגרים

צפי כל העולם בשם "העולם" כולם נאמרו דימוי משמיה רבינו זי"ע.

מגודל דקתו וקדושתו שלא ראה להראות בפני אנשים סיפר שפעם אחת נסע לכפר אחד ושקעה השמש, והדרך היה מסוכן לנסוע בלילה אז הלך להכפרי המחזיק בית המרחץ ובקשה שירשהו ללון שם. והנה שם לן גם כן איש בליעל גנב, ובלילה בעת כולם היו ישנים גנב המרגליות של הבעל הבית ושכב על משכבו וישן, אבל רבינו עוד היה ער ועסק בתורה. בבוקר קמו משנתם וראה הבעל הבית שגנבו אלכו המרגליות,

שימש והרביץ תורה בק"ק וואוין, וויסניץ, לוקאבי, יאנוב דליטא, מעזריטש, ראוועל, קארוב, ליסא, ולבסוף ימיו נתקבל לאב"ד פראנקפורט דמיין שעל שמה הוא נקרא עד היום. חבה יתירה היה לו מגדולי דייקי דורו, והדורות שלאחריו כולם כל אחד עפ"י דרכם היו מרבים תמיד לספר בשבחו וגודל דקתו הטוב. והעיריאה והקדישהו לאיש אלקים ואמרו: אליהו הנביא היה מתגלה אליו וילמדוהו דעת חכמה ובינה, הביאו אל עמק הרזים ונשאתו לבעל רוח הקודש. מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע אמר עליו: כי הוא בעל רוח"ק ובקי במתיבתא דרקיעא. (אהל אברהם)

הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע אמר: הרבה נשמות גדולות היו אז בימי רבינו, הבעש"ט וסיעתו וחכמי הדור אליהם התורה כולם, ואולם נשמתו של הרבי ר' אביש'ל היתה הגדולה מכולן. פעם אחת מספרים כאשר התחיל החוזה זי"ע לדבר אודותיו מיד התלכסו פניו זיו ונגה ועיניו היו מזהירים ומאירים וקולו היה הולך וחזק מרגע לרגע ובהיותו מלא התלהבות קרא מלב ונפש: מאברהם עד אברהם לא קם כאברהם! כלומר מאברהם רבינו ע"ה עד רבינו לא קם עדיין כאברהם איש דייק תמים כזה.

מספרים שהרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע איקלע לעיר ליקוב, כשאב לבית הכנסת שמה חזר לאחוריו באמרו: כי רואה הוא בכאן קרני אור גדול,

כשהניצוצין אין עולין נקרא השכינה ב' וכשמעלין הניצוצין נקרא ה' שהניצוצין עולין לתוכו, וזה שאמר: יהודה בתחילה אות אחרונה נקרא ד' ואחר כן נקרא ה' (ברכת אברהם)

ויאסר יוסף מרפכתו ויגל לקראת ישראל אביו גשנה ויבא אליו ויפל על צוואריו ויבך על צוואריו עוד וישני בְּיָנו. (מגילת רות א' א') שיעקר שצריך להיות איש להתגבר על יצר הרע, ויהיה הולך ממדרגה למדרגה שצדיק נקרא הולך: וזה שאמר: וילך איש מבית לחם יהודה. שצריך האדם לשבר כל התאוות, פי לא על הלָחֶם לִבְדוֹ וְיָהִי הָאָדָם פִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי ה' וְיָהִי הָאָדָם. (פרשת עקב ח' ג) והעיקר שיהיה הכוונה של האדם באכילתו לתקן הניצוצות הקדושה הפנימיה של מאכל. וזה שאמר: מבית לחם הוא החיצוניות של הלחם כמו הבית החיצוניות של האדם. יהודה הענין

מתורתו של רבינו

יד תמוז תקכ"ט [ב]

רבי אברהם אביש ב"ר צבי הירש זי"ע בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמי

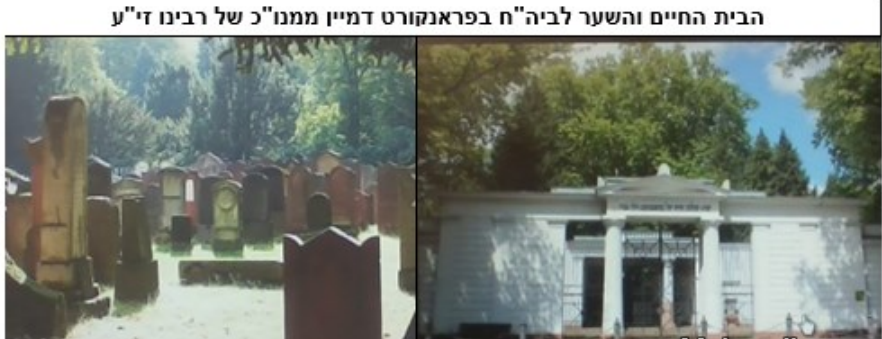
הבינו הגה"ק רבי אברהם אביש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא רבי אביש'ל פראנקפורטער נולד בערך בשנת ת"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד אלטשטאט מעזריטש דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריזל על"ה בת מרדכי גינצבורג אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין וואלף גינצבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד פריעדלאנד זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר לייזר זי"ע בן הקצין המפורסם הר"ר שמעון גינצבורג מפוזנן זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מק"ק פפערשי זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מפורטי זי"ע

מענינים לכבוד שבת, אך העני עריץ לא שבע, ולויה להביא את המאכלים של סעודת עתיקה קדישא, אך עדיין לא שבע העני, ולויה רבינו להביא חליו את המאכלים מכל בני העיר, ובמאלי שבת שחטו י"ג בהמות וכולם היו טריפות, ורק הבהמה הי"ג היתה כשרה, ואח"כ אמר העני לרבינו שלא יחשבו שהוא רעבון כזה, אלא שליח אני מן השמים לנסות אתכם אם תביאי לי אוכל כמה שאבדק.

נסתלק לגנזי מרומים י"ד תמוז בשנת תקכ"ט. וי"א י"א תשרי ומנוחתו כבוד בעיר פראנקפורט דמיין ממנו בעל הרי"ף זי"ע ומשמאלו הגה"ק ר' שמואל שאטין כ"ץ בעל חידושי מהרש"ף זי"ע.

נשאר אחריו בניו הגאוני הגה"ק ר' אלעזר אב"ד שאוועל וזאגר י"ג זי"ע, הגה"ק ר'

יעקב אב"ד לוקניק זי"ע
הגה"ק ר' משה מקאריב
זי"ע הגה"ק ר' אריה
ליבוש מקאריב זי"ע הגה"ק
ר' יוסף מקאליש זי"ע
הגה"ק ר' צבי הירש
מפפד"מ זי"ע הגה"ק ר'
עוזר אב"ד ביאלא מעזריטש
וריאל זי"ע.

בית החיים והשער לביה"ח בפראנקפורט דמיין ממנו כ" של רבינו זי"ע

מבית מדרשו ילאו גדולי

ישראל ובתוכם הגה"ק ר' זלמן חסיד מפפד"מ זי"ע רבו של הגה"ק מרן החתם סופר זי"ע, הגה"ק ר' חיים אויערבאך זי"ע אב"ד לונטשיץ בעל דברי משפט זי"ע וסיפר כל זמן שהזכירו את שם רבו תמיד בא לידי התפעלות נפשיות, וכמה פעמים אמר לבנו: תדע בני חביבי! כי בזכרי את חסידותו וגודל פרישותו ולקחתו הרבה של מורי ורבי, כל גופי מזדעזע, כל אצרי ידודן מתוך רעט וחיל והגני נרעש ונפחד מהדר גאונו ומרוב חסידותו ופרישותו בקודש. (תפארת אברהם).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נתן עינו ברבינו שהוא לקחם כלילה צעת שכולם היו ישינים והוא לא היה ישן. והתחיל לבזות אותו עם מכת לחי, ורבינו לעק צבכי: תאמינו לי שאנכי לא גנבתי מאומה כאן, אבל הכפרי הבעל הבית לא עזבו ויסרהו מאוד. ובכל זאת לא חפץ לגלות מי הוא, והנה באותו העת נחלה פתאום הגנב במחלת השבץ ל"ע, והתחילו להפשיט מעליו מלבושיו כדי לרפאהו, ומלאו זכיסו בגדיו את המרגליות טמונים, וראו אשר לחנם חשדו ולענו את רבינו. (אהל אברהם)

כמו כן מספרים שפעם עלה רבינו לאיזה גביר קמאן שלא הכירו לבקש ממנו תרומה ללדקה, הלה הפך את ידיו ולא אבה לתת לו מאומה, וגירשו מעל פניו, לאחר שרבינו עזב את המקום, חיפש הסוחר את מקלו העשוי מכסף אולם לא מצא אותו, הרהר

הסוחר לעצמו שבדלתי אותו קבץ שהיה אצלו גנב את מקלו, ותיכף רץ החולה והחל לרדוף אחר רבינו ותבע ממנו שישב לו תיכף ומיד את מקלו, כמובן שרבינו כיחש הכל, ברם העשיר לא האזין לדרביו והחל לגעור בו על מעשה גניבתו ואף הכהו מכות נמרצות, ורק לאחר משנוכח הסוחר שרבינו אינו משיב את מטהו עזב אותו בלית ברירה, כשהגיע יום השבת ראה הגביר

מודעות שהגאון רבי אביש'ל פראנקפורטער ידרוש בבית המדרש הגדול שבעיר, והלך לבית המדרש שם נקבלו אלפי אנשים בהם תלמידי חכמים וגדולי הדור לשמוע את דרשתו, בהכנסו לבית המדרש חשבו עיניו בראותו את דמותו של רבינו עומדת על הבימה, בהכירו כי אותו הכה ובוזה ברחוב העיר ואותו חשד שגנב את מקלו, בתום הדרשה פנה הסוחר לרבינו לבקש סליחה וכפרה כשהוא מצויץ ונכלם, אולם בראות רבינו אותו סוחר מנסה להגיע אליו, היה זה פשוט אצלו שהוא עדיין חושדו שהוא גנב את מקלו ורואה עתה לחובעו, לכן פנה אליו מיד ואמר לו: האמן לי, אני מבטיחך שלא גנבתי את המקל אלא הגנח לי לנפשי.

פעם בשנת בצורת בזבז רבינו כל הונו לפרנסת עניים, אמר לו אחד רבינו עובר על דברי חז"ל (מסכת כהובות נ') שאל יבזבז אדם יותר מחומש, ענה לו: הדברים האלה אינם אמורים במקום שיש משום פקוח נפש, שהרי אפילו בשבת החמורה נדחית מפני פקוח נפש כל שכן מילתא דרבנן והרי כתוב (משלי כ"א כ"א) רודף לדקה וחסד ימלא "חיים" לדקה וכבוד. (אורל שיחות לדיקים)

מספרים שפעם בא לרבינו עני בשבת, ונתן לו לאכול סעודה ליל שבת וכל מיני

ועתה יתקן ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים ודן ותירש סמכתיו ולכה אפוא מה אעשה בני. (פרשת תולדות כ"ז ל"ז) הכוונה בזה שלא ניתן לו להשתמש בברכתו לעיקר בענייני הגשמיות, רק סמיכה לחפצי שמים, ויאמר אל אביו הברכה אחת הוא לך אבי, רצה לומר שראיתי מדעתך ששני העולמות הכל כאחד, הלא יש לך לחלקם לב' חלקים ליתן לי ברכת העולם הזה ולי' ברכו על'ד שאם לא יקיים יעקב אבינו על'ה כמו שברכו שלא להשתמש מענייני העולם הזה, רק להכנת צורכי העולם הבא, אזי תתקיים העולם הזה ביד עשיו, כמו שכתב: וְגַלְחָתְךָ תְחַלֵּה

וְאֵת-אֶחָדָךְ תַּעֲבֹד וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר תְּלִיד וּפְרִקְתָּ עָלָיו מֵעַל צִנְאָרְךָ (כ"ז מ') וזהו שאנו עד הנה בעוה"ד בהגלות באזיא ובאפריקא, על אשר עזבנו תורתו יתברך וכל עסקינו להגיע התאות העולם הזה. ויש לומר על דרך הלצה: הקול קול יעקב, שלענין הדברים הנוגעים להקול כמו תפלה וחצות וכדומה, מקיימין כיעקב, והידיים ידי עשיו, שבמסחר המשא ומתן, הנוגעים להידיים, מתנהגין כעשיו. (ברכת אברהם)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יד תמוז תרל"ב

רבי פנחס ב"ר משה זי"ע מסלאוויטא

רבינו הרה"ק רבי פנחס שפירא מסלאוויטא זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' משה שפירא מסלאוויטא זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אבא שפירא זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי נתן נטע שפירא המגלה עמוקות זי"ע

בשנת ה'תקל"ה בצביל העלילה ישב רבינו עם אחיו בבית הכלא, ד' שנים התגלגלו רבינו עם אחיו בחקירות ועינויים עד שבשנת תקל"ט נפסק דינם של כל אחד מהם לאלף וחמש מאות מלקות. לא איחרו האורחים מלבלע את פסק דינם האכזרי והאחים הועזרו בין שתי שורות של חיילים חסונים כאשר כל אחד ואחד מהם מלקה את העובר לפניו בצבט שהיה בידו. גם בצעה קשה זו זכרו האחים את קונם וכאשר נפלה מעל ראשו של רבינו מנפתו על הארץ, נעמד על מקומו למרות שבעומדו קיבל רבינו מכות נמרצות מהחיילים שבשני ידיו, ולא הסכים להמשיך ולזוז משם בגלוי ראש עד שילבש את מנפתו, י"ז שנה ישב רבינו עם אחיו בכלא עד שנת תרט"ו שחרורו, ומאז נודעו רבינו ואחיו בשם "די הייליגע זריידער פון סלאוויטא" (האחים הק' מסלאוויטא). וסיפר כשהביא את רבינו עם אחיו למאסר, הושיבו בחדר אחד עם אסירים נכריים והחדר היה בלתי נקי, באופן שאסור היה גם להרהר בדברי תורה ומכ"ץ ללמוד ולהתפלל. נפלה רוחו של רבינו ואמר לאחיו: ראה, אפי' להתפלל איננו יכולים! ענה לו אחיו בהתעוררות: שמע נא, מי כיוה עלינו להתפלל, הלא הבורא יתברך בתורה הקדושה. ואיפה כתוב שבמקום שאינו נקי אסור להתפלל, הלא גם זה כתוב בתורה הק', א"כ מדוע תתעלב, כשם שקבלת שכר על הדרישה כך תקבל שכר על הפרישה. אך במקום התפילה נוכל להתחיל בנינו! התחיל לשיר בקול נעים עד שהאסירים הנכריים הצטרפו לשירתם ונתמלח החדר שמחה, ומאז נהגו בהם כבוד רב.

מובא בספר סיפורי מנן הרמ"ח מהרה"ק ר' מרדכי חיים מסלונים זי"ע: כי הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע פעל בתפלתו בגנוי מרומים, כי בעת שהילקו את נכדיו, עמדו מלאכים מאחורי גבם וקיבלו את הכליפות של המלכות (היה זה מופת גלוי שהם נותרו בחיים, ולא נפחו נשמתם בו במקום, מרוב המלכות שספגו)

ולאחר שחרורו החל רבינו עם אחיו לנהוג באדמו"ר"ת ואת הדפוס העבירו האחים הק' לעיר קאריץ או לזיטמיר הסמוכה לסלאוויטא.

נסתלק לגנוי מרומים ב"ד תמוז תרל"ב.
זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש לדיק גדול והתפרנס מבית דפוס אשר יסד אביו בשנת תקנ"ב בעיר סלאוויטא ולאחר מספר השנים יקח לשותף את רבינו ואחיו הרה"ק ר' שמואל אברהם אבא מסלאוויטא זי"ע, והם הדפיסו את ספר הזוהר הק' בהדפסה מדוייקת מאוד, וכן עוד ספרי קודש רבים,

וידוע כי לדיקי הדורות החשיבו לזכיה גדולה ללמוד בספרים שנדפסו בדפוס של הרה"ק ר' משה מסלאוויטא ובניו הק', כיון שכל המלאכה מתחלה ועד סוף נעשתה על ידי אנשים לדיקים יראי ה', ותלמידי הבעש"ט הק' הקפידו מאוד על ענין זה, שלא יתערב זר במלאכת ההדפסה, כי כח הפועל בנפעל.

כשהגיע לפרקו נשא להרבניית הגלקות בת הרה"ק ר' יהושע העשיל זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב צ'מט'ן משפיטובקא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מסלאוויטא זי"ע.

הרבה שנים אחר חתונתו לא זכה רבינו לבן זכר, ודפק על דלתי אביו זי"ע שיאכיל עליו מזכרותיו הק' שיהיה לו בן זכר, וענה לו אביו שיסע לעיר שפיטובקא לאחיו הרה"ק ר' יהודא מאיר זי"ע האב"ד דקס, נסע רבינו לודו ושפך לפניו את שיחו וצקשתו, והבטיח לו שבשנה זו יוולד לו בן זכר, וגם אמר לו שגם הוא יסע אליו לעיר סלאוויטא כשיעשה ברית מילה. והנה רבינו נסע לביתו ותהר אשתו, והנה ביום ערב חנוכה עלה על דעת הרה"ק ר' יהודה מאיר משפיטובקא זי"ע שבחונה בודאי יוולד בן זכר לרבינו. והנה הרה"ק משפיטובקא זי"ע היה לו מנהג, שבחנוכה לא נסע מפתח ביתו. על כן הכרח היה לו ליסע בערב חנוכה לעיר סלאוויטא להיות על ברית מילה אצל בן אחיו, ויהי כאשר בא שאל אותו אחיו הרה"ק ר' משה זי"ע: מדוע נסע מביתו ערב חנוכה לכאן? והשיב לו שמנהגו הוא שאינו נוסע בימי חנוכה מפתח ביתו, והוא הבטיח להרב רבי פנחס שיבוא אליו לברית המילה, ובודאי תהיה הברית בחונה על כן בא עתה אליו להיות ברית המילה. וכאשר שמעו האנשים שהיו גם כדברים האלה, התחילו לתמוה על הדבר הזה, מחמת שעדיין לא ילדה אשת רבינו, והוא בא כבר לברית מילה? והיה ביום הראשון של חנוכה נולד בן זכר לרבינו, וביום זאת חנוכה היה הברית מילה שלו, וכיבדו את הרה"ק משפיטובקא זי"ע להיות אצלו סנדק. וקרא שם הילד יהושע העשיל ע"ש חתנו, והוא היה המדפיס שהדפיס בעיר זיטאמיר כמה וכמה ס"ס ועוד ספרים קדושים. (אהלי לדיקים)

מתורתו של רבינו

כשרבינו זי"ע נידון לתפיסה על ידי מלשינות, וכשישב בבית הסוהר אמר: כל ימי הייתי תוהה ושואל למה נקרא היצר הרע בשם (קהילת ד' י"ג) כסיל? עד שנתפסתי למלכות ונתיישב לי הדבר. בשלמא אני שהכניסוני לבית הסוהר בשלשלאות של ברזל והעמידו עלי שומרים ושוטרים שלא אברח מכאן, על כרחי הנני יושב תפוס, אבל אתה יצר הרע זקן וכסילי, הרי לא נחבשת על כרחך בכלא, כל הארץ לפניך ואין מעכב על ירך להתהלך לך בחורין, ואף עפ"כ פרצת גם לכאן, וכולם אינך שוטה? (באר החסידות)

טו תמוז תרפ"ט

רבי יעקב משה ב"ר אליעזר צבי זי"ע הרה"ק מקאמארנא

רבינו הרה"ק רבי יעקב משה סאפרין מקאמארנא זי"ע נולד ביום ה' תמוז בשנת תרכ"א לאביו הרה"ק ר' אליעזר צבי מקאמארנא בעל דמשק אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין בעל היכל הברכה מקאמארנא זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר בעל זכרון דברים זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע מנכדי בעל תוס' יו"ט ולמעלה בקודש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה שרה ע"ה בת הנגיד הר"ר יוסף שעהנער מטארקא זי"ע

אזכרה מרדכי מפינטשטוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב בנימין זאב זאב"ד וולברום זי"ע בן הגה"ק ר' משה מצנדין זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן מרגליות אחיו של בעל "מעשה רוקח זי"ע, ולאחר נישואיו יצב על שלחן חותנו בעיר פינטשטוב, כשהוא עולה ומתעלה בתורה ובעבודת ה', ובזיווג שני נשא את הרבנית הצדיקת מרת רבקה העניא ע"ה בתו של הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זבי דומ"ץ מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אזכרה זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זבי זי"ע שנתגדל אצל הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאליב זי"ע.

הרה"ק ר' חיים אלעזר ספירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע היה חתנו בזיווג שני של רבינו זי"ע, וסיפר שפ"א היה המנחת אלעזר זי"ע עם אביו הרה"ק בעל הדרכי תשובה זי"ע בעיר ויין לדרוש ברופאים והוצרכו ליטאר שם על שבת קודש, ובאותו זמן נדמנו לשם הרה"ק בעל דמשק אליעזר מקאמארנא עם בניו הצדיקים, והלך המנחת אלעזר עם אביו הדרכי תשובה אל שולחנו הטבור, והוא הוסיף את הדרכי תשובה סמוך אצלו ממש בראש השלחן, והמנחת אלעזר יצב אחר בניו בלד השלחן, וכשהגיעו לברכת המזון פנה הרה"ק הדמשק אליעזר אל המנחת אלעזר ואמר לו בחיבה ויחיה "בא בני אחת תבדך ברכת הזימון", והיה לפלא, ואחר כמה שנים בא רבינו עם קשור החיטון עם בת בנו רבינו זי"ע ורואו אשר אותו לדיק עיינוהו למרחק יטייפון ברוח הקדושתו.

וטרכם באי בקשרי השידוכין ביקש המנחת אלעזר מאת רבינו חותנו שביטח לו שיזכה להעמיד ממנה זרע של קיימא. אמר לו רבינו זבי"ע: איינס וועסטו האבן, וואס? ווייס איך נישט, והיינו שאינו יודע אם יוליד לו בן או בת? ואכן הוליד ממנה בת אחת, ובי"ה שנמשכו ממנה זרע של קיימא עד עצם היום הזה. וסיפר שאצל תנאים של המנחת אלעזר, כיבדו את רבינו לקריאת התנאים, וקראו אותו בהתעוררות עד שגעה כל העם בצדיקה. (נטעני גביראל)

בשנת תרפ"ט עקב חלופה שפקדה אותו נסע לנפוש במדינת זיבענברג, ונסתלק שם לבגיו מרומים ביום ט"ו תמוז, והוא בן ס"ח שנים כמנין שנות חיי אביו זי"ע וזקנו זי"ע, את גופו הטבור העבירו לעיר קאמארנא וקם מנוחתו כבוד ליד קבר אביו בלד ימין.

סיפר אחר פטירתו של רבינו זבי"ע בלד אחד מחסידיו אל בעל המנחת אלעזר זי"ע, והזכיר עלמו שלרדך לישועה גדולה. המנחת אלעזר נתן לו את ברכתו כדרכו. אצל הוא הפליר שהוא יבטיח לו שיושע, ואמר שכן היתה לו כבר איזה ישועה על ידי הבטחת חותנו הרה"ק מקאמארנא זי"ע. אמנם הוא רגז עליו ואמר שאין בכחו להבטיח, והוסיף "הלאו איך זאל ווערד זיין אז דעטען און מהפלל זיין". בתוך כך פנתה אליו זוג' הרבנית הצדיקת ע"ה וה"ה בת הרה"ק מקאמארנא זי"ע, והשתדלה בעד האיש ההוא באמרה הלא איש זה מחסידיו אבי הק' הוא, וכמה פעמים הבטיח לו ונושע, ומדוע אינך רוצה לעשות

מבוקשו בזה. השיב לה המנחת אלעזר: דיין טאטע האט געהאט ברייטע פלייזעס, און האט אזוי געזען ביי זיינע אבות הקדושים, אבער איך האב ביי מיינע הייליגע אבות נישט געזען מען זאל לזאגן און מבטיח זיין ישועות". ברם לבסוף נושע איש זה על ידי ברכת המנחת אלעזר זי"ע - אף שלא הבטיח לו. (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לפרנסה

אנלעווען שיינע שבת'דיגע בגדים זענען מסוגל אויף פרנסה. ובגדי שבת קודש נאים הוא מסוגל לפרנסה

סגולה לשלום בית ועוד

להסתכל על נרות שבת הוא מסוגל לשלשה ענינים, לאריכת ימים, מחיבות הקבר, ולשלום בית. (תפארת קודש)

כשנולד רבינו זבי"ע בן הרה"ק ר' אייזיק'ל מזיטשטוב זי"ע אל העיר קאמארנא לשמש בתור סנדק בעת הברית מילה וכי הרה"ק ר' אליעזר'ל מקאמארנא זי"ע החשיב את עלמו לתלמידו המובהק ובהחזיקו את החינוך בעת הברית הביט בפני הילד ואמר: לאם קינד וועט זיין א גרויסער בר מזל והילד הזה יהיה בר מזל! ואחרי שנים רבות הבינו את דברו קדשו, כי רבינו היה בר מזל גדול.

רבינו קדוש וטהור גדול בתורה וביותר בחכמת הנסתר, ונהג את עלמו בהצנע לכת והשאיר אחריו לכה"פ שלשה ספרים ע"ד הסוד והרמז, ונקראו בשם "מחשבת יעקב", "שמחת יעקב" וישועות יעקב". כולם נאכדו בשנות המלחמה, והכל עד לדבדון. והיה בעל מופת גדול והראה להעולם אורות ומופתים כי כל מה שהוליא מפיו נתקיים, ומכל קלוי ארץ נהרו אליו לבקשת ישועות, והיו שזכו להתעשר מברכתו ביום אחד, כי היה פלא יועץ בעיני המסחר ועל ידי עלתו הקדוש נתעשרו רבים.

מסופר כי פעם בעמדו בתפילה עמד לפניו מורה שעות, שנתן קולה שלא בעונתה, והטרידו בעבודתו, אזי עשה כמין תנועה בידיו הקדושים, כאות על שתיקה, ותיקף ומיד הפסיק המורה שעות מלעבוד עוד (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א)

אחד מחשובי חסידיו קאמארנא, ר' שמעון שמו, שהיה דר בעיר הקרובה וסמוכה לקאמארנא נהג לנסוע בכל שנה ושנה על שבת'חטכה להיות בקאמארנא אצל רבינו, שנה אחת בזמן הקרוב לשבת חנוכה, לא הרגיש בטוב, והפלירו אותו בני ביתו שלא לנסוע אז, וישלמים נסיעתו לשבת אחרת לאחר שיתרפא. אצל הוא בשלו ומי ישיבנו, שאינו רוצה לשנות החזקה והמנהג שנהג כבר הרבה שנים, ולא שמע לעצתם ושכר עגלה שהסיעהו לקאמארנא. בדרך היה קר, ומאז בריאותו נעשה גרוע משעה לשעה, עד שכבד לקאמארנא היה לו כבר חום גבוה, והשתעל הרבה. וכשהגיע לבית רבינו זי"ע, כמעט והתעלף. ואיווה רבינו זי"ע שיתנו לו חמים, וישכיבוהו במטה, ואיווה לקרא תיקף ומיד את רופא העיר, אשר בא ודקרו ואמר שהוא במאז מסוכן ר"ל. בימים ההם לא היו הרבה תרופות, לכן איווה שיתנו לו איזה רפואה (נעין אספריין), וישכסוהו בדגלים וסמיכות הרבה, כדי שזיע, ואמר שאם זייע הרבה יתרפא. וכן עשו, במשך כמה ימים, אצל החולה אמר שעדיין קר לו מאוד, ולא עזר הרבה מה שהוסיפו לו כרים ובגדים חמים, כי היה רועד מקור וכל יכול להתחמם ולהזיע. והזכירו אותו לפני רבינו זי"ע, והוא איווה כמה פעמים לחזור ולקרוא לרופא וכ"ו, אשר רק חזר על עלתו הראשונה. וכך עברו כמה ימים ומאז לא הוטב. אז טענתה הרבנית הצדיקת ע"ה לבעלה הקדוש, למה לא משתדל יותר ועושה למען יצליח, והרי בא במסירת נפש ממש, וראוי להוושע. אצל רבינו זי"ע ענה רוק'הרי רפואתו שזיע, ובזה יתרפא.

ביום המחרה שב רבינו זי"ע מהפלת שחרית, והביא עמו את כהונתו אשר היתה רטובה מזיע ודמעות של תפלה, והתקרב אצל מטהו, ואמר לו: ר' שמעון, הנה הבאתי לך את כתנתי, און איך האב עם אויסגעשוויצט פאר דיינעט וועגן, לייג עם אויף ליד. און ס'וועט ליד בעצה"ת בעסער ווערען והזעתי אותה בעדך, הלכך אותה עלרך, ובעצה"ת יוטב לך וכך היה, שאחרי כמה שעות ראו שיפור במאזו. ובתוך כך בא הרופא לבקרו, וראה שהוטב מאזו, וגם ראה הכתנת הרטובה מזיעה, ואמר: הרי אמרתי שזו רפואתך, כיון ששמעת בקולי והזעת מיד הוטב לך וספרו יולאי'חלצו, שכשכחה שעתו של יהודי זה לינד לעולם עליון, איווה שיתנו לו הכתנת של רבו הקדוש, וילבשוהו קייטעל, ומלאו שהיה בתוכה קוויטל, בבקשה לרפואה בערו, ככתב יד קדשו של רבינו זי"ע (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א)

בימי עלומו עלה מעלות רמות כאשר נתגדל ונתקדש על ברכי אביו הגדול זי"ע ועל ברכי זקנו הרה"ק בעל היכל הברכה מקאמארנא זי"ע, כמו כן החל לקבל תורה וחסידות מפי הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזיטשטוב בעל פירוש מהרי"א זי"ע. והיה בידידות רבה עם הרה"ק ר' אלימלך לאווי מטראש זי"ע, הרה"ק מטראש זי"ע כיבדו לסדר קידושין בחופת בנו הרה"ק ר' מרדכי מלאעמטער הי"ד זי"ע אבי של מרן רבינו הרה"ק ר' משולם פייש השני מטראש בעל עבודת עבודה זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת אלטע אסתר פייגטשא ע"ה מלאכאי זקינו הרה"ק ר'

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

טו תמוז תקמ"ה

רבי אריה לייב ב"ר אשר זי"ע בעל שאגת אריה אב"ד מיץ

רבינו הגה"ק רבי אריה לייב גינצבורג (י"א שאין זה שמו) אב"ד מיץ בעל שאגת אריה זי"ע נולד בשנת תנ"ה בעיר וויזין רוסיא לאביו הגה"ק ר' אשר אב"ד וויזין זי"ע מנכ"ד הגה"ק החריף רבי לייב בעל התוספות זי"ע שנקרא על שם חרפותו בתורה

בדומה לזה מספרים, שבימי גלותו הגיע פעם לפראנקפורט והתאכסן אצל הגה"ק ר' פנחס הלוי הורוויץ בעל הפלגה זי"ע שלא הכירו, והגיע לרבינו את מיתרו בכבוד ואמר לרבינו שיכול ללכת ליטון, ברם רבינו דיקק מההפלגה זי"ע שלש מסכתות לשינה: יבמות כתובות וקידושין. ההפלגה התפלג מאד מדוע לריד האורח הזה שלש מסכתות לשינה, אבל לא שאל אותו מאומה מפני דרכי כבוד, ונתן לו את מה שדיקק, כעבור שעה ניגש ההפלגה סמוך לדלת לראות מה מעשהו של אורחו, וראה שרבינו לומד דפים אחד אחרי השני, ועד אור הבוקר הלכיה לגמור להעביר את הדפים שבכל הג' מסכתות הקשות. והתפלג מאד, איך יתכן שגמר האורח בזילה אחת שלשה מסכתות? דיקק ההפלגה מאד לדעת האם האורח באמת למד אותם, שאל לרבינו כמה שאלות מכל מסכתא, והנה רבינו השיב עליהם לא רק תשובות על השאלות רק הוסיף עליהם חידושים ופירושים גג על גג, וראה ההפלגה שעומד לפניו גאון אדיר הבקי בכל מכמני התורה כמונה בקופסא, ורק כעבור זמן נודע לההפלגה שהאורח היה רבינו בעל שאגת אריה.

בנערותו כבר הי' מפורסם לעלוי גדול, לגבור ללחום מלחמתו של תורה, והי' כבן ל"ז כשהי' ריש מתיבתא במינסק, כשהי' אז הגה"ק ר' יחיאל היילפרין בעל סדר הדורות זי"ע אב"ד ס"ס. ומפני שרבינו לא נשא פנים לקום אדם בפלפול וסבגא, גרשו אותו אנשי מינסק מקהלתם, ובחרו לר"ם תלמידו הצעיר הגה"ק ר' רפאל הכהן זיסקינד כ"ץ בעל תורת יקותיאל זי"ע.

ורבינו הי' מוכרח לילך לגולה, והי' עני מאד מאד מחוסר לחם ר"ל, עד שבא לעיר פינסק שאביו הי' ס"ס אב"ד וס"ס נעשה מלמד תינוקת, וכשנפטר אביו לא רצה להיות ממלך מקומו, אלא מסר כסא הרבנות לאחיו הגה"ק ר' יצחק אברהם זי"ע.

בשנת תק"י נבחר להיות אב"ד בוולוז'ין במדינת רוסיא שס"ס הנהיג ישיבה גדולה וגדולי עולם יאלו מבית מדרשו, ובתוכה הגה"ק ר' חיים מוולוז'ין בעל נפש החיים זי"ע ואחיו הגה"ק ר' שמחה איזקוויטש זי"ע.

והי' לו ברוב גלו וגאונו חריפתו ובקיאחו כחא דהתיאל, ובפלפולו לא נשא פנים אפי לרבנותו הראשונים זי"ע, וחלק עליהם לקולא,

בשנת תקע"ד שהי' כבר כבן שבעים שנה עזב כסא הרבנות בוולוז'ין, כי היה פרנסתו לחוקה מאד, עד שלא הי' לו לחם לאכול ובגד ללבוש, והלך מעיר לעיר ומכפר לכפר, וכמוכן שקמעט שלא ידעו מי הוא, ואף שבאותם הימים כבר התפרסם ספרו הגדול שאגת אריה ברחבי תבל.

עוד מספרים: בהיותו בגלות בין העיירות הגיע לביתו של יהודי אחד, וראה שבבית נמצאים ארונות גדושים ומלאים בספרים רבים שצאתם הימים היה מילתא דלא שכיחא פתח רבינו לדבר עמו בדברי תורה, ראה שקמעט אין דמיון בין הספרים הרבים לבין ידיעותיו של הבעה"צ. אמר רבינו אח"כ בדרך כחות: שהוא מנין טוב את הבעה"צ שאינו בקי בכל הספרים, כי מרוב הספרים שנמצאים בביתו אינו יודע אותם, אבל אני שנמצאים ברשותי רק תלמוד בבלי וספרי הרמב"ם, לכן אני יודע אותם טוב, כי רק ספרים מעטים אלו נמצאים בידי. (שיחות מ"מ)

לא היה לרבינו מנוחה עד שבא לעיר ווילנא והגר"א זי"ע כיבדו מאד, ומסס הלך לגולגא רבתי, ומאת ה' היתה זאת שבהיותו בגולגא רבתי אצל הגה"ק ר' דוב בער זי"ע על חג הפסח קיבל הג"ר בעריש כתב רבנות מהל מיץ למלא מקום הגה"ק ר' שמואל היילמן זי"ע, והג"ר בעריש ראה עוצם חריפתו ובקיאחו של רבינו, ושהוא מחוסר לחם ר"ל, והג"ר בעריש הי' פרנסה ברחבה וכבוד גדול בגולגא, כתב לפרנסי עיר מיץ: שבמקומו יקבל את רבינו בעל שאג"א לאב"ד וכן עשו, וילבש את רבינו בגדים חשובים ויקרים (תולדות משפחת גינצבורג). ובה למיץ בכבוד גדול.

וסיפר שבאחד מימי נדודיו הגיע לברלין שהיתה עיר ואם בישאל, ואב"ד העיר היה הגה"ק ר' צבי הירש ברלינער זי"ע בן הגה"ק ר' ארי לייב מאמשטרדס זי"ע חתן הגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע ואחיו של הגה"ק ר' שאול מאמשטרדס בעל בנין אריאל זי"ע, וראשי הקהל בראותם שהכרת פניו ענתה בו שהוא תלמיד חכם מובהק כיבדוהו לומר דרשה בבית הכנסת, שרבינו דרש במשך כמה שעות בדרוש ופסול כדרכו בקודש כיד ה' הטובה עליו בחריפות ובקיאחו, ובסיימו את הדרשה כולם התפעלו מעוצם הדרשה, וכול עברו לפניו בסך להודות לו מאד על הגדת הדרשה. אולם אף שכולם התלהבו מהדרשה הגפלאה שדרש האורח, מכל מקום רב העיר הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע לא התרגש מהאורח, ואף לא הודה לו על דבריו הגפלאים, ושאלוהו מקרבו לפשר הדבר, ואמר להם הרב: הן אמת שהיהודי הזה נראה תלמיד חכם מופלג, אבל מה אעשה שכל תוכן הדרשה שאמר כאן כבר נכתב בספר הגדוע "שאגת אריה" בתשובותיו, ולכל הפחות היה להדרשן לומר שהוא אומר דבר בשם אומרו בשם השאג"א, ואף שלומר דרשה ארוכה כזאת בעל פה היא גדולת מופלאה, אך היה לו להזכיר דבר בשם אומרו. והנה רבינו הרגיש שמדברים אודתיו, שאל את הנוכחים במה דברים אמורים? ואמרו לו שהרב תמה שאמר דרשה שלימה הכתובה במפורש בשאגת אריה, והוא אומרה כאן בעילום ס"ס. רבינו בראותו שלא נותרה בפניו צריכה אחרת הוכרח שלא בטובתו להודות להרב שהוא עצמו בעל המחבר של הספר "שאגת אריה", וכשמוע הרב את דברי רבינו, מיד ביקש ממנו מחילה וערך לכבודו סעודה גדולה בראשית כל חסדיו העיר וכיבדו ביותרת הכבוד כראוי וכיאות לגדול הדור.

וסיפר הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסלארף בעל באר שמואל זי"ע: כי אנשי קהל מינץ מיענו בתחילה לקבל את רבינו, באמרם שהוא כבר זקן כבן שבעים שנה, והבטיחו להם רבינו שיהי' אלכס אב"ד ארבעים שנה, וכן היה (מלילי אש) וס"ס במינץ ג"כ עסק בתורה יומם וליל, לא ישן במטה, והתנהג בקדושה וטהרה, לא אכל דבר מן החי כל ימי החול, והי' כל הש"ס ופוסקים אצלו כמונה בקופסא.

לעת זקנתו כהה עיניו ולא יכול לראות ולמד בתמידות בעל פה, כי הכל הי' שגור כבר בפיו, ותלמידו הגה"ק ר' גליהו טייקטין זי"ע העתיק ח"ת שנדפס אח"כ בשם טורי אבן על מסכת ראש השנה, חגיגה, ומגילה עם ח"י אבני שהם ואבני מילואים, וספר גבורת אריה על מסכת תענית. שו"ת שאג"א החדשות.

נכתב לגני מרומים ט"ו תמוז בשנת תקמ"ה ומונ"כ בעיר מינץ,

נשא אחריו בנו הגה"ק ר' אשא זי"ע שנפטר גם כן בעל הזה בשנת תקל"ז.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טו תמוז תק"ג

רבינו חיים בן עטר בן רבי משה זי"ע בעל אור החיים הק'

רבינו הרה"ק ר' חיים בן עטר בן ר' משה בעל אור החיים הקדוש זי"ע נולד בשנת תנ"ו בסאלו ספרד, יש בקבלה שרק שלשה צדיקים קורין בשם הקדוש, ה"ה השל"ה הק' אלשך הק' ורבינו בעל האור החיים הקודש

בספר אמרי יוסף מהרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא זי"ע שהלימוד בספר אור"ח מסוגל לזש"ק כיון שהאור"ח לא היה לו בנים ועמנו את כח ההולדה בספרו ויש כמה עדויות בזה.

וספר הגה"צ ר' בנימין מנדלזון אב"ד המושב החרדי קוממיות זי"ע שהלוייתו של הגה"צ ר' דוד שפארבער מבראשון בעל אפרקסתא לעניא זי"ע התלויה אל הרה"ק ר' שמחה בונם אלטור מגור בעל לב שמחה זי"ע, בדרך הילוכו סיפר לרבי מגור, שהמנוח לא היו לו רבות בשנית זרע של קיימא, ובזר לו פנה אל רבו הרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע, ויורו הרבי ללמוד איזה קטע מסויים בהספה"ק אור החיים כסגולה לזרע של קיימא, ואכן במשך זמן קיים את אשר נעוונה עד שנושע, בערוב ימיו נענה המנוח ואמר: שגאבד מזכרוננו איזה קטע כיוורו האמרי יוסף ללמוד, ואינו מזכירה לזכור. נענה הלב שמחה ואמר: באמת, כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לזרע של קדוש, אחר שג'אור החיים בעצמו לה היה זש"ק והכנים את כל המוליד שלו בספרו זה, על כן מסוגל הספר לפעול זרע קדוש בנים עוסקים בתורה ובמצוות. (באר הפרשה מהר"צ ר' אלימלך ביערמאן שליט"א)

הרה"ק ר' יוחנן מקרלין זי"ע אמר שהלימוד בספר אור"ח הוא סגולה לאמונה.

הנה יודע מה שאמרו להנה שלשה ספרים נקראו קדוש אור החיים הקדוש, אלשך הקדוש, השל"ה הקדוש. ופעם אחת שמע הרה"ק ר' יחזקאל משינאוור בעל דברי יחזקאל זי"ע אחד שאמר ספר התניא הקדוש וגער בו שאין קוראים קדוש.

רבינו לא ארבו לו השנים בירושלים עיה"ק ועלה נשמתו לשמימה במוצאי שבת ק' אור ליום ט"ו לחודש תמוז בשנת תק"ג בן מ"ז שנה ונקבר בירושלים בהר הזיתים, אכל הגה"ק הפרי חדש זי"ע שביקש ממנו מחילה בחיים היותו, על שהשיג עליו כי לש"ש נחבין.

כאשר נסתלק רבינו הק', הרגיש בזה מן הבעש"ט הק' זי"ע ע"י שקיבל אז כוונה בנטילת ידים שניתנת רק לחד בדלא, והבעש"ט הק' זכר בה במקומו של האור החיים הק'.

בעת המלחמה העולמית השניה בשנת תש"ד כבר עמדו חייליו של ארתור הרשע ימ"ש במדבר מזרים, מוכנים ליכנס לארץ ישראל, וג' צדיקים יצאו אז יחד להשתטח על קברו של רבינו הק' בהר הזיתים, ה"ה הרה"ק ר' שלמיקע מזוויהל זי"ע הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין זי"ע והרה"ק ר' אהר"לע ראטה השומר אמונים זי"ע ושלשם יחד השתטחו על הצינן הק' ועוררו רחמים על המצב הגורא, כאשר חזרו משם אמר הרה"ק מהוסיאטין זי"ע: הנני מובטח שהרשע לא יכנס לארץ ישראל, שאלוהו היאך הוא בטוח לדבר זה כל כך, אמר: בעת שהתפללנו על ציון האוה"ח הק' ראיתי את שם ה'וי"ה מאיר על קברו, וזהו סימן שפעלנו בקשתינו ולא יארע לנו דבר וכך הוה

זכותו הגדול יגן עילנו ועל כל ישראל אמן.

בנעוריו הלך רבינו מגולה לגולה בצוק העתים, וגם עסק בסחורה אצל אבד כל הונן, ואז נדד מארץ מולדתו לארצות רחוקות, ובימי נדודו השלים ספרו הק' אור החיים אחר שכבר הוליא ספרו חפץ ה' ואח"כ הוליא גם ספרו פרי תואר, בספרו חפץ ה', ואור החיים הראה גדול קדושתו ופרישתו וכחו בנסתח, ובפרי תואר שרוב פעם חולק על הפרי חדש הראה עולם חריפותו ובקיאחתו.

רבינו היה לו התקשרות ושייכות אל בני משה שבעבר נהר סמבטיון, על ידי מכתבים שנשלחו מהכא להתם ומהתם להכא.

וכתב הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע בספרו (נתיב מצותיך) שרבינו זי"ע שמע בכל לילה תורה מפי הקב"ה, וגדול קדושתו אי אפשר לכתוב, והיה מורדי מרכבה וגלוי נשמות, ומדרגתו רה"ק אמנת.

וכן בשו"ת דברי חיים חשק להסתפק בכשרות שוחט שאמר כי ספר אור החיים לא נתחבר ברוח הק', והוא בעצמו ז"ל פתח חיבורו הג"ל וז"ל נפתחו השמים וארצה מראות אלקים, בורא קנות הארץ והתבונן בהם מה שהורשתי להתבונן וכ"ו.

כתב רבינו בהקדמה לספרו אור החיים עה"ת שהי' דורש בכל יום שני דרשות בערב ובבוקר לכל בני העיר, ולא היה לו שעות לפירושן על ההורה רק ד-ה שעות בשבוע. בשנת תק"צ בא רבינו לירושלים, וקבע לו ב' ישיבות, יסדה שלמד עם תלמידים בנגלה, בהריות גדול ובקדושה וטהרה מעוטף בטלית ומעוטר בחפילין, ואידך ישיבה שלמד עם תלמידיו מהוגנים סתרי תורה. מהחן התלמידים לא ידע שום אדם מקום מושב הישיבה, והעיד עליו הגה"ק החיד"א זי"ע שהי' אחד מגדולי תלמידיו, שכל רואי פניו חשבוה למלאך ה' אבא-ות, שהשכינה חופפת עליו כל היום, וגם נדפס ממנו ס' ראשית לציון, על מסכתות שבו קבע ג"כ הלכה למעשה, ותלמידו הגדול הרה"ק חיד"א כ' כי כל ספריו אחד מעשרה מחכמתו, וחריפותו הפלא ופלא, ולפי דורו הי' תלמידיו מבטית הרעיון, והי' כמעין המתגבר.

הרה"ק ר' פנחס מקארין זי"ע אמר שהלימוד בספר אור החיים הק' הוא מסוגל לרומם את נשמת אדם. וצדיקים אמרו, כי כמו שלימוד בזה"ק מסוגל לטהר הגפס, כן הלימוד בס' אור החיים הק' מסוגל לזרע. (עבודת עבודה שיוחה)

הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע אמר כמו שזכורות הראשונים היה ספר הזה מסוגל לטהרת הגשמה כך זכורות אלו ספר אור"ח מסוגל לטהרת הגשמה וכ"כ בספר יסוד העבודה מסלונים ובספר סגולה משה.

בספר קיימו וקייבלו כתב נכד בעל דברי חיים זי"ע שמקובל אכלו מפי צדיקים שהלומד פירוש אור"ח הק' על פקשות אחרי מות וקדושים מובטח לו שלא יפטר מן העולם בלא תשובה.

כתב הגה"ק ר' חיים פאלג'י זי"ע בשם החיד"א שזכורות פולין נגלה מהר"מ אלשך זי"ע בהקד"ח לאחד שהיה לומד בפירושו והוסק ר"ח פלאג'י שבעין זה נגלה לו בחלוס על ספר אור"ח הק' שהוא מסוגל להינצל בעת צרה.

רבינו בסוף ספרו כותב ואז תושע מאלוקי השמים ברוב עושר ושנות חיים וכתב בספר סגולה משה מהרה"ק ר' משה האפסטיין מווישנאוור זי"ע שהלימוד בספר אור"ח מסוגל לעושר ושנות חיים.

בספר אור"ח יד החיים מהרה"ק ר' ישכר דוב אב"ד צב"ד צב"ד בוסקא זי"ע כתב משם ספר עדן ליון בספר אור"ח הוא מסוגל לשמירה בבית.

ותורתו של רבינו ייאמר ה' אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאֵתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחֲמָתִי כִּי עָשִׂיתָם. (פרשת בראשית ו' ז') וְנָח מִצָּאֵן תֵּן בְּעֵינֵי ה' (ו' ה') דַּמְשַׁמֵּעַ דְּלוּלֵי שִׁמְצָא חֵן לֹא הִיָּה נִיָּצֵל, וְקִשָּׁה הֲלֹא הִיָּה צָדִיק תָּמִים? דְּכִיּוֹן שֶׁהַקַּב"ה נִיָּחַם עַל בְּרִיאַת הָאָדָם אֲשֶׁר עָשָׂה מֵעֵינֵיקְרָא, הִיָּה גַם כֵּן צָרִיךְ לְהַמְחִיט עִם כּוֹלֵם, אֲלֵא מִפְּנֵי שִׁמְצָא חֵן נִיָּצֵל, וְשִׁמּוֹ נָח מוֹכִיחַ עֲלֵינוּ כִּי נָח אוֹתִיּוֹת חֵן.

טז תמוז תרצ"ה

רבי מנשה ב"ר ישכר בעריש זי"ע בעל אלפי מנשה מזידיטשוב

רבינו הרה"ק רבי מנשה אייכענשטיין מזידיטשוב בעל אלפי מנשה זי"ע נולד בזידיטשוב בשנת תרכ"ה לאביו הרה"ק ר' ישכר בעריש ווערעצקי בעל מלבוש שבת ויום טוב זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר יום טוב סענדר ליפא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק בעל פירוש מהרי"א מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש זי"ע ב"ר יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב קאמארנא זי"ע מנכדי רבינו בעל תוספות יום טוב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה בת הרה"ק ר' מנשה רובין מאפשיץ זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעי בעל אור ישעי זי"ע חתן הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע

כזהונתו בזונקאטש, הוליא לאור ב'גנת תרפ"ז את ספרו מטה מנשה על המועדים.

כאשר קמו ימי רעה זה כט"ו שנים שהיה נחלה במחלה אנושה וסבבזהו כמה טרדות ופגעיו הזמן, בכל זאת לא נחו ולא שקטו רעיוניו רק הגה תמיד ברוחו הקדוש חידושי תורה וכמעט בכל לילה בקומו ממטתו כתב חידושי תורה חדשים לבקרים

ביום ט"ז תמוז תרל"ה לעת ערב הובא רבינו לביטו לעיר מונקאטש מווערענקי שהיה שם שבועות אחדים לשאוף רוח לח, ובבוקר השכם ערב שבת קודש ט"ז תמוז ונסתלק לגני מרומים, הבשורה הרעה עשתה לה כנפיים וכל העיר ומקומות הקרובים זאו לתת לו כבוד האחרון ולא הספידוהו כי כן היה ראונו, ואמר במסל"ת לאנשי ביתו כי בין הדלוקים של גזע ראפשיץ לא היה המנהג להספיד וישר בעיניו ואינו רואה סיספידו. ומנוחתו כבוד שם בבית החיים.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים יוסף מהקלויזא הי"ד זי"ע שמילא את מקומו, הרה"ק ר' מתתיהו מזקוב הולגוץ זי"ע, הרה"ק ר' דוד אייכנשטיין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הרב הגאון הגדול ב"ר חו"פ לדיק תמים, צעודו לעיר לימים כבר ילא כמו וטבעו צעולם על ידי התמדתו ושקידתו בתורה לילות כימים צעומקו של הלכה, ולא שם לבו מעולם לשום דבר רק כל יצעו וכל חפלו להגות בתורה ה'.

וכיפר שהתמדתו של רבינו בתורה היה בתשוקה עזה ונלהבה בראשית אש שלהבת ה' אשר גם גשם ושלג וקור וקרה לא יכלו לכבות אהבתו לתורה, וגם בלילות של קרח וקפאון בלי שביב אש בתוכו, ובלי אור הגר למד תורה לאור הלכה.

רבינו היה חביב בעיני גדולי דורו וכיפר כשרבינו היה מגיע לעיר אונגוואר היה הולך לבקר אלל הרב דהעיר הגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר זי"ע, הגאון היה עומד לפניו מלוא קומתו והיה מכבד אותו שיצב על כסאו. (שיח זקנים)

וכיפר שאביו היה יושב בראש השלחן ומשני הדללים יצבו בניו הקדושים הרה"ק ר' משה זי"ע ורבינו זי"ע ואמר צענונותו: איך יזך אוישען אווי גרויסע מענטשן ואני יושב בין שני אנשים גדולים! (שיח זקנים)

כשהגיע לפרקו בהיותו בן שבע שנים בלבד שידכו זקנו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע עם הרבנית הצדיקת מרת שרה רעכיל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יהושע מדזיקוב בעל עטרת ישועה זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ב"ר הרה"ק ר' נפתלי צבי האוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קדש זי"ע, ונשא בזיקוב ב'גנת תרל"ח.

אחר נישואיו נתמנה לרב ומו"ץ בדזיקוב, ובהיותו סמוך על שלחן חותנו הוליא לאור ב'גנת תרנ"ה את ספרו הראשון אלפי מנשה על שולחן ערוך חושן משפט קולע אל השערה בפלפול וסברה ישרה.

ב'גנת תרנ"ז מינהו אביו למלא את מקומו ברבנות העיר ווערענקי. וכעבור שנתים נתמנה גם לראש"ד ברישא, וכדי ללכות את שני הערים היה שוהב בחוקף ברישא ובזיקוב צווערענקי.

ברישא ב'גנת תרס"ה הוליא לאור את ספרו הנפלא תורת האשם, והאש"ס ר"ת הקטן מנשה אייכענשטיין לרואה גדולים וחרדו לקראתו כי חשף זרוע עזו בחריזות ובקיאיות הפלא ופלא בענייני טומאה וטהרה.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה נמלט רבינו לווינה בירת אוסטריה, משם עבר לגרוסוורדין שם שהה אביו, ולאחר מכן חזר לרישא.

עם פטירת אביו בכ"א בניסן תרפ"ד בזונקאטש, תקע אהלו של תורה צעיר מונקאטש למלא את מקומו כאלדמו"ר מזידיטשוב בידה עם אחיו הרה"ק ר' משה מסטרי זי"ע. בכך הפסיק לשמש כראש"ד ברישא, אך עדיין המשיך לכהן ברבנות ווערענקי עד שנתו האחרונה.

ספרי רבינו

בילקוט חדש (ערך תורה סי' צ"ה). וגם יש להוסיף לרמז עוד על זה שה"ת ו"ינס ו"יצא ה"חוצה עולים מספר ט"ב ואמרו ז"ל אין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד ב): "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (מסכת אבות פרק ו') והס"ת ו"ינס ו"יצא ה"חוצה הם ס' א' ה' האותיות ס"א רומז על ס"א מסכתות כי ס"א מסכתות יש וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים והאות ה' רומז על החמשה חומשי תורה. (אלפי מנשה)

ממנהגי רבינו

בקבלת שבת כאשר הגיע ללכה דודי היה מכבדים איש אחד לשיר ולא הבעל תפילה. (זכרון משה)

נהג רבינו שלא הורשו לחסידיו להיות אצלו על חג הפסח בסדרו, ואמר: שפסח היא זמן להיות בבית. (נטעי גבריאל)

סגולת התורה

וַיְצַב בְּיָדוֹ בְּיַד וַיְנַס וַיֵּצֵא הַחוּצָה (פרשת וישב ל"ט י"ב) כתב בספר נועם מגדים בפרשת שלח דתיבת ויצא לכאורה אך למותר דהוי סג' למיכתב וינס החוצה וכתב ששמע אומרים בו על פי מאמרם ז"ל דיוקנו של אביו ראה זה מרומז בתיבת ויצא שנדרש נוטריקון וירא יוסף צורת אביו. וגי"ש מ"ש הוא ז"ל עוד בזה דכתיב ויצא החוצה עי"ש ולדעתי נראה עוד דהנה בפסוק שלפני זה כתיב וַיָּבֵא הַבְּיָתָה לְעִשָׂו מְלֶאכְתּוֹ וַאֲיָתָא בְּמַדְרֵשׁ וּבִלְקוּט וַיָּבֵא הַבֵּיתָה לְעִשָׂו מְלֶאכְתּוֹ יום שבת היה הדין כי בו שבת מפל מלאכתו (בראשית ב' ג') ומה מלאכה ה' לו קורא ושונה מה שאביו למדו עי"ש, ולפי"ז יש לומר שעל ידי שהיה יוסף אז קורא ושונה ניצל מאותה מעשה כי לימוד התורה הוא סגולת לפרוש מעריות וביאות אסורות (כמ"ש הרמב"ם ז"ל בסוף הלכות איסורי ביאה פרק ב'ג). והו' דכתיב גם תיבת ויצא כי בתיבת ויצא מרומז שעל ידי שהי' קורא ושונה נס החוצה וניצל מאותה מעשה כי יצא עולה מספר הראשי אותיות מחמשה חומשי תורה ומששה סדרי משנה. והאות ו' מתיבת ויצא רומז על לימוד כי מן' משם הוי' נמשך לאדם לימוד התורה וכמ"ש

לע"נ ר' דוד ב"ר ישראל ז"ל

טז תמוז תקכ"ה

רבי דוד ב"ר ישראל ז"ע מאוסטראה תלמיד מרן הבעש"ט

רבינו הרה"ק רבי דוד הלפרין אב"ד ור"מ אוסטראה ז"ע נולד לאביו הרה"ק ר' ישראל חריף אב"ד זאסלאב ואוסטראה ז"ע, בן הגה"ק ר' אליעזר ליפמאן ז"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק הזקן אב"ד טיקטין ז"ע וחתן הגה"ק ר' יצחק הגדול אב"ד בראדי ז"ע בן הגה"ק ר' שאול אב"ד קראקא ז"ע בן הגה"ק רבי יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה ז"ע בן הגה"ק ר' יעקב מלובלין ז"ע, אחים של רבינו היה הגה"ק ר' יצחק אייזיק הלפרין ז"ע אביו של הרה"ק ר' דוד יעקב אב"ד באליחוב ז"ע רבו של הרה"ק רבי הערש'לע מזידיטשוב ז"ע, והשני הוא הרה"ק ר' מרדכי אב"ד זאסלאב ז"ע והשלישי הוא הרב הגביר מ' יואל הלפרין ז"ל חותן הגה"ק הפלאה ז"ע

ספר דרכי ציון

אלה דברי לוחות הכב הנחון הקי היא מיה דוד כהכ בני הקי היא מיה ישראל הדיק אנדקיק זאסלאב כהני מיה אליעזר ליפמאן כהני מיה יצחק אייזיק הזקן אנדקיק טיקטין וחתן בני מיה יצחק הגדול אנדקיק בראדי כהני מיה שאול אנדקיק קראקע כהני מיה רבי דוד העשיל מקראקע כהני מיה יעקב מלובלין : אחים של הרב המהר"ר הא הכ בני הקי מיה ר' יצחק אייזיק אביו של הדיק הקי מיה דוד יעקב הרב דיקי באליחוב רבו של הדיק ר' הירש מזידיטשוב זיטע והבני הוא הדיק מיה מרדכי אנדקיק זאסלאב והבני הוא הרב הגביר מ' יואל חותן הדיק כהני מיה ספר הפלאה : וגם לוחות בנו המוסג כחיה וידעה הדיק המשי מיה ישעיה בעריש חתן הנחון הגדול המשי המשי ועניו קיי מוהדיד ירחיק זלתייה שבי אביד ודימ כהני קאולא ודיק האבדני קיי. ומוסף לזה מעט ריכוזי תורת דברי פי חכם וברות קבני הדיק נשת זקנתו מוסר ויראת הכס למען יהיו שמתיו דוכת כהני זישא , ומוסף המשי כהני מיה קדשו של המוסג מיה כהני הכיל אבד נחמו כהני לנב אבד לוחות אביו הגי זלתייה , ומוסף ויראת הקונה שיש אל בני ודיק נכשו כהני להמנוח לזכר מלוא זו חמד כהני עם המשי חמד של אמת ולהיות ככל קהלה ועיר חוכמים חבר יחידים ובלימים , וחבורה זו היא כהני נתיסד כהני בני עמודי עולם הרב המובהק המשי זלתייה , והני חמד המשי זלתייה ונקראת על שם מעבר יבנה והם חקרו האגדות הטובות במלוא ז' . ומי האיש חסדן חיים הנחום עליו להשתדל שיהיה במקום עירו תנועה זו ועד זכונת כתיבתה שלמה לזו וימיה לביאת הנחיל, כלע המות לנח ומהה הי דמטה מעל כל סניס חתן :

נדפס פעם ראשונה שנת תקצ"ח ח"ך מחמת שהראשונים כבר ספרו תמוז , וכדי לזכות את הכתוב האלחתי לאור פעם שנית

רבינו היה גאון עניו וחסיד תלמיד ממרן הבעש"ט הקי ז"ע ישב על התורה ועבודה, וכבר מצעירותו ניכר בו כי נולד לגדולות, ואף זכה ליישב בשלוה וניחן בעשירות מופלגת, ונתקיים בו תורה וגדולה במקום אחד.

בשנת תכ"א בערב ראש חודש שבט נסתלק אביו לנגזי מרומים ולפי האוואת אביו נתקבל רבינו להיות מומלא מקומו בזסלב, וז"ל אביו ראשית דבר שאלתי ובקשתי מכל אלופי ראשי מניגי ויחידים סגולה הקהילה דפה זסלב שישמש ככיתרי אחרי, שיהיה אבד"ק וראש מחיבתא דפה ק"ק זאסלאב אחרי, בני הרב הגדול מו"ה דוד אשר נתמנה ככתב גלוי לכל והוא ת"ל ראוי למחלות את מקומו...

ובשנת תל"ז נתקבל רבינו לאב"ד אוסטראה, וכמנהג הימים ההם נתקבל אף כחבר בחברא קדישא, ובערך באותו הזמן נתמנה הגה"ק רבי אברהם משולם זלמן אשכנזי ז"ע בן הגה"ק ר' צבי אשכנזי החכם כבי ז"ע להיות לרב הקלווי בק"ק אוסטראה, ובהיות רבינו היה תלמידו של הבעש"ט ז"ע ורבי משולם היה מתנגד גדול, נחזיה העיר ובערה אש המחלוקת, והבעש"ט ז"ע ביקש מרבינו שלמען השלום יחזור לעיר אבותיו זסלב, ואכן בשנת תק"ו חזר לכהן כאב"ד זסלב.

זמן מופלג היה רבינו כבן מאה שנה, הכין לעצמו מקום קבורה בחלקת משפחת הלפרין בעיר זסלבליד אבל בכל זאת השתוקק להיות ספון בבית החיים באוסטראה, ונתגלגל הדבר שבשנת תקכ"ה הגיע לעיר אוסטראה ונסתלק שם בערב שבת קודש ט"ז תמוז ונקבר במעלה הקברים אשר למשפחת הלפרין אלל הגה"ק רבי יואל הלפרין ז"ע ובנו הגה"ק ר' מרדכי הלפרין ז"ע.

דברי לוחות רבינו הוא בספר דרכי ציון...

ונשאר אחריו בניו הקי הרה"ק ר' יצחק אייזיק הלפרין ז"ע והרה"ק ר' ישכר בערש הלפרין ז"ע חתן הגאון הגדול ר' יחיאל אב"ד קאולא והארדני.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצבות רבינו שנעקרו ע"י רשעים נערמו זו ע"ג זו

יז תמוז תש"ד [א]

רבי אברהם צבי ב"ר חיים מצהעלים הי"ד זי"ע ראב"ד קאפאוואר

רבינו הגה"ק רבי אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע נולד ביום המיוחס ב' לחודש סיון שנת תרנ"ח העיר צהעלים לאביו הגה"צ ר' חיים מצהעלים זי"ע ולאמו הצדיקת חנה ע"ה

וסיפר רבינו שרבו הקרן לרוד זי"ע בחנו על פה כל מסכת צבא בתרא עם לשונות הרשבים והתוספות כסדרן, ופרק חזקת הבתים בחן אותו כמה פעמים נזכר אביו וכמה פעמים רבא, כמה פעמים מלת אש, כמה פעמים מלת מים וכדומה. ואחר זה בחן אותו כל הלכות שבת וחלק א' יורה דעה עם הפרי מגדים ואחר כך יורה"ד הלכות ריבית. וכשגמר הבחינה שנמשכה בערך שבוע שלם אז נתן לו היתר הוראה. ואמר לו: עכשיו אתה יכול ללכת בטח כי ה' הטוב יהיה בעזרך בזכות התורה הקדושה שלמדת בהתמדה כה רבה. (רשומים בשמך)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת חוה לאה הי"ד ע"ה בת הגה"ק ר' ישי הכהן לווינסטיין מק"ק בעלעלד זי"ע ולאחר נישואיו התגורר בעיר בעלעלד ששם למד יחד עם הגאב"ד ר' יואל סג"ל פעלנער זי"ע, ואמר רבינו שלקח מהגה"ק ר' יואל דרך לימודו איך להתעמק ולהתייגע בלימוד על הדף בתכלית הפשט ואיך להתמסר לתורה הקדושה.

בהסכמת רבו עבר לקאפאוואר שם הקים במאמץ אדיר מוסדות חינוך, תלמוד תורה וישיבה, בעיירה זו סבל מאוד מפורקי עול שביקשו לקרר את אור היהדות והתורה ולא חת מפניהם.

רבינו הסתופף בכל הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא בעל מנחת אלעזר ממנוקאטש זי"ע. וסיפר בנו הגה"ק ר' יצחק שלמה גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם בעל רשומים בשמך זי"ע, זוכרני מעשה שהיה ביומא דשבתא ב' באדר תש"א, אבי הק' זי"ע שוכב את משכב צהריים, לפתע קפץ ממטתו ונכנס לבית מדרשו בפחד ובבהלה גדולה, ואמר לו: שמורו ורבו בעל מנחת אלעזר זי"ע נתגלה אליו בחלוש וגער בו: כלום יתכן הדבר שהגה"ק בעל יוגד יעקב מפאפא זקוק לרחמי שמים מרובים ואילו אתה שוכב לישון? תיכף כוה עליו לאסוף מהר עשרה לאמירת תהלים בנין, אמנם במוגש"ק הגיעה הידיעה המרה. על הסתלקות הגה"ק מפאפא לשמי רום. (רשומים בשמך)

רבינו היה נחבא אל הכלים, לדיק גאון ומתמיד, החל בימי לעיותו הגה בתורה רוב שעות היממה בהתמדה ויגיעה. כמו כן נודע בעבודת התפילה שלו שהיתה בהתלהבת אש קודש, תקופות רבות היה מזוכא ביסורים.

כמו שכתב הרה"ק ר' יוסף גרינוואלד כ"ק אדמו"ר מפאפא בעל ויחי יוסף זי"ע: כאשר הזמנתי עמו לפרקים נוראות נפלאתי מדביקותו בתורה הקדושה, ומלדקתו וחסידותו, ולמד עם תלמידי ישיבה מתוך יסורים גדולים ומתוך הדחק, וזה היה כל חיותו להרביץ תורה ויראת שמים, וכ"ק אדמו"ר הגה"ק ז"ל לא זז מחבצו והשתעשע עמו הרבה בדברי תורה, והיה מתלמידי כ"ק ר"ז מו"ר הגה"ק בעל קרן לרוד ז"ל, וגם הוא השתבח בו ובתורתו.

עוד לפני הכנסו לעול תורה ומלוות כבר החל ללמוד אלל דודו הגה"ק ר' אליעזר דוד גרינוואלד אב"ד סאטמאר בעל קרן לרוד זי"ע בעירו אהעלים. כשעזב הקרן לרוד את העיר בשנת תרע"ב, גלה רבינו לישיבת הגה"ק ר' שמואל רזענבערג מאונסדלרף בעל באר שמואל.

בשנת מלחמת העולם הראשונה שהה בעיר הציירה ווינא והסתופף בכל קדשו של הרה"ק

ר' משה האלבערשטאם אדמו"ר השני בשושלת שינאווא זי"ע וכידוע לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה נמלט הרה"ק משינאווא לווינה, ושהה שם במחילתו הרה"ק ר' חנה מקאלאשיץ הי"ד זי"ע. אחרי כמה שנות לימוד באונסדלרף חזר ללמוד אלל בעל קרן לרוד זי"ע. לאחר שנות הלימוד הרבות נבחן במשך שבוע ימים אלל דודו בעל קרן לרוד, ובשנת תרע"ד הסמיכו להוראה.

סגולה להינצל ממיטה משונה

סיפר בנו הגה"ק ר' יצחק שלמה גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם בעל רשומים בשמך זי"ע: בעלות הכרות הגרמני ימ"ש על יהודי אונגארן הוציא אבי הק' זי"ע כרך גמרא ווארשא מארון הספרים, תלש מתוכו את דפי מסכת כריתות ומסרה ליד, ואמר לי: הכניסה לכיסך ולמד גמרא זו ובעזרת השם יתברך תנצל ממיטה משונה, וצוני: שאם אוכל, אשנן תמיד מסכת כריתות, וכן אם יש בידי שאלמה ברבים. (רשומים בשמך)

סגולה לבנים טובים

כתוב בתורה: בָּנָיו זֶה סוֹרֵר וּמְרָר, אֵינָנו שֹׁמֵעַ בְּקִלְנוּ. (פרשת כי תצא כ"א כ') הדברים ידועים, שגידול בן סורר ומורה הוא תוצאה מכך שאינו שומע בבית הוריו את קול התורה, הקול של לימוד מימרות אביו ורבא, וקול התפילה, והווי כוונת הכתוב: איננו שומע הקולנו.

מתורתו של רבינו

רגיל היה לומר לבחורי ישיבתו: מטרת הלימוד בישיבה היא לקבל מן הרב את הדרך הלימוד הנכון, כי את הארבעים או חמישים דפי גמרא שלומדים בישיבה במשך הזמן אפשר ללמוד גם בבית רק תכלית הישיבה היא לקבל דרך הלימוד.

וְאֶהְיֶה אִתְּךָ אֶלְקִידָה בְּכָל לַבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ (פרשת ואתחנן ו' ה') לכאורה קשה איך אפשר לצוות על האדם לאהוב את השי"ת, הרי זהו דבר התלוי בנטייתו והרגשתו? וביאר רבינו: שלכן תקנו ברכת הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: קודם קריאת שמע בשחרית, ובערבית אנו חותמים: אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: שמהו אנו רואים גודל אהבת השי"ת אל בני ישראל שבחר בהם, וכמים הפנים לפנים, יכולים אנו לקבל על עצמינו אהבת ה'.

בפיוט הנשגב והנורא שאומרים בקדושת ראש השנה שחרית, מסיים: ויושר יליצו בעדינו חיות אש. לכאורה מדוע דוקא חיות אש יליצו בעדינו? הנה איתה בשם האר"י הקדוש זי"ע על הפסוק: וְהַחַיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב כְּמִרְאֵה הַבְּזֻק (יחזקאל א' י"ד) דהקב"ה מצוה לחיות הקודש לרדת לארץ, אך הם ברוב זכות קדושתם אינם יכולים לסבול את עכירות הגשמיות של העולם הזה אפילו לרגע קט, ומיד הן חוזרות ועולות שוה לרקיע, אך מפני צווי הקב"ה הן מוכרחות לרדת שוב לארץ, וחוזר חלילה, וזה כוונת הכתוב: והחיות רצוא ושוב. ולפי זה יובן כמין חומר מדוע דייקא ויושר יליצו בעדינו חיות אש, דווקא הן החיות יליצו בעדינו, דהרי החיות אינן יכולות לשהות כאן בעולם הזה אפילו רגע אחד, אם כן אין פלא על הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, שנצטווה להיות בגוף במשך ק"כ שנה, שהיא מתגשמת כאן בעולם העכור וחוטאת. (רשומים בשמך)

יז תמוז תש"ד [ב]

רבי אברהם צבי ב"ר חיים מצהעלים הי"ד זי"ע ראב"ד קאפאוואר

רבינו הגה"ק רבי אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע נולד ביום המיוחס ב' לחודש סיון שנת תרנ"ח העיר צהעלים לאביו הגה"צ ר' חיים מצהעלים זי"ע ולאמו הצדיקת חנה ע"ה

עוד בגיטו במצבים בלתי אנושיים אמר שיעוריים ברבים, ולעצמו למד הלכות מסירת נפש וקידוש השם. וכמו כן כאשר הובילו אותו לגיאר ההריגה לאושוויץ לקח עמו איזמל של מילה, כי היה מהדר במצות המוהלות, וביום שבת קודש האחרון לימי חייו עלי אדמות, יום שבעה עשר בתמוז היה, ובזוקר כאשר היו כבר באושוויץ ועוד לא הוליאו אותם מקרונות הרכבה, ושם בתוך הקרון נמאלה אשה אחת מנשי קהלתו ויום שמיני ללידתה היה, ושם הקרון מהל את הילד הרך וקרא לו שם בשראל ואמר על הילד הרך: שילך לקידוש השם מהול כיהודי.

נשאר אחריו בניו הגה"ק ר' יצחק שלמה גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם בעל רשומים בשמך זי"ע, הגה"ק ר' שמואל אפרים זלמן אונגאר דומ"ץ שיכון סקוורא זי"ע הר"ר זלמן ז"ל גבאי אצל כ"ק אדמו"ר מסקוורא, הר"ר מיכל אונגאר. הבחור מנחם עזריה הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כאשר החושך כיסה ארץ בשנות הזעם, השואה האיומה, הובל יחד עם משפחתו ובני קהלתו לגיטו בעיר שאפראן ומשם לאושוויץ, וביום המר והגממה י"ז לחודש תמוז קילשו את השם במוותם כשהועלו הוא עם זוגתו וחמשת ילדיהם על המוקד הי"ד.

וסיפר הרה"ק ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד שאפראן זי"ע שהיה אוהב דבוק מאח לרבינו, כאומר היה רבינו בגיטו שאפראן, ויום אחד או יומיים לפני שהובילו אותו לאושוויץ קרא רבינו לשניים מתלמידיו ואמר להם: שמאוד היה רוצה לטבול במקוה מים, והתלמידים הג"ל אמרו לו: כי זה בלתי אפשרי במצב כזה והמקום הזה כי איפה נמלא כאן מקוה מים, ואמר להם שהוא מצטייה להם עולם הבא שילכו ויחפשו איזה בור עם מים שיוכל לטבול בו, והם הלכו ומלאו למטה בתוך אחד המרתפים של הבנין הבלתי גמור איזה בור שבו היו ממיסים סיד לבנין, ובמשך הזמן התאספו שם מים בתוך הבור, ותלמידיו הג"ל הורידוהו לטבול בתוך הבור, וטבל שם, והנה בהיותו עוד בתוך הבור הזה, אמר לאחד מתלמידיו הג"ל שילך מהר ויקרא את ידידו ורעו הגה"ק אב"ד דק"ק שאפראן. ושהיה גם הוא בתוך אותו הגיטו] הרה"ק שאפראן בא מיד ומלא את רבינו בתוך המים, ואמר לו רבינו שרוצה לומר לו איזה דבר אצל בתנאי שלא יאכל אותו קושיות על דבריו, ואמר לו שידע שזה טבילתו האחרונה במקוה מים בחיים חיותו, והטבילה הבאה תהיה בנהר של אש. והרה"ק שאפראן אמר לו בהתרגשות רבה: איך אתה מדבר דברים כאלה הרי אמרו חז"ל (מסכת ברכות ה') אפילו חרב חדה מונחת על אורחו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים! על זה השיב רבינו לו: כי יודעים דברי האור החיים הקדוש בפרשת ויחי (מ"ז כ"ח) על הפסוק: תִּסְתַּיֵּר פְּגִידַי יִבְהַלְתִּי תַּסְּף רִחָם יְיָ עָלַי וְאֶל עַפְרָם יִשְׁבֹּנוּ (תהלים ק"ד כ"ט) כי יהודי עובד ה' לפני שהולך מזה העולם מקבל תוספת נשמה, על כן לא ישאלהו קושיות. וז"ל האור החיים: ולא נקרא בשם ישראל כל זמן היותו בארץ מצרים, עד עת שקרבו ימיו למות, אז נקרא שמו ישראל לזכר תוסף רוחם, והוא סוד הגדלת נפש אדם בעת מיתתו. עיי"ש באורוך] ואמר לו כדברים האלה: תדע לך שיש לנו עשרה ילדים, חמשה הקטנים ילכו איתנו על קידוש השם וחמשה הגדולים ישארו בחיים, ובקשה אחת יש לי אליכם כי היינו אוהבים נאמנים בעולם הזה ועל סמך אהבה זו אני מבקש, שכאשר חמשה הגדולים יחזרו חיים אחרי המלחמה יעמוד לעזרתם שיוכלו תיכף להתחתן, ויאמר להם בשמי: שבקשה אחת לי אליהם: שתיכף יתחתנו לא יהיה לפני עיניהם רק דבר אחד שאלו היינו בחיים אם היינו מסכימים לשידוך, וזו אורחתו ובקשתו האחרונה אליהם. (רשומים בשמך)

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה בצרת עמו וגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאת גואל דקד ב"ח

וסיפר שרבינו עד זיבולא בתרייתא היה עובד את השם יתברך שמו במסירות נפש ממש,

לע"נ ר' דוד ב"ר דוד בת משה אהרן ז"ל

יז תמוז תרמ"ו

רבי חיים צבי ב"ר דוד יהודה לייב זי"ע בעל עין הבדולח מאונגוואר

רבינו הגה"ק רבי חיים צבי מאנהיימער בעל עין הבדולח אב"ד אונגוואר נולד בשנת תקע"ד בעיר פישטיאן לאביו הגה"ק ר' דוד יהודה לייב מאנהיימער זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת שינדל ע"ה

רבינו? אמר לו רבינו בגדל ענוותנותו: האם שכחת כי מחר יום גדול ונורא ואין אדם מזה דין לפני הבורא כבוד הוא ואני מלוכלך החטאים ופגעתי! והאיש בשמעו כזאת מפה קדשו גם הוא נחרד מאימת יום הדין והתחיל לבכות במר נפש.

איש אחד שהיה שמש בבית מדרשו נשתגעו בתו היחידה ר"ל וכל יום בא אל רבינו בבכיה שיתפלל בעד בתו שתשוב לאיתנה, אבל רבינו יעץ אותה שישע אל דרכי הדור לבקש שיתפללו בעדה כי הוא אינו בעל מופת, אבל האיש לא רצה להרף ממנו, כי אמר שרבינו גם כן יכול להתפלל בעדה והוא בטוה שיקובל תפלתו, ופעם אחת ריחם על העני הזה וקרא אתו לחדרו ואמר לו: אם יתן לי תקיעת כף שלא יגלה סודו לאיש אחר, אז יתפלל בעד בתו, כי מתירא פן יבא הרבה אנשים בבקשות כאלה ויבטלו אותי מלימודי. האיש נתן לו תקיעת כף, ורבינו הבטיח לו שבזוהו להיותו ימלא את בתו בריאה ושלמה, וכן היה. והנה האיש לא גילה הסוד הזה לשום אדם, רק כאשר נסתלק רבינו בעת הלוייה סיפר את זה בשבחי רבינו.

בשנת תרמ"ו עזבוהו כוחותיו ובכל זאת לא הרגיש בעצמו שום חולי, והרופאים יעלו לו להגפם מהמון טרדותיו ולתכלית זה פנה אחד מצדדים החושבים מפה את הבית שבכרמו למען ישב שם רבינו בימות הקיץ וזכיו ט"ז תמוז לפנות ערב נסע רבינו בעגלה אל הרי הכרמים לבצת שם אמנם תכפוהו מיד יסורי מות ל"ע ופתאום כבה נר ישראל ויגוע וימת ויאסף אל עמיו ב"י"ז תמוז תרמ"ו. ומנוחתו כבוד בבית החיים אונגוואר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר משנתו זך ונקי, מפורסם לחריף עמוס יורד לעמקי ים התלמיד, דרך לימודו היתה בהתעמקות נפלאה ובחריפות יולאת מן הכלל (עלמנו של אבא) והיה לדיק תמים ואיש אמת ומאס ברבנות, והיה סוחר ועסק בעסק ברענעריא וין סרף עד שבאו עליו שודדים י"ב אנשים בליטה ורלו להורגו וליקה ממונו, והוא היה גבור חיל ובעל קומה ולחם עמם והכריעו עד שנעשה כדל פה, ונטלו כל הונו, וראה שמן השמים פסקו עליו להיות רב.

בתחילה היה אב"ד שטעמלסדארף ואחר כך בווערבי ששם מילא מקומם רבתי הגה"ק ר' יעקב קאפיל חריף אלטעמקונשטאלט בעל חידושי יעב"ז זי"ע והגה"ק ר' בנימין זאב וואלף לעווי בעל שערי תורה זי"ע, ובשנת תר"ל נתקבל לאב"ד אונגוואר אחר הסתלקו של הגה"ק ר' מנחם א"ש זי"ע ב' כסלו. והתקבלו אליו בחורים מופלגים, ומגדולי תלמידו היה חותנו הגה"ק ר' ברוך רייכפעלד דומ"ץ אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים זי"ע הגה"ק ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווראש בעל פני מציין זי"ע הגה"ק ר' שלום גאלדבערגער אב"ד סוואליעווע זי"ע הגה"ק ר' ישעיה הכהן רובין אב"ד מיהאויפאלווא זי"ע הגה"ק ר' קאפיל בלוי אב"ד ווערבי זי"ע הגה"ק ר' עמרם פישער אב"ד יונק זי"ע הגה"ק ר' יחזקאל קאפף דומ"ץ ערלוי בעל לקיטת יחזק בן אברהם זי"ע הגה"ק ר' בנימין גאלדבערגער מעיר באטארקעס זי"ע הגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' ישראל בראדי דומ"ץ מיהאלאוויטץ בעל איש ישראל זי"ע הגה"ק ר' חיים בראדי אב"ד פראג זי"ע הגה"ק ר' דוב בעריש עלפאנט זי"ע הגה"ק ר' פנחס הלוי בילליטענער אב"ד סערענטש בעל גבעת פנחס זי"ע וגם הרה"ק ר' אהרן ווייס מצענעדקוויץ בעל מדרש אהרן זי"ע נסמך לרבנות על ידו.

רבינו היה תלמיד מהגה"ק ר' קאפיל חריף בעל חידושי יעב"ז זי"ע ואחר כן למד בישיבת הגה"ק ר' בנימין זאב וואלף לעווי בעל שערי תורה זי"ע עד כי בעת היותו קודם שנעשה בר מלוה ואז נכנס לישיבת הגה"ק ר' משה סופר בעל חסם סופר מפרעשבורג זי"ע ונעשה תלמידו מובהק, ורבו היה מחבבו מאוד ולמד שם עד שהגיע לפרקו ונשא לאשה בת גביר אדיר מק"ק גרופע אשר הבטיח לתת לו ארוחה על שלחנו כמה שנים וגם נתן לו הון רב לנדוניה.

כל השנים שהיה רבינו אב"ד באונגוואר משנת תר"ל עד יום פטירתו לא היה שום ילד חולה באסכרה ואחרי פטירתו היה המגיפה בין הילדים רח"ל כמקדם, והוא דבר פלא שאפילו הרופאים הנכרים אמרו שהוא דבר פלא.

הרבה אנשים באו לרבינו בעת ארה שיתפלל בעדם או בעד חולה ורלו ליתן לו קוויטעל ופדיון, אבל רבינו ירא שיתטלו אותו מתורתו ועבודתו לא רצה ליקח מהם רק בידן אותם ובזכותו לא שב ריקם.

פעם אחת בערב יום הכיפורים בא איש אחד לרבינו עם שאלה, ודפק בלתי ביתו ואין קול ואין עונה, על כן נסה לפתוח הדלת וראה את רבינו שוכב על הארץ בפיקוט ידים ורגלים בזכה מאוד, ופחד מאוד שקרה איזה אסון בבית רבינו, והתחיל ללעוק מה זה

מתורתו של רבינו זי"ע

ב' בא: מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך וכו' כי חג' לנו, ו"ל ע"ד הלצה, כי נמצאו שני כתות ב"י בענין גידול הבנים. כת אחת מגדלת בניהם לתורה בנעוריהם עד שהוא בן י"ב או י"ג שנה ואח"כ מחנכו לעבודה ועיון לגמרי לימוד תורה כי אמר די בזה וטוב תורה עם ד"א. וכת אחרת היא להיפך כי מנעוריהם מלמדים אותם לשונות הגוים וחכמתם כי אמרו שצריכים לחנכו שיהי' גבר בגוברין ויהי' ביכלתו להספיק לעצמו מזון ואח"כ כשיתגדל מחנפו קצת גם בתורה כי אף שהוא מקטני אמנה בכ"ז קצת אמונה יש בלבו ורוצה לצאת ידי שניהם. ובאמת ב' אלו דרכים בחזקת סכנה ולא זה הדרך ישכון אור' ה' כידוע לכל בר ישראלעסה לבב באמונה ובטחון ואהבת התורה, והנה כאן שהישראל בקשו מפרעה שיניחם ללכת במדבר לעבוד את ה', שאל אותם פרעה: באיזה בחינה הנכם אתם מאלו ב' בחינות ה"ל, וזה אמרו מי ומי ההולכים אם הנערים או המגודלים כבר והזקינו? והשיבו משה רבינו: כי אין לשאול בזה כי הלא אם גם ישנם בתוכינו ב' כתות אך לעומת משתה ושמתה ולחון הכל הולכים, כי זה הכל מחזיקים. כנראה גם בימינו גם כן בהגיע איזה משתה ושמתה אז הכל שם, וזה אמרו בנערינו ובזקנינו נלך כעת כי הלא חג' לנו וחג הכל אהבים לחוגג. (אשי ישראל)

יח תמוז תש"ד

רבי אהרן ב"ר יוסף הי"ד זי"ע בעל פאר אהרן אב"ד באניהאד

רבינו הגה"ק רבי אהרן פרעסבורגער אב"ד באניהאד בעל פאר אהרן הי"ד זי"ע, אחי הגה"ק ר' מיכאל ראב"ד פאפא הי"ד זי"ע. נולד ערב שבועות שנת תרל"ו לאביו הגה"ק ר' יוסף ראב"ד מאטערסדארף בעל תפארת יוסף זי"ע בן מוה"ר בצלאל פרעסבורגער ז"ל, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת בילא קראסל ע"ה בת הגה"ק ר' אהרן זינגער מסגרוהט בעל תפארת אהרן זי"ע בן מוה"ר יצחק ראש הקהל צעהלם ז"ל

במסחר. (תפארת יוסף)

רבינו דר בעיר צנפיהוניאד, ואחר כמה שנים נתקבל לרב חצרת ש"ס צנ"ק פאפא, ואחר כן לצנ"ד באניהאד, שעל שמה הוא נקרא עד היום. ינהל ישיבה שם ונתן לתלמידיו שיעורים חריפים ועמוקים, כל יום צמח כמה שעות צענינים שונים. והוא התפרסם כפוסק משיב הלכה וכדין היורד לעומקה של ההלכה, והיה לכתובת מרכזית לשאלות הלכתיות צענייני ציבור ולענייני הפרט.

פעם זיך רבינו בעיר פאפא אלל אחיו הגה"ק ר' מיכאל פרעסבורגער ראב"ד פאפא הי"ד זי"ע, ואז נסע הרה"ק ר' אברהם יהושע מנאסאד זי"ע דרך עיר פאפא, אמר חזר אחד לרבינו שילכו לקבל פני הרה"ק מנאסאד, אמר רבינו: חסידים הראשונים היו שזהו שעה אחת, וחסידים של היום מבטלים את הזמן כשעה, כשתי שעות, ושלוש, ואין לומדים כלל ואין היינטיגע חסידים פארברענגען די צייט איין שעה, אויף שעה, דריי שעה, און זיי הייבן נישט אן לו לערנען אצל כסוף הלכו לקראתו. כשהגיע למסילת הברזל, עלו לקבל שלום מהרה"ק מנאסאד. הייך כשנייגט אליו רבינו אמר הרה"ק מנאסאד: חסידים הראשונים היו שזהו וכ"ו היינטיגע חסידים וכ"ו כל המימלא שאמר רבינו לחצירו, ונתפעל רבינו מאוד מרוח קדשו של הרה"ק מנאסאד, וזיך ממנו שיתן לו הרמנא. אמר הרה"ק מנאסאד: לתת הרמנא לריכין לעיין. אמר לו רבינו: כדורו מתכוין לרבי הרמנא בחדר מתבודדותי שכותב כן: אמר לו הרה"ק מנאסאד: התכוונתי בלחמ להרמנא הג"ל, ובעבור הדבר הזה אתן לך הרמנא. (שיח זקנים)

נספה בשואה עם אשתו ובניו וה"ה שארל, אברהם, צלאל, משה, פנחס, זעלדא ובעלה הגה"ק ר' שמואל שווארץ הי"ד, ורבים מצני קהילתו בארץ שווייץ ז"ח תמוז תש"ד

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן
ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיה ה' ויוראה ברכת עמו ויגאלנו ברחמי שנית לעיני כל חי בציונות גואל כדק ב"א

רבינו נודע לחריף עלום וגאון הגדול המפורסם בכל קאוי ארץ, לרשן מוכשר ומנהיג, חסיד ועניו לדיק תמים, סיני ועוקר הרים.

וכיפר שפעם אחת נסע רבינו עם אביו הק' למרחץ ועסלוי שעל יד וויינ, שם נפגש אביו עם הגה"ק ר' שניאור זלמן פרדקין אב"ד פלאקס ובלבן בעל תורת חסד הנקרא הגאון מלובלין זי"ע, והשתעשע איתו בפלפולי דאורייתא במשך כמה שעות, ואמר הגה"ק בעל תורת חסד: קלל האמין למטוא במדינת אונגארן גאון כזה, אחר כך בחן את רבינו שהיה אז לעיר לימים והתפלל מאוד על חריפותו, ואמר עליו: מובטחני בו שהיה למורה הרואה בישראל, וכאשר נפטר רבינו עם אביו ממנו ליווה הגה"ק בעל תורת חסד בכתב ארץ של שני קלומטרים וקהל רב הלך אחר. (תפארת יוסף)

רבינו למד בצעירותו בישיבות הגה"ק ר' ישעיהו זלכרשטיין אב"ד ווייטנען בעל מעשי למלך זי"ע ואכל הגה"ק ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג בעל צבט סופר זי"ע מוספר כי רבו בעל צבט סופר זי"ע אמר עליו כי הוא פאר תלמידו, ולא חס תלמידו כמותו.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית האדוקה מרת גיטל ע"ה הי"ד בת מוה"ר חנניה בערגער ז"ל. אחר חתנתו עסק במסחר, ופעם אחת עבר דרך אונסדלרף והשתעשע עם אביו בשעשוע דאורייתא, כאשר נסע משם, נכנס אביו לבית מדרשו ואמר: זהו גלות השכינה, אם גדול כמותו מוכרח לעסוק

הסכמות מרבינו

בית ה' ב' למדי לפני חתי שנת נאלה שלימה ויהי בשרה לשיח
מה באמתר הק"א.
שפעת שלום וברכה, רבינו ובחשבתה, יקלה ונא על ראש ישיב
הרבי המלך שלימה, מה' וסודר עיקם אמרתי בנקיים,
אמת ה' ציחה ציחו אמות שבת וביא העולם, מתיך כסן חסד
כי בראשית נבי משה, כי ברבי ה' שישו נעשו נאמן, ויהי לו הן
ליום האמות באישת' כי התיי' סבת ויבטע סבת דרבנן ככין כתי,
כי ובי לתי' תדה ותי' שם טוב עלה על כברה, קבלת סודי ירושע
ויהי ב' און ייך בקב כנאש' התי' יתו.
אחרישה ויחלחלה ארבע ימי עשיית אל נג תתי על
הסאת' על עמי איתרו מתי' ב' סע וקי' אם ייך עם
באש כי נאשר קבלו חסדי שיל' אצתי' ב' סע וקי' אם ייך עם
התקפת' ודני על' ויבטן, סאלו עשר כבילו מלאת כשתי' כתי'
על כל הדין מציא על נדורא וכל ותי' סתים ככל לון על מלך
וכל דוני' ייך' עינתי נדורא הוא להתי' סתיה איתת רבי על
ל' התיי' סבת ויבטן סבת דרבנן, ויך כין ותי' לאורייתא וי'
הרב יתו' שאלות' לטוב סתיל' לרשין עינין ורבי ויבטן
ויבטן לטוב כמיו' מלא ייך' ויבטן ויבטן ויבטן ויבטן ויבטן
בשרה דון ורבת כותה.
אהרן פרעסבורגער
אב"ד ורלן באניהאד הק"א

תורתו של רבינו
ויקרא אליו ה' באזני מומרא והוא ישב פתח האהל כחם היום. (פרשת וירא י"ח א') פירש רש"י: לבקר את החולה (מסתבבא מציעין פ"ו) אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושאל בשלומו. ויש לפרש על פי דברי חז"ל דתינת ר' יוסי בן פרטא אומר משום ר' אליעזר אין מבקרין לא חולי מעיים ולא חולי העין ולא מחושי הראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא חולי העין ומחושי הראש מאי טעמא משום דרבי יהודה דאמר רב יהודה דיבורא קשיא לעינא ומעיל לאישתא (מסתבב נדרים מ"א) וכן פסק המחבר (שלחן ערוך יו"ד סימן ש"ה סעיף ח') אין מבקרין לא לחולי מעיים ולא לחולי הראש, וכן לכל חולי דתקיף ליה עלמא וקשה ליה דיבורא, אין מבקרין אותו בפניו, אלא נכנסין בבית החיצון ושואלין ודורשיין בו. והנה כתוב: וירא אליו ה', והוקשה לו לרש"י: למא לא נאמר מה דיבר אליו? ולכן מפרש רש"י: לבקר את החולה, שהדיבור קשה לו, ואם תאמר: הלא עדי יעקב אבינו לא היתה חולשה בעולם? יום שלישי למילתו היה, ולא חולי סתם. (תפארת יוסף)

מסורה: ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (פרשת משפטים כ"ד ז') והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות (פרשת תצוה כ"ח ל"ה) ונשמע פתגם המלך (מגילת אסתר א' כ') הדנה התוספות כתבו על הא דאיתא כפה עליהן הר כניגית. (מסתבב שבת ע"ח) ואף על פי שבכר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה מציאתה נשמתן. והא דאמר (בפרק קמא דמסכת עבודה זרה דף ב') כלום כפיית עלינו הר כניגית, דמשמע דאם היה כופה עליהן לא היה לאמר דמובדע רבא לאורייתא, (משנת התורה)

יח תמוז תר"ח

רבי אברהם ב"ר יהודה זי"ע אב"ד הארדאק בעל משכיל לאיתן

רבינו הגה"ק רבי אברהם איתן בעל משכיל לאיתן זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יהודה לייב אב"ד חאטימשק זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע נכד הגה"ק ר' ישראל יפה משקאלב בעל אור ישראל זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן יפה אב"ד אומן זי"ע מגזע גאוני קדושי ארץ ממשפחת סענדערליך וקאלמינקעס זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה

היה גאון דליר ומוצהק האדם הגדול בענקים חריף וזקי, איש מלאכותי וסבל יסורין וידוע חולי כל הימים. אב"ד הארדאק, ובסוף ימיו קבע אהלו של תורה בעיר מינסק.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חנה דינה ע"ה בת הגה"ק ר' אריה לייב מק"ק ראווקוויץ זי"ע. זכרה לה לטובה אשר עשתה תמיד לאון בעלה רבינו זי"ע ותעמדם עליו מהבוקר עד הערב לשמור את בריאותו מכל משמר למען יהיה בתורת ה' יומם ולילה גם בצילה שנה לא רחצה להעלות לו ארוכה למחלתו ורפאות לבשרו עד אשר ילחה כל לשון לספר וכל ימיו ייעף מחקות על לוח, כי היה איש מלאכותי וידוע חולי כל הימים.

אחר נישואיו התגורר בראדווקוויץ וסמך על שלחן חותנו, כעובר תקופה עבר להורדוק הסמוכה לוולושין כדי לשמש שם ברבנות, ולאחר כמה שנים עזב את רבנותו ועבר להתגורר במינסק ששם שימש כמו"ז.

חיבר ספר נחל איתן על הרמב"ם, משכיל לאיתן חי' על מועד וקדשים, מלפה איתן הגהות על הש"ס, באר אברהם על הש"ס, יד אברהם על שו"ע יו"ד, אהבת איתן על סדר מועד ומס' ברכות, מקור חכמה, ונשאר עוד ממנו הרבה חיבורים בפלפול ואגדה בנגלה, ובנסתר ספר תעלומות חכמה, גם זכה לבנים רבנים מובהקים, שמצאם כ"פ בספריו הק'.

מסופר שהקדיש כל ימיו אך לתורה ללמוד וללמד, ויסתפק במועט וחי חי אצל ר' אברהם ועוני. ביום לימוד תורתו ברבים ויגד שעורים שונים בגמרא ופירש תוספות וברמב"ם, ובלילה בשוכו אל ביתו שכב ושינן את ספר היד החזקה להרמב"ם בעל פה, ויהי אומן את ילדיו ובידו אחד אחז תינוקו ובידו השניה היה כותב ספרי תורתו וחידושו. (משכיל לאיתן מתוך הסכמות)

נסתלק לגנוזי מרומים י"ח תמוז תר"ח (י"א ט"ז תמוז) ומנוחתו כבוד בעיר מינסק.

נשאר אחריו בנוי הק' ה"ה הגה"ק ר' אהרן זי"ע שעסק בהולאת ספרי אביו, הגה"ק הסוחר ר' קלמן קלונימוס זי"ע הגה"ק ר' יהודה לייב אב"ד פלשנץ זי"ע הגה"ק ר' נפתלי זי"ע הגה"ק ר' משה ניסן אב"ד שומיאץ בעל חקרי הלכות.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בגמרא (מסכת תענית כ') על ראב"א שהאריך ימים שלא הקפיד בתוך ביתו, ולא צעד בפני מי שגדול ממנו בחכמה ולא הרבה במבואות המטונפות, ולא הלך ד' אמות בלא תורה ותפילין, והקשה רבינו מאי רבותיה דלא הרחוק במקום שאסור להרהר בדברי תורה לכל אדם? ות' דרבותי דאף על גב דלא הלך ד' אמות בלא תורה, ואם כן מסתמא ע"כ היה צריך להרהר בדברי תורה וכה"ג מדינא מותר, דה"ל לאונסו כזבחים ק"ב. ואף על פי כן לא הררה. (מצפה איתן)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יה תמוז תרל"ד

רבי יעקב אריה ב"ר שלמה זי"ע בעל ביכורי אבי"ב מראדזמין

רבינו הרה"ק רבי יעקב אריה גוטרמן הזקן מראדזמין בעל ביכורי אבי"ב זי"ע נולד בעיר ווארקא בשנת תקנ"ב לאביו הגה"ק ר' שלמה אב"ד ברוטשעוואל זי"ע. רבינו הי' יליד ווארקא ונשא אשה בת הנגיד הרה"ח ר' בעריש מעיר רוטשעוואל זי"ע

ורבינו שהצדיק ימים יותר משאר תלמידי הרה"ק ר' שמחה בונם מפרסיסחא זי"ע נחשב כזקן האדמונים צפילין בדורו ורבים נהרו לאחריו, מהם אדמונים ורבים, ומגדולי תלמידיו היה הרה"ק ר' יחיאל מאיר מגארוסין זי"ע הרה"ק ר' צדוק מטשעווע זי"ע הרה"ק ר' אלעזר הכהן אב"ד סאכניטשאב זי"ע הרה"ק ר' ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר בעל ישמח ישראל זי"ע, הרה"ק ר' פתחיה הארענבלאס אב"ד ווארשא בעל פתחי עזרה זי"ע ואביו הרה"ק ר' יצחק זי"ע, ועוד הרבה גאונים וקדושים מפורסמים.

פ"ח צעת שרבו הרה"ק ר' בונם זי"ע אמר מדרש והגיעו לענין תחיית המתים ביקש רבינו מרבו הק' שילמוד אותו זה הסוד, אמר לו אין מגלין אותו אלף ללנועים, אמר לו רבינו גם אני לננוע, אמר לו רבו אם תבטיח לי שלא תשמש עמו אלמדי, הבטיח לו רבינו ולמד אותו, פ"ח אחר זמן רב בא לרבינו קוויטעל קשה מאיזה חולה גוסס רח"ל, והי' לו רחמנות גדול ועבר על הבטחתו והחייבו בזה השם, לאחר ימים חלה רבינו ושכב "בהינעפרלעט" איזה זמן, ואח"כ הקיז וסיפר אשר בשמים ראו לדונו למיתה עבור שהשתמש בשם זה, וטען מלאך א' לטובתו הלך אין אשמה על רבינו כ"א על הרבי ר' בונם צביל שלמד אותו, ושאלו להרבי ר"צ ואמר הלך הבטיח לי שלא יאמר עמו, וילא הפסק דין צב"ד של מעלה אם יחפשו ויראו אשר רבינו לא דיבר מעולם שום דבר שקר ח"ו אזי בפעם ראשון יפטרו מעונש, וכן הוה וראו אשר מעולם לא דבר רבינו דבר שקר ח"ו ופטרו רבינו לשלום.

נסתלק ועלה אל השמים זקן ושבע ימים ציוס ח"י תמוז תרל"ד ומנ"כ צעיר ווארשא ועל קברו הוקם אוהל שבו נקברו גם שני נכדיו, הרה"ק ר' אהרן מנחם מנדל גוטרמן זי"ע והרה"ק ר' לוי יצחק גוטרמן זי"ע

דברי תורתו ילאו לאור לאחר מותו: ספר דברי אביב, ספר ביכורי אביב, ספר ליקוטי אביב.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' שלמה יהושע דוד זי"ע והרה"ק ר' ישראל זי"ע.

ובתחלת ימי עולמו הסתופף רבינו בכל המגיד הרה"ק ר' ישראל האפטיין בעל עבודת ישראל ראש שושלת קאזניץ זי"ע ואח"כ הי' תלמיד מובהק להרה"ק ר' שמחה בונם מפרסיסחא זי"ע.

וסיפר שפ"ח נפגשו הרה"ק ר' יחיאל מאוסטראוואל זי"ע עם הרה"ק ר' אהרן מנחם מענדל מראדזמין זי"ע ובתוך אחת השיחות סיפר הרמ"מ זי"ע בשם זקינו רבינו הזקן מראדזמין זי"ע שאמר: כי זה עמדה לו מה שהיה אלף המגיד מקאזניץ זי"ע שמונה עשרה סדרים של פסח, ושמע וראה סדר של פסח, והמדרגות הגדולות והאורות דקד' שהיה מאיר אז, היה מאיר למרחוק עד שכל נפש מישראל שהיה עם היה מרגיש גודל המתיקות ונעימות דקדושה. ואמר כי אדמו"ר הזקן זי"ע היה אומר: כי במחצית הראשון של הסדר אף שהיה אומר ד"ת עמוקים מ"מ עדיין היה אפשר להבין ולהשיג קצת ממה שהיה אומר, אבל כשהגיע למחצית השני מהסדר אז דיבר דיבורים בלשון פוליש. וכשהתחיל המגיד זי"ע אחד מי יודע אחד אני יודע אמר בלשון פוליש: לא ויע טא פאוועס, שפירשו מה שאני יודע זה אומר. ואמר רבינו הפי' בזה ע"פ הידוע דהשם הוי' משולב בשם אד' ושניהם יהיו עולים מספר ל"א, דשם הוי' עולה גי' כ"ו, ושם אד' עולה גי' ס"ה, ושניהם יחד עולים מספר ל"א, וזה שאמר: לא ויעס! שאני יודע מספר ל"א שהוא עם השילוב, טא פאוועסן וזה אדבר תמיד. דכל מה שהאדם מדבר תמיד כריך ללעת זאת לייחד קוב"ה ושכינתו בכל דיבוריו. (תועפות ראש)

אהל רבינו זי"ע בבה"ח בעיר ווארשא

רבינו הי' קדוש ישראל בעל מופת גדול גאון מופלג בנגלה, ובנסתר הי' לו עשר ידות, ואלפים הלכו לאורו.

וסיפר שרבינו בא פעם אחת לעיר אחת, ונהרו אליו המון עם רב לקבל את פניו, ואיש אחד חקק עלמו הרבה, ואמר לו רבינו: גיי לו אלע רוחות. (וכך לכל הרוחות) ויתחלחל האיש מאד והתחיל לבכות, אמר לו רבינו: שטוה, הלך אז ברכת יעקב (פרשת וילך כ"ח י"ד) וְהָיָה יַעֲקֹב עֹפֵר הָאָרֶץ וְיַפְתָּהּ יְמֵהּ וְיִקְרְמֶהּ וְיַפְתֶּהּ וְיִנְגְּדֶהּ וְיִנְכַרְכְּרֶהּ כָּךְ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאֲרָמָה וְיִבְרָאָהּ. (לעת זקנים)

בשנת תקפ"ז י"ב אכול נסתלק רבו הרה"ק ר' שמחה בונם מפרסיסחא זי"ע נסע רבינו בתורות חסיד לבנו הרה"ק ר' אברהם משה מפרסיסחא זי"ע, אך לאחר תקופה קצרה נסתלק הרה"ק ר' אברהם משה מפרסיסחא זי"ע א' טבת ז' לחנוכה בשנת תקפ"ט, והנהגת פרסיסחא עברה להרה"ק ר' יצחק מווארשא זי"ע ובשנת תר"ח אחר פטירת רבו הרה"ק ר' יצחק זי"ע כ"ב ניסן אחרון של פסח, החל רבינו לכהן כאלדמו"ר בראדזמין.

כתב יד קדשו של רבינו זי"ע הוא ידוע כסגולה ולשמירה

מסופר כי הרה"ק ר' אברהם מרדכי אלטער מגור בעל אמרי אמת זי"ע העניק לבנו הרה"ק ר' שמחה בונם מגור בעל לב שמחה זי"ע כתב יד מרבינו בתור סגולה לשמירה, ובאת היציאה הבהולה מפולין בשנת ת"ש איבד הלבו שמחה את הכתב והצטער ע"כ מאוד, אולם לאחר שעלה בידו להשיג כתב אחר מרבינו, שמח שמחה גדולה.

מתורתו של רבינו

במדרש אורח ימים בימינו בשמלה עושר וכבוד, ופירש רש"י: למאמינים בה' היינו שלומד תורה לשמה, ובגמרא פריך אורח ימים איכא עושר וכבוד לית, וקאמר בגמרא כש"כ עושר וכבוד, וקשה מכל מקום למה לא הזכיר גם כן שיהיה לו עושר וכבוד בעולם הזה, כמו בשמאלה שלומד שלא לשמה יש לו עושר וכבוד, ואף שהוא כש"כ, אעפ"כ היה לו לכתוב, הא בתורה גם כן כתיב אם בחקותי תלכו וחושב טובות עולם הזה, וגם והיה עקב תשמעון חושב שם הרבה טובות עולם הזה, אף שיוע שיהיה לו עולם הבא שאמר ז"ל כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא? ויש לומר משום דברפשת וישב פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוח אמר הש"ת וכו', מחמת דרצון הש"ת בודאי שהצדיק ישב בשלוח גם כן בעולם הזה רק היצר רע מקטרג לא דיין מה שמתוקן להם לעולם הבא, ופירש האלשיך הק' דיש מצות דשכר הקרן קיימת לעולם הבא ופרותיהן בעולם הזה. ומחמת שאוהב הש"ת לצדיק ואין רוצה שיאבד הצדיק הפירות הבהל הבלים של עולם הזה שהוא הבל וריק, יעשה מן הפירות גם כן קרו לפרוע לו בעולם הבא בעד הפירות, וזה מה שמתוקן להם שנושין מפירות קרן ע"כ על כן יש לומר כאן נמי כיון שלומד תורה לשמה בעד זה שמגיע לו עושר וכבוד בעולם הזה עושי לו עולם הבא, ולמה לו הבל עולם הזה, על כן מוטב בעד זה שנגיע לו עולם הבא, על כן לא יחשוב קרן אורח ימים ולא יחשוב לא כמ"ש יש עולם הזה כיון שגם היינו נעשה עולם הבא. וזה שכתוב בתורה טובות עולם הזה אם בחקותי תלכו וגם בוהיה עקב, היינו

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

טובות [הזה] מה שצריך אדם, לחיותו חי צריך מזונות נגוף, בלא מזונות ימות ברעב ולא לימד, אבל הכא בשמאלה עושר וכבוד משמה הרבה, כמו כבוד אין צורך לחיות הגוף כמן כן הרבה מאוד, על כן כשולמד תורה לשמה ומגיע לו הרבה עושר עושיין ממנו עולם הבא, אבל אם לומד שלא לשמה זה רוצה טובות עולם הזה יותר. (ביכורי אבי"ב)

כתב הרה"ק ר' פתחיה הארענבלאס אב"ד ווארשא בעל פתחי עזרה זי"ע: וְהָיָה חַיִּי שְׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיִּי שְׂרָה. (פרשת חיי שרה כ"ג א') עיין פירש"י: לספד לשרה ולבתה, ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחו נשמחה ממנה ומתה. שמעתי מאדמו"ר הרה"ק מראדזמין שהקשה: למה לא חשיב זה לנסיון לאברהם אבינו ע"ה שבא מהעקידה ועשה דבר גדול כזה, ומ"מ מתה עליו אשתו והיה לו להרהר ומ"מ לא הרהר כלום על הש"ת וזהו נסיון גדול? ואמר ליישב כך דלכאורה קשה, הדנה לעיל בפרשת העקידה כתיב דהקב"ה אמר לאברהם: קח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ, אֵת יִצְחָק, וְקָח לְךָ, אֶל אֶרֶץ הַמִּדְבָּר; וְהִעֲלֵהוּ שָׁם, לְעֹלָה, עַל אֶחָד הַהָרִים, אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים. (פרשת וירא כ"ב א') ופירש"י דבכאן אמר כן כדי להגדיל הנסיון. ולכאורה הוה לי להגדיל הנסיון ולכתוב דיצחק ביקש והתחנן לפני אביו: היתכן תדלך לשחוט את בנך את יחידך, ואין לך רחמנות עלי, ואברהם אבינו לא ישמע לו כלל, ויהיה הנסיון גדול יותר. אך צריך לומר דזה לא הוה נסיון אצל אברהם אבינו ע"ה ואדרבה, כל הנסיון היה במה שיצחק לא ביקש כלל מאביו ורצה להיות שחוט עבור הש"ת וילך טוב כזה הנסיון גדול וכמ"ש כי אילו היה יצחק מבקש מאביו שלא ישחוט אותו לא היה זה נסיון כל כך אצל אברהם אבינו דלמה לי בן כזה שלא רוצה שחוט עבור הש"ת, ולפי זה כשבא אברהם אבינו מעקידה ושמע שרה הצדיקת פרחו נשמחה משום ששחט ליצחק עבור הש"ת שצויה לו לשחוט היה לו הקפדה עלי' באמת, ואי קשיא על הצדיקת הזאת רק דאם באמת צויה הש"ת לשחוט אותו בודאי היתה נטרצית לזה רק מחמת שמכירה לאברהם אבינו ע"ה סברה דהקב"ה לא צויה כלל לשחוט רק אברהם אבינו בעצמו שבא באהבה גדולה ותפס בנו ושחטו. (פתחי תורה)

יט תמוז ע"ת

רבי שלום דוב ב"ר שלמה זי"ע בעל לשד השמן ראב"ד סערדעהלי

רבינו הגה"ק רבי שלום דוב שטערן בעל לשד השמן ראב"ד סערדעהלי זי"ע אחי הגה"ק ר' משה צבי אב"ד אלישטאבא זי"ע נולד בשנת תקצ"ד לערך לאביו הגה"ק ר' שלמה שטערן אב"ד אלישטאבא זי"ע בן הגה"ק ר' דוב בער שטערן זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייזל בת הגה"ק ר' שלום פריעדמאן אב"ד אלישטאבא ופריישטאט זי"ע בן ר' אהרן מפריישטאט זי"ע

רבינו היה לדיק נשגב וגאון אמיחי בקי בש"ס ופוסקים, ועניו כהלל, מוכתר בכל מדות טובות שמנו חכמים ז"ל.

בית החיים סערדעהלי

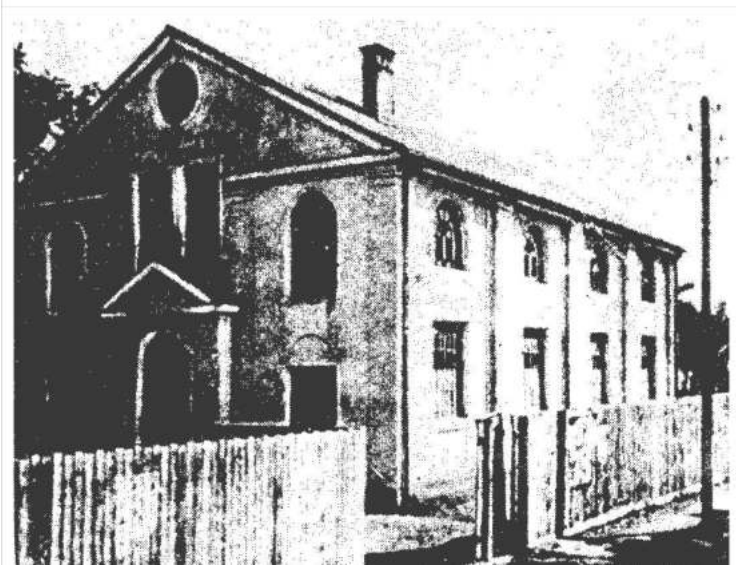
היה תלמיד מובהק לרבו הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע בשנת תרי"ח נתעלה וקבל מרכז כתב "מורנו", "טרס יכנס לחופה בפאריס, יתן כזכר גבורתו", ובסוף כל התעודה המפוארה, מוסיף הכתב סופר: ועדיין לא הגיע אלף למקלט שבוו צפני, וביודעי ומכירי היטב מעלת תלמידי מעולה ותיק מלך עתיק.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הדייקת מרת שרה (שרל) ע"ה בתו של הגה"ק ר' דוד לבי עהרנפעלד זי"ע וחתנא דבי נשיאה של הגה"ק בעל החתם סופר זי"ע בן הגביר רבי שאול עהרנפעלד מנייטרא ז"ל

אחר נישואיו נתיישב בקהילת סערדאהעלי שהיתה עיר מלכה חכמים וסופרים, בה ישב על התורה ועל העבודה. בשנת תרכ"ו כבר ישב על כס ראש הקהל דסערדאהעל. בשנים שלאחר הצטרף לבית הדין של הגה"ק ר' עזרא אורף זי"ע והגה"ק ר' יוסף קליין זי"ע. ואחר כן נתמנה לראב"ד. נסתלק לגנוי מרומים י"ט תמוז תר"ע, ושם מנוחתו כבוד.

בית הכנסת עדה ישראל סאמבהטלי

מתורתו נדפס קונטרס דובב שפתי ישנים, ובספר תורת אבות.

נשאר אחריו בנו הקדוש ה"ה הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין זי"ע, הגה"ק ר' שאול מזבולאפעסט זי"ע. וחתניו היה הגה"ק ר' יוסף בוימגארטען ראב"ד קהל שיפשוהל בק"ק וויען זי"ע, הגה"ק ר' בנימין זיידל ראב"ד גאלאנטא זי"ע, הגה"ק ר' יוסף שטערן מווינא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

י"ט תמוז תל"ו

רבי אהרן שמואל ב"ר ישראל זי"ע בעל ברכת שמואל מהרש"ק

רבינו הגה"ק רבי אהרן שמואל קייחנובר הנקרא מהרש"ק זי"ע בעל המחבר ספר ברכת הזבח, תפארת שמואל הגהות על הרא"ש וטורים, שו"ת אמונת שמואל, ברכת שמואל עה"ת נולד בקיודנוב בלארוס בשנת שפ"ד לאביו הגה"ק ר' ישראל זי"ע, ומכאן שם משפחתו "קייחנובר". בילדותו חלה, והיה בסכנת חיים, ועל כן הוסיף לו אביו את השם שמואל

ראשי שלמידי ר' שמואל הוא, ומיד שלח אחריו ושמח אחרו בשמחה גדולה כרעים הארובים.

משם הלך רבינו ונסוע עד שקבע ישיבתו בעיר אוסטרלה, והי' נבחר לאב"ד בעשרה הקהילות ומהם קהלת ריזא, פיורדא, פראנקפארט, עד אשר נתעלה לאב"ד קראקא, ובכל מקום בואו הרביץ תורה ברבים,

ביום ג' בשנת ה' תל"ו י"ט תמוז (י"א תל"ט) נסתלק רבינו לגנזי מרומים בעיר חמעלניק פולין באמצע אסיפה שהי' בעניני הארבע ארצות בהשתתפות כל רבינו ומנהיגי הגליל ומנ"כ שם זי"ע

וכך כתבו על מצבתו: פה נטמן נכבד המן איש אלקים משה נאמן כמשה ושקול כאהרן ושמואל, הגאון המופלא בדורו אשר רבץ והרביץ תורה בישראל והעמיד הרבה תלמידי חכמים, שריחו נודף כשמן אפרסמון, נר המערכה אב"ד ור"מ דק"ק קראקא והגליל מו"ה אהרן שמואל ב"ר אהרן קייחנובר, נפטר ונקבר ביום ו' י"ט תמוז תל"ו לפ"ק. מעבר השני: כתר תורה כתר שם טוב, גברת יד העליונים על התחתונים בהלקח ארון אלקים הגתונה לפני ולפנים תורתו אמת כנתנה למשה פנים אל פנים, ונתבקש ביציבה של מעלה לשמוע דברים נאים, ביום חשך לנו והאיר לעליונים, יום שלישי י"ט תמוז תל"ו שנים, אוי ואבוי כי נפלה עטרת ראשנו יקרה מזהב ומפנינים, ראש ואב לכל החכמים, חבורו ברכת הזבח שלמים וספר ברכת שמואל על תורות משה לדיק חי העולמים, החוט המשולש לא במהרה ינתק, ספר אמונת שמואל על פוסקים וגפ"ת בטוב טעמים, בת קול דומה במדרשו של שמואל שר הפרתמים, מי יוכל לספר שבתו אילו היה כל בני אדם סופרים ודיו ימים, הגאון אב הרבנים, בגן עזן יהיה תמים.

נשאר אחריו בנו המקובל איש אלקים הגה"ק ר' אבי הירש קייחנובר בעל קב הישר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אחד מגדולי זמנו דור דעה, תלמיד חכם גדול ומתמיד עמוס.

וסיפר הרה"ק ר' משה אליקים צריעה בעל דעת שלום מקאזניץ זי"ע בשם אביו הרה"ק בעל עבודות ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע שאמו של רבינו לא הייתה יודעת להתפלל כלום, אמנם בשעת הדלקת נרות של שבת התפללה בלשון רוסיה: יהי רצון שיהא בני שמואל תלמיד חכם. (דעת משה)

מקוידנוב הלך רבינו ללמוד אלל הגה"ק רבי ר' העשיל מקראקא בעל חנוכת החורה זי"ע ומצנו הגה"ק ר' יעקב מצריסק זי"ע ואלל הגה"ק ר' גבריאל מקראקא זי"ע ועוד בימי חורפו הרביץ תורה בעיר מולדתו, ורבים הלכו לאורו והי' מצית דינו של הגה"ק ר' משה ליווא בעל חלקת מחוקק אב"ד צריסק דליטא-ווילנא זי"ע יחד עם הגה"ק ר' שבתאי הכהן בעל הש"ך זי"ע.

רבינו נתן הסכמה על ספר הש"ך, כידעו ח"י רבנים גדולי ישראל הסכימו להדפסת פירושו, ורבינו היה חד מהם. והי' נמי מחותנו, כי הגה"ק ר' נחום זי"ע אחי הש"ך זי"ע הי' חתנו.

ביום כ"ד תמוז בשנת תט"ו כשעבר כום התרעלה על עיר ווילנא, מגדודי הקאזאקן ימ"ש תחת פקודת חמעלניאקי האורר ימ"ש ברח רבינו עם גדולי העיר ובניהם הגה"ק ר' אפרים כ"ז בעל שער אפרים זי"ע והגה"ק בעל שפתי כהן זי"ע והגה"ק ר' משה רבקה בעל באר הגולה זי"ע לזובלין, להמלט על נפשם ונטלו מחתו כל הכתבים שלו.

וגם שתי בנותיו הקטנות הרגו רח"ל, וגם לזובלין לא יוכל להתעב ימים רבים, כי באתו שנה בראשון לחג הסוכות עשו גדודי רע הג"ל שמות לזובלין.

ויסופר כי בהיותו הולך נדוד בהגלות המר, בא לקראקא על חג הסוכות, ושם התאכסן אלל נגיד אחד וזליל ראשון אחר הסעודה, התחיל חתנו של הבעה"צ להכין את עלמו על השיעור אשר ידרוש הראב"ד שם הגה"ק ר' העשיל זי"ע למחר, ובאמצע למודו אמר לו רבינו, באם יקשה הרב שלך כזו וכזו, תאמר לפניו תירוצך כזה, וכן הי' כמה פעמים, והי' ממחרת בשעת הדרשה הקשה הרב ממש כמו שאמר (רבינו) האורח ויקפוץ האכרך בתשובתו והוטב בעיני הגאון, והנה בפעם השלישי אחר שהודה שכל דבריו המה מחידושויו של אורח אחד שצא להם על החג, אז אמר לו הגאון חיי

מתורתו של רבינו

בפרשת חקת כתוב רש"י הק': ויקחו אליך לעולם נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר דהא כתב בכתבי האריה"ק: דכל מי שאינו יודע לכוין ח"י ברכות כתיקינו יחשוב בלבו שכונותו לכל הכונות והרמזים שכונו רמזו בהם אנשי כנה"ג ע"ש, והנה בפרה אדומה אמר הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה אדומה ולכל ישראל חוקה א"כ כל מי שעושה פרה אדומה מוכרח לכוון על כונת שכיון משה רע"ה וז"ש לעולם נקראת על שמך פרה שעשה משה כלומר שלעולם ישראל יכינוו לכונת שך. (ברכת שמואל)

רבינו הרה"ק רבי יחיאל רובין מקולבסוב זי"ע הנקרא ר' חיליש אחי הק' הרה"ק ר' מנשה מרופשיץ זי"ע והרה"ק ר' אהרן מרימנוב זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מגלאגאוו זי"ע נולד בשנת תק"ע לאביו הרה"ק ר' אשר ישעיה מרופשיץ בעל אור ישעי זי"ע בן הצדיק נסתר הרה"ק ר' אליעזר ליפמאן החייט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייצא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע

האהל על קברי רבינו זי"ע ובנו הרה"ק ר' אשר ישעיה זי"ע

רבינו היה איש קדוש עניו וחסיד, ועוד בלעירותו ניכרו בו סימני טהרה ואביו נתן עינו עליו לחנכו על פי דרכי החסידות, בחליו של אביו הקדוש שהיה תמיד הומה מחסידים ועובדי ה' ביראה, קלט את המאור שבחסידות ודבק בזקני וגדולי החסידים.

בהגיעו לפרקו נשא בת הרבני הנגיד רבי אליהו רייך מריישא ז"ל שהיה מחסידיו המקורבים של אביו.

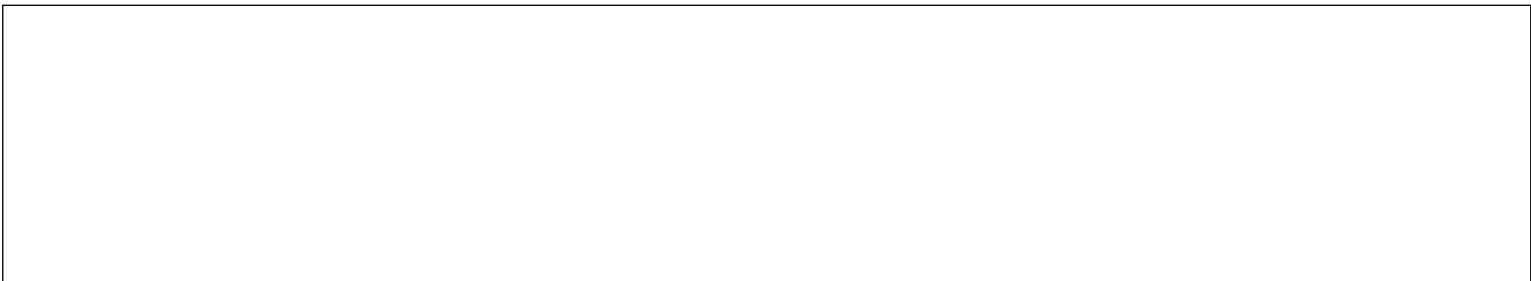
בשנת תקל"ה כאשר דודו אחי אביו הרה"ק ר' יעקב זיע"א ששימש כאב"ד קאלבסוב נתמנה לשמש כאב"ד בעיר מעליץ, קיבלו אנשי קאלבסוב את רבינו שהיה מלא וגדוש בתורה וחסידות לאב"ד עליהם, מיד בהגיעו לשם קיבל את ההנהגה בשתי ידיו, בדרכותיו שהיו מפורסמות בשמם הטוב, כאשר היה אומרם בלהט נפש, ברו המוני חסידים לשמוע לקולו ומכל המחוזות הסביבה נהרו החושבים לשמוע קולו בקודש, ועד מהרה נתפרסמה העיירה קאלבסוב ושמעה הלכה בכל המדינה, עד שתוך זמן קצר נהיתה לבית היוצר לתורה וחסידות.

רבינו הרבה להשתעשע בהלכה עם הרה"ק הדברי חיים מלאנז זיע"א אשר כתב אליו באחד המכתבים חמדת לבבי ושאריו וכו' וממשיך בתוך דבריו 'כי אהבת עולם אהבתיו לא זו מחיבתו וכו', והוא ידע כי לאהבתו כהבתי מכתבי הלזה ולהשתעשע בנועם אמריו קודם ימים הקדושים הבע"ל, ויזכור אהבת האיחנים מורי וכו'.

רבינו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו אחר מחלה קצרה ששמנה כבר לא קם, ביום כ' תמוז תר"כ, והוצא לקבורה בעיר רבנותו קאלבסוב.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' אשר ישעיה זי"ע שהיה חתנו של הרה"ק ר' אלכסנדר סענדל מקאמרנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע וחתנו: הרה"ק ר' אברהם אהרן טייטלבוים זיע"א בן הרה"ק הייטב לב זיע"א והרה"ק ר' משה לאצין מדרוביטש זיע"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

כ תמוז תמ"ג

רבי נתן נטע ב"ר משה האנובר הי"ד זי"ע

רבינו הגה"ק רבי נתן נטע האנובר בעל יון מצולה הי"ד זי"ע נולד בעיר אוסטרוה לאביו הגה"ק ר' משה האנובר אשכנזי מאוסטראה זי"ע

זאסלב

רבינו היה איש קדוש גאון ולדיק צנגלה ובנסתר ובעל מקובל האלקי והיה דרשן מופלג בקהלות שונות, ודרשה אחת שדרש בחג הסוכות בשנת ת"ו בעיר קראקא נלפסה באמשטרדם בשנת ת"צ, מאוסטרוה נסע רבינו לקרקוב,

וכשהגיעו לפרקו נשא אשה מעיר זאסלב בפלך ווהלין ששם התפרנס א"ע מהדרשות שנתן בבתי מדרשות שונים, והוא היה עד למאורות הדמים על קהלות ישראל באוקריינה בשנת ת"ח ת"ט ותיאר את כל המאורות בצבעים נאמנים בספרו יון מצולה, והוא היה מן הפליטים שנמלטו מתוך המהפכה, ואחרי נדודים על פני ארצות אשכנז והולאנד הגיע לאיטליה ונתקבל לאצ"ד בעיר בליוורנו, ושם נתקרב להמקובלים והאשפע מהם הרבה, גם באיטליה לא מלא מנוחה ונדד לרומניא ושימש ברבנות בעיר יאסי ובפושאני, ולבסוף נתישב באונגרישי ברוד ששם נהרג עקה"ש על ידי הקורלוגלער ימ"ש בעמדו בחפילה בכ' תמוז תמ"ג הי"ד זי"ע

מנחתו כבוד בעיר זאסלב הסמוך לק"ק אוסטרא.

זהו נוסח מצבתו: תמ"ג לפ"ק רבינו הקדוש חמדת ישראל, כלי הקודש, מנורה הטהורה, פה המחגבר בתורה, נהרג במיתת חמורה, אשריו שיאלה נשמתו מגוף הטהורה, והשלים נפשו על יחוד שם הגורא, מי לנו גדול ממורנו הרב ר' נתן נטע ב'מ' משה מאוסטראה, עלתה נשמתו למרום וכתר תורה על ראשה לעטרה, כ' תמוז בחודש אשר נהפך מיוגו תנצ"ה

נשאר אחריו ספריו הק' ספר טעמי סוכה על עניני סוכה ע"פ דרוש, וספר שערי ציון וספר המפורסם היותר יון מצולה על גזרות ת"ח ות"ט, וספר שפה ברורה ע"פ סדר אלף בית, וספר נטע שעשועים ע"פ קבלה, וכמה כתבים שלא זכה לראות אור עולם

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כא תמוז תרפ"א [א]

רבי מרדכי ב"ר יצחק זי"ע בעל אמירה דכיא סערדאהעלי

רבינו הגה"ק רבי מרדכי פעטעני בעל אמירה דכיא מגיד משרים בחברת מחזיקי תורה בק"ק דונא סערדאהעל זי"ע נולד בשנת תרכ"ג בכפר דאמענעש הסמוכה לעיר לעווא לאביו הגה"ק ר' יצחק זי"ע ולאמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

משפחתו קבע דירתו בעיר סערדאהעלי, עיר מלחה חכמים וסופרים, ומיד צבואו גם נתחבב בעיני הרבנים והלומדים כי העריצו את אישיותו הגדולה, וזיתו נעשה למרכז תורני מובהק, כי הפליאו את לדקת דרכיו ותוס דרכו, הגיונותיו וישרותו, חריפותו וחסדו ותהליכותיו התרומיות, וגם שם דרש רבנים בכל שבתות השנה ביצרת מחזיקי תורה, וביחוד הלטיין דרשותיו הנעימים השמחת נשואין אשר דרש בתרי אנפין, 7 פרלופין בחד פנים, בציניג וגיבו ברעדה, כלומר לשמח חתן וכלה וזאתה שעה גם לעורר לב המסובין על חטאת נעורים, וכן היה דורש הזמנות לעורר את העם לתשובה ואת הכל עשה כדי בצע כסף, רק לשם שמים.

בית החיים סערדאהעלי

רבינו עוד זילדותו הוכיח כשרונות יולאות מן הכלל, שעוד בשחר טל זילדותו היה נראה וניכר בו שהוא בר חכים, ובמעלליו התנכר נער, תורת ה' היתה מגמתו ויראת ה' החולתו, ואביו הירבה לפקח עליו, על לימודו ועל התנהגותו, אמנם עודנו באיבו עלם כך בשנים נשאר יחס מאב ואם, ואז כשעדיין לא הגיע לגיל בר מצוה כיהת רגלו לעיר באלאשא יארמאט לשיבת הגה"ק ר' אהרן דוד דייטש בעל גורן דוד זי"ע, אמנם לא ארכו לו שם הימים כי אסרו חג פסח כ"ג ניסן בשנת תרל"ח נסתלק רבו הגאון הנ"ל, ושם לדרך פעמיו לעיר סערנדא לשיבת הגה"ק ר' משה סופר בעל מהר"ם סופר זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב שלום אב"ד

ונכון לזיין מה שכתב בנו: אבי מורי זיכה רבים באמרתיו הטוריים יולאים מן הלז והיה כמעט חד בדרא כפה מפיק מרגליות אמרי יאה וגליא יאה, והרה"ק מרא דארעא ישראל רבינו יוסף קצי דושינסקי זי"ע קרא עליו מקרא: מלחא תפאייא זיב צמטאיות צקף דקר דקר על אפניו. (משלי כ"ה י"א) פירוש האגדה גופא היתה יפה כתפוחי הזהב והדיבור מלא טעם ויראת ה' כמשכיות כסף, עכ"ד והיה דרכו בקודש לשמח חתנים וכלות ולהלביב לב המסובין שמחת להלולי בהאי גיסא עין צמר תבכה על חטאת נעורים והעידן עצבותא קול נהי נשמע מנער וזקן, בלי בצע כסף שהיה סוחר ורק לשם שמים להורות לעם ה', וכן פירש הוא, על דרך זה כוונת הפסוק: והקטרת אשר תעשה צמח צמחה לא תעשו לכם קלש תהיה לך לה'. (פרשת כי תשא ל' ל"ז) ונראה ללל הפניות אשר יעשה אתם האדם וחי צדק, לריכין לעשות אותם בלי מחשבה ופנייה כי אם כולה כליל לשם שמים, יענין רש"י פרשת נשא (ו' כ') קטרת בגימטריא תרי"ג, ובכזב שתחליף קו"ף בל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ה, וזאת אשר אמר הקטרת אשר תעשה, אבל לא על מעשה הקטרת אשר מקטירים על המזבח כוונת הפסוק, אלא במתכונתה, כלומר על מספר וסכום קטרת והוא רמז על תרי"ג מצות, כולם לא תעשו לכם להנאתכם אלא קודש תהיה לך לה' כל מעשה מצותים יהיה לשם שמים.

טאפאלטשאני זי"ע. ורבו חיבבו מאוד שראה בו כי חנן ה' אותו בשכל אה ובהיר, בתפיסה מהירה וחודרת, ולב טהור ורוח נכון המשחוקק תמיד לעלות על סלום התורה, וגם מדות יקרות ונחמדות היו בנפשו אמודות, ולמד אלל רבו שם עד שהגיע לפרק הנשואין, וכאשר ראה רבו שהאיך מרדכי הולך וגודל במעלות התורה ויורד לעומקה של כל צעיה הלכתית בחריצות נפלא ובקיאיות רב צ"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים עטרו בכחז התרת הוראה.

בשנת תרמ"ח נשא אשה מכפר באנקעסי הסמוך אלל עיר וויילען, והיה בשנת תרמ"ח כאשר פשטה אז איזה מגפה רח"ל נגעה בו יד ה' ומתה אשתו וגם שני ילדים, בן ובת שהיו לו ממנה מתו אז.

והקרה ה' לפניו בשנת תרמ"ט זיווג שני הרבנית הצדיקת מרת רייזל ע"ה בת הנגיד המפורסם מוה"ר דוד רוב הערמאון ע"ה מחושבי וקאיני עיר וויילען, ועסק שם במסחר וקנין על יד חותנו, אבל בכל זאת למד בהתמדה רבה, והגה צ"ס ופוסקים כחשקה כחורה, וגם בל בחליפת מכתהים המשא ומתן של הלכה עם גדולי הרבנים בשעתו, ועד מהרה ילאו לו מוניטין כתלמיד חכם מובהק, ובחורי חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו כאשר ראו כן תמהו את גודל יקר תפארת שנהג עמו הגה"ק האדיר אב"ד דק"ק ר' ישעיה זילבערשטיין בעל מעשי למלך זי"ע, וכאשר ראו בני עירו כי גדול מרדכי בזית המלך מאון מלכי רבנו, האב"ד דק"ק אשר קירבו וחיבבו מאוד, ביקשו אותו שידרוש להם מדי שבת בשבתו בחברת תורת חסד, כי היה למדן מופלג ודרשן נפלא פה מפיק מרגליות דרשותיו הגעיימים.

רבינו יצב שם בעיר וויילען כמה שנים על התורה ועל העבודה במנוחה ושלום, ולאחר פטירת חותנו התמוטט לאט לאט עמודי מסחרו, ועל פי עלת ילדיו ובני

בעולם הזה. וזה מאמר הכתוב אל תירא כי יעשר איש כי ירבה כבוד ביתו (זו אשתו) כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו כי סגולה זו מהני רק לעולם הזה.

מתורתו של רבינו

מדרש מובא בדמשק אליעזר: כשראתה שרה שמשח לא יכנס לארץ אמרה: ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה (פרשת וירא כ"א י') ונראה, אם נחקור לכאורה למה אמר אברהם אבינו: יקח נא מעט מים על ידי שליח ולמה לא הביא בעצמו? יש לומר בפשוט כרש"י לקמן: שרצה לחנוך את ישמעאל למצות, והנה חכמינו ד"ל אמרו: על כי אמר יוקח נא מעט מים נתן גם הקב"ה לבניו מים על ידי שליח, (מסכת בבא מציעא פ"ו ב') ומכאן זה בא הענין של מי מריבה ועל ידי זה נסתבב מיתת משה, על כן אמרה שרה גרש את האמה ואת בנה.

אל תירא כי יעשר איש פי רבה כבוד ביתו. פי לא במותו יקח הפל לא ירד אחריו כבודו. (תהלים מ"ט ז"ח) דהנה דרשו חכמים על הפסוק: יעשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה (פרשת ראה י"ד כ"ב): יעשר תעשר – עשר בשביל שתתעשר. וכן הסביר רבי ישמעאל ברבי יוסי, שעשיתי ארץ ישראל נעשו עשירים בשביל שהפרישו מעשרות. (מסכת שבת קי"ט א'). ועוד נאמר: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (פרשת לך לך י"ב ט"ז) לאברם הטיב בעבורה והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשיכוו כי היכי דתתערתו. (מסכת בבא מציעא נ"ט א') ועכשיו יחשוב האדם מה לי ליתן מעשר, כדי להתעשר, הלא גם אם אכבד אשתי גם כן אתעשר ואין לי להספיד מהוני? אבל האמת כי העושר של תנית מעשר הוא עשירות לעולם הבא, אבל כבוד אשתו הוא סגולה רק להתעשר

כא תמוז תרפ"א [ב]

רבי מרדכי ב"ר יצחק זי"ע בעל אמירה דכיא סערדהעלי

רבינו הגה"ק רבי מרדכי פטעעני בעל אמירה דכיא מגיד משרים בחברת מחזיקי תורה בק"ק דונא סערדהעל זי"ע נולד בשנת תרכ"ג בכפר דאמענעש הסמוכה לעיר לעווא לאביו הגה"ק ר' יצחק זי"ע ולאמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

בזכמה יחירה העלה מלים של שמחה של מראה שהשאירו רושם כל ימח של חווה עדינה, וכבר צעיד אליהו הנביא ז"ל: על אינסי צדוהי דמזרחין עציבי שהם מזני עולם הבא (מסכת תענית כ"ב א'), וכמו כן היה נוהג להדור הידור של מראה במאונת ביקור חולים וניחום אבלים, בחכמתו ונועם שיחו ידע איך להשריש ממדת טובו על החולים ועל האבלים רגש של הקלת היסורים והאעזר, החולים והאבלים שמחו לקראת בואו, וידוע שצערנות כאלה הם מנת חלקם של בעלי עולם הבא. ודכירנא כאשר אבי מורו הגה"ק ר' יעקב צעל חוקע בעיר סערדהעלי זי"ע. היה חלום מסוכן במחלה כבידה שנה תמימה, והיה יסורים נוראים עד שראינו צעו"ה מדי שצוב שצוב שהחולי צדה עליו עד שלא היה יכול לילך לבית הכנסת, ובראש השנה שנת תר"ף הלך עוד צבית הכנסת כי הוא היה הבעל חוקע כמה שנים, אצל ליום הכיפורים כבר גדלה חולשתו ובערב יוה"כ צא הוא לביתו כמו הכל פעם, ואמר הזה"ל הלא ר' יעקב אחס תלמיד חכם ורדיק ואחס ידעתם שצביל כל נדרי אין העיקר לילך לבית הכנסת רק לדבר לפני מלך הכבוד ולבקש רחמים לפניו וזה יכולין לעשות גם צבית, נעשה מניין אכילוס, ובני הבחור מנחם (ה"ה בנו מו"ה ר' מנחם מסערדהעלי הי"ד וחתנו מו"ה ר' ששה שימאנאוויטש מקארמאראס הי"ד וחתנו מו"ה ר' שרגא פייש פליישמאן מסערדהעלי הי"ד, ובנו חוגרו מו"ה יחזקאל שלמה ב"ר יחזקאל שלמה גראסמאן הי"ד

אצדו, ויפדו עליו תאניההרבה רבנים גדולים ובניו וחתניו המופלגים ונשאו אחר מיטתו הרבה חיבורים גדולים אשר הגיח אחריו ככתבי ידות.

ואלא הטורים חרותים על מצבתו: עלמות חביבים מזיר הגבדים, פ"ט אחר מיוחד ממלדקי הרבים אציר צחורה צעל נפש טחורה, אבי עמו עטרת עדתו שצערים נודע תהלתו, כש"ת מו"ה מרדכי פטעעני ז"ל שהיה מגיד משרים לחברת מחזיקי תורה דפה, נפטרו בש"ט יום א"ך לחודש תמוז שנת תרפ"א לפ"ק בת סד"ה קנה ונהי הרימה על אצדן תפארתה וזורה וכבוד גדול עשו לו צמותו במספר מר לצכותו, אין די לקונן אצידתו חסרון לא יוכל למנותו כבוד תהיה מנוחתו האל ש-די תחלונו נשמתו, תנצ"ה

וסיפר הר"ר יחזקאל שווארטץ: הסתלקותו של רבינו עשה רושם נורא ואצל כבד בכל המדינה צפרט מחוז גליל העליון שהיה מפורסם בצדקתו ומדות התרומיות כי לא היה שמחה בלעדו ובכל פנה שפנה הציא אחרו שמחת נפש והחה"ד, זכיתי להיות בין המלוים, ועוד זכור ואזכור איך קינן עליו בהספדו חתנו כצבת עינו מו"ה שרגא פליישמאן הי"ד והיה אז בשנה ראשונה אחר נשואיו שלו עם זוג' התדיקת מרת חיי שרה הי"ד ואמר בתוך הספידו מה שאמר הכתוב: נְחִי יִהְיֶה לְבִיתוֹ שָׁנָה יָחַת וְשָׁמַח אֶת אֲשָׁפוֹ אֲשֶׁר לָקָח. (פרשת כי תאכל כ"ד ה') כי אצלו השמחה היא רק בצחינת והיית "אך" שמה (אכין ורקין מיעוטין הן) ונתמעט השמחה ב"אך" תמוז, כי צעל וראש השמחה עזב אוחנו לאנחות והשמחה נהפך לחוגה ר"ל

נשאר אחריו בניו הקדושים בנו הרה"ק ר' דוד זבי מפרעסבורג צעל מהרש"א הארוך הי"ד זי"ע, בנו מו"ה ר' שמעון אנערעזניאל הי"ד בנו מו"ה ר' מנחם מסערדהעלי הי"ד וחתנו מו"ה ר' ששה שימאנאוויטש מקארמאראס הי"ד וחתנו מו"ה ר' שרגא פייש פליישמאן מסערדהעלי הי"ד, ובנו חוגרו מו"ה יחזקאל שלמה ב"ר יחזקאל שלמה גראסמאן הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

צעל תפילה האון, ואני אהיה אחד מן העשרה, וכן הוא ועשו אז מנין, ואין לשער האיד יהי מחיה צוה את אבי זי"ע

צגנת תרפ"א נפל משכב טנשבה ארון אלקים ויאלה נשמתו הטחורה לגני מרומים צמעמד הרבה תלמידי חכמים ציום כ"א תמוז, פטיחתו הדהימה את כל העיר האצדה

בדרך טובים, רק הן לא רצה לציית, בעל ההגדה מעיד עליו, על האב, שאם דברי הן שבינו דבריו עד לידי כל שהוא אומר: מה העבודה הזאת לכם, זה מעיד שאף אתה, כלומר האב גם נבלל במשפט הן, כי לולא כך היה מקהה את שינוי בעודו ילד קטן, ואז בודאי לא היה מגיעים הדברים לידי כך, אשמת הן רשע הוא בסיבת האב שלא קיהה בו בעודו רך, כי לא שעה לדברי שלמה המלך ע"ה האומר הַנֶּדֶן לַעֲרֵךְ עַל פִּי דַרְכּוֹ (משלי כ"ב ו') והוא זצ"ל האריך בדרשה כב' שעות ויותר ולרוב חיבת הקודש עשה רתחלה לנטען ולהשקותו, אבל עיקר תנחת הפירות הוא מאת ה' אשר נתן בטבע האילנות, ועל כן אמר רבי יהודה אברהם אבינו ע"ה הדרוך את העם תחת האשל אשר שם קרא בשם ה' קל עולם, שלכל הפחות יתאמצו לעבוד אותו ברוך הוא בבחינה הלוא אשר המה יתרצו בחפץ להשקה לעשות רצון קונם, והקב"ה יגמור הפעולה לעמוד על ימינם להושיעם, אבל רבי נחמיה אמר שאברהם אבינו השתדל עוד יותר להביאם ולנשוא למדינה הגבוהה שיהיה עבודת ה' אצלם בבחינה הראשונה הנ"ל והביא משל לפונדק, כי הפונדק בראותו לתקן מאכלים צריך לעשות כל הפעולות וכל התיקונים הנצרכים עד אשר יהיה ראוי המאכל האכל.

וישע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' קל עולם. (פרשת וירא כ"א א ג) וישע אשל: רבי יהודה אומר אשל פרסד, רבי נחמיה אומר פונדק. ונראה הבחינה אשר ראינו בספר דברי פני אריה, שיש שני מדריגות עובדי ה', האחד הוא גבוה מעל גבוה, רוצה לקיים המצות בלי עזר וסיוע מאת הקב"ה כי אם בכחו ובגבורתו, והשני הוא כמו רוב אנשי העולם, מבקשים מאת הקב"ה עזר, כמאמר חז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו (מסכת סוכה נ"ב ב') והנה הפרסד הוא כלל האילנות אשר נתן האדם, וזה האיש עשה רתחלה לנטען ולהשקותו, אבל עיקר תנחת הפירות הוא מאת ה' אשר נתן בטבע האילנות, ועל כן אמר רבי יהודה אברהם אבינו ע"ה הדרוך את העם תחת האשל אשר שם קרא בשם ה' קל עולם, שלכל הפחות יתאמצו לעבוד אותו ברוך הוא בבחינה הלוא אשר המה יתרצו בחפץ להשקה לעשות רצון קונם, והקב"ה יגמור הפעולה לעמוד על ימינם להושיעם, אבל רבי נחמיה אמר שאברהם אבינו השתדל עוד יותר להביאם ולנשוא למדינה הגבוהה שיהיה עבודת ה' אצלם בבחינה הראשונה הנ"ל והביא משל לפונדק, כי הפונדק בראותו לתקן מאכלים צריך לעשות כל הפעולות וכל התיקונים הנצרכים עד אשר יהיה ראוי המאכל האכל.

כתב הגה"ק ר' יוסף אליהו הכהן שטיינער זומ"ץ סערדהעל וויין זי"ע דכירנא השנת תרע"ט כאשר שבו תושבי ירינו סערדהעלי מן המלחמה הנוראה שנסתיימה אז, וכיבדו את הרה"צ ר' מרדכי זי"ע שידרוש בבית המדרש הגדול, ואמר דברי תורה מתוך תוכחת מוסר ובתוך שאר דבריו הנעימים שעשו רושם כביר, אמר: רשע מה הוא אומר: מה הקבדה הזאת לכם, לכם, ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל לפי בעקרו. ואף אתה הקבדה את שנינו ואמר לו: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי, ולא לך. אילו היה שם, לא היה נגאל. (הגדה לפסח) ודקדק מה הלשון אף אתה? ואמר לפי רוח הזמן אז: שכוונת בעל הגדה הוא שאם יארע ח"ו תקלה בביתו של אדם מישראל ובנו מתדרדר מדרך ישראל סבא ושואל, מה העבודה הזאת לכם, כלומר שמצוות התורה בעיניו עבודה וסבל בלי טעם, אל ינסב האב להצדיק את עצמו באמרו שהוא חף ממשע, כי הוא האב רצה שילך

על זאת ופתפל כל חסיד אלקי לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו. (תהלים ל"ב ו') שמעתי מליצה נאה: כי חסיד עושה לפני משורת הדין וממילא גם אם ימצא אבידה ששטפה נהר יחירנה לבעליו, אבל על כי באמת מן הדין הוא שלו היצר מכניס בלבבו מחשבות שלא להחזיר, וממילא הענין הוא לו לנסיון, ועל זאת יתפלל כל חסיד שלא יביאנו המקום לידי נסיון, ועל כן לעת מצוא, כלומר אם ימצא מציאה, רק לשטף מים רבים היינו אבידה ששטפה נהר, אליו לא יגיעו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כא תמוז תרצ"ג

רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זי"ע הרה"ק משטעפענשט

רבינו הרה"ק רבי אברהם מתתיהו פרידמאן משטעפענשט זי"ע מגדולי האדמורים ברומניה נולד ביום האחרון של חנוכה ב' טבת בשנת תר"ז ונקרא אברהם על שם זקנו הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע ועל שם מתתיהו החשמונאי בן יוחנן כהן גדול ע"ה. לאביו הרה"ק ר' מנחם נחום פרידמאן ראש שושלת שטעפענשט זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק המגיד הגדול ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו ה' קדוש חלק' מופת הדור, אורחו היה כמו מלאך חלקים ועובד ה' ביראה ובזהבה ושמו הלך לפניו עוד במולדתו, רומניה, ושם הוא נחשב כאחד מל"ו הדקיקים, ורבים הלכו לאורו ומהם תלמידיו הקדושים הרה"ק חיים זאנוול אצטמוויטש אלמור"ר מרימניץ זי"ע והרה"ק ר' אליעזר זוסא פארטוגאל מסקולען זי"ע והרה"ק ר' יעקב יוסף טווערסקי מסקוורא זי"ע והרה"ק ר' משה ווייס הנקרא ר' משה בטלן זי"ע משב"ק של הרה"ק ר' דוד מסקוורא זי"ע,

וכמעט לא אמר תורה ברבים וגם דבריו היה מעט, היה שואל כל הבאים לבקש את דברו "האסט אמונה" ולכל אחד ואחד השיב את בקשהו בנוסח תמיד, אם המבקש צריך רפואה אמר: דער השי"ת זאל העלפן זאלסט האצען א רפואה שלימה. לזש"ק אמר: דער השי"ת זאל העלפן זאלסט האצען זרע של קיימא וכן הוה.

פ"א נסע רבינו יחד עם אביו הק' על הכפור, והתחיל הכפור להשצר אמר הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע לחסידיו: התפללו על בני זכור קדוש שלי, מילא איד, אבער ער איז לאך א בור סיד שאינו מאכד טיפה.

פ"א בהיותו רבינו עוד ילד קטן, יצב רבינו בחיקו של זקנו הרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע ולימד את האותיות האלף בית לפי הסדר א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'. כאשר הגיעו לאות י, שאל אתו זקנו מה שמה של האות הבאה היא האות י', השיב רבינו: לאם איז די זיידע, "די זיידע איז א יוד" שאל אתו זקנו ומה אהיה? השיב רבינו "איך בין א קליינע יודעלע" נענה זקנו ואמר: " די וועסט נאך זיין א גרויסע יוד".

בי"ד כסלו בשנת תרכ"ט נסתלק אביו הק' ונקבר ביאסי. וסיפר צעין הבאים לרבינו לנחמו היה הרה"ק ר' יצחק מבוהוש האלמור"ר הראשון זי"ע והיה גם הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאליגורא זי"ע, התאונן רבינו שנסאר יתום לעיר ואיך ינהיג הלאה את ה'הויף? אמר לו הרה"ק מבוהוש: (כדי לנחמו) ומה אני יאמר, הלא כך הותיר לך אביך לכה"פ הויף עם עולים ויוצאים, והכל בנוי. וכילדעו נהג אביו הק' בפאר והדר כמנהג אביו הרה"ק מרוזשין זי"ע. אגב צביתו המפורא נבנה חדר שכניה "חדר המשיח" והונחו בו כתר זהב וכלים יקרים מאודן אבל לי לא השאיר אבי הרה"ק רש"י מסאליגורא זי"ע לא הויף ולא חסידים כלום, והייתי צריך לזכר לבנות הכל. ונענה ע"ז האלמור"ר הזקן מסאליגורא: וואס גלייכסטע דיר לו איהם, 17 ביסט חד בדרא אין אמונה. (פרי נדיק)

בחגות ליל שבת קודש ככ"א תמוז בשנת תרל"ג, ניסק רבינו את האיציט ונסתלק לגנוזי מרומים ונקבר ביום א' ביאס ברומניה. ובשנת תשכ"ט הועבר קברו מרומניה לארץ ישראל.

ומספר כי קשפרו והולילו את גופו הטהור מהקבר, היה גופו שלם כביום קבורתו ורימה לא שלטה בו. וביום ה' מרחשון שנת תשכ"ט היתה הלוויה בתל אביב והשתתפו אלפי ישראל ובהם גדולי ישראל ומנו"כ שנחלת יצחק גבעתיים, מקום קברתו הפך למוקד עליה לרגל ליהודים רבים הזקוקים לזכרה וישועה, ובפרט ביום ההלולא פוקדים את המקום קברתו אלפי ישראל. רבינו לא השאיר אחריו זש"ק,

סגולה לומר בליל שישי ועי"ז וועט מען האבען א פרייליכן שבת!

רבינו זי"ע היה רגיל לומר בשם אביו הק' זי"ע בלשוה"ק: ווער ס'ויל האבין א פרייליכן שבת, זאל ער רעדן בליל שישי פונעם הייליגען זיידן דער גרויסער רבי שלום מפראוויטש זי"ע, און אז ער האט נישט קיין סיפור זאל ער רעדן פון זיינע הייליגע טישן און בענק.

ד' תנאים להפוקדים על קברו של רבינו זי"ע

רבינו זי"ע פ"א: שקבלת הבקשות על ידי ההשתטחות על קברו היא. א) כשבאים לנסיעה במיוחד ולא בדרך אגב. ב) לידור פרוטה לפחות למוסדותינו הקדושים. ג) אמירת מזמורי תהלים לפי סדר זה: ק"ל, קכ"ח, קל"ג, כ"ג, ואנא בכח. ד) לבקש על דבר אחד ובחזקה. (מהרה"ק ר' משה בטלן זי"ע)

כב תמוז תרנ"ו

רבי רפאל משה ב"ר שמואל בעל הלכה למשה ראב"ד צפרו הנקרא רפאל המלאך

רבינו הרה"ק רבי רפאל משה אלבאז ס"ט הנקרא רפאל המלאך בעל הלכה למשה ראב"ד צפרו זי"ע כמו כן מכונה בשם הרמ"א נולד תקפ"ג לאביו הרה"ק ר' שמואל הרב הכולל זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה זי"ע מנכדי משפחת גורשי קשטילייא ספרד, על פי האגדה בני משפחת אלבאז הם מצאצאיו של יהושע בן נון

היום, הגוי דיבר עם הישראלי בלשון הגויים ההם ואמר לו: שהוא רואה מרחוק נחש גדול כפגעו (הגורל צערכי אלא) ועומד בין האילנות, ונראה כמו אילן מרוב ענפיו, האפרים עמדו על ראשו כי נדמה להם שזה אילן, והנחש בולע אוחס, הגוי אמר לישראל, כי הנחש מביט אל עבר האחר ועדיין לא ראה אותו, ואם יראה אותו יהיה בסכנה, הגוי היה בידו קנה רובה, הגוי אמר ליהודי, שהוא רוצה לקלוע בנהגה על ראש הנחש, אם יפגע בו וימות הנחש נימלט מידו, ואם יחטיא ולא ימות הנחש, יבוא הנחש אלינו כדעם ונהיה בסכנה, עיבד אותו רבינו עד שיתפלל, לאחר שהתפלל בכונה גדולה, עשה תשובה, הרשה לגוי לירות בנחש, קלע בו הגוי ונהרג הנחש, התקרב אליו הגוי והפשיט את עורו, וקרע את בטנו ומלאו בו כפרים שעדיין חיים, אמר הגוי לרבינו: כי הנחש הזה פוחדים ממנו כל הפלשתים הגרים במדבר הזה, וכעת מסר אותו הקדוש ברוך הוא בזכות תפילתך. והיה כמובן קידוש השם. (מלכי רננו)

וסיפר שקודם פטירתו הקדיש סכום כסף להדפסת ספריו הלכה למשה, עדן מקדם ועטרת פז, ואזיה שבמשך כל השלשים יקבעו ישיבה בביתו מתלמידיו חכמים וישלמו להם חצי כורו ליום. וביקש מאשתו כי לאחר שנת האבל תעלה לארץ ישראל וישב הדבר כאילו הוא בעלמו עלה היות וכל ימיו השתוקק לכך.

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ג שנה בערב שבת קודש עם כניסת השבת בכ"ב תמוז שנת תרנ"ו

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק, אך בניו הם ספריו וחיבוריו מחד גיסא, ותלמידיו מאידך גיסא.

מספרים שהוא גידל יתומה וכשהגיעה לפרקה השיאה ועשה לה כל מה שהאב עושה לבתו, כמו כן לפני פטירתו איה לכת לבנו החורג עשרים כורו לכורכי ינשוואו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה חכם גדול ומקובל בדורו כפי כל החכמות ומשורר נפלא, פאר הדור איש שהכל בו והיה אב בית דין בעיר אפרו, וחיבר ספרים יקרים, ספר הלכה למשה פסקי דינים, ליון משפט על חושן משפט, זכאי לך על הלכות שחיטה וטרפות, זכאי לך על הלכות שחיטה ובדיקה, שקל הקדש חרוזים, באר שבע על שבע חכמות, פותר מים פירוש על ספר מים עמוקים, מיני מתיקה חידושים ופרפראות, חולת אהבה מליצות לאגרת שלומים, דרך משה לרושים, פרשת הכסף מוסר ומשלים על מליצות ההגיון, ארבעה שומרים, והם שומר הבית שומר שבת שומר מצוה שומר תוכחות ודינים, ספר כריתות סדר גיטין וחליה, כסא המלכים סדר השתלשלות המלכות עד היום, כח מעשיו על חכמת העיבור, שיר השק וקול זכים פיוטים וקניות, עטרת פז על לרופי שמות אה"י, עדן מקדם קאת הקדמות ממאמרי רז"ל על סדר א"ב, האר המשכן קיטור משכנות הרועים, תורבץ האחר למאור כל דברי חפץ בפוסקים על סדר א"ב. ועוד ספרים יקרים.

מנעוריו וגם עד זקנה כל מעשהו באמונה ולא ימוש מתוך האהל אהלה של תורה ולילה כיום יעיר כחשיכה כאורה, בהיותו לעיר נתייתס מאביו ונכנס לבית המדרש של דודו הרה"ק ר' עמרם אלבאז זי"ע וגם שימש דודו הרה"ק עמרם אביטבול זי"ע

בהיותו רבינו כבן כ"ח סמכו את שני הרבנים הנ"ל את ידיהם והרשוהו לדון בין איש ובין רעהו.

כשהגיע לפרקו בזיווג ראשון נשא לאישה הרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה בתו של הרה"ק ר' אברהם מאמאן זי"ע, ובזיווג רביעי נשא להרבנית הצדיקת מרת מזל טוב ע"ה.

לא זכה להיפקד בזנים מכל ארבע נשיו, על כן הקדיש את חייו לכתיבת ספרים ופיוטים רבים, וגם ללמוד עם תלמידים ומהם זכו להוראה שסמך ידיו הקדושים עליהם ה"ה הרה"ק ר' שלום אזולאי זי"ע אברהם בן שטרית זי"ע ובן דודו הרה"ק ר' אבא אלבאז זי"ע.

זכה רבינו לשלושת הכתרים: כשהיתה עצרת גשמים וערך תפילה כנהוג, נחבק מנגדולי המוסלמים להרבות בתפילה ובתחנונים, כי השעה היתה לריכה לכך, ולזה ערך תפלה גדולה בבית החיים, ושם בדרשה ארוכה עורר לב הקהל לאציהם שבשמים, ותפלתם מהרה נתקבלה בלרון, ובחזרתם אל האלמלאך בדרך ירו גשמי ברכה, ושם השם נתקדש על ידו. כל המוסלמים יאלו לקראתו וקבלו פניו בתופים ובמחולות, והשר גזר על כל החקלאים המוסלמים לתת לו לרבינו בצוהה השנה חלק מתבואות השדה, כי הוא היה מקובל עליהם כמלאך.

סיפר הגה"ק ר' שלמה אבן דגאן זי"ע ששמע מפי רבינו כדברים האלה: פעם אחת הלך רבינו בחדשי הקיץ אל אחת משכונות הגויים בבחנת ישראל וגוי אחד, בהליכתם בדרך כחוס

כתב רבינו זי"ע (ערך שמיני עצרת) איתא בירושלמי: ר' חייא חלף אדוך פלן אחו ואמרו ליה דקא מזולתי אינשי בשמיני עצרת נטל פתקא וכתב עליה ביום השמיני עצרת תהיה לכם אל תיקרי תהיה אלא תחיה. ע"כ ופי' המפרשים שעל ידי זה יהיה לכם אריכות ימים. וקשה למה נטל פתקא ולא אמר בפיו בהדיא ופי' הרב מוה"ר יואל בעל שם ז"לה. על פי מאי דאיתא בכמה מקומות בגמ' דר' חייא לא היה יכול לבטא ח"ת ובמקום ח"ת היה אומר ה"א. וכמ"ש במגלה כשאתה מגיע לנפשנו חתה לה' לא נמצאת מחרף ומגדף. ובה יבוא על נכון. שכיון שר' חייא לא היה יכול לומר בהדיא אל תיקרי תהיה אלא תחיה. והיה קורא שניהם תהיה לכן נטל פתקא וכתב וכו' ודוק. (ערך מקדם)

כמה סגולות מספרי רבינו

קבלתי מי שמאבד אזה דבר אם ינדור ויאמר אם אני מוצא אותה אני נודר סך מעות שמן למאור של נשמה של רבי מאיר בעל הנס מיד מוצא האבידה ובלבד שלא יעבור זמן שאם האבידה היא מעות איפשר שכבר הוציא אותם בהנאותיו ואם הוא חפץ או בנד אפשר שהולכי למקום אחר או עשה בו שינוי באופן שאינו ניכר ואז אינו מועיל הנדר. (ערך מקדם ערך אבידה בשם מדרש תלפיות)

יקח דבר מהאפיקומן לנשוא אצלו או במקום אחר והוא סגולה להצלח מן הגזלנים ולהבריה הקליפות ממנו. (ערך מקדם ערך אפיקומן בשם מדרש תלפיות)

מתורתו של רבינו

קול דנה וישועה באהלי צדיקים ימין ה' עשה חיל. (תהלים ק"ח ט"ו) והוא על דרך שאלה ותשובה, והכוונה: אך יהיה דבר זה של התשובה - לרשעים, אשר התעיבו עליה וקלקלו צינורות השפע, ואדרבה היה ראוי שיהיה קול רינה וישועה - באהלי צדיקים ולא באהלי רשעים? לזה השיב: ימין ה' - שהיא פשוטה לקבל שבים. לא מלבד שמתכפרים עוונותיו, אלא גם זדונות נעשות לו כזכויות. וזהו - 'עושה חיל'. אבל זה לא יתכן כי אם כשתהיה התשובה מאהבת הרוממות, לא מיראת העונש. וזהו שאמר: 'ימין ה' רוממה', פירוש, כשתהיה ימין ה' רוממה, שתהיה התשובה מאהבת הרוממות - אז ימין ה' עושה חיל. (דרש משה)

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים (פרשת כי תצא כ"ב ז') איתא במדרש שלוח הקן שכרו שיהיו לו בנים (תנחומא כי תצא), וזהו הרמז "ואת הבנים תקח לך", דהיינו שתזכה לבנים. ובתקוני הזהר ובכתבי האר"י ז"ל איתא בקיום מצוה זו מקרבים את הגאולה ונראה שגם רמז בפרשה "ואת הבנים תקח לך", "את הבנים" שהם ישראל שנקראו בנים למקום, "תקח לך" מבין האומות. (ערך מקדם)

מי שיש עליו חובות צריך שיפרע חובותיו תחילה ואז יעשה שדקה. וכן מוכח מדברי זוהר. וספר חסידים. ובה פירשו כת הקודמים פסוק בפרע פרעות בישאל בהתנדב עם (ב"ד שופטים פרק ה' ב') בדרך הלצה כי בתחילה בפרע פרעות בישאל. שיפרע חובותיו. ואז בהתנדב עם. (ערך מקדם)

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כב תמוז תקנ"ב

רבי שלמה הלוי ב"ר מאיר הי"ד זי"ע הרה"ק מקארלין

רבינו הרה"ק רבי שלמה הלוי מאקרלין הי"ד זי"ע, כתב בספר שם הגדולים שצדיקי דורו אמרו על רבינו שהוא משיח בן יוסף שכן מבואר בחז"ל שסופו של משיח בן יוסף להיות נהרג על קדושת שמו יתברך. נולד בטולטשין בשנת ה'תצ"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר הלוי סג"ל זי"ע ולאמו הצדקנית מרת יוטא ע"ה

ויעשה תשובה שלימה. וכן הוא שאותו איש נעשה לבסוף בעל תשובה גמור. (ספורי חסידים)

סיפר תלמידו הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע לאחר הסתלקותו בעלות רבו השמימה כסבור היה ברוב עוותותו שבודאי יולכיהו לגיהנם, ומשום כך, בשמעו שם כרוז שמכריזים "פנו מקום לרבי שלמה" לא חשב כלל שמתכוונים אליו, אמנם לפתע ראה שהמוני לדיקי הדורות יחד עם מלאכים ושרפים יולאים לקראתו בשירה ובשמחה רבה, ואמרו לו שצאו להוליכו לגן עדן, תמה רבינו ואמר: כי זה עולם האמת, שנותנים חלק בגן עדן למוי שהוא ראוי לגיהנם? ולא הסכים ללכת עמהם בשום אופן עד שכביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו בא אליו ואמר לו שלמה בן יוטא בני בוא עמי לגן עדן והנני נתן לך מאוצר מתנת חנם" אז נהרצה והלך לגן עדן,

ועוד אמר הר"ר אשר זי"ע שיום כ"ב תמוז יומא דהילולא של רבינו הוא כמו יו"ט, ואינו נחשב כלל כאחד מימי המצרים, כשם של"ג בעומר יומא דהילולא של רבי שמעון בר יוחאי זי"ע אינו נחשב כאחד מימי האבל שבין פסח לעצרת, שהרי לאמיתו של דבר ישנו יום אחד יתר על שלושת השבועות, כי מ"ז בתמוז עד תשעה באב ישנם כ"ב יום, והוסף ואמר שאם היו שומעים לו, היה מחיר לישא אשה ביום זה, כשם שמותר בל"ג בעומר, אבל כיון שידוע הוא שלא יציתו לו, לכן אינו אומר כלום אבל בתוך לבי אני יודע בברור שמוחר.

רבינו היה איש קדוש וגורא יקד יקוד אש שכל תפילותיו היה נשמעים שהתפלל בקולו קולות וכל דיבור ודיבור שיאל מפה קדשו הרעיש עולמות.

וסיפר שפעם שמע אחד מתלמידי הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע את קול תפלתו, ונתעורר מזה מאוד עד שלבדו דבק לרבינו, וראה להישאר לחסות בלבו, אבל רבינו לא הניחורו וראה לחזור אל רבו המאור עינים זי"ע. ופ"א היה קטרוג גדול למעלה על דבר שבני ישראל מזלזל בתפלה. וגזרו בשמים לבטל מבני ישראל כח התפלה ח"ו, והמלכות גזרה לאסור לבני ישראל להתפלל רח"ל, באותה שעה התייצב רבינו ואמר על עצמו: ואני תפלה, הרינו מקבל עלי להתפלל במקום כל בני ישראל, וזכה פעל בשמים לבטל את הקטרוג והיאל את כח התפלה שלא יבטל מאתנו. (עבודת עבודה)

רבינו היה תלמיד מובהק של הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין זי"ע שאמר על רבינו: כשאומר בליל יום כפור ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אינו מניח נירוץ בפולען, לוטא ורוסיה שלא יעלה אותו. ותלמיד מהרה"ק המגיד הגדול ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע. ולאחר שעלה המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע למרום הרכיבו אותו החסידים אלוף לראשם וכיהן בנישואות כשלושים שנה. מקדשותו ופרישותו כ' ספרי הגדיקים נפלאות, ה' בעל רוח הקדש, וה' נהירין ל' צבילי דרקייע, אלפי ישראל הסתופפו בלבו וגדולי ישראל ה' תלמידיו, ובתוכם הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת לעכאוויטש זי"ע הרה"ק ר' אשר ראש שושלת סטאלין זי"ע הרה"ק ר' משה מבראד זי"ע הרה"ק ר' יואל מטשפלא זי"ע ותלמידו מובהק הרה"ק והגורא השרף ר' אורי מסטרעליסק זי"ע. שאמר עליו: כל רבי הוא שורש לנשמות ישראל, אבל הרבי שלי הרבי ר' שלמה'לע, הוא שורש של כל השרשים. ומפני כך היה בכחו לרומם את כל בר ישראל, ואף את הפחות שבחיותם הגביה עד למעלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמה. (עבודה עבודה)

וה' ידוע בזמנו כי מי שנגע ביד רבינו לא מת בלא תשובה, וכ' בספר ספרן של לדיקים שרבינו ראה ברוח קדוש מסוף העולם ועד סופו וידע על בני אדם מה ומי ה' בגלגולים הראשונים, וכל החיונים פחדו ממנו וכשיאאה נשמתו בטהרה מת באמרו תיבת וינטלם וינשאם כימי עולם ע"כ.

ובעוה"ר נהרג באמצע תפילתו באמירת כתר על ידי איש חיל אחד בעת המלחמה שירה בו חץ ביום כ"ב תמוז בשנת תקנ"ב.

קודם פטירתו אה רבינו לתלמידיו ה' שלאחר פטירתו יסעו המה לקבל את מרותו של הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין זי"ע, נסע הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע לנעשכין כמאות רבו, ובהכנסו אל הקודש פנימה להרה"ק מנעשכין זי"ע ראה שם אדם אחד, והכיר עליו שהוא בעל עבירה ומלא מכף רגל ועד ראש בעוונות ובחטאים, ולתדהתו קירב הר"ר מרדכי את האיש הואו בקירבה יתירה, אז הירס הרה"ק מסטרעליסק זי"ע את קולו על האיש ונעק עליו "לא החולה" נענה אליו הרה"ק מנעשכין זי"ע ויאמר" בבקשה ממך אל נא תתערב בדברים שאינם שייכים אליך. ולאחר מכן הוסף ואמר: דע לך כי מסיבה זו שלח אתכם רבכם זי"ע הנה, למען תלמדו שמי שאינו אוהב את כל איש ישראל באשר הוא, אפילו לבעל עבירה ר"ל, לא הגיע אפי' למחילת הדרך בעבודת השי"ת, כי אם יקרבו איש כזה, הרי בלתי שום ספק שצדקו של דבר ישוב לאלוקיו

הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין סטאלין זי"ע התחנך בבית רבינו זי"ע ואחר פטירת רבינו החל לכהן כאדמו"ר בזליחוב פולין ואח"כ עבר לסטאלין הסמוכה לעיר קארלין.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוב בער מטולטין זי"ע חתן הרה"ק ר' ברוך ממעזריטש זי"ע.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק הנקרא בשם השרף זי"ע אמר בשם רבינו זי"ע: כי מי שזיכהו השי"ת לעשות איזו שמחה של מצוה, כגון ברית מילה או נישואין לבניו וכדומה, פותחים לו כל ההיכלות, וממלאים כל משאלותיו, ואותו איש אשר מצער ומקניט אותו ביום הזה, ועל ידי כך הוא מסלקו אפילו לרגע אחד מכל אותם ההיכלות העליונים, יש בו עוון גדול. (ספורי חסידים)

כג תמוז תק"ט

רבי יחזקאל ב"ר אברהם זי"ע בעל כנסת יחזקאל אב"ד אה"ו

רבינו הגה"ק רבי יחזקאל קצינעלבוגין בעל כנסת יחזקאל אב"ד אה"ו זי"ע נולד בשנת כסלו תכ"ח בעיר בריסק ליטא לאביו הגה"ק ר' אברהם דומ"ץ בריסק זי"ע נין ונכד הגה"ק רבי יעקב זי"ע ונכד הגה"ק רבי אברהם אשכנזי אב"ד לבוב זי"ע

שיתמנה לרב ואב"ד בעירות הללו וקם יהיה למוקדש לו. וכן נתקיים בו שנתקבל היקף לאב"ד דקס קהלות אה"ו. (שיחת חולין)

וכתב רבינו בספרו: וְעַל הַשְּׁנוֹת הַהֵלוֹס הָלַ פְּרָעָה פְּעָמִים פִּי נְכוֹן הַדָּבָר מֵעַם הַהֲלָקִים וּמְהֵרָה הַהֲלָקִים לְעֲשָׂאוֹ (פרשת מתק"מ מ"א ל"ב) עפ"י מש"כ בזה"ק: כי יש שני מיני חלומות, אחד על ידי מלאך מיכאל, ואחד על ידי מלאך גבריאל והם חלומות המתקיים, ויש בכל אחד מעלה וחסרון, הא' יש בו מעלה שכולו מתקיים, רק פעמים יתקיים בזמן רחוק, והשני הוא להיפך, יש בו דברים בטלים אבל חלק המתקיים יבא בקרוב, נמצא כאשר רואה השי"ת להראות לאדם דבר שכולו יתקיים ובקרוב ב' למעלותא, אזי יחלוס חלוס וז' פעמים זה אחר זה, פעם אחד על ידי מלאך מיכאל, ופעם ב' על ידי מלאך גבריאל, ולז"א יוסף האדוק לפרעה: וְעַל הַשְּׁנוֹת הַהֵלוֹס הָלַ פְּרָעָה פְּעָמִים, הוא נסבה בחלוס א' מראה, פי נכוון הַדָּבָר מֵעַם הַהֲלָקִים (נכוון מלשון אמת שכולו יתקיים) ועוד כי, וּמְהֵרָה הַהֲלָקִים לְעֲשָׂאוֹ. (מים יחזקאל)

ל"ו שנים ישב רבינו באה"ו על כסאו ברמה, וביום ד' כ"ג תמוז אחר חרות היום בשנת תק"ט נסחלק לגנוי מרומים, זקן ושבע ימים וראה שלשלת היוחסין יואלים מזרעו, כולם גדולי ישראל ולדיקי הדור. ומנוחתו כבוד בבית החיים באלטונה

חיבר ספר שו"ת כנסת יחזקאל וספר מים יחזקאל דרשות על התורה וספר לחם יחזקאל.

כתב רבינו בווואחו: על מצבה שלי וכתב רק פה נטמן הרב המפורסם אב"ד מה"ר רבי יחזקאל בהמ"ו מוה"ר אברהם זל"ה קצינעלבוגין אב"ד ד"ג קהלות בעל המחבר תשובת כנסת יחזקאל ולחם יחזקאל ומים יחזקאל נפטרו וכ"ו ויותר אין שום תוארים ח"ו כי ח"ו יגרמו לי רעה והרבות דינין ח"ו, וקם גאון לא יזכר כלל כידוע שאף בחיי לולא כבוד הקהלות הייתי מקפיד והייתי מוחק קם הגאון כי בעו"ה בדור הזה אין גאון יעקב וגאון ישראל. (וואה)

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

קטע מצוואתו

לכם הנני פוקד על אמ"ן מנעו כל מחשבות זרות ולענות אמן בקול רם מילין להרים סימן, אל תשכחו לענות אמן אחר ברכת פורס סכת שלום, ובברכת המזון על כל הרחמן, ובזכות אמן, יהיו בתיכם מלאים כרמון, ותעלו כטוב שמו, והקמים עליכם יהיו כדומן, ויצלכם ה' משעיר ותימן, ותזכו לעלות למקום ששם גדל קמנין, ואם יתממה חכו לזמן, אשר בלבו של מקום טמון אשר נשמע להאזרחי הימן. (צוואה)

רבינו היה גאון האמיתי ראש גולת אריאל, שהכל אמר עליו מוקדש מקודש, שכבר בצעירותו התגלה כחריף ופעילי. והאיר בחורו את כל העולם כולו, והניח גם כן בן גדול הדור הוא הגה"ק ר' דוד אב"ד קיילאן זי"ע שהיה אביו של הגה"ק ר' אברהם אב"ד בריסק זי"ע.

מגדולתו קם אהה מואל ענוותנותו, היה עניו כהלל, כמו שכתוב רבינו בווואחו לבניו: לכם אני מגלה טפה וטפחיים מכסה, כל ימי היה נפשי עמוסה, וזוהרתי מלנח נחמים, או להטמין לאדם פחי' להיות ח"ו רודף רוחים וכ"ו. למופת הייתי כל ימי חלדי' לא רדפתי ללבוס בגדי רקמה ורדידי' לא מלאתי פי שחוק אף ביום חדידיה, על כל אלה צמורס קהדיה. ובכל מילי דעלמא היה ניהא כי שיוגמר מבלעדי ולא אמרתי איה כבודי או פן הדבר פירי' תמכתי בזכות אבותי יגיני בעדי, בטחתי בה' המשביע בטוב עדיה, ובכוד ה' קמחלא הכלה מכדי, ובחלקן תמיד בחילה אסלדי, כבכרם עין גדי, וזה היה ת"ל תפארת וכבודי. (וואה)

רבינו היה דרכו בקודש לירד לפני התיבה להתפלל, והיה לו ניגון מיוחד על מכלכל חיים, והיה בהאמצות אש עני אחד אשר קבל את הניגון הוא היה יודע לנגן אותו עם כל התנועות ששקה רבינו, והיה הולך בבתי מרחץ ומנגן הניגון הזה לפני היושבים שמה.

והיה כנגן המנגן מלאו השומעים פיהם שחוק ונתנו לו אהה אהרות כסף בעד זה. והיה בהודע הדבר לראשי הקהל דקס, ויחר להם מאד כי נבלה עשה בשראל לעשות שחוק מרבינו, וישלחו להגיד לו כי עד כ"ד שעות לא יראה ולא ימאץ בעיר האמצות, ואם לא יעזוב את העיר עונש יענש ונתן בפלילים, ויזר לו מאד וימחר לבא לפני רבינו, ויספר לו את כל אשר עשה ואת אשר נגזר עליו מאת ראשי הקהל, ויתנאל כי לא צמד ובמעל עושה זאת רק כי ממנו פרי מחייתו נמאל, ובלעדי זה אין לו שום מקום מואל להמליא טרף לבני ביתו. ויכמרו רחמי רבינו עליו ויחן פיסת נייר וכתב עליו כדברים האלה: קרות נחונה ממני למוכ"ז לכלכל עצמו ממכלכל חיים. (שיחת חולין)

היה תלמיד מובהק של הגה"ק רבי מרדכי זסקינד בעל שו"ת מהר"ם זסקינד זי"ע, כי בהסכמתו על ספר רבו המובהק כתב: שהא' אכל אלכו בקרא שמינה אפתורא דלהבא. וגם שמע חידושים נפלאים מצנו הגאון ר' משה זסקינד זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הגה"ק ר' שלמה זלמן סירקיש מצריסק זי"ע נכד של רבינו הב"ח הגה"ק ר' יואל סירקיש אב"ד קראקא זי"ע והתנו של הגה"ק רבינו יוסף-טוב ליפמן הלער בעל הספוטת יוסף טוב זי"ע

לאחר חתונתו כיהן כאב"ד בעיר זיטל, בירז, וקיילאן, ואחר כך בשנת תע"ג נבחר כאב"ד וראש הישיבה בקהילות אה"ו, אלטונה האמצות ווואנדיזבעק, שמיאל קם מקום בן רבו הגה"ק ר' משה זסקינד זי"ע.

וסיפר שבימי חורפו שהיה אב"ד בעיר קיילאן, השכים בבקור פ"א ונפל פסוק לתוך פיו: פי' בַּחַר ה' בְּעֵינָיו אֶנְוָה לְמוֹשֶׁה לו. (תהלים קל"ב י"ג) ויספר זאת לאחיו הרב, ויאמר לו אחיו זה פתרונו: כיון בגמיטריא יחזקאל, חושבנא דרין כחושבנא דרין, או"ה נוטריקון: אלטונה וואנדיזבעק האמצות, וזה פירושו: כי בחר ה' בציון היינו ביחזקאל, או"ה למושב

תמונת חזקאל שדפסה בח"י רבינו

ולא כערך השוויו, דאי כערך שוויו הא אין ערך ואין שיעור לדמו יוסף וכ"ו. (מים יחזקאל - דרושים יקרים)

בהגדה של פסח: ארבע מי יודע, ארבע אני יודע. כתב רבינו דקאי על ד' כוסות דקאמר בגמרא איך תיקנו מלתא דסכנה היינו זוגות ומשני א"ק ליל שמרים משומר מן המזיקים, ולכאורה היינו ל"א ניהא דבתשרי נולדו אבות ובתשרי יהיה נגאלין, יש לומר, דדרשינן קרא דליל שמורים ע"ז דמשומר מן המזיקים, אבל לר"י דאבות בניסן נולדו ובניסן עתידין להגאל ואת ליל שמורים מבע"ל לכדרשינן לילה המשומר ובא מששת ימי בראשית לגאולה העתידה ואם כן מנ"ל דמשומר מן המזיקין ואם כן יחזור ק' לדוכתיה ד' ארבעה מי יודע למה תקנו זוגות שהוא סכנה? ומתוך ארבעה אני יודע, ד' אמהות דאמהות מגינות על כישוף המצוי בנשים על כן בד' כוסות לית בהו משום זוגות דהן נגד ד' אמהות המגינות מכל סכנות כאלה. (מים יחזקאל)

מתורתו של רבינו

ויעברו אנשים מדינים שחריים ויעשו יוסף מן הבור וימקרו את יוסף לישמעאלים בעשרים קסף ויביאו את יוסף מצרימה. (פרשת וישב ל"ז כ"ח) לכן מכרו את יוסף בעשרים קסף שהם ה' סלעים, כי השטן קיטרג במכירת יוסף כי כתיב ונגב איש ומקרו ונמצא בידו מות יומת. (פרשת משפטים כ"א ט"ז) והקב"ה השיב דיוסף נקרא שור ולא איש שנאמר: בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרני בהם עמים ונגח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה (פרשת וזאת הברכה ל"ג י"ז) וכיון שנקרא שור וכתבי: כי יגב איש שור או שה וטבחאו או מקרו חמשה בקר ושלם תחת השור ארבע צאן תחת השנה (פרשת משפטים כ"א ל"א) ואם כן חייבים לשלם מאה קסף וזה היה נגד המאה קסף שחייב להם יוסף שהוציא שם רע על אחיו דכתבי: ונעשו אותו מאה קסף (פרשת כי תצא כ"ב י"ט) ומוכח מזה הכפוסקים דהחמשה פעמים צריך לשלם כפי ערך המכירה

ל"ג רול בת משה אהרן נ"י

כג תמוז ש"ל [א]

המקובל רבינו משה ב"ר יעקב זי"ע קורדבירו הרמ"ק

הגה"ק המקובל רבינו משה קורדבירו הרמ"ק זי"ע מחשובי מקובלי עיר צפת, הנקרא אבי המקובלים. נולד בעיר צפת בשנת ה' רפ"ב לאביו הגה"ק ר' יעקב מעיר קורדובה ספרד זי"ע

סגולה נגד המחלה הידועה רח"ל הרה"ק ר' חיים האלברשטם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הבטיח: שכל הלומד בספר תומר דבורה אינו נפגע ממחלה הידועה רח"ל

הסכמת הגאון בעל השל"ה הקדוש לספר תומר דבורה
שטרנס בפראג שנת שפ"א לפ"ק

בהיות שהספר הנכבד הזה הוא כולו יראת שמים וקבול על שלמותו ותקדו, והולך בדרכי סודותיו והקדו, ובודאי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקטבו יש לו מהלכים בין השקרים ועד זרייה נטו וזכה למני העולם הזה ולמני העולם הבא שכולו טוב, והני מאן נקרא רבא חיבר הספר הנכבד הזה, איש אלקים קדוש הפאיר לעולם כולו בהקפדו והסידורו כמותר"י מלשה קורדוואירו זצ"ל. על כן אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנכבד הזה כדי לזכות את ישראל, כי התלמוד בו מביא לידי פקיעה ויראת הסיידות, והנה מותריר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן ורצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה, ומגלגליו וכות על ידי זמאי, זכות הרבים תלוי בו. על כן ראוי לקנות ספני הספר הזה בכסף קטן, כדי לסייע לתלמוד תורה כאשר עם לבבו, ועין חיים היא למהניקים בה. וזמקה על האלוף מותריר אליה, שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן. וכל מי שרגיל בספר הזה ואמר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח שהוא בן העולם הבא ואשרי לו וטוב לו מי הדוס בבטח זה שהוא בן העולם הבא, ואשרי לו וטוב לו מי שרגיל עמו בו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה ואני נזיר בגזירת נח"ש שלא ידפיס שום אדם אחר הספר הזה כדי לזכות את ישראל, שנים מיום שיוגמר הדפוס.

נאום ישעי' בן לא"מ מותריר אברהם סג"ל זל"ה הורוויץ

בהיות שהספר הנכבד הזה (תומר דבורה) הוא כולו יראת שמים וקבול עול מלכותו יתברך והולך בדרכי מדותיו יתברך והולך בדרכי סודותיו והקדו, ובודאי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקטבו יש לו מהלכים בין השקרים ועד זרייה נטו וזכה למני העולם הזה ולמני העולם הבא שכולו טוב וחזו מאן נקרא רבא חיבר הספר הנכבד הזה, איש אלקים קדוש המאיר לעולם כולו בחכמתו וחסידותו כמוהר"ר משה קורדוואירו זצ"ל על כל אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנכבד הזה כדי לזכות את ישראל כי התלמוד בו מביא לידי מעשה ויראה וחסידות.

והנה מהור"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה ומגלגליו זכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כמותר"י וזכה למחזיקים בה וזמקה על האלוף מותריר אליה שאלוהי יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח שהוא בן העולם הבא ואשרי לו וטוב לו מי שמרגיל עמו בו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה ואני נזיר בגזירת נח"ש שלא ידפיס שום אדם אחר הספר הזה עד כלות שלשה שנים מיום שיוגמר הדפוס.

נאם ישעי' בן לא"מ מותר"ר אברהם סג"ל זל"ה הורוויץ (הסכמות הגאון בעל השל"ה הקדוש זי"ע לספר תומר דבורה שנדפס בצפ"א לפ"ק)

הרה"ק רבי חיים האלברשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הבטיח: שכל הלומד בספר תומר דבורה אינו נפגע ממחלה הידועה רח"ל.

הרי זו מדה שצריך האדם להתנהג בה, רצוני, הסבלנות, וכן היותו נעלב אפילו למדרגה זו, ועם כל זה לא יאסר טובתו מן המקבל.

ב' נושא עון

והרי זה גדול מהקודם, שהרי לא יעשה האדם עון שלא יבא משחית, פדתן (אבות פ"ד, ג') "העובר עברה אחת קונה לו קשיגור אחד": והרי אותו קשיגור עומד לפני הקב"ה ואומר לפניו ששאני, ואין בריה מתקיימת בעולם אלא בשפענו של הקב"ה, "איני זן משחיתים, לך אצל מי שעשאו ויתפרנס ממנו", והיה המשחית יורד מיד ונטול בשמתו, או כרתו, או נקנש עליו כפי עשנו, עד שיתבטל המשחית ההוא. ואין הקב"ה עושה כן, אלא נושא ונסבל העון, וכמו שהוא זן העולם כולו, וזמפרנס ויוצא משחית זהה, עד שיהיה אחד משלשה דברים, או לשב חוטא בתשובה ויכלה ויבטלהו בסגופיו, או יבטלהו שופט צדק ביסורים ומיתה, או לך בגיהנם ויש ירע חובו. והיגו שאמר קין (בראשית ד', ג') "גדול עוני מנשואו", ופרשו רבותינו זכונם לברכה (תנחומא בראשית סי' ט) "כל העולם כולו אמת סובל", ורצה, וזמפרנס, ו"עוני כבד, שאין אתה יכול לקבל", פרוש, לפרנס, עד שאשוב ואתקן. אם כן הרי זו מדת סבלנות גדולה, שזינו ויתפרנס בריה רעה שפגא חוטא עד שישבו.

בהיות שהספר הנכבד הזה (תומר דבורה) הוא כולו יראת שמים וקבול עול מלכותו יתברך והולך בדרכי מדותיו יתברך ובודאי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקטבו יש לו מהלכים בין העומדים וזוכה לחיי העולם הזה ולחיי העה"ב שכולו טוב וחזו מאן נקרא רבא חיבר הספר הנכבד הזה איש אלקים קדוש המאיר לעולם כולו בחכמתו וחסידותו כמוהר"ר משה קורדוואירו זצ"ל על כל אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנכבד הזה כדי לזכות את ישראל כי התלמוד בו מביא לידי מעשה ויראה וחסידות.

והנה מהור"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה ומגלגליו זכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כאשר עם לבבו ועץ חיים היא למחזיקים בה וזמקה על האלוף מותר"ר אליה שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח שהוא בן העולם הבא ואשרי לו וטוב לו מי שמרגיל עמו בו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה ואני נזיר בגזירת נח"ש שלא ידפיס שום אדם אחר הספר הזה עד כלות שלשה שנים מיום שיוגמר הדפוס.

נאם ישעי' בן לא"מ מותר"ר אברהם סג"ל זל"ה הורוויץ (הסכמות הגאון בעל השל"ה הקדוש זי"ע לספר תומר דבורה שנדפס בפראג שנת שפ"א לפ"ק)

הרה"ק רבי חיים האלברשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הבטיח: שכל הלומד בספר תומר דבורה אינו נפגע ממחלה הידועה רח"ל.

ספר תמר דבורה

פרק א'

האדם ראוי שיתדמה לקונו ואז יהיה בסוד הצורה העליונה, עלם ודמות. שאלו דמה בגופו ולא בפעולות, הרי הוא מכויב הצורה ויאמרו עליו צורה נאה ומעשים כעירום. שהרי עקר העלם והדמות העליון הן פעולותיו, ומה יועיל לו היותו בצורה העליונה, דמות תבנית אבריו, ובפעולות לא יתדמה לקונו. לפיכך ראוי שיתדמה אל פעולות הכתת, שהן שלש עשרה מדות של חרמים ועליונות, ודמותו בסוד הפסוקים (מ"כה ז', ח"ב) "מי אל כמות נשא עון ועבר על פשע לשאריית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא; ושוב יתקמנו יכבש עונותינו ותשליך במצולות; מי כל חטאתם; תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם". אם כן, ראוי שתמצאנה בו שלש עשרה מדות אלו. ועקשו נפש אותן הפעולות שלש עשרה, שראוי שתתייבנה בו.

א, מי אל כמוך

מורה על היות הקב"ה מלך נעלב, סובל עלבון, מה שלא יכלהו רעיון, הרי אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק. ועוד, אין רגע שלא יהיה האדם נזון ומתקיים מנח עליון השופע עליו, והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם נגדו שלא יהיה הוא באותו הרגע ממש שופע שפעי קיומו ויזנועו אבריו, ועם היות שהאדם חוטא בפה ההוא לא מנינו ממנו כלל, אלא סובל הקב"ה עלבון כזה להיות משפיע בו כח וזנועויות אבריו, והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ועון ומקיים והקב"ה סובל. ולא תאמר שאינו יכול למנע ממנו הטוב ההוא, חס וחלילה, שהרי כחבו ברגע כמימרה לביש ידיו ורגליו, כעין שעשה לנדרים (מלכים א' ג', ד). ועם כל זה, שהפח בידי לחזורי הפח הנשעט ההוא, והיה לו לומר פיון שאתה חוטא נגדי תחטא בשלך ולא בשלי, לא מנע זה מניע טוב מן האדם ולא בשל עלבון, והשפיע הפח והטיב לאדם טובו. הרי זה עלבון לאדם מנע טוב מה שלא יספר. ועל זה קוראים מלאכי השרת הקב"ה מלך עלבון (פרקי ריבולות פ"ח). והינו אמרו "מי אל מנע", אתה אל בעל חסד המטיב, אל בעל כח לנקם ולסאף את שקל, ועם כל זה אתה סובל ונעלב עד ששוב בתשובה.

הנה הקב"ה מתנהג עם ישראל בדרך זה, לומר, מה אעשה לישראל והם קרובי, שאר בשר לי עמהם, שהם בת זוג להקב"ה, וקורא לה בתי, אחותי, אמי, כדפרשו ז"ל (שיר השירים רבה סוף פ"א), וכתוב (תהלים קמ"ח, ד') "ישאל עם קרוב", ממש קרבה יש לו עמהם ונבניו הם, והינו "לשאריית נחלת", לשון שאר בשר. וסוף סוף הם נחלתו, ומה אומר, אם אענישם הרי הקב"ה עילי, כדכתוב (ישעיה ס"ג, ט') "כלל צרתם לו צר", כתיב בא"ל"ף, לומר שצערם מגיע לפלא העליון וכל שפן לרו פרוצופיו, שבהן עקר ההנהגה, וקרינו בוא"ו "לו צר", וכתוב (שופטים י', ט"ז) "ותקצר נפשו בעמל ישראל", לפי שאינו סובל צערם וקולגנם, מפני שהם שאריית נחלתו.

כך האדם עם חברו, כל ישראל הם שאר בשר אלו עם אלו, מפני שהנשמות כלולות יחד, יש זה חלק זה וזה חלק זה, ולכך אינו דומה מרבים העושים את המצוה (ספרא בחקותי פרק ב), וכל זה מפני כללותם. ולכך פרשו רבותינו זכונם לברכה (ברכות מ"ז:) "על הנמנה מעשרה ראשונים בבית הנקנסת, אפילו מאה באים אחריה, מקבל שכן נגד כלם, מאה ממש משמעו, מפני שתעשרה הם כלולים אלו באלו, הרי הם עשר פעמים עשרה – הם מאה, הוא יש לו שכן מאה. וכן מעטם זה ישראל ערבים זה לזה (שבועות, ט"ו), מפני שמשם יש בכל אחד חלק

כד תמוז תרל"ג

בעל דמשק אליעזר רבי אליעזר ב"ר יהושע זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אליעזר לעבאוויטש בעל דמשק אליעזר מילדי ווישניצא זי"ע הנקרא הגר"א לעבאוויטש, נולד לאביו הגה"ק ר' יהושע אב"ד שעברשין זי"ע מגזע משפחת רבינו הגה"ק ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

רבינו היה גאון מופלא לדיק יסוד עולם ובמהרה פקיע שמייה בגאונותו המופלגת, והתמדתו בתורה"ק הייתה לשם דבר, במקום גדולתו של רבינו שהיה ממש לדיק יסוד עולם, גם אחת מוצא ענותנותו כאשר היה נחבא אל הכלים ולא אהיה לקבל עליו עול ההוראה, ותמיד מצא עילות אמאי לא לקבלו, לכן ישב רבינו כל ימיו ולמד תורה לשמה בדחקות נוראה ועניות ר"ל.

ברבינו התקיים תורה שלמדתי באף הוא שעמדה לי, כאשר זכה לחבר ספרו הנפלא "דמשק אליעזר" והוא פירוש הגון על כל דברי המג"א מרבינו הרמ"א זיע"א, בהקדמתו כותב רבינו שעל כן קרא גם הספר בשם 'דמשק אליעזר' על פי מה לאיתא ברש"י הק' בחומש על דמשק אליעזר, שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, כך כותב רבינו על עצמו שגם הוא מה שכתב הוא רק תורת רבותינו הפוסקים ז"ל, ולא חידש מעצמו כלום.

ונכון לציין הסכמת הגה"ק ר' פנחס יצחק הכהן כ"ץ אב"ד ור"מ דק"ק קרעמזי זי"ע: רבי אליעזר שמוטי הוא שמיטי ואכיל תוכו וקליפתו זרק כללחר יד ומפרק ומותיב ומייבא דעתיה בכתבת וכזית מגלגלו ומרגרו בראשי אילינו וכותשו ונתנו בתוך הסל ובצית הבד עוטנו מלאו חלב ודבש תחת לשונו הלכות פסוקות פסיק ותני ומתני מתון ומסיק אליבא דהילכתא גברותא איבא למשמע מני' ומני' תקיל ופריס דמי כל תלתן יומא מהדר לתלמודא ותלמודו בידו כתיב כתיבה נעימה ונאמנים אמרו אמרי יאי וגלתיה יאי ויאי בר אבהן ובר אוריין תליתאה תורה נביאים ובכתובים משולש ולא ינתק, מפיו ילא עתק, התורני המופלג הוותיק מוהר"ר אליעזר בן התורני מוהר"ר יהושע מלא רוח ואכפ חפניו בעמל וטוב כף נחת וירד וטבל ונסתפג הכל וקולט היין ומוציא סולה בצולה בשמן למנחה. וזאת (תורת החטאת) מחטו ועולה כולה קלי"ל זעיר גם גם חק ומשפט אמת לדקו יחדיו עד שיפרש לך ומשמע אחד והיו לאחדים דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים וגם משו"ת החדשים דולה ומשקה הוא דמשק אליעזר אשר גם סביב לפיו שפה לא יגרא ולא יוסף. נסיב מן הכא והיבז הכא ונקיט נפשיה בקארי, ואחד המרבה ואחד הממעיט שנינו, מכירו אני לשעבר ועכשיו כי כוונתו לאויה בן הגני סניף להגך אריותא המסכימים לקבוע בדפוס וג"ו

רבינו החזיר נשמתו הטובה ליוצרו ביום כ"ד תמוז שנת תרל"ג.

כד תמוז תשכ"ו [א]

ר' פינחס שלום ב"ר משה שמואל הלוי ראטטענבערג מקאסאן

הרה"ק רבי פינחס שלום הלוי ראטטענבערג מקאסאן זי"ע נולד בעיר בארשא ביום י"ב תמוז שנת תרנ"ד לפ"ק, לאביו הרה"ק רבי משה שמואל זי"ע בן הרה"ק בעל בני שלשים מקאסאן זי"ע, (חתן מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זיע"א, נכד הרה"ק רבי קאפל ליקווער זיע"א וחסיד אשוואר) בן הרה"ק רבי צבי מטלוסט זיע"א (חתן הרה"ק רבי שמואל ווילנער זיע"א אבד"ק העליטש) בן הרה"ק רבי יהוסף מקאזאווא (חתן רבינו הרה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשויב זיע"א). ולאמו הרבנית הצדקנית מרת דבורה זיסל ע"ה בת הגה"צ הק' רבי בן ציון פיש מבארשא זיע"א (בן הגה"צ ר' משה גרשון זצ"ל בן הגה"צ ר' שלמה דוב מבארשא זצ"ל, בן הגה"צ ר' משה בן הגה"צ ר' צבי מסיגעט, בן הגה"צ ר' משה אברהם פיש אב"ד הראשון של קהלת סיגעט - ר' בניציון הנ"ל היה חתן הגה"צ ר' יצחק ישראל העלער זצ"ל, בן הגה"צ ר' צבי הערש העלער אבד"ק מענטשענטש חתן הגה"צ ר' יחיאל כהנא אבד"ק מאטע-סאלקא בן הגה"צ ר' יהודה כהנא אב"ד סיגעט בעל קונטרס הספיקות - שהיה נכד רבינו הגה"ק רבי גרשון שאול יר"ט ליפמן ב"ר נתן הלוי וואלרשטיין העלער מקראקא בעל תוספות יום טוב זי"ע

ער זיין געזונט, וכך הוא שנתפח בפרו"ש והי עור שנים רבים.

רבינו למד בהתמדה גדולה עד להפליא כך שכאשר היה רק בן י"ב שנה כבר ידע את כל מס' חולין גמרא רש"י תוס' עס פי' הרא"ש בעל פה וכן ידע יורה דעה חלק א' בעל פה וכן הי' ספר פרשת דרכים גי' על לשון קורא מתוך הספר. או אז בהיותו כבן י"ב שנה פקד עליו זקינו לקבל לקחה של תורה מפי הגאון החסיד רבי יהודה ישכר בער מערמלשטיין זצ"ל דומ"ץ בק"ק באטראטש מח"ס חוקי חיים, אשר מילא אותו בתורה ויראה טהורה. בהיותו כבר י"ד שנים עלה לישיבת הגאון רבי יוסף נחמי' קארנילער זצ"ל אבד"ק סעליג, בהיות רבינו שם, היה נוהג לשגר איגרת שלומים לבניו שהתגורר כבר אז בקאסאן ליד אביו הרה"ק הבני שלשים זיע"א, ובסיוס המכתב הי' דורש בשלום זקינו וזקנתו, שהיא היתה משיבה לו בדברי מליצה ופסקו התנ"ך (בהיותה אשה חכמת לב ומלומדת וביאה בתנ"ך ואגדות חז"ל)

גם האטיין במדותיו עד להפליא והיוה דוגמא לאחרים, בהגיע רבינו ליום הצד מלוא שלו העניק לו זקינו הק' מחמת גודל אהבתו אליו את הסיפור הארי הק' (סיפור ר' אשר) שלו לדורן דרשה, וכאשר ראה רבינו שבני בניו אחרים של זקינו הק' מקנאים בו על שקיבל מתנה כה חשובה, החזיר את הסיפור לידו זקינו הק', באמרו שאינו סובל שמקנאים בו ע"ז, זקינו הגדול הפליא מאוד חכמתו ומדותיו הק' שראה בזה.

כך עלה ונתעלה בתורה וביצירת שמים ועד ימי שיבה וזקנה לא הרפה מהתמדתו העצומה, וכל ימיו עלי אדמות היה קם באשמורת הבקר ולא זז מלימודו כל היום, אמנם הקפיד רבינו להשכיב עצמו מוקדם, כדי שיוכל לקום כשעתים עד שלש שעות אחר חצות הלילה לערך, שמיני אז החל בעבודתו בקודש.

בהגיעו לפיקו בשנת תרע"א והוא רק ט"ו שנה בא רבינו בצרית האיוסין עם ז' הרבנית הצדקנית מרת שרה חנה ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי עהרליך זי"ע אבד"ק דילעטין, בן הרה"ק רבי צבי מראזלא, בן הרה"ק רבי יהודה ליבוש מראזלא זיע"א, חתן זקינו רבינו מרן העטרת צבי זיע"א. (מגזע הרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע והרה"ק רמ"מ מלינסק זי"ע, ולמעב"ק). וכעבור שנתיים ביום ד' כסלו תרע"ג הקים את ביתו.

אחרי חתונתו ישב על התורה ועל העבודה סמוך על שולחן חותנו הק' בעיר דילעטין יצ"ש שהי' עיר מלאה חכמים וסופרים ובתי מדרשים מלאים ספרים ולומדים. כאשר נוסע משם בימים ההם להרבה מדינות דורו ומהם הרה"ק מהר"א מבאלאזוב זי"ע והרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זי"ע ולאחיו הרה"ק ר' פנחס נתן מדיקין זי"ע ואל עוד כמה מדינות שכולם כאחד קרבוהו וכדברו בראותם גודל מדרגותיו ומעלותיו, והי' נערץ מאוד אללם.

והי' בימי מלחמת העולם הראשונה והעיר דילעטין נתרוקן מכל היהודים ופנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, ורבינו כמו שאר יהודי דילעטין שהיו נמנים ליותר מעשרת אלפים וכן כל בני הסביבה הקרובים והרחוקים, לקח מקל נדודים בידו וגלה למקום מואלא למדינת הונגרי' שם התיישב בעיר קליינווארדיין יצ"ו מקום אשר אביו הק' ניהל את בית מדרשו ואחיו והרבה חסידים נהרו אליו שם. אבל לרבינו היו ימים הראשונים טובים מאלה, הוא המשיך שם בהתמדה לימוד תורתו ומעבודתו בקודש לא נפקד מאומה.

באותם ימים כאשר הי' הרה"ק מהרי"ד מצעלזא זי"ע בעיר ראכפערט נסע רבינו לשבות שבתו

אביו הרה"ק רבי משה שמואל זי"ע היה בראותו זמן סמוך על שולחן חותנו הרה"ק רבי בן ציון פיש זיע"א הי"ד בבארשא, ושלח לשאלו את פי אביו הק' זי"ע איזה שם לקראת לבנו הגדול לו למו"ט, השיב לו אביו הגדול שיקרא שמו בישראל פינחס שלום על שם פרשת השבוע שהי' אז פר' פינחס וכחוב פינחס בן אלעזר וגו' הנני נותן לו את בדיתי שלום. וכאשר גדל הילד והתחיל להתפלל כסדרו, אמר לו זקנו הבני"ש שבסוף שמו"ע כשאומרים הפסוקים על השמות, יגיד הוא מתחילת פינחס בן אלעזר וגו' עד בדיתי שלום, כי הוא נקרא על שם הפסוקים האלה.

ממעלליו יתנכר נער, וכשהי' רבינו טרם שלש שנים בלבד כבר נראתה בו סימני גדלות, כמסופר שבאותו עת אירע פ"א שמשרתה שבתה זקינו נשקה אותו על מצחו, רבינו נבהל במאוד ורץ חיש מהר בבהלה אל זקינו הגדול הבני"ש ופרץ בבכי עזומה והראה לו באצבע על מצחו ושאל בתמימתו "מ'זעהט".

בהיות רבינו אך בן חמש שנים כבר עמד מאחורי כסא זקינו הגדול הרה"ק בעל בני שלשים מדי שבוע בשבוע בשעת שלש סעודות שנתארכה שעות ארוכות ולא זזה ידו מתחת יד זקינו הק', ואע"פ שרבינו בעל בני שלשים זי"ע הי' דרכו בקודש לבעוט בידיו הק' בחוזק רב בהתלהבות להטיה כאש, על ידות כסאו וכמעט בכל שבוע אחר השבת היו לריכים לתקן את כסאו שנשבר מחמת רוב הבעיטות, עכ"ז הי' רבינו בהיותו ילד קטן עומד ליד כסא זקינו ואחז בידיו בידי הכסא ובמו"ש הראה לאמא את ידיו שהיו נפוחות מבעיטות זקינו ואמר לה בהתפעלות אבער איך האב עם נישט אוועק גענומען. ותמיד הסתופף בכל זקינו זה עד שכמעט לא החסיר מלהיות אלל השוה"ט תמידין כסדרו.

כמים פנים אל פנים הראה לו זקינו הק' אותות האבה וחיבה יתירה יותר מכל נכדיו ובני משפחתו שהיו גדולים ממנו בשנים, והוסיבו אלל שולחנו במקום יותר מבוכל מהרבה מבוכלים אחרים, כאשר כבר מגיל שש הורה לו לשבת בשלחן, פעם כאשר שאלו את פי זקינו הבני שלשים למה הוא מכבדו כ"כ השיב מפני שהיא חסיד באמת.

על גדלותו של רבינו איך זקינו כבר אז התחשב במילתו, מסופר שבהיותו ילד לעיר לימים, הי' פעם ביומי דסוכות אשר באו להזכיר לפני זקינו הגדול מרן הבני שלשים זיע"א ילד לעיר שנחלה ביותר וכבר הי' על סף מוות, ובאו לזעוק מרה אלל הבני שלשים על המצב הקשה, וכן באו במשך כמה ימים לפעול עבורו ישועה, אמנם ביום שמתה תורה באו מים עד נפש וכבר קראו למנין שיהיו שם אלל יציאת נשמה, אם הילד באתה אז לפני הבני"ש בזעקה גדולה ואלעה: רבי יש עוד תקוה? הורה לה רבינו אז להוסיף השם חיים לילדה, בעת ההוא ישב הבני"ש אלל השוה"ט והקערה של מרק מונחת לפניו, נענה רבינו ואמר בזע"ל: די פוילישע ווייבער קענען בעסער איינרייסן, וסיפר שפעם אחת הי' בלאזנו וסם הי' ג"כ מעשה שנחלה איש אחד ובאו ד' נשים לביהמ"ט בבכי רבה לפני הרה"ק מלאזו זיע"א שהי' אז באמצע עריכת

השוה"ט וז' הגשים פרוו בבכי קורעת לב שמשכה עמם כל הביהמ"ד כולו, אמנם הרה"ק מלאזו לא הניח את הכף מידו ולא הי' נראה כמלעער, וברוב חסדי ה' קם החולה מערש דוי ונתרפא ברפוי"ש, כשסיפר הבני"ש את המעשה הלז הראה להמסובין איך אלל הרה"ק מלאזו את המרק, אח"כ פנה הבני"ש אלל נכדו רבינו שהי' אז לעיר לימים כמאזין לעלו, ושאלו וואס זאגסטו פינחס

שלום? ענה רבינו: ער וועט האבן א רפואה שלימה! שאלו הבני"ש: די שווערסט דיד? ולא ידע רבינו מה לענות, הראו לו המקורבים שיאמר הן, וכן עשה, אמר הבני"ש: אז די זאגסט אזוי, וועט

כד תמוז תשכ"ו [ב]

ר' פינחס שלום ב"ר משה שמואל הלוי זי"ע ראטמענבערג מקאסאן

בלל קדשו, והרה"ק כיבודו באופן יולא מן הכלל אע"פ שהי' עוד אברך צעיר פחות מבן עשרים.

כשהגיע רבינו לשנתו ה"כ"ה בשנת תר"פ נתעטר בזר הוראה ע"י גאון דורו הגה"ק מהרש"ג מסעמיהאלי זי"ע, שכתב עליו בכתב התרת הוראה ומובטחנו ביראתו הקודמת לחכמתו שלא ילא ח"ו מכשול מתחת ידיו. וכן הרבה עוד בשבחי.

הלחץ זו הדחק ומחסור הממון ששרתה בבית רבינו, גרמו לו להחליט לקום לעשות מעשה, ונסע לעבר מדינת אמריקה שהיתה בימים ההם מדינה קשה וזרה ברוחניות ובגשמיות, אמנם רבינו צעינוו הכדולחים ראה מה שלא ראו אחרים ונסע לשם, מתחלה על מנת לחזור, אבל כעבור כשנתיים ימים אשר רבינו התעבב באר"צ הסיב המסבב כל הסיבות שיאשר רבינו כאן באר"צ וישלח אחר הרבנית ע"ה שהצדיא ג"כ עם צניהם ויתקעו אהלם שם, הרבנית הצדקנית אשר פחדה מאוד מהטרייפנענע אמעריקא, הלכה לשאלו פ"ק הרה"ק מהר"ד מצעזלא זיע"א, והיה זאת אחר שמה"ת האחרון לחייו, כאשר כבר לא קיבל נשים כלל, אבל מחמת כבוד אבותיה שאמרה שהיא בת הרב מדילעטין הורה הרה"ק מהר"ד להכניסה, וחזקה ללכת אחרי בעלה באמרו איד קען עהם ער איז א' ערליכער אינגערמאן, ער ווייסט וואס ער טוט, ואמר לה דו וועסט האבן ערליכע קינדער וזירכה בזרכת לאתכם לשלום, כמו"כ נתן לה מטפחת לשמירה (המונח עדיין אכל נכדיה).

גם אביה הגדול הרה"ק מדילעטין זיע"א כתב לה מכתב שתסכים ללכת עם בעלה, כאשר כתב לה שם בזה"ל: יענט טיילע דיר מיט דאס האבע דען ברענף מצעלך הרב שליט"א גילעזען איד פערשטייא גיט וואס עהר שרייבט, עהר וויל דאס זעלבע דאס זעלבע וואס דיא ווילסט, נור פילייכט איז בעשערט דאס איהר זאלט וואהנען אין אמעריקא, דעמוולס קען מען געגען דער השגחה נישט קעמפען, דען יעקב אבינו ע"ה האט אויך נישט געקענט פארנעהמען אריינע נאך מרכים, דיא השגחה עליונה האט אבער יא גיפירט דאס עהר איז יא גיפאהרען לשם, למחי ולפלטא, קינד לעב מיר ווייסען נאך נישט וויא מיר זענען, דיא וועלט איז נאך גור נישט און דער ארדינונג, טאמענר וועט עהר פערשטיין אז עם איז יא ראטהאזאס ציפאהרען לשם וואהנען זאלסט אויך נישט זיין זייער דערנגעגן... כאשר בסוף שלח לה מכתב אשר ליי שם בזה"ל: קינד לעב איד בעט דיד זאלסט נישט קלערין און נישט מהרהר זיין אויף השי" מעשים, דען עם טיעט זיד גור נישט אליין נור אללעס איזט דער ראן הבורא יתברך שמו, זייא נור שריו בשמחה, דיא פארסט אי דיינען הייליגען מאן הרב שליט"א... דיא טובה וועלין מיר שפעטיר זעהן בעזשהי"ת, אונזער זכות אבות וועלין מיט אייד מיט פאהרען אין מיט אייד דארט זיין... אייער הויז וועט אין נויארק, שטיין אויף א רועה פון ארץ ישראל... ובסוף ליי דברים נוראים אשר גילה טפח וכיסה טפחיים, בזה"ל: קענסט דיר מיט נעהמען דעם ברענף אין איהם גיט בעהאלטען וועסטו זעהן אז אללעם וואס איד שרייבע דא איז אמת בעזיה אכי"ר. עכלה"ק. ואכן בשנת תרפ"ז נסעה הרבנית עם ילדי' הקטנים לאמעריקא להתאחד שוב עם בעלה הגדול רבינו זי"ע.

רק כעבור קרוב לעשרים שנה, ראו שמה שחזה רבינו בעדות חותנו הגדול עליו, נתקיימה, ומשפחת רבינו נשארה לפליטה גדולה מן המלחמה הגוראה, וגם זכות אבותיה ליוותה אותה על אדמת עמא-ריקא, כאשר גידלה כאן משפחה יראה ושלמינה הולכים בדרך אבותי בגאון ובעזו.

מתחילה התגורר רבינו בשכונת איסט סייד במנהטן, אמנם בשנת תרפ"ט עבר רבינו לבראנקס, שם פתח את שערי בית מדרשו "אהל משה", אשר במהרה הפך למגדל אור לכל הסביבה שצאו להתחמם

לאורו הגדול של רבינו, אשר השכיל למנוח מסילות ללבבם של האנשים ההם וקירבם לה' ולתורתו. בבית מדרשו של רבינו מצאו היראים ושלמים את אשר אהבה נפשם, ששם יכלו להמשיך בשמירת מצות התורה במס"י כפשוטו.

רבינו אשר ראה שאין לצעירי האון מקום ראוי להתחנך על דלני התורה ומסורה ישרה כאשר קיבלנו מאבות אבותינו, קם ועשה מעשה ופתח בשנת תרל"ו את התי"ת הראשון על טהרת הקודש על אדמת אמעריקא, בשם "ישיבת אהבת תורה", בה"ת זה התחנכו כמה מאות ילדים יקרים, אשר הקימו אח"כ בתים מפוארים הגוקפים לחכותו של רבינו, והעידו התלמידים שמעט ולא ילא משם תלמיד שאינו שומר תומ"צ כעבור שנים בשנת תש"א התאחדה התי"ת עם ישיבת חפץ חיים, ואז פרש רבינו ממשרתו בתי"ת.

בתחילת שנותיו באמעריקא שהיתה אז מדבר שממה ברו"ג, מסר רבינו עשרות דקות כרבים לקרב לבבות בני ישראל לצידיהם שבשמים, ודבריו עשו פירות לרוב, עד שאפי' רק לראות זיו קדשו עוררה אותם לתשובה, כמסופר שפס אמת כאשר עבר רבינו ברחובות מאנהעטן בשב"ק צבוקר בהילוכו לבית מדרשו, עמד שם משאית גדולה (טרא"ק) אשר יהודי אחד עמד שם ועבד עליה, ההוא בראותו את רבינו שלא דיבר עמו מלה, קפץ מן הטרא"ק ורץ לקראת רבינו בדמעות שליט ואמר רבי איד שוער איד וועל שוין מער נישט ארבעטן ש"ק, כעבור כמה שבועות עבר האיש הזה ליד בית מדרשו של רבינו ושמע קולו בקודש בעת התפלה ונמס לבבו, ומיני אז קבע משכנו בבית מדרשו של רבינו ואכן הפך להיות שומר ש"ק במס"י עד שאיבד פרנסתו ומ"מ עמד דיבורו בעו, וזכה וילא ממנו דורות יראים ושלמים, שמציניהם תלמידי חכמים מופלגים.

כמו כן פתח את שערי ביתו לעשרות הפליטים שברחו מאדמות אונגאריין והמדינות שמסביב מאוימת המשחית, והי' דואג לכל כרכם ומחסורם, וכולם היו מאוכלי שלחנו עד שכלל יום מימות החול היו נותנים בבית רבינו צ' סעודות קבועות ערב וצוקר לכל דכפיו, ובשבתות וימים טובים הסיבו עשרות אורחים בכל סעודה, אשר את כולם קיבל וקירב בסבר פנים וחסד לב.

בשנת תש"ט לערך עבר רבינו לשכונה אחרת בבראנקס, ויסד את בית מדרשו בשכונת פעלם פארקוועי, כאשר ממנה את בנו הרה"ק רבי מנחם ישראל זי"ל מקאסאן לנהל את הבימה"ד אהל משה, בביהמ"ד החדש המשך רבינו בדרכו בקודש ופעל ועשה רבות לרומם קרן ישראל ורבים השיב משעו.

בשנת תש"כ עם פטירת ז' הרבנית הצדקנית ע"ה ביום כ"ד אדר (שאו קנה רבינו את חלקת קאסאן בביה"ח בניו דזערס) עבר רבינו לגור בעיר ואס בישראל ברוקלין, בשכונת בארא פארק, כאשר שוב פוקד על בנו הרה"ק רבי מנחם ישראל זי"ל לנהל את הבימה"ד בבראנקס, ורבינו פתח ביהמ"ד בבארא פארק, כאשר לעזרתו עומד בנו הצעיר הגה"צ רבי משולם פייש הלוי זיע"א מקאסאני, שם הקים רבינו תלמוד תורה וישיבה קטנה לשם ולתפארת, ששרת שם בקודש עד פטירתו.

אמנם בחדשי הקיץ נסע רבינו חזרה לבראנקס לבית בנו הרה"ק רבי מנחם ישראל זיע"א, כך נהג במשך השנים הבאים, בשנת תשכ"ב לערך עבר רבינו אירוע מוחי אשר הקשה עליו ביותר, מ"מ לא הזינה את עבודתו בקודש עד זיבולא בתרייתא.

בקיץ האחרון לימי חייו בשנת תשכ"ו נחלש רבינו במאוד, ובהגיע יום כ"ד תמוז צבוקרו של יום ביקש רבינו מאחד מנכדיו שיקרא לבנו רבי מנחם ישראל, וביקש רבינו לביא לו כוס מים, כאשר חזר בנו עם הכוס מים ראה שלנחו אראלים את המאוקים ונשבה ארון הקודש, ועלה ונתעלה השמימה.

רבינו הוצאה לקבורה ליד קברה של ז' בחלקת קאסאן אשר קנה לו בחייו.

זרעו אחריו: בנו ר' יהוסף זי"ל שנפט' ז' אלול תשכ"ז, בנו הרה"צ ר' מיכאל בני זי"ל רב במיאמי שנפ' ביום ב' טבת תשס"ז, בנו מ"מ הרה"ק רבי מנחם ישראל זיע"א נסתלק ביום ח"י מרחשון תשס"ג, בנו הגה"צ רבי משולם פייש מקאסאני זיע"א שהתגורר בסוף ימיו בבני ברק, נסתלק ב' אדר תשע"ד.

חתניו, הרה"ק רבי אברהם אייכנשטיין זי"ל מזידיטשויב טשיקאגו שנסתלק כשנה אחרי פטירת חותנו הגדול ביום כ"ב תמוז תשכ"ז, והרה"ק רבי משה קלינגבערג מזאלישיץ זי"ל שנסתלק ביום כ"ח ניסן תשנ"ה.

ועוד בן חיים שלמה, ובה פערל שנפ' ביולדותו.

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כד תמוז תרס"ב

רבי יעקב יוסף ב"ר דוב זי"ע הרב הכולל דניו יארק

רבינו הגה"ק רבי יעקב יאזעף (או יוסף) הנקרא רבי יעקל'ע חריף הרב הכולל דניו יארק רבתי זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' דוב זי"ע בעיר קרוז בשנת תר"א

מסופר על רבינו, שבסוף ימיו כאשר לרש שבצ"ק טובה כשהתחיל רבינו לשאת דרשתו, ורצה להתחיל בדברי הרמב"ם, אמנם היות וכבר נחלש רבינו עד למאוד, נשכחה ממנו דברי הרמב"ם, נעמד רבינו זמן מה וניסה להיזכר בדברי הרמב"ם ללא הועיל, כאשר נוכח לראות שלא נזכר, פרץ רבינו בצכי מר, ואמר במתק לשונו בצכי מר: רבותי ראו אני שכל התורה היחה מונחת בזכרוני כמונח בקופסא והיחה שגורה בפי, אעפ"כ איני יכול לזכר את הרמב"ם, וזאת מפני שיש עת שעוצבים את העולם, ועוצבים לעולם שכולו אמת, וקץ שם לאדם החי, וכאן הרים רבינו את קולו בזעקה אדירה, ומה תענו אתם ליום הדין?", וזוה תם דרשתו שנאמרה בצכי עאום, ועשה רושם אדיר על כל האזיבור, ואמרו שמאז בואו לארצה"ב לא עורר את האזיבור כמאז, שאז נסחפו כל הקהל בצכי אדיר ושבו בתשובה.

רבינו היה איש בעל כשרון נפלא ובעל דרשן והיה תלמיד מהגה"ק ר' ישראל סלנטר זי"ע

בנערותו למד תורה בוואלאז'ין אלל מרן הנצי"ב שהי' הראש ישיבה דקס, במהרה התפרסם רבינו בכשרונותיו, והתחבב על רבו הראש הישיבה אשר קרבו בימיו לדקו. בהמשך הימים התקרב גם אל הגאון הגדול רבי ישראל סלנטר מייסד תנועת המוסר, אשר במחילתו גיבש רבינו את קומתו המוסרי, ובמהרה פקע שמי' כבעל דרשן רב יישרון.

מתחילה כיהן רבינו כצ"ד בעיירה ווילון, שם הקים רבינו לראשונה ישיבה לנעירים שבה התחנכו עשרות בחורים יקרים, משם עבר רבינו לכהן פאר כרבה של יורבורג, כאשר מאוחר יותר נתמנה לרב בעיר זאגאר חדש שעל שמה נקבע שמו בשם "הרב יעקב חריף מזאגער".

ההתנגדות שקמו נגד רבינו להלך לעדיו השפיעו עליו לרעה, וגרמו לדרדור מלבד בריאותו של רבינו, עד שנחלה במחלה קשה שקררה את ימי חייו, וביום כ"ד תמוז תרס"ב החזיר רבינו את נשמתו הזכה לבוראו והוא אך בן ס"א שנים.

נשאר אחריו בנו מו"ה שמואל ז"ל ומו"ה רפאל ז"ל

תושבי העיר באו לחלוק לרבינו כבוד האחרון, ואלפי אלפים אנשים לרבות באו ללוות את רבינו למנוחתו האחרונה, כאשר בזה ניסו מתנגדיו לבטא צערם כלפי מה שעוללו לרבינו.

ובזה עלה הכורת על כסא מלוכה רבתי זה, שלא נמצא לה יורש ותחליף שיוכל לרשת זאת בימים ההם.

עם פטירתו פתחו בניו יארק את הישיבה המפורסמת, ישיבת רבינו יעקב יוסף על שמו ולזכרו של רבינו.

בשנת תרמ"ד כאשר הגאון הרידב"ז עבר מוויילנא לכהן פאר כרבה של סלוצק, באו תושבי העיר ווילנא לרבינו שימלא מקומו כמורא דקד ומגיד משרים בוויילנא, בשנת תרמ"ח זכה רבינו להו"ל את ספרו "לבינת יעקב עה"ת" ב' כרכים, אשר במהרה נתקבלו בחיבה בקרב לומדי התורה.

בימים ההם באו משלחת מאגודת הקהילות בארצות הברית בפניה ובקשה להרבנים הגדולים באירופה שיגרו להם רב אחד שיכהן פאר כרבה של ניו יארק רבתי, ואחר חיפוש אחר חיפוש וכל מיני מניעות, נמנו וגמרו להכתיר את רבינו במשרה זו, ואכן בסוף שנת תרמ"ח מתחילת חודש אב קם רבינו ונסע לארצות הברית, אשר בה נתמנה לרב הכולל הראשון והיחיד של ניו יארק רבתי על כל קהילותיה.

חיי לער עברו על רבינו ביושבו על כסא ממלכתו בניו יארק, כאשר במדינה קשה כזו, אשר חרתה על דגלה שוויון לכולם, עם נסיונות חמורות בשמירת שבת, וכשרות והמסתעף, עמד רבינו ככור חלמיש מול המתנגדים שקמו עליו להאיר את לעדיו, אף הקים רבינו ישיבה בשם "עץ חיים" שהיחה בזמנו מהישיבות היחידות על אדמת אמעריקא, כאשר בו התחנכו בחורים יקרים לתורה ויראה טהורה, תיקונים גדולים תיקון רבינו בענין הכשרות שהי' בתכלית ההידורים, שחטים רבים התקוממו נגד רבינו כאשר לא ראו לקבל הוראותו בקודש של רבינו בענין כשרות הבשר, וע"כ פנו מקורבי רבינו לרבנים גדולים ושצי על מדיו שיביעו תמיכתם ברבינו, והכן בשנת תרמ"ט שיגר המהרי"ל דיסקין צירושלם מכתב תמיכה כאשר תוצב בחוכה על רבינו בזה"ל: "שמועה מזהלת באזונו ומודעה נדפסה נגד עיני בקום משטינים ומפריעים וכו' לדבר עתק על לדיק כמוהו", כמו"כ הביעו תמיכה הגאון הגדול רבי זכרי' יוסף שטרן משאוועל ז"ל ועוד רבנים.

גם בענין שמירת שב"ק וטהרה, עורר רבינו רבות עד למאוד, דבר אשר השפיע על הרבה אנשים, מ"מ עמדו רבים יותר נגדו ובאשר פחדו מהשפעתו של רבינו, ע"כ גרו חילותיהם כלפי רבינו וכלפי מעשיו.

כה תמוז תקפ"ט [א]

רבי מאיר הלוי ב"ר שמואל זי"ע בעל אור לשמים מאפטא

הרה"ק רבי מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפטא זי"ע נולד בשנת תק"כ לאביו הרה"ק ר' שמואל הלוי רויטענבערג מגזע השלה"ק רבינו ישעיה הלוי הורוויץ זי"ע ולאמו מרת מירל ע"ה מגזע הגה"ק בעל הש"ך רבינו שבתי כהן זי"ע

יותר כדי שלא יוכל להסתלק, אמנם כעבור חג השבועות התחיל לבעור בדבניו תשוקה גדולה ליסוע לרצו ה', אמנם פקדה עליו דברי חכמים והתאפק במאוד, אמנם לקראת שב"ק פר' פינחס לא יכל רבינו לשלוט בדוחו וקם ונסע לרצו, בשב"ק בזוקר אל כל קריאת התורה קראו רצו לעלות לעלי' של לוי (רבינו היה לוי) והמשיך לקרוא עד עליה חמישי בהפסוק 'יפקוד ה' אלכי הרוחות', כאשר מדגיש פסוק זה, וסיים הקריאה עם הפסוק 'ויסמוך את ידיו עליו ויאורו וכו', החסידים הבינו שזה רמז להכתרת תלמיד זה להמשיך מקומו, ואכן רבינו הי' הממשיך לרצו במדינת פולין.

רבינו היה הגאון המפורסם, קדוש ישראל, שאלפים הלכו לאורו בקי בנגלה ובנסתר,

תלמיד הגה"ק ר' אברהם יצחק הכהן כ"ץ בעל כתר כהונה אב"ד פינטשוב זי"ע והרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע, וגם נסע להסתופף בכל הרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הק מפרשיסחא זי"ע. כאשר רבו בעל כתר כהונה ששימש מתחילה כאב"ד בעיר סטאבניץ, עבר לכהן פאר בעיר פינטשוב, בחזו הקהלה בסטאבניץ דבניו שימלא מקום רבו ברבנות, כאשר מורו ורבו ממליץ על תלמיד זה, שהו ראו לרשת את כסאו, וידע לנהל עדרו ביד רמה, כפי שאכן היה, ואכן רבינו נהל את עניני העיר, כאשר גדול כקטן כפופים אל מרותו תמיד.

רבינו נוהג כמה פעמים לקבל בקלות נמרצות את האנשים שצאו אליו בקוויטליך לבקש יאועה, עד כי כל השומע תכליה אזויו, אצל הכלחה גדולה היתה לאיש שקיבל אותו, כי היה מכליח בעסקיו ומחשש דרך הטבע ושלא דרך הטבע. ואמר רבינו על זה: יתכן מאוד שבעולם העליון ילקו אותי על שקללתי נפשות

שנים אחריו, נקרא רבינו לכהן פאר אב"ד בעיר אפטא, ומעשה שהיה כך היה, הרה"ק רבי אברהם יושע העשיל

ישראל, אצל מוכרח אני לכך, ואין ענה אחרת, ואונס רחמנא פטריה. והוא שאמר משה רבינו "לא תמוז אַחַד מִקֵּם נְשֹׂאֵי וְלֹא יִבְעֵנִי אֶת אֶחָד מִקֵּם" (פרשת קרח ט"ז ט"ו) כי אי אפשר להיושע מהלדיק אלא על ידי אחד משני אלה – או יקח פדיון או שעל כל פנים הלדיק יקבל אותו, ומשה רבינו אמר כי שני הדברים אינם אלא, לא חמור אחד מהם נשאתי, לא לקחתי מהם שום פדיון, וגם לא הרעתי את אחד מהם, שלא קללתי אותם דיבור רע.

זי"ע"א בעל אהב ישראל מאפטא, אמר אז ששמע כרוז בשמים המוכריז אשר רבי מאיר הלוי נבחר לכהן באפטא, וע"כ היות ואין מלכות נוגעת בחברתה, ערק הרה"ק מאפטא משם ועבר לכהן בעיר יאסי, והעביר את הרבנות לרבינו, אשר כיהן זה עד יומו האחרון, ועל שמה נקרא ושם נמחתו כבוד.

רבינו היה מפורסם בענוותנותו הגדולה, פעם אחת היה אצל ריעו הרה"ק ר' ישעי מפשעודבורג זי"ע, כיבד אותו הר"י עם יין ולעקיד ואמר לרבינו: רבי טרינקט, אמר רבינו: איך שרייט אויף מיר רבי והלא בפסוק נאמר 'אז נַדְרָו וְיָרִי ה' אִישׁ אֶת קַעְוָה (מלאכי ג' ט"ז) אז יראה ה' רעדן לווישן זיד, רעדן זיי כרידערלך איש אל רעהו, פארוואס זאגט איך רבי? ענה לו הר"י: אני מפרש זה הפסוק באופן אחר: דמאניו שאיש הוא לָשׂוֹן חֲשִׁיבוֹת, כמו: וְהָאִישׁ מִקֵּה. (פרשת בהעלותך י"ב ג') וזה הפי' אז נדברו יראו ה' (אז) איש אל רעהו, דאס חשיבות גוט איינעם רעם אווישן.

בהגיעו לפרקו נשא את זו' הרבנית האדקנית מרת פייגא ע"ה (נכדת הש"ך). אשר היתה כל ימיה עזרתו בקדוש של רבינו בכל מפעל חייו הק', ועמדה לימינו בכל עת ועונה, ובמסירות נפשה עזרו עמדה לזידו בתחלת ימיהם הקשים כאשר עבד את בוראו מתוך עניות ואביונות.

נכון לזיין שמקובל במשפחה מאלאזאי רבינו, ששני בניו של רבינו נסעו אל החוזה זי"ע והיה קורא להם "בני פייגאל".

כל ימיו היה רבינו אדוק ברצו הגדול מלובלין זי"ע"א, בשנת פטירתו של הרה"ק מלובלין, אחר הפסק נמנו וגמרו תלמידי רבינו באשר יודעים אשר לא יסתלק מן העולם טרם יתכיר אחד מתלמידיו למלא מקומו, על כן נמנו וגמרו שלא יסעו לרבינו

הרע שנקרא עקב כמ"ש (בראשית ג' ט"ו) וְאֵתָה תְּשׁוּפְנֵי עֶקֶב, ויגד הוא לשון כריתת כמו (מסכת סנהדרין ק"י) גידי אילנא. (אור לשמים)

מקובל סגולה לשידוך, ליטול ידים לסעודה לע"נ רבינו מאיר ב"ר שמואל מאפטא, כמו בן מתאמר' משמי' שאמר שמי שידליק נר עבורו, יעשה לו טובה.

סגולה לפרנסה

פרנסה באה על ידי שמחת נשואין

בן פרת יוסף בן פרת עלי עין (פרשת ויחי מ"ט כ"ב) פורת איז די זעלבע אותיות ווי פתורא, וואס דאס מיינט א טיש, דאס איז מרמז אז די וואס היטן אפ די אויגען זענען זוכה לשולחן מלאכים, און האבן פרנסה ברווח, און מ'זעט טאקע אסאך יודים וואס היטן זיך אפ פון עבירות, און א דאנק דעם זענען זיי משפיע פרנסה פאר זיך און פאר אנדערע. (אור לשמים פרשת בהעלותך)

שמעתי מכוון אדמ"ר הרב ממעוז זי"ע כאשר אדם עושה איזה נשואין לבניו, משם בא לו פרנסה, ומצאתי רמז לזה בה' ויעש להם משתה, דהיינו שעושה חתונה לבניו, ויכאלו וישתו, באה לו פרנסה וכל טוב (אור לשמים פ' תולדות)

סגולה לטהרת המחשבה

תיקון גדול לטהר המחשבה, לצייר במחשבתו המזמור: למנצח בנגינות: מצירור המנורה וזה מסוגל מאוד. (אור לשמים פ' תרומה)

רבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד פחמר ביד היוצר. ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי, מבצעדי עיך ופזרתך אין עזרה וישועה. ואם חלילה וחס יתפוצץ קלם להרע אז אתה בהמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי לטובה ממעון קדשך. הנה חבליים נפלה לי בנעימים, וישועתי באה, ופזרתי תגלה. לכן עזרני רבון העולמים להיות עיני פתוחות לקראת תמיד אתמות הדבר הזה, ויהי תקוע וקבוע אמונתך בלבי בכל עת לכל אסור לא בדבור ולא במעשה ולא במחשבה לעבד וזולת חלילה, כי אם תרדף נפשי רצונך הטוב באמת. גם עזרני לבל ימש מריעוני ומלבי גדלתך וגבורותיך והופעת חיותך בכל רגע, וקוטן ערפי בין מעשיך, ומה נחשב אני בין יצוריק, וקאן אני נגד בראיך אם גם הייתי נקי מפל חטא, ומה גם כי עונותי רבו למעלה ראש נקלתי מפל בראיך כי הם עושים רצונך אשר לך נוצרו ואני בגבה לבי מתעב בעיניך. ועזרני

הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסוואליווע זי"ע מביא בספרו דברי יצחק בשם רבינו "כי מי שקוצץ צפרניו ומעביר הסדרה בעש"ק לפני חצות היום, מובטח שלא יכשל בכל ימות השבוע הבא בעבירות.

סגולה לשמירה

גד גוד יגדנו והוא יגד עקב (פרשת ויחי מ"ט י"ט) נראה לי כי גד ר"ת ג'זמל ד'לים, פירוש שמי שגומל חסד לזרע ישראל בכל כוחו, גדוד יגודנו, אזוי כמות של מלאכי השרת סובבים אותו ושומרים אותו מכל דבר רע ח"ו. והוא יגוד עקב, פירוש: עוד זוכה שמבדיל ומכרית מאתו היצר

כה תמוז תקפ"ט [ב]

רבי מאיר הלוי ב"ר שמואל זי"ע בעל אור לשמים מאפטא

הרה"ק רבי מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפטא זי"ע נולד בשנת תק"כ לאביו הרה"ק ר' שמואל הלוי רויטענבערג מגזע השלה"ק רבינו ישעיה הלוי הורוויץ זי"ע ולאמו מרת מירל ע"ה מגזע הגה"ק בעל הש"ך רבינו שבתי כהן זי"ע

בית הכנסת העתיק בעיר אפטא

דרכו בקודש היה להלציז לנצות ישראל לעבודת השי"ת מתוך שמחה עצומה, ולא סבל את הענכות מכל וכל, פעם אחת בערב יום הכפורים צעק שנתקצו לבית מדרשו המון רב לומר כל נדרי, נכנס רבינו לבית מדרשו ואמר להעולם בזה"ל: 'יהודים נפיים את תורתנו הקדושה אשר פגמנו זה כל השנה ולא קיימנו מה שכתוב בחוכה' וברוב התעוררות שיאלו הדברים מפיו הקדוש געו כל העם בצכיה גדולה מאין הפוגות לערך שני שעות. רבינו אחר שגמר אמרותיו שב לביתו מיד, כעבור שני שעות בא שוב לבית מדרשו ומלא את הקהל שכולים בוכים, לעק רבינו ואמר: 'יהודים לא כך דמיתו, רק בשמחה לשוב אל השי"ת' והתחיל לרנן האלדת והאמונה וכו' בשמחה עילאה ואלהת פנים, מיד קמו כולם מבכייתם ולקחו זה את זה ביד ורקדו בעיגול גדול, כך רקדו לערך שעה, ורק אחר כן פתחו ואמרו כל נדרי מתוך שמחה וחדוה.

רבינו העמיד תלמידים הגונים, בראשם תלמידו המובהק הרה"ק ר' שלמה זיע"א בעל התפארת שלמה מראדלמסקא, וכן הרה"ק ר' חיים וואלברום בעל זכרון חיים אב"ד קאמינסק זי"ע, הרה"ק ר' יהודה פסח מליפסק זי"ע, הרה"ק ר' שלמה זלמן פרענקל מוועליפאל זי"ע, והרה"ק ר' שמואל מדריליטש זי"ע, גם הרה"ק ר' חיים האלבערשטאט בעל דברי חיים מאלנז זי"ע הרבה להסתופף בלל רבינו.

צבועות אחדים טרם הסתלקותו, הבחטא רבינו באזנו בזה, שפטירתו מן העולם הוא כעובר מחדר אחד למשניהו, ביום כ"ה תמוז תקפ"ט בערך נסתלק רבינו וכי יש נכד שלו שנקרא על שמו שגולד בשנת תק"ל והחזיר נשמתו הטהורה ליוצרה, ומנחתו כבוד בעיר אפטא. ורבים וטובים עלו על הקבר להפקד בדבר ישועה ורחמים, כאשר מצינים אשר פחד גדולה קרתה על מקום קבורתו כל הימים.

וגדפס ממנו ספר אור לשמים על התורה בדרך פרד"ס וגם חי' וס"ה בפלפול.

נשאר אחריו בנים לדיקי הדור מפורסמים. ה"ה הרה"ק ר' פנחס הלוי אב"ד אפטא זי"ע והרה"ק ר' ישראל הלוי מסטשוב זי"ע וחתנו הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין מגלגאוב זיע"א (שהדפיס ספרו של רבינו), הגה"צ ר' ארי' לייב נייהויז מחעלעס וטאמאשאז זל"ב, והגה"צ ר' יעקב קאפיל הלוי הורוויץ זל"ל מזארנאווא.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

לשמה בתמידות מתוך הרחבה, בתשובה ובדעת ובשמחה ולב טהור, ונשמר מפל חטא ומפל עון, ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד, ונזכה לתקון את אשר העוינו ולא נבוש בעולם הזה ולא נקלם לעולם הבא אמן פו' יהי רצון:

להיות מדת הכנעה ושפלות רוח דבוק בלבי וברעיוני בכל עת ובכל רגע, ותהיה יראתך על פני לבלתי אהטא, וישמח לבי תמיד בך אשר בראתני לכבודך, ואהבתך תבער בקרבי, ומחמתך תאציל עלי להיות נגד עיני גדלתך ויגבורתך ומעוט ערפי וחסרון בינתי, ולא יגבה לבי, ולא ארדוף אחר הכבוד ויגדלה ועשר כי אם תסתף נפשי לעשות רצונך הישר בעיניך, ואהיה מוכן בכל רגע למסור נפשי רוחי ונשמתני וגופי ומאדי על קדשת שמך, והסר כל המסכים המבדילים ביני לבינך, והחזירני בתשובה שלמה לפניך. ויונעם לי כל אשר תעשה עמדי ולא יבלבלני שום ענין מעבודתך האמתית, ולא תעלה קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים, ולא אתאונה לשום דבר זולת רצונך, והורינו דרך חסיד לעבודך בלב נבר וזך ובשמחה ורוח נמוכה ובאהבת עמך ישראל, ויתקדש שמך על ידי ועל ידי דרעי ודרעי עד כל הדורות ולא ימצא פסול בנו חלילה, ונצצל מחלול השם, ונזכה לעסק בתורתך

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כּו תמוז תש"י

רבי אלטר חיים ב"ר משה יהודה לייב הלוי זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אלטר חיים הלוי שיפמאן בעל ילקוט החיים שו"ב בעיר טבריא הנקרא בשם אלטר שוחט זי"ע נולד בעיר פינקס בשנת תרל"ד לאביו ר' משה יהודה לייב זי"ע בן הגה"ק ר' דוב הלוי זי"ע ולאמו הצדקות מרת חנה פייגא ע"ה בת הגה"ק ר' מיכאל הכהן מסטאלין זי"ע שהרה"ק ר' אהרן מקרלין בעל בית אהרן זי"ע מתארהו בכינוי מלאך מיכאל

רבינו היה איש חסיד וקדוש עובד ה' במסירות נפש שו"ב מגדולי חסידיו קארלין. וסיפר הרה"ק ר' אשר סופר ז"ל שרבינו ששימש גם כן כבעל קורא, וכשהגיע לקרות הפסוק החלף הָאֵל לָקַם (שמות י"ב) רעדו קירות הבית המדרש מהקולות שצקעו מפיו מרוב התרגשות והתלהבות.

ועוד סיפר הר"ר אשר שהרה"ק ר' מאטיל סלאנימער בעל נתיבות שלום זי"ע השתוקק מאוד למנות את רבינו להיות הממונה על הפרשת המעשרות בעיר, והיה מטעים סיבת הענין כי על גוף הדבר לא היה נחוצו לו לקחת דוקא את רבינו, והיתה הדבר אפשרי במנותו אחד מזעירי האברכים שיוכל להיות זריו בדבר, אמנם זאת היתה עז ראונו שיהודי זה עם פיאותיו הארוכות ודמותו האלילית יעבור דרך שוקי טבריה שטובה תהא בזה להעיר.

סיפר רבינו עבדה מרבו הרה"ק ר' אשר הינוקא מסטאלין זי"ע: שהיה פעם אכלו ובסעודה שליטת כיבד הינוקא לאיש אחד שיזמר הזמר קה אכסוף. כשגמר לזמר, כפף הינוקא את עצמו אל האיש ואמר לו איזה דיבורים בלחש, ונתאלמו פני האיש. כשראה זאת רבינו שאל את האיש לפשר הדבר? אבל לא רצה להגיד לו, אמנם לאחר שהפציר בו סיפר לו שכהינוקא היה עדיין ילד היו רגילים החסידים לבוא אליו, והביאו לו מתנות. פעם אחת הביא לו איש אחד איזה תכשיט, והניח הינוקא את התכשיט על השלחן, כשערך שלחנו עם ילדים, וכיבד אז בסעודה שליטת להאיש המספר (שהיה גם כן ילד) שיזמר קה אכסוף ושר את הזמר באותו הניגון ששר עכשיו, והיה חושך כי היה צעת סעודה שליטת וגנב הנ"ל את התכשיט, ובכה אז הינוקא על זה שנגנב ממנו התכשיט, ועכשיו אמר לו הינוקא: (מיינס אז איך האב ניט געוואוסט אז דו האסט עם גע'אגנבעט, איך האב דיך ניט געוואלט מבייש זיין) פון יעלה על דעתך שלא ידעתי אז שנגנת את התכשיט, אלא שלא רציתי לביישך. (שיח זקנים)

בשנת תרמ"ד עלה רבינו עם הוריו לארץ ישראל והתישב בעיר צפת שם מלא לו כבן גיל וחבר קרוב את ידידו ורעו אשר כנפשו ה"ה הרה"ק ר' משה קליערס זי"ע שלימים זכה לעלות על כס הרבנות בעיר טבריא. ויחדיו החלו להגות בחורה בשקיקה עיומה דיגייע ראופה ותדירה, תקופה מסוימת אף הסכימו ביניהם להתחלק בסדרי משמר הילולות בבית המדרש כשלפעמים נשאר זה לעסק במשנתו עד משך השעות המאוחרות של הלילה, ולאחר מכן היה עליו לעורר את חבריו על מנת להשלים חלקו במשמר הלילה בעמל החורה עד לאור הבוקר ומעידן לעידן התחלף בינותם סדר זה, וכך קיימו בעצמם היותם משכמים קום, ומאחרי שנת בבית ה' במטרה ראופה להתעלות במעלות החורה והחכמה.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת באשע יהודית ע"ה בת הגה"ק ר' ישראל דוב שו"ב העליר מטבריא זי"ע בן אחיו של הגה"ק ר' שמואל העליר ראב"ד צפת זי"ע

חיבר ספרים יקרים מהם ילקוט החיים, שחצי נלימוד בחורה דתינוקות של בית רבן,

בהיותו רבינו בן ע"ח שנים ביום כ"ז לחודש תמוז נסתלק לגנוי מרומים ומנוחתו כבוד בבית החיים טבריא.

בשנת תרפ"ג ביום ה' פרשת כי תשא כ' אדר נהרג בנו הבחור היקר הקדוש אברהם יצחק ז"ל עקד"ה בטבריה

נשאר אחריו בנו הר"ר ישראל דוב ז"ל הר"ר מרדכי יהודה לייב הר"ר משה דוד ז"ל

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כז תמוז תקע"ג

רבי יצחק חריף ב"ר יוסף משה זי"ע בעל שו"ת פני יצחק

רבינו הרה"ק רבי יצחק חריף אייזענבערג בעל שו"ת פני יצחק מאוליינוב וסאמבור זי"ע הנקרא ר' איציקל חריף נולד לאביו הגה"ק המקובל ר' יוסף משה אייזענבערג מסאמבור - דראגאטשין בעל מגיד משנה על משנת חסידים זי"ע בן הגה"ק ר' יקותיאל זלמן אב"ד זאלושין זי"ע שהי' נכד הגה"ק ר' אליעזר אב"ד טיקטין הנקרא ר' לייזער חריף זי"ע ולמעלה בקודש דורי דורות גאוני עולם קדושי עליון מגזע רש"י הק' זי"ע ומהתנא האלקי ר' יוחנן הסנדלר ע"ה ודוד המלך חי' וקיים ע"ה

כאשר כתב עליו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בהסכמתו על ספר שו"ת זרע יצחק וז"ל כשהייתי ילד קטן בן יו"ד שנים הייתי עם אבי זל"ל על ברית מילה, והיה עם הרב הגאון החריף מו"ה יצחק אב"ד סאמבור, וראיתי תוארו כמלאך אלקים, ופניו אנפי שכינתא נהירין באור זך מופלא, וכל זה שלימוד שלו בחריפות וגוונת היה בדביקות השכינה, ובזיכוך החומר ובקדושה גדולה.

רבינו קיים מצות ולא תגורו מפני איש ולא חת מאף אחד, ורק מדת האמת וקיום התורה עמדה לנגד עיניו, פעם אחת היה לאיש אחד דין תורה אלל רבינו וסייד לבוא לרבינו, שלח לו רבינו שליח פעם שנית ושלישית כהלכה, בפעם השלישית התרגז בעל הדין ואמר להשמש הגיד לו להזקן הזה שלח יתברכ כי עוד מעט יגדל עליו עשב, השמש התחלחל מאדו לשמוע דברי בזיון על רבינו, וחזר אל רבינו נרעש ונסער, מיד שלח רבינו מה הגיב הלה, כאשר שמע רבינו תגובתו, אמר מיד כך ואמור לו, שעלי אף פעם לא יעלה עשב, אבל עליו תיקף יגדל עשב, ולא עבר יממה שלימה וכבר שרק לו איש זה חי לכל חי וקבורו, כאשר קברו מעלה עשב, ועל און רבינו לא גודל עשב עד היום הזה.

רבינו כתב כמה ספרים שנתקבלו בהערכה בקרב דיוקני דורו, כפי שחזינו ממה שכתב הרה"ק הדברי חיים מלאנז זי"ע בהסכמתו לספרו של רבינו פני יצחק, בזה"ל: עיינתי בספר הגחמה, וטעמתי מעט מדבש וימתק רגבי פלפוליו, כי ראיתי שבגדולתו וחריפותו, במקום סגור אין פותח, ויפולו מעינות חכמתו על פני תבל וידעו גבורתו בתלמיד כי לבו מצביע בתלמיד ולא ראיתי מחברת כמוהו בחריפות ובקיאות, עכ"ל.

ביום כ"ז תמוז תקע"ג נסתלק לגני מנומים, ומנ"כ בעיר סאמבור זי"ע.

זרעו אחריו: בנו הרה"ק ר' אברהם מאוליינוב וגלינא בעל תולדות אברהם זי"ע, בנו הרה"ק ר' אליעזר מדראהביטש זי"ע, בנו הרה"ק ר' יעקב נפתלי אב"ד סאמבור זי"ע, ובנו הרה"ק ר' יוסף משה מנעמרוז זי"ע. ספריו האלה כן שלמה, שו"ת פני יצחק, זרע יצחק.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

עם הסתלקות אביו, קיבלוהו אנשי עיר סאמבור לכהן פאר כאב"ד הקהלה, וברוב אהבה וחיבה ניהל עולמו בנאמנות ויושר, עד שכל תושבי העיר נחקרו עם רבינו בזהבה נפש, ולא ראו שיפיר מהם מעולם, ומסופר אשר בשנת תקנ"ד כאשר נסתלק הגה"ק ר' מאיר צב"ד פרעשבורג זי"ע נמנו וגמרו אלופי הקהלה דסם, לשים כתר הרבנות על ראש רבינו, וכתבו אליו אגרת הרבנות, ושלחו הקאנסוס לראש הקהל מסאמבור הנגיד הר"ר יונה ע"ה וביקשוהו למסור את הקאנסוס ליד רבינו, וכאשר הקאנסוס הגיע, לא ראה הראש הקהל שרבינו יעזוב אותם לכן קיים מצות שז ועל תעשה, לא מסר הקאנסוס לרבינו.

אנשי פרעשבורג בראותם כי עברו ירחים אחדים ותשובת רבינו לא מגיע אליהם, חשבו בנפשם שבוודאי אין רצונו לבחור כסא הרבנות אללם, לכן שלחו אגרת הרבנות להגה"ק ר' משולם איגרא זי"ע בזהות רב אז בטיסמעניץ והוא קבל עליו את הרבנות, אך בבוודע לו שמקודם שלחו קאנסוס לרבינו נסע תחילה לסאמבור לשאול את פי רבינו אם באמת אין רצונו להיות רב בפרעשבורג, והי' כבא לרבינו ויחן את פני העיר והתאספו כל אנשי העיר לבית רבינו לקבל פניו ובתוכם היה הראש הקהל הר"ר יונה הנ"ל, כאשר הוא עם סיפר הגה"ק ר' משולם זי"ע סיבת בואו, ענה רבינו ואמר: כי אין הוא יודע מאומה, וכי לא קבל שום אגרת מקהילת פרעשבורג, והר"ר יונה הראש הקהל נתנהל מאד ואמר להם את חטאי אני מזכיר היום כי אנכי קבלתי הקאנסוס ומרוב אהבתי לרבינו וקשה עלי פרידתו ע"כ לא חפצתי למסור לידו למען יסאר בעיניו, ובדברו עוד הוסיף את הקאנסוס מללחחו והראה להם, אז אמר הגאון לרבינו הרבנות שלכם הוא ומשמיא אוקמי לכם ואין רצוני להשיג בגולכם.

ענה לו רבינו לא כן הרבנות היא שלכם הוא ומשמיא אוקמי לכם, דהנה חז"ל אמרו (ומסכת העניות כ"א) אילפא ר' יוחנן הו' גרסי באורייתא, דחיקא להו מילתא טובא, אמרי ניקוס וניזיל וניעבד עיסקא וכ"ו, אילו אותבי תותא גודא וכ"ו אתו תרי מלאכי השרת, שמעיה ר' יוחנן דלמרא חד לחברו נשדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו שמתחין חיי עוה"ב ועוסקין בחיי שעה, א"ל אידך שבקינהו, דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא, ר' יוחנן שמע, אילפא לא שמע, א"ל ר"י לאילפא שמע מר מדיד א"ל לא, אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמע ש"מ לדידי קיימא לי שעתה וכו' ובה יא לבאר מ"ש הכתוב וישמע ראובן וייליהו מידם, ידוע מ"ש חז"ל במדרש שבנת קול אמה, ונראה מה יהיו חלומותיו, וראובן שמע את הב"ק ושאר השבטים לא שמעו, והוכיח מזה ראובן דאם הוא שמע והם לא שמעו, בע"כ שהא"ל ילל אותו וכו' וישמע ראובן, כלומר שמע את הב"ק ולכן וייליהו מידם, וסיים רבינו כזה ממש מתקיים עתה אללנו, אשר כבודו השיג את הקאנסוס, ואנכי לא קבלתי, א"כ מאת ה' היתה זאת אשר כבודו יהיה מאחז פני כסא הרבנות בפרעשבורג, ויברכהו ויאל ממנו בשלום. ואכן רבינו נשאר על משמרתו בעיר סאמבור לרווחת אנשי שלומו ובני קהלתו.

רבינו היה בקי בנגלה ובנסתר בכל ש"ס ופוסקים, ובכל ספרי קבלה, היה בעל רוח הקדש ממש, ועושה פלאות, וכל היוצא מפיו יעשה, וכל כך היה מפורסם בכל העולם, עד שכל גדולי דורו הלכו לקבל פניו, העיד עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע"א, כאשר בא פעם אחת לבקר בזהיכלו באמרו: אהה!! כי נעלם ממני ולא ידעתי עד כה את גודל ערכו ערך גבוה, אמנם כי אין יכולין לדעת ולהכיר את תכונת המלך בלתי אם רואין אותו בחלרו. גם הגה"ק ר' יוסף אשר אב"ד פרעמישלא זי"ע סר כמה פעמים לרבינו לבקר, ומכל תפוחות ישראל באו אליו לקבל פניו כפני מלך.

חיש מהר ילא שמו הטוב של רבינו באשר היה גאון אמיתי ועסק בעבודת ה' יומם ולילה המפורסם בכל קצוי ארץ ודורש עליון, בפרט ראו אלל רבינו שהוא בעל רוח הק' ובעל מופת.

מתורתו של רבינו

כתב הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בשם רבינו: פא"ל תפגרו על אפיקי מים פן נפשי תפגרו אלקים. (תהלים מ"ב ב') איל לשון זכר, תערוג לשון נקיבה, כי אילה רחמה צר, והיא חסידה שבחיות שמבקשת על המים, וכשמגיע לה שני דברים ביהוד - צער לידה, ועצירת גשמים, נעשית כאיל זכר ומניחה צער לידה ומבקשת מים לעולם, כך אמר דוד המלך ע"ה: פן נפשי תפגרו אלקים. - שמניח אני צערי, וצועק בשביל צער השכינה. (פני יצחק)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כז תמוז תר"ב

רבי נחום ב"ר זעליג טריביטש בעל שלום ירושלים אב"ד ניקלשבורג

רבינו הגה"ק רבי נחום טריביטש בעל שלום ירושלים אב"ד ניקלשבורג זי"ע נולד בפראג יום א' אולו בשנת תקל"ט לאביו הגה"ק ר' זעליג ש"ץ הבית הכנסת ישנה וחדשה זי"ע

אישר את מינויים של רבנים שידע שהם עתידים לקפץ בנטיעות ולהפר את המקובל מדורי דורות. כך ניהל ברמה את רבנותו וזאת בזי לחדול מהרבצת תורה לרבים שהיו כמאיים לתורתו.

בשנת תר"ב חלה רבינו, ויעלו הרופאים ורופאי עיר וויענו ללכת לעיר קארלסבאד, ויבא הנה עיר פראג ביום ה' בכ"ב תמוז, ויחלה חליו ונפל למשכב, נסתלק עם בחאי הלילה לגניז מרומים ביום ג' כ"ז תמוז בשנת תר"ב ונספד על ידי כל גדולי דורו (ראה דרשות כתב סופר לז מנחם אב) וישכב עם אבותיו בעיר מולדתו ויקבר אלל קבר רבו הגה"ק בעל זרע יעקב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר גדול הדור חריף עלום שר התורה מפורסם בכל הארץ, חיבר ספר הקובץ על הרמב"ם וספר שלום ירושלים על הירושלמי

ובעודו נער נתייתם מאביו. וכשהגעו לפראג בחודש אדר שני בשנת תקס"ב נשא להרבנית האדוקות מרת קילא ע"ה בת הגה"ק ר' אליהו ש"ק ש"ב בפראג זי"ע

היה תלמיד מהגה"ק ר' יעקב גינלבורג ראב"ד ור"מ פראג בעל זרע יעקב זי"ע שהיה מגדולי מרביאי התורה בפראג ודיין בבית דינו של הגודע ביהודהו זי"ע ושם נתעלה מאד רבנו וזכה לקרבתו של רבו הדגול. הנה שוב בניסוחו: "ה' אלקים עזר לי הביאני המלך חדיו בית אדמו"ר הרב הגאון האמתי מוהר"ר יעקב גינלבורג זל"ה שם מלאתי מנוח מתלאות הזמן ופגעיו, מפחו אכלתי ובערשו שכבתי, ומימי תורתו הרויתי כמאוני, ותרב אהבתו עלי בחמלת ה' עלי כאב את בנו ירלני כמים הפנים לפנים". הרב הגדול גדלו ורוממו וכאשר אזלו כוחותיו בחר בתלמידו למלא את מקומו. "לקח אותי בבית מדרשו בידיעת וברצון רבים מצני קהילתנו כדי להרביץ תורה בישראל ולומר במקומו שיעורא דיומא בקביעות לתלמידיו בחורים מובחרים שמסרם לידי שלל יפסוק ישיבה לעולם זה יהיה לו לנחת רוח שתלמידו ימלא מקומו.

ואף סידר לדפוס את ספרו זרע יעקב ביחד עם ריע אמיתו הגה"ק ר' אפרים ליב טעבלם כ"ז זי"ע ואחרי פטירתו של רבינו מלא רבינו את מקומו בראשות הישיבה שם בפראג.

בשנת תקפ"ו עזב את פראג ואת ישיבת רבו כי נקרא לכהן כרב ואב"ד בעיר פרוסטיץ בחודש תשרי, שם עמד על משמרתו עד שנת תקל"א בה עלה לשבת על כסאו של הגה"ק מהר"ם בענט זי"ע רבה של ניקלשבורג והרב הכולל למדינת מעהרין, בחודש טבת. בתקופה זו נלחם כארי נגד מנהיגי ההשכלה שהחלו להרים ראש ולהלחם ברבנים נוטרי משמרת הקודש, למרות שרדפוהו והעליבו עליו אלל המלכות עלילות שוא, לא

כח תמוז תקס"ו [א]

הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זיע"א

הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק נולד בשנת תק"ב לאביו הרה"ק רבי אלימלך (ב"ר אליעזר ליפמאן זצ"ל והרבנית מרת מירל ע"ה) זיע"א ולאמו הרבנית הצדקנית מרת שפרינצא ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן רוקח מרגליות זי"ע אחיו של הרה"ק ר' אלעזר רוקי מאמשארדם בעל מעשה רוקח זי"ע. על לידתו של רבינו מסופר, שכאשר הרה"ק ר' אלעזר רוקח מאמשטרדם זיע"א בעל מעשי רוקח, נסע לחונן עפרה של א"י, נסע דרך עירו של אחיו הרה"ק רבי אהרן זיע"א (חותנו של הרה"ק הר"א זיע"א), לפני שנפרדה מעמו ביקש שיביא את כל יו"ח כדי שיברכם, וכאשר באתה לפניו בתו שפרינצא, בירכה דודה ואמר לה שתקרא את שם בנה שתלד, על שמו, ולכן נתנה לבנה הבכור את השם 'אלעזר

להשתדך עם הערשל הגיבן שהיתה לו בת בחולה גיבנת, נענה רבינו ואמר טוב הדבר ונגמר הדבר כפי טוב, ורבינו הי' מחייעץ עמה בכל ענין אפי' בדברים נעלים ונשגבים.

על גלותו של רבינו מסופר, שפעם אחת כאשר חלה רבינו הגיע פעם אביו הגדול לבקר, והנה לפליאתו הוא רואה את רבינו יושב ואומר תהלים, ונראה בריא אולם, שאלו אביו פסק הדבר, אמר רבינו, שהחליט שלא טוב לו לעזוב את העולם כעת כי מהיכן יקח בעולם העליון לומר תהלים, ע"כ החליט להיות בריא ולומר תהלים, וכך הוה.

עם פטירתו של אביו הגדול אשר העיד על רבינו פעם ש"אס הי' יודע גודל ערכו הי' יכול להביא את משיחו, קבלוהו החסידים שימלא מקום אביו הגדול באדמורת"ת ורבות ליזענסק.

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זיע"א סיפר אשר פעם אחת היה רבינו נכרך לממון לנאוי אחד מיו"ח, יעץ לו הרה"ק מראפשיץ לנסוע לאסוף כספים, אמנם רבינו בגודל ענוותנותו לא האמין שאחד יתן לו בכלל כסף, ע"כ ביקש מהרה"ק שילוהו, והסכים

לדבר, ונסעו שניהם יחדיו, צבואם לאחד העיירות נתאספו אנשי המקום לקבל ברכת קדשו של רבינו וליתן ממון, ורבינו בירך לכל אחד מהם, אמנם הרה"ק מראפשיץ הבחין שרבינו אינו מבכר את הבעל האכסניא, גחן ולחש לו בצאנו שראוי לחלל גם לבעל האכסניא, השיב לו רבינו, אותו איני כריך לברך כי אבי כבר בירך את בעל האכסניא, אמר לו הרה"ק אזוי, איך זעהט איינער טאטן, אויב אזוי דארפט איר מיר נישט האבן והשאיר את רבינו להמשיך לבד, כי ידע שאם אביו מלווהו, כבר לא כריך לעזרתו.

רבינו אמר פעם שצעת סעודת מלוה מלכה יכול הוא לפעול ישועות ורפואות יותר מכל סעודות שב"ק ויו"ט, והסבירו במשל למדינה אחת שהיתה סובלת ממסים וארנוניות שהטילו עליהם, פ"א הגיעה אליהם ידיעה שהמלך כבדו יצוא לשכון כבוד במדינתם על איזה ימים, מיד לבשו כולם בגדים נאים ומכובדים, וילאו לקראת המלך

משחר טל ילדותו נחגלד בהשגחה עינא פקוחא מאביו הק', שלמדו תורה ויראה טהורה, אמנם במשך ימי ילדותו לא ניכר עליו קום סימני גדולה, אבל אביו הגיב על זאת באמרו 'נראה ביום הבר מלוה שלו', בהתקרב מועד הבר מלוה שלו, קרא אביו הק' להחייט והורה לו לתפור בגד מיוחדת עבור בנו, ונתן לו לכון בכל שלבי תפירת הבגד לכבוד השי"ת, כאשר פרט החייט את הסחורה על שלחן הרה"ק הר"א זיע"א, פקד עליו הרה"ק לומר בעת חתיכת הסחורה לכתפיים, אמור 'הנני חותך כתפיים עבור אלעזר שלא יוכל לנוע בכתפיו רק עבור הבוית"ש', וכן הורה לו על חלציו והידיים שיאמר 'הנני חותך זאת עבור אלעזר אשר לא יוכל להרים ידיו וחלציו רק עבור הבוית"ש'.

ביום הבר מלוה כאשר עלה רבינו מצור הטבילה לובשו אביו צבגד זה, ומיד ראו על רבינו שנתהפך לאיש אחר עד בלי היכר, מיני אז עלה ונתעלה על צמתי הקדושה והטהרה עד למאוד, גם מסופר שכאשר הביא הסופר את הבתים לפני הרה"ק הר"א ביקשו הרה"ק שישאירם צביתו, בלילה הוא צכה הר"א ומילא את הבתים בדמעותיו עבור בנו, ואח"כ נתן הבתים לייבש, כמובן שלבישת הבתים השפיעו רבות על רבינו ועיצבו אישיותו הרמה.

אביו החשיב את רבינו עד למאוד, עד שפעם אמר עליו שזכות אחד יש לו עדיין אשר בגללה הוא עוד חי בעולם, וזה בזכות ז'אס איך האלט אויס מיין לעז'שע'.

בהגיע לפרקו נשא את ז' הרבנית הצדקנית בת הגה"צ ר' ישראל לבי הירש לייפניער זצ"ל אבד"ק גרודזיסק, כעבור זמן שלא זכה רבינו עמה לזש"ק, נכנסו לאביו לבקש על זש"ק, אמר להם הרה"ק שאם בלונס להוריד נשמה חדשה זה רק בתנאי שלא יהיה יותר מי"ג שנים, וגם בתנאי שהולדת תמות בעת לדתה, אמנם הצדיקה קבלה ע"ע את כל התנאים ואכן נולד להם בן שחי עד י"ג שנים, ואמה מת בעת לידתה.

אחר הדברים האלו הציעו לרבינו שידוכים אחרים עם גבירים אדירים, ועם לדיקים מיוחסים אבל כולם לא ישרו בעיניו, עד שאמר פעם אחד לרבינו בהלכה אולי יאבה

מתורתו של רבינו

לך לך מארץ וממולדתך ומבית אביך, אל-הארץ, אשר ארץ. (פרשת לך לך י"ב א') לך לך מארץ: כי יש ארץ מגדלת גבורים לא תסמוך על זה, גם ממולדתך: יש אנשים אשר בתולדה מוטבעים בהטבע להיות טובים גם על זה בל תביט. וגם מבית אביך: היינו שיש לו אב צדיק וקדוש, ש"ב)

פעם אחת בא לרבינו איש אחד בבקשה להפקד בזש"ק, אמר לו שלזה צריך גם לרבנית, וקרא אותה ואמר לה: הענין עם האישה הזה הוא, כי כשאת היית בתולה התקשרת עמו בקשר השידוכין, ועוב אחר כך התנאים, ובשביל זה לא זכה האישה הזה לבני, ולכן אני מבקש אותך שתמחול לו, וענתה הרבנית הצדיקה ודאי שאני מוחל לו בלב שלם, כי הלא עשיתי ב"ה חליפין טוב מאד. (כתבי ר"י ש"ב)

כח תמוז תקס"ו [ב]

הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זיע"א

רק כאבן דומם בלי שום נטיית גופו כלל, ושאל אודתיו בנו הרה"ק ר' אלעזר במהותו ? והשיבו: כי אביו הרבי ר' אלימלך הוא יג' לו יראה עד שאינו יכול להתנועע בשום אבר. (התגלות האלקים)

ביום כ"ח תמוז תקס"ו החזיר רבינו את נשמתו הטעורה ליוצרו, והובא לקבורה ליד אביו אביו הג' בעיר ליזענסק.

זרעו אחריו, בנו הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק בעל חילתה שלוחה זיע"א

חתינו: הגה"צ ר' חיים מאיר יחיאל שפירא ממאגלאניצא זצ"ל, הרה"ק ר' משה אליקים צריעה מקאזניץ זיע"א, הגה"צ ר' שמואל זאנוויל מצארכיאו זצ"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וערכו לכבודו סעודות רבות כראוי וכיאה לכבודו של מלך, בשירות ותשבחות וברוב פאר והדר, בהגיע היום האחרון שבו התכונן המלך להיפרד מהם, התקבצו כל אנשי המדינה ונפלו לפני רגלי המלך ואמרו לו אדונינו המלך כל הימים שהיית עמנו לא ראינו להלחיב את הוד מלכותך ולכן שמחנו עמך ולא הודענו לך כרת עמינו, אמנם כעת לפני שהמלך כבר נוסע מכאן, מוכרחים אנו להודיע ולבשר למלך ששכל כחנו מעול המסים המעיק עלינו, ולזאת מבקשים אנו שיחון אותנו וייקל מעלינו עול זה, ודבריהם מלאו חן בעיני המלך.

כמו כן כאשר איש יהודי סובל מדאגות עול הפרנסה ועול שיעבוד גלויות, ואעפ"כ בהגיע יום גינוסיה של הקב"ה יום השב"ק עורך הוא את השב"ק ברוב פאר והדר בשירות ותשבחות לפני מלך ק-ל חי, ושוכח מכל עובדא דחול המעיקים עליו, אבל בהגיע עת סעודה מלוא מלכה אשר אז נפרדים משבת מלכתא, אז האיש המשכיל יכול לבוא לפני המלך מלכו של עולם, לשפוד שיה, ולפעול אז כל טוב.

במיוחד נהפרסם רבינו בכח זה, אשר במלוא מלכה יוכל לפעול כל טוב, ודבר זה נהודע משום מעשה שהיה, פעם כאשר נסע רבינו לשבות שבתו אל מחותנו הרה"ק המגיד מקאזניץ זיע"א, שמע אז במוצאי שבת קודש אשר הולכים לחמם את המקוה, כי המגיד רואה ללכת לטבול לפעול ישועה, רבינו בידעו מחולשת המגיד והשש שהמקוה יכול להזיק לבריאותו, שאל את השמשים מאי האי, סיפרו הם לפניו שהגיעה אזכרה על מקשה לילד שהיא מוכנת, על כן רואה הרה"ק לפעול עבורה ישועה במסירת נפש, הרכיז רבינו את ראשו לזמן קט, ותיכף אמר להם, כבר אין אורך, לך והודיעו להרה"ק שכבר המליטה בשעטו"מ, למחרת היום, כאשר הלך רבינו לבקר את הרה"ק, שאלו הרה"ק איך פעלתם ישועה קשה כזו כל כך בניקל, נענה רבינו ואמר, אשר אביו הק' אמר לו לפני פטירתו, שדוד המלך ע"ה התרעם עליו על שאינו נוטל ידיו לסעודתו סעודת דוד מלכא משיחא, אמנם הוא אין לו כבר כח לקבל עליו דבר זה,

הוא על זרעו שהם יטלו לסעודה זו, אמר לו רבינו קשה הוא לקיים כל שבוע, על לו אביו, שאם יטול ידיו בכל יוכל אז לפעול ישועות גדולות הטבע, ואתמול כאשר ראיתי רואה לסכן עצמו, ע"כ בהבטחת אבי הקדוש. (אהל

ע"כ קיבל י די ה ס ד ד ר זה כן הבטיח מוצ"ש"ק, שלא כדרך שהרה"ק השתמשתי אלימלך)

הרה"ק ר' נתן נטע לערער בעל נטע שעשועים זי"ע רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך בליזענסק ביום הכיפורים ור אה ש כ ל י ו ס הכיפורים שרבו לא התפלל

ו ס י פ ר מחעלעם שהיה אכל ז י " ע פעם אחת,

מכל זה תלך, כי אם אל-הארץ, אשר ארץ: היינו (תהלים קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. (דעת משה)
אז תשמח בתולה במחול וג' (ירמיה ל"א ז"ב) אז תשמח בתולה: היינו רמז לחודש אלול אשר מזלו בתולה, הנה תשמח. במחול: כשימחול השם יתברך עונותיהם של ישראל. (בני יששכר)

כח תמוז תר"א

רבי משה ב"ר צבי הירש זי"ע בעל ישמח משה מאוהעל

רבינו הר"ק רבי משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע נולד בעיר פרעמישלא בשנת תק"כ לאביו הר"ק ר' צבי הירש מזבארוב זי"ע בן הר"ק ר' יצחק מסטאניסלאוו, בן החסיד הנורא אור ישראל וקדושו (מלשון רבינו עליו) רבי אהרן זעליג מסטאניסלאוו זי"ע בן הר"ק ר' מרדכי גימפל מלבוש זי"ע בן הר"ק ר' יעקב אבד"ק לבוב זי"ע בן הר"ק ר' שמואל רעכילס אבד"ק לובלין זי"ע נכד המהר"ם מלובלין זי"ע. ולאמו מרת חנה ע"ה

לעב הוגדערט יאר' וכך הוא שחייתה עד מאה שנים בדיוק. סיפר מו"ה ר' משה פאל מסערדהעל ז"ל, שאחר כמה שנים שלא זכה לזש"ק פנה אל רבינו והעתיר אלכו לישועה, אמר לו רבינו שיקנה מפטור דיוס א' דראש השנה, ויפקד בזש"ק, קיים הוא דברי רבינו, ולשנה חזק בן.

הרבה רבינו לעסוק בצענות ארץ ישראל, כאשר דואג לעניי ארץ ישראל, ועודד את דרושי עתו שכל עת יגדלו מעות לטובת עניי ארץ ישראל לזכרה ולישועה, ולדיקים רבים שיגרו מעותיהם לרבינו, כי סמכו עליו שידע מה לעשות עמהם לנכון.

ביום שב"ק כ"ח תמוז תר"א ורבינו בן פ"א שנים, קרא רבינו את בניו וסבבו את מטתו והוכיחו ולמדו יראת שמים. צעת רעוא דרעווין, התפלל רבינו תפלת המנחה, אמנם לפליאה היתה שרבינו שינה הנוסח משל שבת לשל חול, וכאשר הגיע לזכרת השיבו אבינו כשאמר לתורתך באותו רגע יאל נשמתו ויגוע וימות ונקב בכבוד גדול בעיר אוהעל.

מסופר שפעם אחת נסע הר"ק ר' סענדר'ל מקאמארנא זי"ע לעיר אוהעל וחלה ונסתלק שם ביום כ"א מנחם את בשנת תקע"ח ומנחתו כבוד שם, טרם הסתלקותו מסר אל החברה קדישא דשם מכתב חתום וסגור, וזוה עליהם שיפתחוהו ביום כ"ח תמוז שנת תר"א, היינו קרוב לכ"ג שנים אחר פטירתו, כאשר פתחוהו ביום ההוא, ראו שכתב שם לזוה להחברה קדישא, שמבקש שמי שיסתלק ביום הזה יקברוהו על ידו, ובאותו היום נסתלק רבינו הישמח משה זי"ע והגיוהו סמוך לו. זי"ע

תלמידו הר"ק מליסקא היה נוסע כל שנה על ההיולא קדישא לאוהעל, ואחר שיצא מן האוהל היה מאכיל מברכותיו להנוכחים, שנה אחת כאשר יאל הר"ק מליסקא את האוהל, מיהר מיד לחזור לביתו ולא רצה לבדק את העם, מקורביו שהתפללו על כך, שאלוהו מה ראה לעשות כן כך, אמר לו הר"ק, כאשר יאחתי מן האוהל ראיתי איך שמורי ורבי עומד מחוץ לאהלו ומצדק לכל העם הבאים אליו, ולא רציתי להיות כמורה הלכה בפני רבו.

זרעו אחריו בנו: הר"ק ר' אלעזר ניסן מדרלהביטש זי"ע, א' חתנו הר"ק רבי ארי' ליבוש בעל ארי' דבי עילאי זי"ע, א'

והעמיד תלמידים: הגה"צ רבי יואל שאכנזי אבד"ק זלאתשוב בעל מלוא הרועים ז"ל, הר"ק מהר"י מולאטשוב, הר"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא, והרה"ק מדעש בעל מעגלי דקדק זי"ע ועוד תלמידים רבים. דברי תורתו נדפסו: שו"ת השיב משה, ישמח משה על תנ"ך ואגדות הש"ס, תפלה למשה על תהלים, מעיון טהור על יו"ד, יין הרקת.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ומהם הר"ק ר' הערשעל ליסקער בעל אך פרי תבואה זי"ע, נכדו הר"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים הייטב לב מסיעט זי"ע, הר"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטס הדברי יחזקאל משנינוויא זי"ע, וכמה וכמה גדולים ולדיקי ישראל עד אין מספר,

והיה קצת רבינו בעיר אוהעל, באו גם גויי העיר והסביבה לרבינו להיושע, בהכירם גלות רבינו ולדקתו אשר עושה עמם, וגם להם הי' לעזרה וסעוד. כמו"כ הרבה לתת קמיעות לכל נכדו, ואלא טענעס בעולם אשר כל מי שקבלם נושע מיד.

כל מקום מושבתו הוכיח רבינו את העם ועוררם לתשובה, כאשר כל שומע נמש לבבו משמוע קולו בקוקש, ובפרט הרבה לעורר על ביאת המשיח, אשר רבינו ממש מסר נפשו על זה עד נשימתו האחרונה עלי אלמות, וזיפה לביאתו בכל עת. פעם אחת כאשר חיבו שחתנו האריה דבי עילאי יבוא לביתו אחר זמן רב שלא היה שם, עמדו טולם וחיבו בכליון עינים שיבוא אמנם חתנו התעכב מחמת כמה עיטובים עלי דרך, כאשר סוף סוף הגיע חתנו, נכנס אחד במרואה לרבינו ואמר לו 'ער איז דא', מיד נתרומם רבינו בזהלה ושאל 'זוער משיח' ההוא שקלט שרבינו אשר מצפה תמיד לביאת המשיח, לא חשב אחרת, אמר מיד: לא רק האריה דבי עילאי הגיע, מיד נאנח רבינו 'אזוי' ונפל חזרה לתוך כסאו חיוור כסיד, ובקושי אזר כוחותיו להתרומם לקבל פני חתנו האביו. ואכן לדיקי דורו העידו עליו אשר יש לרבינו ניוץ מנשמתו של ימיה הנביא.

רבינו היה אחוז שרעפים צעת עבודת האכילה, וראו אשר מדבק מחשבתו באותו עת במלך יוצר כל. וכל עבודתו היתה באופן מאוד נעלה, ביראה עילאה עד למאוד.

רבינו אמר על עצמו, שכבר היה בזה העולם ג' פעמים, לראשונה היה מיורדי מצרים והיה איש מכובד אשר שמו נזכר כמה פעמים בתורה, ואמר שעוד זוכר ליד מי עמד צעת מעמד קבלת התורה, גם אמר כששאלוהו אם זוכר מחלוקתו של קרח אמר שזוכר גם זוכר, והוסיף ואמר שהוא עמד מן הצד, מחמת שהיה כל כך מצובה אלל בני ישראל ולא ידעו עם מי הצדק. פעם השניה לא רצה לגלות, ובפעם השלישית עתה, שכעת ירדה נשמתו לנהל את העם בייסודי התורה והחסידות.

גם אמר רבינו שפעם אחת אחרי הרבה תפלות ותחנונים זכה לראות איך אליהו הנביא מקריב תמידיו בכל יום.

אלל רבינו נתקיים 'ככל היואל מפיו יעשה', כאשר רבים וטובים נושעו אלכו בישיעות נפלאות, מסופר שפעם אחת היתה אלל רבינו דו"ר בין איש לאשתו, והלכו להתפטר אלל רבינו, באמצע הדו"ר נכנסה האשה לרבינו רבינו לתקנו, אמר לה רבינו 'ביסט גערעכט,

במעללו יתנכר נער, כאשר היה רבינו אך בן י"א שנים, דרש פילפול נאה בחריפות נפלאה וידיעת התורה עזומה, צבית המדרש הגדול בעיר מולדתו פרעמישלא, ותיאום כל העיר מגללות תורתו ובקיאיותו.

רבינו למד תורה אלל דודו הגה"ק ר' יוסף אב"ד קאלבסוב זי"ע ואח"כ קבל תורה מפי דודו הגה"ק ר' ארי' יהודא הלוי בעל דרישת ארי' אב"ד סטריזוב זי"ע.

כאשר הגיע לפרקו בשנת תקל"ג ורבינו אך בן י"ג שנים, נשא את ז' הרבנית הצדקנית מרת חיה שרה ע"ה בת הגביר הלמן מו"ה רבי ניסן מפרעמיסלא ז"ל. ומעשה שהי' כך הי' פעם אחת כאשר כבר פקע שמי' של רבינו כגאון אדיר ועזום, סובצוהו ארבעים בעלי הוראה גדולים בתורה, ופלטו עמו בתוקף עזו, והוא הי' בחור צעיר לימים, וזכר להם הכל כדור כשמלה, והשתוממו על כח תורתו, ומאז נעשה מפורסם לגאון, חותנו שעמד שם וראה כל זאת, בחר בו באותו עת שהי' חתן לבתו היחידה.

כשהיה רבינו רק ט"ז שנים כבר פילפלו עמו גאוני דורו בתורה, ורבינים קשיים ממני התכתבו עמו בעמקות התורה והעירוי אליו שאלותיהם.

אחר שחיתו את בתו יחידתו לרה"ק הארי' דבי עילאי השפיע עליו חתנו זה שיתדבק בדך החסידות גם כן, ועלה במעלות החסידות ונתקשר בקשר אדוק ברבו המובהק בתורת הנסתר האיש אלקים הר"ק ר' יעקב יחא בורווין החוזה מלובלין זי"ע, כמו כן היה תלמיד לרבותיו הר"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאניז' בעל עבודת ישראל, הר"ק ר' מנחם מענדל מרימאנוב זי"ע, א', והרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, א'.

על גדלותו בתורה מסופר שפעם אחת כשצא ללובלין לרבו הקדוש, ובאותו עת היה הגאון הגדול 'דער אייזערנע קאפי' ז"ל האב"ד דשם, שהיה מתנגד גדול לחסידים, ובפרט לרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, מכל מקום כאשר ידע ושמע את גדלותו של רבינו, כבדו אעפ"י בדקשה צבית הכנסת, וישב שם כל עת דרשתו, וראו כל עמי הארץ כי אין חקר לתבונתו.

בשנת תקמ"ד נתקבל להיות דומ"ץ בעיר פרעמיסלא, שם ישב עשרים שנה ושפט את העם בצאתם ובחתיים, עד שנת תקס"ד שאז נתעלה רבינו לכהן פאר כרד דעיר שניווא ואז כבר היה נודע לרבו של בני הגולה, ולבעל רוח הקדש בקי בנגלה ובנסתר, פועל ישועה,

בשנת תקע"ה עבר רבינו לשמש ברבנות בעיר אוהעל, שם כבר נשאר עד יומו האחרון, בימים ההם כבר היה רבינו מפורסם עד למאוד בכח תורתו, ובישיעות שנספעים בחצר קדשו, אלפים ורבבות נסעו אליו, ועמד הרבה תלמידים גדולם מפורסמים

מתורתו של רבינו בענין צדקה

הנה כבר כתבו הספרים כי העשיר הוא רק צינור להשפיע להעני ולהשיב לו את שלו, ואם אינו משיב לו גזל הוא בידו, דעיקר עבודת הצדקה הוא ביש לו מניעות ואף על פי כן הוא נותן, וידוע (דניאל ד' כ"ד) דחטאיך בצדקה פרוק. (ישמח משה - בהר)

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כח תמוז תרמ"ו

בי שלמה ב"ר יוסף בעל קיצור שלחן ערוך אב"ד אונגוואר

רבינו הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד בעל קיצור שלחן ערוך זי"ע נולד בשנת תקס"ד בעיר אונגוואר, לאביו הרה"ג רבי יוסף גאנצפריד זצ"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת ביילא ע"ה בת הגה"צ ר' שלמה הדיין מאונגוואר זי"ע חתנו של הגה"צ ר' לייבוש בודק רייזמן אב"ד אונגוואר זי"ע

ת"ט הוליא לאור את ספרו תורת זבח על דיני שחיטות וזבחים, במשך כל העת הי רבינו עסוק בזיהול עניני העיר, מ"מ לא פסק פומי מגירסא כל אלו הימים.

בשנת תר"י נקרא לשמש כראב"ד בקהילת אונגוואר שהייתה עיר הולדתו, בד בבד נתמנה לראב"ד בבית דינו של הגה"ק מהר"ם א"ש זי"ע, ובכונה זו שרת עד יומו האחרון ושמו יאכ זה לתהילה ולתפארת כבעל הלכה וכפוסק גדול ומארכבע כנפות הארץ הגיעו אליו שאלות בהלכה והוא היה משיב לכל שואל בדבר ה'. באותם ימים עמד רבינו בפרץ נגד רוחות ההשכלה שנסבו באותם הימים, ובגאון ועוז הדפס מעל עירו, שלא יוכלו לשלוט בס זרים.

רבו פעל רבות למען קהילתו אלא שלטונות המדינה והם הכירו בו כנאיג עמו וכידו אוחו על ישרו ואומץ לבו, במרוצת הזמן נעשה לכה איתן ולדמות מרכזית בחוגי הרבנים, עד שבשנת תרכ"ט נבחר ע"י ועד הרבנים וראשי המדינה שהתאספו לכינוס של גדולי התורה בראשותו של הגה"ק בעל הכתב סופר זי"ע שהתקיימה בעיר בזדפסט מטעם המלוכה ללחום מלחמת ה' נגד הרפורמים פורלי חומת הדת, ורבינו היה האיש אשר הועידו אותו גדולי דורו להיות המוליא והמדינאי, כאשר כבר אז פקע שמי ברוב חכמתו.

רבינו היה כידוע בקנאותו לכל דבר שבקדושה ופעל רבות כנגד מחללי השבת, ורבים השיב מעוון, כאשר התחילו לשמור את השבת בכבוד הראוי להלכתה.

בשנת תרל"ח חלה רבינו במחלה אנושה וזעקו בני קהילתו לה' בתפילתם ואכן שמע ה' לקול תפילתם ורבו החלים, אולם מלאו תרופה מאכ בריאותו ונעשה חלוש ביותר, ובשנת תרמ"א התפתחו מחלות שונות בגופו ורבו מכאוביו כאשר למרות זאת מתאמץ רבינו הלאה להמשיך בדיניו ושיקידתו העלומה בתורה וכתובות השו"ב ופסקים, כן המשיך הלאה בפעולותיו האיבריות עד יומו האחרון לחייו, אמנם לא ארכו הימים ובליל שב"ק פר' מסעי כ"ח תמוז תרמ"ו הרגיש רבינו ממש אפיסת הכחות, ויזו לקרא לבנותיו וחתניו, וירד מעל המטה, נטל ידיו, התודה אל אלקיו, קרא קר"ש במסירת נפש, ויאלה נשמתו בטירה ומנ"כ אונגוואר זי"ע.

רבינו השאיר אחריו ברכה מרובה, את ספריו המרובים ביניהם, קיצור שלחן ערוך, קסת הסופר, אהלי שם, תורת זבח, פני שלמה, פני אדם ועוד.

נשאר אחריו בניו ה"ה הגה"ק ר' יוסף דומ"ץ בעיר אפריעם זי"ע, הגה"ק ר' יוס טוב ליפמאן זי"ע הגה"ק ר' זאב וואלף זי"ע הגה"ק ר' אהרן יעקב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהיות רבינו ילד קטן כבן שמונה נסתלק עליו אביו, אז עבר רבינו לשהות אצל הגה"ק ר' צבי הירש העלער (הנקרא רבי הערשקל חריף) בעל טיב גטין זי"ע אשר בידו הופקד חיובו של שחיל רך זה אשר ברבות הימים הפך להיות מהאילנות הגדולות של ההלכה בישראל, בבית רבו זה מלא לו רבינו חברותא ללימודים את הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא בעל אף פרי תבואה זי"ע, אהבת עולם שררה ביניהם וגם לאחר שנפרדו כ"א לדרכו לא ניתק אהבה שביניהם ועמדו בקשר מכתבים משולבים בפלפולי דאורייתא.

וכיפר שפ"א ה' רבינו זי"ע בליסקא, והי' מנהגו של הרה"ק מליסקא זי"ע לחלק קאפע או טעה קודם התפלה וחלק לכל האורחים טעה וקאפע עם יקעער רק לרבינו חברו נתן טעה בלא יקעער, ואמר לו הלא אתה מחמייר בחיבורך (קיצור שלחן ערוך) שלא לשחות עם יקעער לכן אני נותן לך טעה רק בלא יקעער.

בהגיעו לפרקו נשא את זו הרבנית הצדקנית בת הרבני הנגידי מו"ה רבי יוס טוב ליפא מאדרער זצ"ל, חותנו אשר היה נגידי בעמיו, נתן לרבינו נדן הגון, למען יוכל לשבת ולהגות בתורה, ויוכל בד בבד ליהנות מיגיע כפיו כאוות נפשו הטהורה, ואכן רבינו לא ביקש גדולה לעצמו והתחיל לשלוח ידו במסחר ונהנה מיגיע כפו, אך כמובן לא פסק פומיה מגירסא, וחיבר אז את ספרו הידוע קסת הסופר על הלכות סת"ס בשנת תקל"ד, אשר הגה"ק רבינו רבי משה סופר אב"ד פרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע עטרו בהגהותיו ונתן לו שלא יתנו קבלה לסופרים עד שיהיו בקיאים בספר הזה.

על התמדתו הנוראה של רבינו כתוב בהקדמה לספרו פני שלמה על הש"ס בזה"ל: לדיק נגבד ומופלח בקדושה וענוה נדירה היה רבינו שלמה גאנצפריד זי"ע כלד רוחב דעתו והתמדתו הנוראה בלמוד תורה יומם ולילה ללא הרף, וגם נכדו הגאון רבי יחזקאל נעטע זי"ע כותב עליו: במקום גדולתו וחכמתו הרחבה מני ים התמדתו הנוראה בלימוד תורה מאין הפוגות, ומיעט את דבוריו של חולין עד להפליא, כל תנועותיו וכל מפעליו ועלייתו אשר יעלה בית ה' בקדושה ובטהרה וכל נגיעי חייו אשר חי בהם כמלאך ה' זכאות.

כך עלה רבינו במעלות התורה, וניסה למורא פרנסה מיגיע כפיו, אבל משמים הועידו לרבינו לנהל עדה בני ישראל, ולא ארכו הימים עד שכל כספו ירד לטמיון ונשאר בעירום ובחוסר כל, אז נעתר רבינו להפארת רבו הגה"ק ר' צבי הירש חריף זי"ע להיות רב מורה ודיין בישראל.

בשנת תר"א לערך, ורבינו כבן שלשים שנה נתקבל לראב"ד בעיר ברעזעוויץ שם ישב רבינו שבע שנים טובות, כאשר ביושבו שם מחבר הוא את ספרו פני שלמה, ובשנת

אותו לשופט. ואמרת (בדרך צחות) כי (בסנהדרין דף ק"ט) מביא הגמרא מעשה אליעזר עבד אברהם איהרמי התם (לסדום) פדיוהו (פי' פצוהו) אתא לקמא דיינא א"ל ה' לי' אגרא דשקל לך דמא שקל גללא (מקל או אבן) פדיוהו איהו לדינא אמר מאי האי א"ל אגרא דנפיק לי מינך הב ניהלי' להאי וזוי ידי כדקיימי קיימי וע"ש. ויש לומר: כי לאחר מעשה זו לא רצה שום אחד להיות שופט ביניהם ולכן מינו את לוט. (אפריון)

סגולת ההפטר של יום א' דראש השנה

ואשה קשת רוח בגדול בנים או שאין לה כלל, סגלה שתאמר לאחר הדלקת הנרות, ההפטר של יום ראשון דראש השנה, וטוב שתבין מה שהיא אומרת, ותאמר בכונה. (קיצור שולחן ערוך)

צוה על אסתר שלא תגיד את עמה ואת מולדתה, והטעם בזה כדי שיחשוב אחשוורוש שהיא ממשפחה בזויה ולא יקנה לאשה, כי אין כבוד למלך לקחת אשה ממשפחה בזויה. ולפי זה אם היה אברהם אומר על שרה רק שהיא איננה אשתו ולא היה אומר אחותי היא, יתכן שלא היה פריעה לוקחה לאשה, כיון שלא נודע משפחתה, ויתכן שהיא ממשפחה בזויה ואין כבוד למלך לשאת אשה ממשפחה בזויה, אך כיון שאמר אברהם אחותי היא לא חשש פריעה שהיא ממשפחה בזויה, שהרי היא ממשפחת אברהם שהיה מפורסם בכל העולם. וזהו שטען פריעה לאברהם, שעשה עמו ב' רעות, האחת מה שלא הגדת לי שהיא אשתך, והשנית מה שאמרת לי אחותי היא ולכן לקחתיה לאשה, כי לולא היתה אחותך לא הייתי לוקחה שמה ממשפחה בזויה היא. (אפריון)

ולוט ישב בשער סדום. (בראשית י"ט א') פירשי' אותו היום מינוהו שופט עליהם. לכאורה תמוה מאוד כיון שלוט היה הצדיק ביניהם מה ראוי למנות

מתורתו של רבינו

איש צדיק תמים היה בדורותיו (פרשת נח ו' ט') ואפשר לומר עוד לפע"ד (קצת ל"ד צחות) כי דרך העולם הוא שאם יעמוד איש צדיק להוכיח אנשי דורו אזי יפושש וידקדקו אחרי מעשיו כדי שאם יאמר להם טול קיסם יאמרו לו טול קורה. אבל אם הצדיק ישב בדד ויודים אז לא ידקדקו כלל אחרי, ויש איש צדיק תמים היה בדורותיו, שנם בעיני דורותיו היה נחשב לצדיק ולא הביטו אחריו כלל ותטעם היה כי את האלקים התהלך נח ולא הוכיח אותם. (אפריון)

למה לא הגדת לי כי אשתך היא. למה אמרת אחותי היא (פרשת לך לך יב, יח-ט) כתיב רבינו: מדוע עשה פריעה ב' שאלות מזה, הרי עיקר הטענה היא מה שלא אמר שהיא אשתו, ולמה הוצרך להוסיף על טענתו 'למה אמרת אחותי היא'. וכתב ליישב על פי מה שמצאנו (מגילת אסתר ב' ב') שמרדכי

כט תמוז ד'תתס"ה

רבי שלמה יצחקי ב"ר יצחק רבינו רש"י הקדוש

הבינו הגדול רבי שלמה יצחקי (הנקרא יצחקי ע"ש אביו) הוא רש"י הק' ז"ע המכונה ג"כ בשם רבי שלמה ירחי נולד בשנת ד"א ת"ת בעיר טרויש בצרפת לאביו הגה"ק רבינו יצחק ז"ע (בן הגה"ק רבינו יעקב ז"ע). רבינו הי' דור ל"ג להתנא הקדוש האלקי ר' יוחנן הסנדלר ז"ע שהי' דור שישי להלל הזקן ז"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקים, ו"א שאמו של רבינו הי' אחות הפייטן רבינו שמעון ב"ר יצחק הנקרא ר' שמעון הגדול ממאגענצא ז"ע ו"א שאשתו של רבינו שמעון הגדול הייתה אחותה של רבינו. בשפתי ישינים כתב: שלרבינו רש"י הי' לו נשמת רב, ובני דורו קראוהו פרשנדתא רצה לומר שהוא פרשן, ופסקן מלשון דת

וויטאל ז"ע שלאחר מות רבינו רש"י בא בחלוס לנכדו רבינו הרשב"ם ז"ע, ולמד עמו קריאת סם הנעלם, כי אמר הכל למידתך בחיי, חוץ מזה, ורבינו יצחק ב"ר מאיר הריב"ם ז"ע ורבינו יעקב ב"ר מאיר בעל רבינו תם ז"ע בני חתנו רבינו מאיר ב"ר שמואל מרומבורג ז"ע, גם ב' חתני רבינו האחרים רבינו יהודה ב"ר נתן הנקרא הריב"ן ממאגענצא מראשונים בעלי החוספות ז"ע ורבינו שמואל בן רבינו שמחה בעל מחזור ויטרי ז"ע למדו אצל רבינו, כמו"כ העמיד עוד תלמידים לרוב, שכולם יצאו אח"כ טבעם בעולם כגאונים אדירים, מהם רבינו שמעי' ז"ע, רבינו יוסף קארא ז"ע, רבינו שמחה מוויטרי ז"ע, רבינו שמעון בעל הלקט ז"ע, ורבינו שמרי' ז"ע אשר רש"י הק' עיבד רוחם.

רבינו עשה עשה שלשה מהדורות על הש"ס, כאשר רק המהדורה השלישי הוא שצדינו, ומה שהראשונים ז"ל הביאו כ" פ דברי רש"י וליהא ברש"י שלפנינו הוא במהדורה א' וב' שלו,

רש"י חיבר גם שו"ת ופסקי דינים בספר הפרדס שלו, גם הרבה פיוטים כתב רבינו, כאשר כתב הגה"ק רבי שלמה לוריא אשכנזי ראב"ד בלובלין בעל המהרש"ל ז"ע שיש הרבה פיוטים מרש"י כמו הסליחות "אז ערס נמחו" וכן המתחלת "ה' אלקי לבקות" ועוד כמה סליחות שהם ממנו. כמו"כ חיבר עוד הרבה חיבורים אשר אינם בנמצא.

בן ס"ה שנים הי' רש"י בשנת ד"א תתס"ה בעת למדו מסכת מכות דף י"ט פרהה נשמתו הטורחה לגנזי מרומים בכתבו חיבת "טורח" ומשם ואילך כ' פי' על מסכת זו חתנו רבינו הריב"ן ז"ע והוא כתב שם על רבינו בזה"ל: רבינו גופו טהור ויאלה נשמתו בטהרה, לא פירש יותר מכאן ואילך לשון תלמידו ריב"ן, וזה הי' בכ"ט לחודש תמוז. זכות רבינו הקדוש יגן עלינו ועכ"א.

מפורסם הוא הסיפור אשר קר אחד שרצה לכבוש מדינות רבות. כאשר ראה לכבוש את ירושלים מידי הישמעאלים, רצה להתייעץ עם רש"י, אך רש"י לא הגיע אליו כיון שידע שהוא איש אכזר ורע מעללים. השך כעס נורא על ציונו, ע"כ בא לבית מדרשו של רש"י לעשות בו פשטים, אמנם כאשר נכנס לבית מדרשו של רש"י ראה ספרים פתוחים ואין שם איש, כי רש"י הפך להיות רואה ואינו נראה, כעת הבין השך שיש לו דין ודברים עם איש קדוש, ע"כ הביטיח שלא יגע בו לרעה, והעיקר שיקבל פניו, יאל רש"י אליו מחוץ לבימה"ד, לשאלת השך אם ילציה במלחמה, השגי לו רש"י שאכן יכבוש את ירושלים, אמנם רק לג' ימים, וציום הרביעי ינסו אותו ומשם, ויפסידו כל המלחמה, עד שיחזור ריקם ויכנס בשערי העיר רק עם ג' פרשים, השך כעס נורא על דברי רש"י אמנם לא יכל לעשות לו כל רע משום שהביטיח לו כך, אמר לרש"י דע לך שאם אחזור אפי' רק עם ד' פרשים, אמרוך בשך לכלבים, ואגרש כל יהודי לרפת. מיותר לומר שמדברי רש"י לא נפל דבר ארצה, ואכן ציום הרביעי לשבתו בירושלים, הבכחוהו משם, והוכרח לחזור לעירו בבזות פנים, בהגיעו קרוב לעירו נזכר בדברי רש"י, ולתדהמתו רואה שיש לו ד' פרשים, החליט השך לשפוך כעסו ורשעו על רש"י הק', אמנם בהיכנסו בשערי העיר נפלה אבן גדולה מן השער, והפרש הרביעי נהרג מחוץ לשער וכנס רק עם ג' פרשים, בראותו זאת הבין גדלותו של רש"י, והלך לקבל פניו, בהגיעו לשכונת היהודים רואה הוא כי רכתה שם תלמידי ואנשיה, לשאלתו מה קרה, ביטוחו שכתב נסתלק רש"י ויולקיס לו כבוד האחרון, מיד נצטרף השך למסע ההלוי וחלק לו ג"כ כבודו האחרון.

לא היה לרבינו בניס כי אם בנות, וכמעט כל תלמידי בעש"ט הק' מתייחסים אחר רבינו רש"י הק' ז"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כתיב בספר דה"ד דבת קול היתה נשמעת בבית מדרשו של אביו הקדוש רבינו יצחק לאמר הנה יולד לך בן מאיר כל ישראל, וקול זה שמעו גם תלמידיו הגדולים, בתוך שנה מאז נולד לו רבינו רש"י הק'.

מסופר שקיטו של רבינו, הגה"ק רבי יעקב נהג לכבד ולנקות תמיד את הבית המדרש, ואת ארון הקודש כיבד וניקה בזקנו, כי בער בו אש קודש לכבד וליקר את בית ה', ובזכות זה זכה שבו בנו היה רש"י הק' אשר האיר עיני ישראל בצאור תורתו.

עוד מסופר על מה שזכה רבי יצחק שיוולד לו בן זה אשר הינו רבן של כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם עד עתה, שאביו היה סוחר לדיק וירא שמים ולא היו לו ילדים שנים רבות. פעם אחת התגלגל לידו של רבי יצחק אבן טוביה ויקרה. הדבר נודע למלך, וביקש לקנותה בסך רב. כיון שרצה להשתמש לזרוע העבודה זרה שלו, לכן לא הסכים רבי יצחק לתת לו את האבן. המלך אשר חשק ליה במאד מאד, שלח את שריו אשר יצאו את רבי יצחק בעל כרחו, השליחים קיימו מלות המלך והעלו את רבי יצחק עם האבן על האניה להביאו למלכס, בשבתו על סיפון האניה חדר רבי יצחק מהמחשבה אשר רח"ל הוא יהיה הגורם להכניס אבן יפה זו לעבודה זרה שלו, ע"כ עשה עלמנו כמשמעו עם האבן ולפתע פתאום נשמטה האבן מידו והחליקה לתוך מימי הים הגואשים, מיד פרץ רבי יצחק בזעקות שבר למען יחשבו השמים שבלאת כואב לו דבר זה, והם בראותם איך שעבד זאת עם כל המטמון שהביטוחו המלך, שיחזרוהו לנפשו, ורבי יצחק חזר לביתו שם ושמח על מה שהלכיה להערים עליהם. אחר מעשה זה יאל כרוז משמים שרבינו יזכה בן שעתיד להאיר את העולם, ואליהו הנביא זכור לטוב נתגלה לרבינו לבשרו בצורה טובה זו.

לרבינו היו סיעתא דשמיא עוד לפני שגולה, שכאשר אמו היתה מעוברת עמו, עברה פעם אחת ברחוב לר, כאשר לפתע פתאום אלה לפניו שר גדול רכוב על סוס וכמעט דרסה, ברגע האחרונה נדחקה אמו של רש"י ללך הקיר, ונעשה לה גם כאשר הקיר שקעה ונהיה בקע בחומה וזיה נללה היא ועובריה, ועד היום רואים השקע בחומה.

כבר בנעוריו הי' ניכר בו שיהי' גדול בישראל שלא קם כמוהו בכל ארץ לרפת, רבינו הי' בעל מקובל גדול קדוש וטהור ובעל מופת גדול ונורא

רבינו ינק תורתו מרבו המובהק רבינו יעקב בן יקר ז"ע מחכמי אשכנז אשר רבינו קרא אותו בכל מקום או רבי סתם או מורי הזקן, כמו"כ למד גם אצל רבינו יצחק הלוי ב"ר אשר הזקן ז"ע"א ראש ישיבה מרכז התורה בווימיזא, ואצל רבו השלישי רבינו יצחק ב"ר יהודה ממאגענצא ז"ע שכולם הי' מתלמידי רבינו גראוס ב"ר יהודה מאור הגולה ז"ע. כמו"כ ינק ר' בינו תורה מרבו רבינו משה הרקש מנרבונא מחכמי פראצנים ז"ע, והי' ג"כ כתלמיד חבר לרבינו ר' מנחם בן סרוק בעל המחברות ז"ע.

רבינו קיבל על עצמו גלות ז' שנים וכתה רגליו ממדינה למדינה, הן כדי לכפר על מה שגבלו איבד אביו אבן יקרה הנ"ל (שם הגדולים לחיד"א), והן כדי לבדוק אם יש עוד גירסאות בש"ס. במשך גלותו חיבר חבורו הגדול והטהור על תנ"ך, אחר כן שב לביתו לרפת ועשה חיבורו על הש"ס, ויאל שמעו בכל העולם, ממש הי' יחיד דודו, ובכ"מ שהיהודים יצבו הזכירו שמו באימה וביראה ובכבוד גדול, מכל העולם היראו אליו מכתבים בשו"ת ופסק הלכה וגם רבו רבינו יצחק הלוי מווימיזא ז"ע כ' אליו "אין הדור יתום שאתה שריו בו וכמוך ירבו בישראל". נכדו הרשב"ם אמר כזה פירוש שעשה זקניו על הש"ס גם אני יכול לעשות, אמנם פירוש כזה שעשה על החומש, אשר קל הוא ללימוד לכל ילד קטן, ורכתה מיני ים לכל גאון עולם, זאת אין ברחמי לעשות. וכבר כתב בש"ג שרבינו רש"י התענה תרי"ג תעניות טרם שכתב פירושו עה"ת, וכתב כולו עפי' סוד שנקללו בכל אות ריזן עלאין,

לרבינו נתקבלו תלמידים מקרוב ורחוק כאשר ביניהם נמנו שלשה מתלמידיו הגדולים שלשה נכדיו עמודי העולם רבינו שמואל ב"ר מאיר הרשב"ם ז"ע (אשר עליו כתב המקובל האלקי הר"ר חיים

גולה נגד מחשבות רעות

בשם הרה"ק ר' פנחס מקארוץ ז"ע סגולה נגד מחשבות רעות בעניני אמונה : ללמוד פירוש רש"י הק' על החומש.

סגולה לזכור תלמודו כתב רבינו רש"י הק' במ' עבודה זרה דף ח' עמוד א' : אם היה משכח תלמודו מאריך "בחונן הדעת"

כותב רבינו חיים פלאג"י ז"ע בספרו כף החיים סי' כ"ז אוז ז': ומי שחשקו לחדש חידושי תורה יראה כמה תועלת נמשך בהגיעו ללמוד פרקו בפירוש רש"י מידי שבוע בשבוע השיים אל לבו שרש"י ז"ל התענה תרי"ג תעניות כדי לפרש פירושו זה ויש בו רצון עילאין וסודת עמוקים.